

L'EPISTOLARI D'ESTEFANIA DE REQUESENS

Tesi de llicenciatura dirigida per

la doctora Lola Badia i Pàmies

Maite Guisado

Sant Cugat del Vallès, juliol 1985

Presentació

L'objecte d'aquest treball és treure a la llum l'epistolari d'Estefania de Requesens en una edició correcta que contingui la totalitat dels manuscrits conservats, Així doncs, tot el divers i ampli material de què ens forneix aquest text tan ric no és analitzat de manera profunda.

Serien molts -i esperem que algun dia en siguin- els estudis que se'n podrien realitzar, especialment pel que fa a la història de la llengua i als aspectes històric, documental i cultural de què ens informa.

Aquí s'ofereixen notes del que podria ser desenvolupat llargament i detallada, ja que el present treball no és en cap moment de recerca històrica, sinó purament documental.

En primer lloc, es presenta Estefania de Requesens i la família a la qual pertany, sense afegir cap dada nova al que fins avui s'ha dit, a part d'alguna rectificació de dates. En segon lloc, s'estableix l'ordenació de les cartes, i, en conseqüència, una cronologia respecte als fets que s'hi narren. En tercer lloc, es donen unes breus notes lingüístiques, que no pretenen res més que donar compte, d'una manera merament descriptiva, dels aspectes més essencials del text. I, finalment, s'ofereix la identificació dels personatges històrics que Estefania fa sortir a les seves cartes, treball que no ha estat d'investigació, sinó de recopilació de dades conegudes.

El següent pas hauria de dirigir-se a una anàlisi profunda de la llengua que Estefania de

Requesens utilitza, especialment el seu aspecte lèxic, una recerca de tipus històric basada en els documents de l'època i un estudi de l'entorn cultural en què es mou Estefania.

Finalment, haig de donar compte d'un lleu desgavell pel que fa a la numeració de les cartes, les quals segueixen l'ordenació que estava establerta en un principi per Josep M. March, si bé la seva disposició en el treball respon ja a l'ordre que finalment s'ha determinat.

Haig d'esperar que algun dia algú agafi el fil i continuï el que jo només he començat. Haig d'agrair les indicacions i consideracions de tipus històric que amablement m'ha donat Eulàlia Duran i les facilitats que per a la lectura i treball sobre el manuscrit m'han ofert al Casal Borja de la Companyia de Jesús de Sant Cugat del Vallès. Agraeixo també la col.laboració dels qui amb savis consells han seguit l'elaboració d'aquesta tesi, els qui hi han participat d'alguna manera, i, especialment, agraeixo la protecció que sant Giovanni Bosco m'ha dispensat.

Sant Cugat del Vallès, juny 1985

"Y si esta lletra agés de
llegir altra persona, tin-
dria que rriure d'estes mi-
yoneries que escric de mos
fills, però, perquè sé que
vostra senyoria à de folgar
de llegir-les, o voldria es-
criure més particularment."

(83,147-152).

I. INTRODUCCIO

1. La família Requesens

La família dels Requesens va ser una de les més importants famílies dels segles XV, XVI i XVII. A més de les possessions que tenien a Sicília i a Xipre, el rei Alfons IV va concedir a Galceran de Requesens Molins de Rei, la Santa Creu de l'Orde i Vallvidrera. Galceran de Requesens, avi d'Estefania, era comte de Palamós i governador de Catalunya. El seu fill, Lluís de Requesens i Soler, conseller i lloctinent real a Catalunya, va comprar al rei Joan II la baronia de Martorell i les parròquies de Sant Esteve Sesrovires, Abrera, Sant Andreu de la Barca, Castellbisbal, els castells del Priorat de Sant Genís de Rocafort i de Rosanes, amb la fortalesa de Castellvell de Rosanes.

Els Requesens vivien a l'anomenat Palau Menor, edifici gòtic situat en l'actual carrer dels Templers que fou enderrocat l'any 1860 i del qual només en resta la capella.

Galceran de Requesens va fer bastir un palau als seus termes de Molins de Rei i Lluís de Requesens féu edificar una casa senyorial a Martorell anomenada Torre dels Crossos. Una altra de les residències que utilitzava aquesta família era la fortalesa de Castellvell de Rosanes, prop de Martorell.

Per altra part, pel que fa al llinatge,

la família dels Requesens estava emparentada amb els Valois de França, amb la Casa regnant d'Aragó i amb la dels comtes de Barcelona.

2. Estefania de Requesens

Estefania de Requesens i Roís de Liori, baronessa de Molins de Rei i Castellvell de Rosanes, senyora de Martorell, Abrera, Santa Creu d'Olorda, Sant Esteve Sesrovires i Ciuró, baronessa en part de Vallmoll, morta l'any 1549 a Barcelona, era filla de Lluís de Requesens i Joan de Soler, governador general de Catalunya, mort l'any 1509, i de la seva segona esposa, Hipòlita Roís de Liori i de Montcada, baronessa de Riba-roja, de llinatge valencià.

Dels seus germans, coneixem, per part d'Elfa de Cardona-Anglesola, primera muller del seu pare, Elisabet, casada amb Enric de Rocafull, Joan, canonge de Vic, Galceran, comte d'Avellino, que dirigí en nom del seu pare la governació general de Catalunya (1488-1507), casat amb Joana Mateua de Requesens i de Montcada -amb la qual tingué una filla, Beatriu, monja de Santa Caterina de València-, i, per part d'Hipòlita Roís de Liori, Gaspar, que morí infant.

Estefania fou l'hereva de l'important patrimoni dels Requesens. Continuà rebent l'import de 50.000 "maravedís" que el rei Ferran II d'Aragó havia concedit al seu pare cada any. El papa Lleó X, amb una butlla del 1510, manà que totes les possessions

que pertanyien al patrimoni d'Estefania li fossin restituïdes. Per altra banda, Hipòlita de Liori, com a tutora d'Estefania, va tornar a treure a la llum el plet que Martorell incoà contra els Requesens davant el rei Ferran, per tal que es confirmessin les donacions i rendes per a la seva filla.

Juan de Zúñiga-Avellaneda y de Velasco, fill cabaler del comte de Miranda del Castañar, Pedro de Zúñiga y de Velasco, cavaller de l'Orde de Sant Jaume de l'Espasa i capità de la guàrdia reial, era camarlenc del rei Carles I, el qual passà una llarga temporada al palau que els Requesens posseïen a Molins de Rei, l'any 1519, moment en què es varen conèixer Juan de Zúñiga i Estefania de Requesens.

L'any 1526 van contraure matrimoni. Hipòlita Roís de Liori donà tots els seus béns a Estefania i aquesta, al seu marit, el castell i el terme de Castellvell de Rosanes, Martorell, amb Sant Vicenç de Castellbisbal, Sant Andreu de la Barca, Sant Esteve Sesrovires i Castellví, el terme de Molins de Rei amb el palau, el castell de Ciuró i les parròquies de Sant Bartomeu de la Quadra i Santa Creu d'Olorda, i, finalment, el Palau Menor de Barcelona.

El pare d'Estefania havia establert en el seu testament que la seva filla s'havia de casar amb un Requesens per tal de conservar els béns i el cognom. Per aquesta causa,

a l' hora del casament, Hipòlita Roís de Liori exigí que el primer fill que nasqués del matrimoni havia de portar el cognom de Requesens anteposat al de Zúñiga. Juan de Zúñiga aportà una dot de 5.000 lliures i a Hipòlita en donà 15.000.

D'aquest casament només se sap que se celebrà a la capella del Palau Menor i que les capitulacions matrimonials se signaren l' 1 de juliol del 1526.

Fins l' any 1533, visqueren al Palau Menor de Barcelona, però, en ser nomenat Juan de Zúñiga preceptor del príncep Felip, futur Felip II, es traslladaren a la cort castellana. A aquest període d'estada a Castella correspon el present epistolari d' Estefania de Requesens dirigit a la seva mare Hipòlita Roís de Liori, que s' inicià en la data d'aquest trasllat i del qual en conservem cartes fins 1540-41, si bé Estefania residí allà fins l' any 1546, en què, ja vídua, tornà al seu palau barceloní.

Va tenir Estefania amb don Juan de Zúñiga uns onze fills, la majoria dels quals moriren infants. Després d' Hipòlita, nascuda el primer any de casats i morta al cap de pocs mesos, el primer que sobrevisqué fou Lluís de Requesens (Barcelona 1528- Brusselles 1576). Fou patge del príncep Felip i, en la mort del seu pare, fou nomenat comandador major de l' orde de Santiago. Es casà el 1552 amb Jerònima Hostalric i Gralla, filla del mestre racional Francesc Gralla i Desplà i de Guiomar d' Hostalric. Fou ambaixador a

Roma (1561), conseller de Joan d'Austria i lloctinent general de la mar (1568), lluità contra els moriscs a Granada (1569) i a la batalla de Lepant (1571), fou governador de Milà (1571-73) i governador dels Països Baixos, càrrec en el qual substituï el duc d'Alba. Estefania, poc abans de la seva mort, li adreçà, en llengua castellana, una sèrie de recomanacions morals.

Després de Perico (1534) i Catarineta (1535), que moren poc temps després de néixer, Estefania va tenir Joan de Zúñiga i Requesens (Valladolid 1536- Madrid 1586), que, el 1568, substituint el seu germà, fou nomenat ambaixador a Roma. Estava casat amb Dorotea Barrese Santapau, princesa de Pietraperzia; fou virrei de Nàpols (1579-1582), preceptor del príncep Felip, futur Felip III, (1584), i majordom i preceptor de les infantes (1585).

A continuació, nasqueren Diego de Zúñiga i Requesens (1538-1569), franciscà, i Hipòlita de Zúñiga i Requesens (1539-1571), casada amb el comte d'Oliva, Pere Gilabert de Centelles. A més d'aquests, Estefania deuria tenir uns vuit fills més que no arribaren a sobreviure.

3. Caràcter de l'epistolari

La col·lecció d'aquestes cartes que Estefania dirigí a la seva mare en el període de 1533 a 1540-41, un total de cent-dues, es conserva a l'Arxiu de Palau. Aquest arxiu, que pertanyia a la Casa dels Requesens, va

ser cedit pels descendents indirectes de la família, juntament amb la capella i el Palau Menor, a la Companyia de Jesús, la qual encara avui està compromesa a conservar-lo segons el legat que se li féu. Durant la República aquest bé fou confiscat, posteriorment restituït, i actualment es troba al Casal Borja de la Companyia de Jesús de Sant Cugat del Vallès¹.

Es tracta de plecs, els quals, doblegats, feien a la vegada de sobre, on podem llegir la destinació de l'escrit (València o Barcelona). El text de les cartes està distribuït en llargues tirades d'escriptura, mancada de tota mena de puntuació, separades d'unes barres diagonals que han estat traslladades en l'edició com a canvis de paràgraf.

La importància del conjunt de l'epistolari rau en el fet que constitueix un testimoni de la llengua del moment i de la vida que es desenvolupava a la cort castellana.

En general, les cartes són repetitives quant a temes i quant a fraseologia, responent a esquemes fixos, però no per això mancades d'interès. En primer lloc, es fa referència a la correspondència mateixa, les cartes que ella ha enviat i les que ha rebut de la seva mare, de les quals li'n dona gràcies i li demana, sempre preocupant-se per la seva salut, que li escrigui sens falta amb tots els portadors que surtin cap a Castella. Aquestes referències a la freqüència amb què es desenrotlla l'intercanvi de cartes són dades fonamentals a l'hora d'establir-ne la cronologia i determinar la

quantitat de lletres que se'ns han perdut. En segon lloc, tracta de la salut de don Juan de Zúñiga, els seus fills i d'ella mateixa, especialment pel que fa als seus prenyats, els símptomes i vicissituds dels quals són llargament detallats. A continuació, escriu sobre el tema que compon el cos essencial de les cartes, això és, els negocis que té amb Hipòlita Roís de Liori i de la qual ella n'és mitjancera a la cort. Aquests afers són la col·locació com a patges del príncep o servidors de persones catalanes, fills de nobles que acudien a Hipòlita Roís de Liori, o bé les intercessions d'Estefania en l'assumpte de sor Betriu de Requesens? Una altra matèria de la qual frueix d'escriure és el relat d'episodis dels quals n'és protagonista el seu fill Lluís de Requesens, amb les criades que té Estefania o bé amb el mateix príncep. De la mateixa manera, es recrea en la narració de trifulgues pròpies de xafarderies de la cort, malalties, herències, casaments, modes, menjars, prenyats, negocis, afers amb els criats, etc. Com a temes d'importància històrica preeminent, a part dels negocis amb la mare ja esmentat i de la citació de personatges rellevants de l'època³, trobem referències a la política del moment: la celebració de Corts, les maniobres de guerra de l'emperador Carles I -la lluita contra els turcs-, les preses de càrrecs, morts, i altres referències a personatges, fàcilment documentables, etc. Aspectes especialment

pintorescos són els comentaris sobre d'altres personatges de la cort, els afers que té amb els seus criats, les cartes que donen compte del naixement o la mort d'algun dels seus fills, o bé els pactes que té concertats amb la seva mare de dir-se mútuament l'autèntica veritat sobre les respectives salutats.

Un dels molts aspectes en què caldria aprofundir és el de l'anàlisi del mateix personatge d'Estefania i la seva relació amb el món cultural del moment. Per determinar aquest ambient que la rodeja, les pistes que s'haurien de seguir són les de les seves relacions amb personatges com sant Ignasi de Loiola, sant Francesc de Borja o Isabel d'Orrit, vinculats al jesuïtisme, o bé els seus lligams amb erasmistes i humanistes, com Miquel Mai o el cardenal Granvela. Un altre element que ens dóna informació és el seu catolicisme marcadament pietós, moralment conservador, que després es reflectirà en les cartes dirigides al seu fill Lluís abans de la seva mort. També són aspectes essencials la seva actitud respecte a determinats assumptes de la cort o la seva posició pel que fa a l'afer de sor Beatriu de Requesens, relacionat amb el tema de la reforma dels convents. Estefania és una dona amb una bona formació intel·lectual, molt intel·ligent, amb un fort lligam amb la seva mare i amb una gran devoció pel seu marit, sense deixar, però, de sentir-s'hi independent i moure's, en alguna ocasió, per ella mateixa deixant de banda els criteris

de don Juan de Zúñiga.

Finalment, pot fer-se una lectura d'aquest text des d'una perspectiva literària. Per una banda, molts dels episodis que Estefania ens relata posseeixen un cert grau d'interès novellesc, com el que tracta l'assumpte de sor Beatriu de Requesens al convent de Santa Caterina de València, els episodis concrets d'escenes de la cort amb els seus personatges, o bé els que es refereixen a les activitats dels seus criats i criades. Per altra banda, cal emmarcar les cartes en el gènere literari de les epístoles familiars; es tracta d'un epistolari privat, de caràcter íntim, amb una llengua codificada, amb fórmules que es repeteixen i esquemes fixos, que responen a una manera de fer preestablerta i apresada.

NOTES

- (1). Arxiu de Palau, núm. 30.
- (2). Vid. REQUESENS I DE REQUESENS, sor Beatriu, a l'índex onomàstic.
- (3). Vid. índex onomàstic, que conté la identificació dels personatges històrics que apareixen en l'epistolari.

II. CRONOLOGIA I ORDENACIÓ

L'edició s'ha elaborat estrictament seguint l'ordenació que presenten els manuscrits tal com estan a l'Arxiu de Palau, classificació que es deu al primer editor, Josep M. March. Després, però, d'un examen minuciós, proposem aquí una nova cronologia, que no varia substancialment l'anterior, però que és imprescindible per obtenir una lectura històricament correcta.

Les cartes d'aquest epistolari ofereixen les dades referencials suficients com per fer-ne una seriació per anys, i presenten, tanmateix, una continuïtat de temes i motius que ens permeten la seva classificació: dades històriques, com el lloc on s'ubicava la cort, on i quan se celebraven les Corts, les maniobres de guerra, els casaments, nomenaments, morts i naixements, etc; les referències a la mateixa correspondència; les qüestions o episodis concrets que es relaten al llarg d'una determinada sèrie de cartes; les mencions que es fan dels fills d'Estefania -dada especialment bàsica en l'última part de l'epistolari- i les descripcions del seu creixement, com també les evolucions dels seus nombrosos prenyats.

Així, el període que abraça l'epistolari és de 1533 a 1540-41. De l'any 1533, tenim solament dues cartes, que deuen ser les primeres de la correspondència real, ja que és el moment en què Estefania se separa de la seva mare i quan, lògicament, pot començar l'inter-

canvi de cartes. La correspondència dels anys 1534, 1535 i 1536, ens ha arribat bastant completa, però dels anys 1538 i 1539 conservem tan sols una carta de cadascun, i dues darreres que no podem determinar amb exactitud si pertanyen a l'any 1540 o al 1541. Fins i tot de les sèries més completes s'han perdut lletres, les quals podem fixar amb precisió, en alguns casos, per mitjà de les mateixes paraules d'Estefania.

A continuació, s'exposen aquestes dades detalladament, adduint les informacions que cada carta ens ofereix amb pertinença quant a l'ordenació cronològica.

1533

.1. 25 de novembre. Monsó. Cartes rebudes: una de data desconeguda i una altra rebuda el 23 de novembre. Parla de les Corts de Monsó. Lluïset té un nou mestre, Juan Arteaga y Avedaño. Nota de don Juan de Zúñiga.

.2. 2 desembre. Monsó. Enviades per ella que no conservem: dues del 23 de novembre. Comença l'embaràs de Perico, que va néixer el 18 de juliol de l'any següent i deuria morir entre el setembre i l'octubre del mateix any². L'emperadriu se sospita prenyada de les mateixes dates. Preparen l'anada a Molins de Rei: don Juan de Zúñiga demana llicència a l'emperador, envien càrregues de roba a Catalunya. Traslladen el príncep i la infanta a Zaragoza, perquè a Estadilla hi ha veroles. Continuen les Corts.

1534

.3. 4 gener. Molins de Rei. Cartes rebudes: una escrita el 20 de desembre i rebuda el 29, i una altra del 21 del mateix mes. Parla del prenyat, i de la partida de Monsó i l'arribada a Molins. Juan de Zúñiga rep ordres de l'emperador d'anar a Barcelona

per negociar amb la vint-i-quatrena, una comissió del Consell de Cent de Barcelona, i ella hi va després.

.4. 15 gener. Molins de Rei. El 12 del mateix mes en rep una de 30 de desembre de l'any passat. Ella envia una carta, el 13 de gener, que no tenim. Han tornat tots de Barcelona. Parla del prenyat. La marquesa de Cenete l'ha visitada, que anava a Barcelona. Volen estar-se aquí fins a la Setmana Santa i llegir "lo Vita Cristi en lloc de sermons". Espera, per a llavors, la vinguda d'Hipòlita. Tracta de l'assumpte de sor Requesens.

.5. 11 de març. Molins de Rei. Ha rebut dues cartes de la mare, l'1 i el 5, i el mateix dia 11, una del 3 del mateix mes. Assumpte de sor Requesens. Prenyat. Lluïset parla en castellà al seu pare. Explica les visites que ha fet a Barcelona i dels casaments que s'han esdevingut.

.6. 8 d'abril. Martorell. El 7 rep una carta del 30 del passat. Assumpte de sor Requesens. Visita a Montserrat. A Lluïset l'han deixat a Molins de Rei perquè aquí hi ha verola. Lluïset llegeix els psalms. Han arribat els arbres i altres coses que Hipòlita li envià a Mataró. Sobre l'assumpte de sor Requesens, li escriu, d'amagades del seu marit, que no faci cas del que amb ell s'ha concertat i tiri endavant el negoci com tenen parlat, perquè, un cop en marxa, don Juan ja no podrà dir que no.

.101. 8 de maig. Molins de Rei. En rep una del 23 d'abril. Atac de gota de don Juan. Els arbres que arribaren d'Hipòlita són vius i broten. Assumpte de sor Requesens.

.7. 27 de maig. L'última carta d'Hipòlita és del 7 del mateix mes. Diu que el 20 de juny entrarà en els vuit mesos de l'embaràs d'en Perico. No van a Barcelona perquè encara hi ha verola. Busca ja dida. Molins de Rei.

.8. 25 d'octubre. Villarejo (de Medina, Guadalajara). Pel camí ella ha escrit tres vegades i una altra el dia 17 d'aquest mes. Arribaren el dia abans, el 24. Pensen anar a Madrid. Explica el viatge i la rebuda que els feren. Lluïset li mana dir a la seva àvia que "li agrada aquesta tera, que de pa y de vi bona és, però que més li agrada Catalunya". Demana que li envïi citronat, confits i polleres.

.9. 20 de novembre. Madrid. El 12 de novembre en rep una de 5 del mateix. Assumpte de sor Requesens. Van arribar a Madrid el dia abans, el 19 de novembre. Ha de posar-se dol per anar a veure l'emperadriu; recordem que Isabel de Portugal estava prenyada del mateix temps que Estafania i perden, doncs, els respectius fills en dates no molt allunyades. Ha mort també l'infant don Ferrando de Portugal.

.10. 23 i 24 de novembre. Madrid. El dia 22 rep una carta del dia 11 i una altra; el dia 23, en rep una del 13. Assumpte de sor Requesens. Torna a repetir que arribaren a Madrid el 19 de novembre, fent referència a la carta anterior. Ja s'ha fet el vestit de dol i ha anat a veure l'emperadriu. Lluïset estudia i "vol ser català, que ja defensa la terra ab los altres pages del príncep que li diuen mal de Catalunya". Parla dels vestits que porta el seu fill. No han fet preceptora de la infanta dona Isabel de Josa (Isabel d'Orrit), i es diu que ho serà la marquesa d'Aguilar.

.11. 3 de desembre. Madrid. Ha rebut una carta del 15 de novembre i una altra del 23 del mateix mes. És possible que estigui novament embarassada. Parla de la rebuda que li han fet al Palau i de les visites que li han fet.

.12. 9 de desembre. Madrid. L'última carta que té de la seva mare és del 23 de novembre, com ens deia a la carta anterior. Creix la sospita del seu possible prenyat. A les lliçons de Lluïset li fan explicar tots els dies del viatge que varen fer fins a Madrid el mes passat. Assumpte de sor Requesens.

.13. 15 de desembre. Madrid. Continua donant la referència de la carta d'Hipò-

lita del 23 de novembre, però n'ha rebut, el 14, una del 5 de desembre. Repeteix que arribaren a Madrid el 19 de novembre i que des de llavors ella ha escrit més de cinc vegades, de les quals en tenim solament quatre. Assumpte de sor Requesens. Continua la seva sospita de prenyat. Li envia guants de Ocaña i de Ciudad Real.

.14. 23 de desembre. Madrid. Carta d'Hipòlita, indeterminada. L'embaràs li dóna molèsties. Hipòlita ha redut totes les seves cartes. Encara va de visites. Es prepara l'armada contra el pirata Barba-rossa. Es sol·licita un bisbat per a don Jeroni de Requesens. Assumpte de sor Requesens. A Martorell ha mort molta gent a causa de la verola.

1535

.15. 2 de gener. Madrid. El 30 de desembre va rebre una carta escrita el 22. Assumpte de sor Requesens. Li agraeix que vulgui ser al seu proper part, que serà en ple estiu. Ha rebut les confitures i les aigües que la mare li envià.

.16. 3 de gener. Madrid. El dia 2 va rebre una carta del 26 de desembre de la seva mare. Diu que ella en va escriure una el dia 30 de desembre, que no tenim. Envia,

a part, un sumari dels perdons que es guanyen amb les boletes de rosari que li ha enviat, sumari que no conservem. Continua la sospita de l'embaràs, que començà el dia de Nadal.

.17. 25 de gener. Madrid. Ha rebut la carta d'Hipòlita feta el dia 31 de desembre i també vàries del 15 de gener. Explica que es fan consells de guerra i d'Estat, i es prepara l'armada. Assumpta de sor Requesens. A don Juan encara no li han entregat el príncep, i tampoc no se sap encara quant cobrarà. Ella té molèsties de salut, però no està tan prima com un any endarrera, que estava embarrassada de Perico. Explica que Saula, un criat seu, es casà d'amagades amb una dona de la marquesa de Cenete.

.18. 31 de gener. Madrid. "Dimarts pasat" va escriure a la seva mare una carta que no conservem. Assumpta de sor Requesens. L'emperador continua igualment ocupat. Dóna per certa l'anada d'Hipòlita al seu part. Ella es troba millor de salut. Encara no han entregat el príncep a don Juan de Zúñiga. Lluïset llegeix molt bé. Han celebrat una justa, amb el príncep de Savoia i el comte de Benavent com a caps de partida.

.19. 1 de febrer. Madrid. Ha rebut les cartes del 16 i 21 de gener de la seva mare. Encara no s'han determinat a

donar el príncep a don Juan, però, veient-lo tan "descolorit y flac", "son pare mateix diu que li va la vida en traure·ll d'entre dones". Ella se sent millor. Es fan preparatius de guerra, però encara no saben quan serà la partida. Li envia formatges.

.20. 8 de febrer. Madrid. El dia 6 rep una carta del 29 de gener. Don Juan farà el possible perquè el fill de don Guillem Ramon de Montcada, però encara no es determinen a donar casa al príncep. El criat Saula, ha fugit i ha deixat deutes i la muller.

.22. 15 de febrer. Madrid. El 13 va rebre una carta d'Hipòlita i el 15 mateix una altra feta el dia 5. L'emperador, el dia 13, ha publicat la nova que anirà el 25 de març a Barcelona per embarcar i tot és a punt de guerra, per la qual cosa totes les dames de Palau i l'emperadriu no paren de plorar. És possible que hagin de deixar la casa de Barcelona a algú. Lluïset aprèn amb un frare que és llicenciat en Arts i batxiller en Teologia. Ella es comença a sentir el fill i es troba bé de salut.

.21. 25 de febrer. Madrid. Diumenge rebé una carta del 14 i dimarts una del 12. Assumpte de sor Requesens. Don Juan de Zúñiga volia anar també a la guerra, però l'emperador el fa quedar. Han determinat ja les persones que han de ser-

vir el príncep, com també que don Juan serà anomenat "ayo" i el salari que li han de donar. Saben també que viuran a Palau. L'emperador partirà el primer de març, i, per a llavors, donaran el príncep a don Juan. La casa de Barcelona la farà servir el marquès d'Elx. L'emperadriu ha de parir a finals de juny. Assumptes de sor Requesens. Lluïset estudia Nebrija i, amb el seu patge, "tot lo dia van declinant los dos". No pot aconseguir que el fill de don Guillem Ramon de Montcada sigui patge perquè el príncep utilitzarà els de l'emperadriu. Repeteix el que ha fet el criat Saula. Ella està bona i sent el fill.

.23. 26 de febrer. Madrid. El 22 ha rebut una carta del 15. Parla del prenyat.

.24. 3 de març. Madrid. Torna a repetir el sou que tindrà don Juan, com "ja tinc escrit". El dia 2 de març partí l'emperador. Assumptes de don Jeroni de Requesens i el bisbat.

.25. 17 de març. Madrid. El 14 rebé tres cartes d'Hipòlita. El salari de don Juan no serà més del que ja ha anunciat. Els servidors del príncep, el qual encara no l'han entregat a don Juan. Parla de les habitacions que tindran al Palau. Assumptes de sor Requesens. Se sap que l'emperador anirà a l'Àfrica i després a Nàpols

així que estigui llesta l'armada. Ha arribat or del Perú a Sevilla. Lluïset ja sap tots els nominatius.

.26. 30 de març. Madrid. El 28 ha rebut carta del 16 del mateix mes. Ella està molt bona del seu embaràs; ja busca dida; té promès que si és filla es dirà Maria Anna i vestirà de blau i blanc, i si es fill es dirà Joan Baptista i Joan Evangelista i anirà amb l'hàbit de sant Francesc. El comte de Miranda està millor de la seva gota.

.27. 1 d'abril. Madrid. Aquesta setmana ha escrit dues vegades. El comte de Miranda està millor.

.28. 2 d'abril. Madrid. Ahir va escriure.

.29. 3 d'abril. Madrid. El dimarts sant rebé una carta del 17 de març i el 3 d'abril, una altra del 27 de març. Ella està més grossa del prenyat. L'emperadriu determina de parir a Madrid i no traslladar-se (com sembla que féu l'última vegada), però sí canviaran de posada. L'emperadriu sent l'absència del seu marit. No se sap encara si la marquesa d'Aguiar serà preceptora de l'infanta. Casaments. Assumpte de sor Requesens.

.64. 7 d'abril. Madrid. L'última carta que té d'Hipòlita és del 16 de març.

Hi ha notícies que l'emperador ha marxat de Nàpols i el dia 8 ha d'entrar a Roma; es fan preparatius de guerra, si bé "encara tracten l'emperador y rrey de França". A Anglaterra es consolida l'heretgia'. Li demana encàrrecs i parla de menjars i cosmètics. El comte de Miranda està encara amb la seva gota.

.30. 15 d'abril. Madrid. Rep una carta del 27 de març i una altra de l'1 d'abril el dimarts sant, i el 14 en rep una del 23 de març. Busca el notari Pellisser perquè li escrigui una procura, però és a Toledo. En el negoci de col·locar un fill del senyor de Tous, s'hi treballa. Assumpte de sor Requesens. El comte de Miranda està millor.

.31. 16 d'abril. Madrid. Que l'emperador i els del consell d'Aragó estiguin absents fa que els seus negocis s'endarrereixin. Lluís de Santàgel li fa de portador de la carta. Les últimes que té de la seva mare són del 27 de març. Encara no li han entregat el príncep a don Juan; pensa que potser ho faran quan canviï l'emperadriu de casa quan pareixi. Lluïset escriu molt bé, si bé encara no sap fer totes les lletres. Ella està molt grossa, més que la vegada passada. L'armada de Màlaga no estarà llesta per partir fins a finals d'abril, i, en conseqüència, fins passat maig no embarcarà l'emperador. No se sap si la marquesa d'Aguilar serà preceptora de la infanta.

El comte de Miranda està molt bo de la gota.

.32. 18 d'abril. Madrid. El dissabte va escriure a totes les que d'Hipòlita tenia. Pellisser ha tornat de Toledo.

.33. 21 d'abril. Madrid. La setmana passada va escriure per mitjà de Lluís de Santàngel. Les últimes cartes que té de la seva mare són del 27 de març. Absèndel consell d'Aragó. No donaran el príncep a don Juan fins que l'emperadriu no canviï de casa. Les notícies que tenen de l'emperador és que fa enllestir l'armada i se sap de cert que s'embarcarà. Línies de don Juan de Zúñiga.

.34. 23 d'abril. Madrid. Aquest mateix dia ha rebut dues cartes, del 6 i del 13 d'abril; les últimes que en tenia eren del 27 de març, com ha dit en l'anterior carta. Parla del seu embaràs. El príncep, jugant, llançà una pedra al cap de Lluïset. Assump-te de sor Requesens. Compta que està embarrassada des del 22 de novembre i que fa un any ho estava del 20 i va parir el juliol; en conseqüència, ara serà per les mateixes dates. Busca dida.

.35. 10 de maig. Madrid. L'última carta que té d'Hipòlita és del 28 d'abril. Ella, divendres, n'escrigué una, que no conservem. Assump-te de sor Requesens.

L'emperadriu ha entrat en el vuitè mes del prenyat. Encara no li han donat el príncep a don Juan. La marquesa de Llobai, Leonor de Castro, ha parit una filla.

.36. 22 de maig. Madrid. El 21 de maig rebé una carta del 13 i el 22, una del 18 del mateix mes. Assumpte de sor Requesens. Un correu de Barcelona diu que ha arribat l'armada de Màlaga i estan llestos per embarcar. L'emperatriu encara no s'ha canviat de casa i es diu que ho farà a començaments de juny, temps en què donaran el príncep a don Juan, el qual ha tingut un atac de gota.

.37. 28 de maig. Madrid.

.38. 2 de juny. Madrid. Lluïset aprèn d'escriure i gramàtica. Sembla que ara ja es traslladaran al Palau, les habitacions del qual que li són assignades li seran estretes; però li anirà millor per tenir el seu marit més a prop, ja que el fan dormir el més temps possible a la cambra del príncep. Quan hagi de parir ella, canviarà d'habitatge. Vol prendre una dida flamenca. No se sap si l'emperador ja ha embarcat. Línies de don Juan de Zúñiga.

.39. 8 de juny. Madrid. Ha arribat la notícia que l'emperador s'ha ja embarcat.

.40. 19 de juny. Madrid. Absència dels del consell d'Aragó. Ha mort el cardenal de Burgos, Iñigo López de Mendoza; testament. Ja viuen a Palau. L'emperadriu ha passat més de 10 dies del compte del seu prenyat. No se sap res de l'emperador des que va embarcar. Assumpte de sor Requesens. Demana que li envïi encàrrecs.

.41. 1 d'agost. Madrid. Ha rebut dues cartes: del 18 i del 20 del mes. Absència del consell d'Aragó, que impedeix el desenvolupament dels seus negocis. Assumpte de sor Requesens. Ella ja ha entrat al novè mes d'embaràs, del qual, quan es produeixi li'n donarà avís, per la qual cosa podem pensar que l'anunciada anada d'Hipòlita no es produirà. El criat Sotomayor donà una ganivetada a una dona. Si mossèn Palau ha d'enviar el seu fill perquè faci de patge, li recomana que l'envïi tan aviat com pugui.

.42. 1 d'agost. Madrid. Torna a escriure el mateix dia perquè no vol que marxi cap portador sense carta. Quan ella pareixi, l'avisarà. Assumpte de sor Requesens.

.43. 8 d'agost. Madrid. El 6 del mateix mes va rebre una carta del 29 del passat. És a punt de parir. Lluïset ha cantat avui amb el príncep les vespres i les completes. Assumpte de sor Requesens. Encara no tenen notícies de l'emperador.

.44. 10 d'agost. Madrid. La nit del dia abans ha parit una filla (que serà més endavant Catarineta).

.45. 29 d'agost. Madrid. L'última carta que té d'Hipòlita és del 30 de juliol. Ella es llevà, després del part, el dia 20, i pensa sortir de casa el 8 de setembre. Parla de Catarineta i de la dida. Han arribat notícies que l'emperador ha sortit vencedor de la guerra. Es tracta de la lluita contra els turcs: l'expedició, que comptà amb mitjans procedents de l'or que arribava d'Amèrica, sortí de Barcelona, s'agrupà a Sardenya i, en ple mes de juny, arribà a Tunis, del qual s'apoderà el 21 de juliol; Barba-rossa escapà.

.46. 6 de setembre. Madrid. Ha rebut cartes, indeterminades, de la seva mare. Els del consell d'Aragó ja són a Saragossa. Assumpte de sor Requesens. Es treballa en col·locar el fill de don Guillem Ramon de Montcada per a patge. Catarineta està bona. Aquest mateix dia ha arribat un correu de l'emperador que el va deixar camí de Sicília. Estefania envia còpies de totes les notícies que arriben de l'emperador a la seva mare Hipòlita.

.47. 9 de setembre. Madrid. Ella ja ha sortit de casa i la nena està bé, la qual fou molt ben rebuda a Palau per l'emperadriu i les altres dames. El príncep li

digué a don Juan que totes les filles d'Estefania vol que siguin dames de la seva muller. El príncep té febre.

.48. ? Fa onze dies que el príncep té febre (20 de septembre?); li portaren un brou molt fort i ella, en veure-ho, en féu de lleuger, del qual metges i pacient n'estigeren molt satisfets. Catarineta està bé.

.49. 14 de septembre. Madrid. Assumpte de sor Requesens. El príncep encara està malalt. Catarineta està bé. Quan el príncep estigui bo, es negociarà l'assumpte de don Guillem Ramon de Montcada. Enveja entre les seves criades. També treballarà en col·locar el fill de mossèn Palau.

.50. 19 de septembre. Madrid. Diu que fa un moment acaba d'escriure, lletra que no conservem. El príncep continua malalt. Catarineta està bé. L'infant Lluís de Portugal arriba de Tunis.

.51. 25 de septembre. Madrid. Ha rebut una carta del dia 13. Hipòlita està amb ànsia per la malaltia del príncep, al qual li ha marxat la febre. Lluïset ha tingut verola. Li ha mort la seva filla Catarineta, que feia sis setmanes que havia nascut (10 d'agost). Don Juan, encara que ho dissimula, ha sentit aquesta mort. Assumpte de sor Requesens.

.52. 5 d'octubre. Madrid. Fa un any que no es veuen mare i filla; deduïm, doncs, que després del part de Perico van reunir-se a Catalunya. El dia 3 va rebre una carta del 28 de setembre -no d'octubre, com diu-. Hipòlita s'ha preocupat per la malaltia del príncep i per la mort de Catarineta. A Lluïset li ha passat la verola. El príncep estava millor però li ha tornat la febre. El comte de Miranda té problemes urinaris.

.53. 13 d'octubre. Madrid. Les últimes notícies que té de la seva mare són del 28 de setembre, com diu en la carta anterior. Lluïset està bé, però encara no entra en la cambra del príncep. Assumpte de sor Requesens.

.54. 25 d'octubre. Madrid. Rep el dia 12 una carta del 19 de setembre i li estranya que arribi tan tart. Menciona la filla morta. Assumpte de sor Requesens. Es desprèn d'una criada. Considera la possibilitat de prendre la criada Brisuela, de la comtessa de Trivento. El príncep està molt bo. Han portat les infantes al monestir de San Jeroni, perquè hi ha verola; però no el príncep, que ja l'ha passada. Canviaran de palau per passar l'hivern.

.55. 19 de novembre. Madrid. El 13 ha rebut carta del 3, i el 17 del 15. Ja ha passat la verola i les infantes tornaren el dia 11 d'aquest mes. Se saben notícies que l'emperador va camí de Nàpols, on pensa entrar el dia 20. Hi ha qui diu que desembar-

carà a Barcelona o a València. Ha mort el duc de Milà; es tracta de Francesco Sforza, que morí el primer de novembre d'aquell any. Lluïset ja ha entrat a la cambra del príncep; el fill del marquès d'Aguilar aparta els altres patges a empenyes per estar a prop del príncep i l'emperadriu diu al seu fill que vagi amb Lluïset. Es treballa en l'assumpte del bisbat de don Jeroni de Requesens. El comte de Miranda està molt malament. Assumpte de sor Requesens. Creu que aconseguirà que la criada Brisuela vagi a servir-la.

.56. 21 de novembre. Madrid. Diu que el 19 escrigué una carta, que és l'anterior que conservem. L'última que té de la seva mare és del 15 de novembre, com diu també en la carta .55. La seva criada Magdalena es llevava de nit del llit per parlar per la finestra amb un home. El comte de Miranda.

.57. 28 de novembre. Madrid. L'última carta que té d'Hipòlita és del 15, com diu en les dues cartes anteriors. Joan Boïl no vol prendre uns diners que li deu. La criada Magdalena havia concertat amb el cavaller amb qui parlava a les nits d'anar-se'n amb ell; i ho tenia tot preparat per fugir quan una altra criada avisa Estefania i li impedeix de marxar; es desprèn d'ella secretament.

.58. 5 de desembre. Madrid. El 30 de novembre rep carta del 18 i 21 del mateix mes. Els del consell d'Aragó ja han partit de Saragossa. Assumpte de sor Requesens. Explica llargament els detalls de la malaltia del comte de Miranda. Encara no sap si la criada Brisuela l'anirà a servir; don Juan vol que en prengui una de castellana perquè sàpiga els costums i la llengua de Castella, ja que la criada Camps no sap el castellà i quan el parla fa riure. El príncep està millor i don Juan li està sempre al damunt perquè quan es despista tothom fa el que vol; i així, un dia, dos patges renyiren i amb un bastó donaren un cop al príncep.

.59. 8 de desembre. Madrid. Estefania diu que fa dos dies escrigué a la seva mare; si no és la del 5 de desembre, l'hem perduda. L'última carta que té d'Hipòlita és del 21 de novembre, que va rebre el 30, com ens diu l'anterior lletra. No està embarassada, com cada novembre. Un correu de l'emperador diu que el deixà prop de Nàpols i que s'espera que torni a la primavera. Repeteix la notícia que el duc de Milà ha mort. Es treballa per aconseguir un bisbat per a Jeroni de Requesens. El dia 9 han d'arribar els del consell d'Aragó.

.60. 20 de desembre. Madrid. Ha rebut una carta del dia 4 de desembre. Confirmació de Lluïset; el príncep li serà padrí.

El comte de Miranda està millor. Ha mort el duc de Nájera. Encara no se sap quan ha de tornar l'emperador ni on desembarcarà. Reconeix que ha fet bé desprenent-se de la criada Magdalena, la qual vol vendre on més lluny pugui. Negoci de don Guillem Ramon de Montcada. Joan Boïl encara no ha volgut prendre aquells diners que ella li deu. Assumpte de sor Requesens. Ja han arribat els del consell d'Aragó. Sembla que la criada Brisuela té ganes d'anar-hi. Han elegit abat de Nostra Senyora de Frómista.

.61. 30 de desembre. Madrid. El 29 rep carta d'Hipòlita. Sobre compres i vendes; menciona la plata que els deixà el cardinal de Burgos en la seva mort. Se sap de cert que l'emperador tornarà a la primavera, però encara no el lloc on ho farà; es diu que a Granada. El comte de Miranda, que feia uns vint dies que estava bo, torna a estar malament. El dia de Nadal va morir el príncep del Piemont; en efecte, Lluís de Savoia morí aquell dia a Madrid mateix. El príncep té una mica de febre i tots s'espanten que no sigui el mateix que li succeí al príncep del Piemont. Van confirmar Lluïset el vespre de Nadal. Sembla que la criada Brisuela no hi anirà. Encara té empresonada la criada Magdalena. Repeteix que els del consell d'Aragó ja han arribat i tracten els negocis. Assumpte de sor Requesens. Li envia una boleta de rosari per guanyar perdons i treure ànimes del purgatori. Joan

Boïl, definitivament, no vol els diners que se li deuen.

1536

.62. 8 de gener. Madrid. Anuncia que l'endemà li escriurà. Amb aquesta li envia fruita i altres coses. Don Juan té sempre gota. A Lluïset se li belluguen dues dents. No sap si aquest mes quedarà embarassada, ho sospita des del dia de Nadal. Línies de don Juan en què li demana que no deixi tastar la fruita i les coses que Estefania li envia a ningú, perquè és poca. A continuació, en una altra lletra, s'escriu la llista del contingut de la comanda.

.63. 10 de gener. Madrid. Ha rebut tres cartes: del 26 i del 28 de desembre i del 3 de gener. Sembla que la criada Brisuela, finalment, no hi anirà. Assumptes de sor Requesens. Menciona una carta que no pogué enviar per correu i va juntament amb aquesta; no la tenim. Fa referència a l'anterior carta amb la qual enviava la fruita. La seva sospita d'embaràs del dia de Nadal es va confirmant.

.100. (16 d'abril. Madrid.) Parla de la manera com solucionar els deutes que té la mare a Barcelona. Creu convenient que,

si la mare va a Madrid, porti el fill de mossèn Palau amb ella, el qual volen fer patge.

.65. 17 d'abril. Madrid. Fa referència a la carta anterior, escrita el dia abans, per dir que don Juan l'ha fet escriure per dir-li que pot ja enviar el fill de mossèn Palau. No s'allarga per haver-ho dit tot en la lletra anterior.

.66. 18 de juny. Valladolid. Fa dos dies va escriure: no la tenim. El comte de Miranda està malalt novament.

.67. 16 de juliol. Valladolid. Ha rebut una carta feta a Riba-roja i, l'11, una feta l'1 del juliol mateix. Hi ha la possibilitat d'una visita de la seva mare, per a la qual preveu el que s'ha de proveir. Parla dels vestits de viatge de les dones castellanes. Afer del senyor de Tous. Ja parlen a Lluïset de casament, però ella pensa que no és convenient perquè l'edat de la noia no és la mateixa, que té dotze anys. Mort del comte de Miranda.

.68. 19 de juliol. Valladolid. Fa referència a la carta anterior. Parla del testament del comte de Miranda. Assumptes de sor Requesens.

.69. 2 de setembre. Valladolid. Ella està ja embarassada de més de nou mesos.

Aquest fill serà Joan de Zúñiga i Requesens. Han fet a don Juan de Zúñiga del consell d'Estat.

.70. 7 de setembre. Valladolid. Ha rebut una carta del 25 d'agost, que l'última que tenia era del 10. Sobre Riba-roja, on és Hipòlita. Diu que en una altra carta li ha anunciat que han fet a don Juan del consell d'estat. Li falta poc per parir i jaha trobat dida. El príncep ha tingut febre. Fa dies que no tenen notícies de l'emperador.

.72. 18 de setembre. Valladolid. Hem perdut la carta feta immediatament després del part d'Estefania i a la qual fa en aquesta referència. Aquí explica detalladament com s'esdevingué el naixement de Joan de Zúñiga i Requesens. Les últimes notícies de l'emperador són del cinc d'agost.

.74. 3 de novembre. Valladolid. "Juanico" està molt bé i és bo de criar. Sembla que l'afer del senyor de Tous arribarà a viat a bon terme.

.75. 21 de novembre. Valladolid. El 13 va rebre una carta del 31 d'octubre i una altra del 2 de novembre. "Juanico" continua bé i no dóna feina criar-lo. L'emperadriu espera desitjosa l'arribada de l'emperador, (que arribarà a Palamós el 5 de desembre).

.71. 13 de desembre. Tordesillas. (El 12 de desembre la cort es traslladà a Tordesillas, d'on marxaren el 28 per arribar el 10 de gener a Valladolid). El 12 de desembre va rebre Estefania una carta del 30 de novembre. "Juanico" només plora quan vol mamar o que el netegin; dorm en un llit al costat del llit de la dida, perquè s'han donat molts casos de nens ofegats per les dides; l'ha deixat a Valladolid, ja que són a prop i per poc temps. Les criades interpreten una farsa davant l'emperadriu i les dames.

.76. 23 de desembre. Tordesillas. Rep carta d'Hipòlita. L'emperador ha donat, finalment, el bisbat d'Elna a Jeroni de Requesens. Li escriuen que el seu fill Joan està bé.

1537

.77. 10 de gener. Valladolid. L'última carta d'Hipòlita és del 7 de desembre. Fa molt fred i ha mort gent gelada pels camins. En tornar de Tordesillas, trobà "Juanico" molt bé, "tan gros com si tingués un any". Diu que des de Tordesillas va escriure la notícia que el bisbat d'Elna havia estat atorgat a Jeroni de Requesens. Ha mort el fill petit del rei de Portugal, que tenia 20 mesos.

.78. 19 de gener. Valladolid. Aquest dia mateix ha rebut cartes del 20 de desembre i del 7 i 8 de gener. L'última que tenia era del 7 de desembre, com deia a la carta anterior. "Juanico" està bo. Encara no se sap els beneficis que del bisbat d'Elna traurà Jeroni de Requesens.

.79. 8 de febrer. Valladolid. No tenim la carta d'Estefania que responia a la d'Hipòlita del 17 de gener. "Juanico" està bé (del qual, a partir d'aquest moment, nosaltres en deixarem de donar notícia, com hem fet amb Lluïset quan no en deia cap particularitat, perquè apareixerà en les següents cartes habitualment).

.80. 14 de febrer. Valladolid. L'última carta que té de la seva mare és del 18 de gener. Han rebut a la cort el duc de Florència. Casament de la marquesa d'Astorga.

.81. 24 de febrer. Valladolid. L'última d'Hipòlita és del 19 de gener -18?-. Es queixa que li han amagat la malaltia de la seva mare no donant-li les seves cartes, i, ara que no en té, pateix per la seva salut. Lluïset estudia, escriu i dansa. Li envia una boleta de rosari, amb la qual es guanyen els mateixos perdons que amb les anteriors i es treuen les mateixes ànimes de purgatori, i una altra negra que és més efectiva. Se sap de cert que l'emperadriu està embarassada. Men-

ciona les corts de Monsó, a les quals, segurament l'emperadriu no hi podrà anar per estar prenyada. Han arribat notícies que els turcs tenen una armada preparada.

.82. 6 de març. Valladolid. El 26 de febrer rep una carta del 28 del mateix mes; i 28 de març en rep dos més. Línies de don Juan de Zúñiga i altres en una lletra diferent.

.83. 19 de març. Valladolid. El 13 de març rep una carta del 23 de febrer. Jeroni de Requesens està satisfet del bisbat. Sobre diversos afers. Li consulta si és convenient arreglar l'hort de la casa de Barcelona. No se sap encara si l'emperadriu anirà a Monsó, i tampoc si hi haurà corts d'Aragó. Lluïset comença a estudiar amb el príncep (amb Martínez del Guíjo, Silíceo, per mestre) i li agrada molt dansar. Se celebra una justa.

.84. 10 d'abril. Valladolid. El 22 de març ha rebut carta de l'11 i del 16, i després n'ha rebut una del 8 de març i una altra del diumenge de Rams. S'han redactat les cartes per convocar a Corts, però el dia no està escrit; no se sap tampoc si hi anirà l'emperadriu. El 15 d'abril comencen les Corts de Castella. Assumpte de sor Requesens. Lluïset va a escola amb el príncep. Els nens de Palau, príncep i patges, celebraren un torneig. A "Juanico" li surten les dents. Li envia

una capsa amb quatre mil agulles i peces de roba. L'emperador té la gota.

.85. 25 d'abril. Valladolid. L'última carta que té és encara la del diumenge de Rams. Pateix perquè li amaguen les cartes d'Hipòlita que expliquin la seva mala salut. Assumpte de sor Requesens. Es dubte sobre l'anada de l'emperadriu a les Corts. Donaran l'hàbit de Santiago a Lluïset. "Juanico" té dos dents de baix.

.99. 28 d'abril. Valladolid. El mateix dia rep una carta del 23 d'abril; l'última que tenia era la del diumenge de Rams. Veritablement, Hipòlita ha estat malalta. El 29 d'abril Lluïset rebrà l'hàbit de Santiago. Repeteix, fent referència a l'última carta, que "Juanico" té ja dos dents de baix. No se sap res de l'anada de l'emperadriu a Monsó; ella s'entesta a anar-hi.

.86. 30 d'abril. Valladolid. Lluïset ha pres l'hàbit.

.87. 4 i 5 de maig. Valladolid. El 2 de maig rep dues cartes del 2 d'abril, una del 16 i una altra del 20; l'última era del 23, com diu a la carta anterior, fins el dia 3, que en rebé una de nova. Explica com no li donaven les lletres de la seva mare i com no li deien que hi havia portadors per a les seves. Ara que Lluïset estudia amb el príncep no té tant de temps; amb aquell, escriuen proverbis.

El dia 3, els nens feren un torneig i Lluïset dansà amb Ana de Zúñiga, filla del comte de Miranda. Explica les trapperies del príncep i alguns patges. "Juanico" ja diu algunes paraules, és a punt de caminar, i té dues dents. No se sap encara si l'emperadriu anirà a Monsó. Li envia una capsa de citronat. Ella no està prenyada, "però molt bona de salut".

.88. 5 de maig. Valladolid. Envia aquesta amb la carta del dia 4 que ha clos aquest dia mateix. Repeteix que li envia una capsa de citronat.

.89. 18 de maig. Valladolid. Rep una carta d'Hipòlita, indeterminada, i el 17 una del 8 del mateix mes. No sap encara si aniran a Monsó, on voldria reunir-se amb la seva mare. Lluïset està molt content amb el seu hàbit. Les agulles que ella li envià no han estat com Hipòlita volia.

.90. 21 de maig. Valladolid. Avui ha rebut carta del 5 de maig. Es creu que l'emperadriu no anirà a Monsó. Han sentenciat a Roma contra don Gastó de la Cerda judicant que no podia deixar de ser religiós.

.91. 2 de juny. Valladolid. El 25 de maig va rebre una carta del 16. L'emperadriu no es conforma a quedar-se a Valla-

dolid, però els altres no volen que s'esdevingui el que succeí fa tres anys (recordem que l'any 1534 l'emperadriu va perdre un fill en les mateixes dates que Estefania) i ara està de cinc mesos. Encara no s'ha determinat quan començaran les Corts; es diu que l'11 de juliol. Prepararà l'anada d'Hipòlita. Està contenta perquè a la seva mare li ha agradat el citronat que li va enviar. "Juanico" té sis dents i ja diu les primeres paraules.

.92. 15 de juny. Valladolid. Ha rebut una carta del 28 de maig. Si bé encara no ha estat publicat, se sap que les Corts començaran a finals de juliol i l'emperadriu no hi anirà fins que hagi parit. Li dóna aquí més consells per al seu viatge a Monsó, on s'han de retrobar. L'emperadriu ha de parir a l'octubre, i, per tant, no sortiran de Valladolid fins al voltant de Nadal.

.93. 15 de juny. Valladolid. Feta el mateix dia que l'anterior, per dir-li que tots estan bé.

.102. ? (Valladolid). Aquesta és el duplicat de la carta .92. Repeteix que les Corts seran a finals de juliol i tots els consells i proveïments necessaris.

.73. 28 d'octubre. Valladolid. L'última carta que tenia era del 15 de setembre,

amb la qual Hipòlita li deia que estava determinada d'anar-hi. El 22 d'octubre n'ha rebut una altra que confirma aquella disposició. Li demana que, si les notícies que ella li escriu encara no se saben allà, no digui a ningú que ha estat ella qui l'ha difós ni en les cartes que li escrigui ho mostri, que ho podria llegir persona aliena. L'emperador i el rei de França es disposen a concertar la pau, i Carles V, si això s'esdevé, serà a Barcelona el 20 de novembre, des d'on podria ser que hi fes anar l'emperadriu, i això seria motiu de retrobament per a mare i filla. Sembla que l'afer del senyor de Tous per fi tindrà terme. Assumpte de sor Requesens. L'emperadriu parí el 20 d'octubre un nen que sembla que es dirà Joan. Mentre, el príncep patia febre. "Juanico" ja té un queixal.

.95. 31 de desembre. Toledo.

1538

.94. 23 de març. Valladolid. El 22 n'ha escrita una que, com les d'aquest any fins aquesta, no conservem. L'última carta que té és del 6 de febrer. Fa vergonya que "Juanico" encara mami. L'emperador està absent, ella espera que aquesta absència serveixi

per aconseguir la pau. Està embarassada.

1539

.96. 2 de març. Toledo. "Juanico" li mana dir que "le beso las manos". "Dieguito" (de qui estava embarassada en l'última carta que tenim, del 23 de març de l'any anterior) està bé d'un mal que tingué. L'emperadriu no es troba bé. Ella ja ha trobat dida (que serà per a Hipoliteta, la pròxima filla, i suposem, doncs, que n'està embarassada. Línies de don Juan de Zúñiga sobre la seva gota.

1540-41

.98. 16 de juliol. Madrid. Assumptes diversos. Parla de l'anada d'Hipòlita a Madrid. S'ha anunciat el casament del duc de Calàbria (que es casà el 1541 amb Mencía de Mendoza). Dóna notícia de tots els seus fills: Lluïset, "Juanico", "Dieguito" i també Hipoliteta (nascuda el 1539), que té cinc dents i tres per trencar. Ella està prenyada novament. Assumpte de sor Requesens.

.97. 5 d'agost. Madrid. Estefania entrarà en els nou mesos d'embaràs el 10 d'octubre. Hipòlita anirà al seu part. Dóna compte dels seus fills: Lluís, "Juanico", "Dieguito" i Hipoliteta, que ara ja té set dents.

NOTES

(1). Hem dit que la presència o absència dels fills d'Estefania eren elements pertinents per a la classificació; no hem notat, doncs, la constant presència de Lluís de Requesens, que, nascut el 1528, apareix en tot l'epistolari, si no és el cas que aportí cap informació nova.

(2). En una carta que Juan de Zúñiga envia a Hipòlita Roís de Liori del 23 de juliol de 1534, segons l'edició de Josep M. March (en el mateix volum de l'edició de les cartes d'Estefania), diu el següent: "Y doña Estefanía /.../ parió el sábado pasado a las XII horas y un quarto de la noche un hijo rubio, blanco y garzón".

III. NOTES LINGÜISTIQUES

Que les cartes d'Estefania de Requesens presentin una llengua notablement elaborada ens fa pensar que l'educació que va rebre a Barcelona fou no només d'un cert nivell, sinó també específicament catalana. Aquest fet lingüístic, juntament amb tota la tradició adquirida, un cop a la cort castellana, fa que s'adoni de la seva qualitat de diferent en l'entorn en què es troba. "Y, per ser yo jove y extranjera y sens mare ni sogra en esta terra, no·m par estaria bé en una posada a part, sens tenir la ombra y conpayia de marrit de nit ni de dia" (37,34-38), ens diu en un moment del seu epistolari.

Estefania té consciència lingüística, es reconeix d'un altre país i accepta el nou món en què es troba però amb una clara idea de diferenciació. Els seus fills tindran una educació castellana i ella no farà cap observació negativa al respecte.

Per una banda, parlant del seu fill Lluís de Requesens, diu que "vol ser català, que ja defensa la terra ab los altres pages del príncep que li diuen mal de Catalunya" (10,136-139), però, per l'altra, li fa gràcia que el nen aprengui la llengua del seu pare i ho explica a Hipòlita Roís de Liori d'aquesta manera: "Continua son estudi y parla lo castellà molt bonico y juga a moltes maneres de jocs ab son pare y tenen conversació molt sovint y, venit a preposít, diu-li 'no está bien informado vuestra merced', y, altres voltes, 'eso no

haze al caso', y mil altres cosetes de què gustam rraonablement" (5,98-105).

Més endavant, els fills que neixen a la mateixa cort ja adopten la llengua castellana fins i tot per saludar la seva àvia Hipòlita, com fa Joan: "En oyr-me dir que volia escriure a vostra senyoria, me à dit que 'le beso las manos'" (96,29-31). Els seus fills s'integren a la nova situació i ella també, però no absolutament. No deixa els seus costums catalans, els menjars, els hàbits en general, i prefereix sempre criades catalanes, malgrat que el seu marit les vol prendre castelles, com ho manifesta en diverses ocasions: "Don Juan, mon senyor, vol que la prenga castellana /.../ perquè sàpia la manera y la llengua de así, que na Cams may l'à poguda apendre, que parla que són rrialles" (58,67-72), i, després, "yo estimaria que fos la que e de pendre catalana que castellana" (60,239-240).

La castellanització l'afecta com a circumstància, i això no li provoca cap preocupació especial. Si escriu en català a la seva mare és senzillament perquè és la llengua d'ambdues. Després escriurà en castellà al seu fill Lluís perquè aquesta esdevindrà la llengua d'aquest, que s'havia educat amb el príncep a la cort castellana sota la direcció de Martínez del Guijo.

El tret essencial de l'epistolari és el que ens dóna la clau del problema d'utilitzar una llengua o una altra: el seu caràcter íntim ens ofereix una llengua que és

molt a prop de la llengua parlada i, en conseqüència, aquesta no podia ser altra que la catalana.

No pot escapar, però, de la nova situació i entren castellanismes en la seva llengua, especialment de camps semàntics relacionats amb l'ambient cortesà i ella els deixa introduir-se i els catalanitza. Aquest fet, doncs, no presenta cap particularitat, sinó que respon a un procés global de castellanització dels usuaris cults del català.

Un altre aspecte lingüístic a remarcar i que representa un estadi concret del pas del que en podríem dir llengua antiga a la moderna és la convivència d'arcaismes, formes dialectals i vulgars, amb fórmules que s'anaren imposant i que conformaren el català modern, tant pel que fa a la fonètica, com a la morfologia o el lèxic.

La llengua d'Estefania de Requesens és, doncs, una llengua farcida d'elements variats: castellanismes, arcaismes o solucions lingüístiques que no van sobreviure amb el temps, vulgarismes i també dialectalismes, concretament, valencianismes, que li vénen a Estefania a través de la seva ascendència valenciana per part de mare. Aquests trets dialectals no són, de tota manera, el cos substancial d'aquesta llengua. Veurem trets oposats al valencià (neutralitzacions de sons vocàlics àtons, reduplicacions consonàntiques, etc.), al costat d'altres presos d'aquell dialecte (la primera persona de l'indicatiu, formes incoactives, elements lèxics, etc.).

Una altra qüestió que ens obre un ampli camp d'estudi és la de la varietat lèxica. Aquest text presenta un extens vocabulari de termes procedents de diferents camps semàntics. S'hauria de fer una classificació per temes que tracta, els vestits de l'època, els menjars, els medicaments i remeis casolans per guarir malalties o per utilitzar com a cosmètics, els termes jurídics que utilitza en parlar dels afers amb la seva mare, les malalties, etc.

L'epistolari d'Estefania de Requesens és un ric mostrari de la llengua de principis del segle XVI, i, per tant, en caldria una anàlisi profunda i un estudi comparatiu amb altres textos del moment. Les dades que aquí es presenten són, doncs, insuficients i apunten només al que podria donar forma a un treball exhaustiu i complet d'un text que se'ns revela obert a infinitat d'estudis.

I. GRAFIA I FONÈTICA

1. Vocalisme

Trobem, en primer lloc, una clara diferenciació entre la representació de a i e àtones, el seu so neutre. Però apareixen, tanmateix, molts casos en què es confonen les dues grafies. Aquest fet denota que es donava el fenomen de la neutralització, si bé, a la vegada, existia una certa normalització gràfica. Aquests són alguns d'aquests casos: Màlega (36,50), sajell (48,10), afectuàs (98,109), amprat (18,126), efecsió (41,92), sinquenta (34,166).

La neutralització de o àtona en u, insinuada en èpoques anteriors, podem dir que aquí ja s'ha complert sistemàticament. Com en el cas de a i e àtones, encara que en la majoria dels mots apareix la distinció gràfica entre o i u, els mots que presenten confusió donen constància que la dita neutralització existia: comunicar (15,158), indisposicions (39,30), estodiar (83,174), gucglar (94,43), publicar (76,55), absulusió (15,169), presomir (34,100).

Pel que fa a la representació de les altres vocals, a part dels casos de confusió de sons vocàlics que són, possiblement, vicis de llenguatge -indigistió (40,124), enebir (73,159), espidisió (15,10), martorisar (64,41)-, moltes paraules presenten la seva forma antiga o dialectal, al costat, de vegades, de

la que es mantingué fins avui: determenarà (55,203)/determinat (34,121), enpediment (25,72)/inquisidor (15,19), fermar (19,66)/firmar (19,68), inllumine (35,38)/enllumine (54,183), nengun (18,126)/nengú (20,57)/nigú (18,157)/ningú (21,79)/ningun (1,62), precurar (18,129)/procurar (36,109), Sivi-lla (49,144)/Sevila (54,93), sertefique (100,2)/sertifica (74,85). Aquest fet podria donar-nos la clau del pas del que es pot anomenar català antic al català modern.⁴

Cal notar, finalment, que la grafia de i quan actua com a semivocal és sempre y, com a vuy (8,2), reyna (72,102), nayps (73,228), cuydado (3,41) o almoynes (100,58), i també, però no de manera regular, quan apareix en posició inicial o bé darrera de qu, com en yllustre (95,1), ynclinat (73,111); yrà (81,115), Ysabel (10,188), quyti (49,42).

2. Consonantisme

Els fenòmens que observem quant als sons consonàntics ens duen a consideracions que tenen, en la seva majoria, més pertinença purament gràfica que fonètica.

° Les consonants líquides apareixen amb la confusió l/ll, variació que és estrictament gràfica: trebal (99,78)/treball (40,134), huls (49,111)/hull (100,8), letres (82,62)/lletres (10,2), lavòs (52,21)/llavòs (51,10), Löyset (23,16)/Llöyset (25,139).

Encara que normalment es resol en la forma -ll, la confusió es dona també en posició de final de mot: ànjel (74,110)/ànjell (31,12), jenols (37,10)/jenoll (36,86), peril (75,32)/perill (74,20); i, més esporàdicament, dins del mot: acoliment (31,50)/acollit (40,112), inlumin (36,34)/inlluminen (40,170), alí (73,230)/allí (31,56).

Els casos de contacte amb /t/, com guatla (40,211), atlegasió (92,118), desvelà (101,2), bale (67,134), ameles (75,60) i espales (58,93), poden explicar-se tal vegada per un fenomen de no palatització.

° Pel que fa a les sibilants, es produeix una constant confusió en la grafia de sordes i sonores i es vacil·la entre s, c, i ç: Barse-lona (3,117)/Barcelona (3,126); nesesitat (73,176)/nececitat (5,190), esperansa (34,111)/esperança (40,190), Çaragoça (31,81)/Çaragosa (40,38)/Saragoça (3,127). També utilitza la z, amb poca freqüència, en els adjectius numerals, tretze (51,3), catorze (51,8), quin-

Només en quatre casos apareix la doble -ss- i ho fa en mots amb prefix: dessimular (4,135), (10,53), (18,138), (51,67), (54,32), dessimilada (100,48), desservir (34,88), (101,48) i dessentiment (3,126).

° Quant als sons oclusius, se'ns presenta gràficament el seu ensordiment en posició final absoluta o en contacte amb un altre so consonàntic:

B P: copdísia (17,41), dupte (32,9), ap-sència (83,134), disapte (80,18), destorp (92,125).

D T: atmetesen (36,111), tart (74,100), rectitut (73,153), atmiració (3,43), Valladolit (79,30)/Valladolid (78,48), Madrid (8,15)/Madrid (24,11). I correccions com poque-dad i me an dad.

G K: dicnitats (76,56), ycnosenta (49,95), Recne (40,113).

Molt més significatius, des del punt de vista fonètic, són els casos de reduplicació en contacte amb consonant lateral, com a Pop-blet (52,19), popblicar (2,31), popblasió (8,28), jucglar (89,113), secglar (18,105) i recglons (75,20), si bé reclons (74,29).

° Encara que normalment els grups -T'R- i -L'R- apareixen amb d epentètica, trobem algun cas de reducció a -r-, com en els casos de l'alternança de voldrà (25,160) i volrrà (81,83).

° Es donen alguns casos, esporàdics, de caiguda de la -t del grup -nt, tant en singular, com a fonamén (75,45), com en plural, per exemple, dens (83,177).

° També, en el grup -MP'S, cau la p i es redueix a ms, com en els casos de tems (51,5) i na Cams (26,74).

° El grup R'S es redueix, normalment i sense que això representi cap novetat dins de la tradició de la llengua, a -s, encara que apareixen exemples en què la r es manté. Mostres en són arendadós (100,16), senyós (75,134), discús (74,18), jornadés (39,32), barqués (82,12), cavallés (84,127), papés (88,26), particulàs (25,120), entre d'altres.

° Purament gràfica és la confusió en les reproduccions de /r/ i /r̄/, desordre que fa aparèixer les dues formes -r- i -rr- en un mateix mot, com indiquen verrola (52,24)/verrola (53,18) i correu (85,31)/coreu (85,27), i la utilització del signe doble fins i tot a començament de paraula o després de consonant, com en els casos de rrebí (51,2), Rrodrigo (76,3), rrevolts (73,108) o onrres (80,38).

° La representació gràfica del so velar sonor és sempre g, sense intercalar u davant e i i: vinga (33,13), vegeria (36,123), giar (31,73).

° L'escriptura del so palatal fricatiu sonor és j, com en llaujer (73,246) i just (36,56). Es produeixen, però, casos en els

quals aquestes grafies es confonen, com a guc-
glar (92,145) i jucglar (89,113).

° El so palatal fricatiu sord ve transcrit per x, sense i anterior: matex (85,51), exir (80,18), quexalet (73,237), pu_x (75,80). El signe x no s'utilitza mai per representar el valor velar més sibilant: conplecsió (43,53), ecselent (72,45).

° Pel que fa a l'ús de h, cal dir que manca sempre o bé apareix, moltes vegades, com a ultracorrecció: totom (99,60), umor (101,37), òmens (61,149), erba (45,150), en el primer cas, i hull (100,8), la hu (64,20), hubert (61,126), inhútils (49,117) i husar (34,101), en el segon.

° La representació del so palatal nasal sord és generalment amb la grafia -ny-, com en dany (102,17) o senyora (1,1), però s'utilitzen també -y-, -n- i, amb molt poca freqüència, -ñ-: dan (84,18), enganat (21,75), piyó (36,72), preyat (29,32), Cataluya (23,53), i dañós (97,20) i señoria (102,2). Cal remarcar que l'ús de -ñ- s'incrementa sensiblement en les darreres cartes d'Estefania.

° L'ús de -ch- respon únicament al contagi de la llengua castellana i és dona especialment en mots genuïns castellans: punchar (46,27), però sobretot achaque (40,78) i tacha (100,42), clars barbarismes.²

II. MORFOLOGIA

MORFOLOGIA NOMINAL

° Les regles per a la formació del plural dels mots són les que vigeixen actualment. Això és: el femenins que acaben en -a àtona fan el plural en -es i els que acaben en vocal tònica, que provenen de mots que en llatí duïen n darrera la vocal, el fan afegint -ns al singular; els masculins, en general, fan el plural addicionant la desinència -s al singular, però els acabats en -s o -x el fan agregant la desinència -os, fet que constata que en aquesta època s'ha generalitzat ja la forma moderna enfront de l'antiga en -es; apareix també en masculí la restitució de la -n etimològica, fins i tot en mots plans com òmens (61,149) i térmens (40,29).

° Respecte a l'article, el que s'utilitza en aquest epistolari és el derivat d'ILLE. Per a la forma femenina, en singular tenim la i l' davant vocal, i sempre la davant consonant; el plural és sempre les. Per al masculí i el neutre, trobem l'antiga o dialectal forma lo, que sempre és així davant consonant i de vegades s'apostrofa davant vocal, com en el cas del femení; el plural és los.

Es fan les contraccions del i al, però no pel.

Troben també els articles onomàstics en

i na, els quals, davant vocal, mai no són escrits apostrofats. Sempre acompanyen noms propis, com a fórmula de tractament, però no d'acatament, per als quals utilitza don/do-
na i senyor/senyora, sinó aplicats concretament a les seves criades i servidors.

° Els pronoms no presenten cap particularitat que sigui notable. Pel que fa als possessius, les formes plenes dels que indiquen un sol posseïdor són, per a la primera persona, meu/meus, mia/mies, meva/meves, i seu/seus, sua/sues, seva/seves, per a la tercera; les formes reduïdes són mon/mos, ma/mes, per a la primera persona, i son/sos, sa/ses, per a la tercera. Pel que fa a diversos posseïdors, s'utilitza, per a la primera persona, nostre/nostres,³ per a la segona, vostra/vostres, i seu/seus, però mai llur/llurs, per a la tercera persona.

° Les formes dels pronoms demostratius són les següents: aquest/aquests, aquesta/aquestes; aquex/aquexos, aquexa/aquexes; aquell/aquells, aquella/aquelles; ex/exos, exa/exes; est/estos, esta/estes. I els neutres asò, so.

° Pel que fa als pronoms personals, no hem de dir res més que apareixen les formes que avui s'utilitzen, tant les formes independents i tòniques, que compten amb l'existència del pronom reflexiu si, com els adverbis pronominals, que apareixen sota la forma y i en/ne, el pronom neutre, representat per o i u, com també les formes recolzades plenes i les reduïdes, les combinacions de les quals sí presenten aspectes a remarcar. Si actualment

les combinacions, pre-verbals i postverbals, són de datiu primer i acusatiu després, l'ordre de les combinacions dels pronoms d'aquest epistolari és l'invers, com en la llengua medieval, és a dir, acusatiu i datiu.

Per al cas dels pronoms en posició pre-verbal, tenim: la y donàs (6,141), la·m pugés triar (7,54), les me darà (14,4), les nos envien (8,17), lo y soplique (7,18), la y tornaren (45,87). I en posició postverbal, la combinació és la mateixa: tornar-la-y (45,86), dar-la-y (3,7), agraynt-lo-y (4,106), portar-les-nos (43,49), conservar-la-y (34,17), dar-la·m (34,27), doní-les-y (41,174). Trobem també formes en les quals el pronom s'insereix, en temps compostos, entre l'auxiliar i el participi: à-li n'escrit (41,72), an-nos dit (41,57), e-li enviat (4,147), à-li escrit (6,111). I combinacions del tipus dic-o (25,96) o són-se, si bé són bastant poc freqüents.

° Dels pronoms indefinits, interrogatius i relatius, en trobem els usos moderns. Només cal mencionar, quant als primers, les formes arcaiques negú i nengun, que conviuen amb les formes evolucionades ningú i ningun, aquest darrer utilitzat també en el sentit de "cap": no tinc ninguna gana de anar a Barcelona (1,62).

MORFOLOGIA VERBAL

1. Participi de pretèrit

El participi de pretèrit apareix sempre en la seva forma dèbil. En els temps compostos amb l'auxiliar ser, concorda amb el subjecte i amb l'objecte directe, tant si es troba en posició pre-verbal com postverbal. En el cas de concordança amb el subjecte, tenim: som ESTATS tan ben acollits com tenim acostumat (6,54), ab la major pena del món só ESTADA (72,2) i la llavor és VENGUDA (5,20). Les concordançes amb l'objecte directe són així: infinides gràcies ne sien FETES a nostre Senyor (71,6), són ENTRATS en fuga los meus caldos (75,72).

A part del cas aconsole als PLORANS (5,22), no trobem altres participis presents en tot el text.

2. Present d'indicatiu

Dels verbs en -AR que tenen el radical acabat en consonant, trobem alguns exemples de primera persona que presenten la forma primitiva reduïda al radical: y yo·m COMAN a tots los de aquí (55,211), o bé no·m MARAVELL que en tot ajen sucseyt a sos pasats (17,42). La forma usual, però, és la que addiciona al radical la desinència -e, com en el valencià actual: per totes, BESE les mans de vostra senyoria (15,3), FOLGE de la conclusió d'ell (98,111), y no·m MARAVELLE (20,3).

Les formes incoactives dels verbs en -IR

són en -ex: yo·l SERVEX en tot lo que puc (60,64).

La tercera persona no presenta cap dessemblança amb les formes modernes.

La primera persona del plural, en canvi, presenta la seva forma arcaica en -am per als verbs en -AR: nosaltres ESTAM tots molt bons (19,121), así·ns DONAM presa en acabar de plantar la viya (4,177). D'altra banda, apareixen les formes modernes -em per als verbs en -ER i -RE, i -im per als verbs en -IR: AVEM comensat a comprar de tot (5,148), nosaltres la TENIM (14,9). Si bé, molt rarament, algunes formes del grup -RE presenten la forma antiga: VEM cada dia (3,53).

3. Imperfet d'indicatiu

Aquest temps no presenta cap particularitat especial, si bé podria ser que l'accentuació fos diferent de l'actual.

4. Perfet d'indicatiu

◦ Dèbils. Aquestes formes verbals, que s'accentuen sobre la desinència, són com les modernes: ayr TINGI una basca (5,91), à prop de cinc mesos que COMENÇA (1,35), may s'o CO-NEGE (15,74), com li RESPONGEREN (5,183). S'ha produït completament el pas, per analogia amb la tercera persona del plural, de -am a -àrem de la segona persona del plural, com ARIBAREM así (13,8).

◦ Forts. Trobem alguns casos de primera i tercera persona del singular amb l'accent

sobre el radical: les FIU posar sota plec seu (21,17), DIX lo que avia de dir (1,79).

5. Futur

Els futurs presenten tant la seva forma moderna en -aré, -arà, -arem, -aran, com la forma perifràstica antiga: y, com porem, QUITAR-la EM (61,94), y, en estant la enperatriz per a firmar, PROCURAR /E/M que escriga y ENVIAR-les EM (73,168), no sé si's porà acabar, TREBALLAR-y EM (4,137), MANAR-li A vostra senyoria donar mos besamans (7,79).

Els casos d'alteració de la forma de l'infinitiu són els normals: quan el verb és en -ER tònic, la forma de l'infinitiu es presenta sense -e-: los altres li PARAN no res (15,12), SABREM si'l voldrà (25,160), cosa que també s'esdevé quan aquesta -e- està en contacte amb una consonant líquida o una oclusiva i s'hi intercala una dental: tot lo que VOLDRAN (40,147), però també en los dies que cadascú VOLRRA (81, 83). El pas de -e- a -i- en els verbs tenir i venir s'ha produït, però conviu amb la forma antiga en -e-: no sé si TENDRA tems d'escriure (73,230) i TINDREM nesesitat d'ells (17,49), los coreus que VENDRAN a Madrit (8,15) i yo espere en Déu que no li VINDRA més ninguna cosa (96,39). El futur del verb poder apareix normalment en la seva forma arcaica: no sé si se'n PORA aver res (5,150), pense que POREM partir (2,54). I, en el futur de anar coexisteixen les formes yré/aniré, yrà/anirà, etc.: YRAN ab la mula (13,57), ANIRA duplicat per

diverses vies (5,82).

5. Condicional

El condicional pren sempre la seva forma moderna. Les modificacions del radical són les mateixes del futur. El condicional del verb ser presenta les dues formes seria i fóra, si bé s'utilitza amb més freqüència la primera: no SERIA molt bona consolació (1,32), diu que may FORA aribat a peu (17,29).

6. Present de subjuntiu

La desinència de la primera i de la tercera persona del singular és sempre -a, enfront de la moderna -i: no·m vull rrecordar de ningun interès que y TINGA (5,84), que AJA glòria (5,123). La desinència de la primera persona del plural és l'antiga en -am: és bé que u FASAM (98,84), si bé trobem també casos en -em: axí perquè és rraó que tots lo y DESIJEM (2,27). La tercera persona del plural sempre és -en i mai la forma moderna -in: axí TINGEN tam poca memòria (14,87), que li DONEN lisència (5,154). Hi ha algun exemple de conservació de la iod originària: perquè SAPIEN que·ls tenim rasos del llibre (17,42), és tanta la jent que posa dintre que és maravel·la que y CAPIEN (38,25), fins a que TROPIA desexida d'ella (61,195).

7. Imperfet de subjuntiu

Troben la coincidència de les formes que vénen del plusquamperfet indicatiu llatí (model valencià) i les provinents del plusquamperfet subjuntiu, si bé aquest darrer apareix

amb preeminència: tanpoc no la m'AGEREN dada así (99,54) i si axí l'AGES tingut vostra senyoria (99,19); tanbé·m FORA yo ben barallada (98,21) i alguna sospita que no FOS falta de salut (101,9). Els verbs en -AR prenen -a- per formar la desinència: perquè la TROBAS com PASAS per allí (2,7).

III. LEXIC

L'aspecte del lèxic que Estefania de Requesens empra en el seu epistolari que és més significatiu i més evident és el de la introducció de mots castellans, bé adaptats a la fonètica catalana, o bé en les seves formes genuïnes. És ja sabut que des del segle XV la introducció de lèxic castellà es produeix en sentit creixent. Som, doncs, a principis del segle XVI, en un moment en què la llengua castellana frueix d'un clar prestigi social. Una bona il.lustració de la castellanització de l'aristocràcia la trobem en Estefania de Requesens. La "hispanització" del lèxic⁵, enfront de l'anterior "occitanització" i especialment viva al País Valencià, es mostra de manera significativa en els termes de camps semàntics relacionats amb la vida cortesana, i Estefania, per bé que catalana amb consciència d'estrangera i competent en manejar la seva pròpia llengua, no escapa d'aquest àmbit d'influència, sobretot si pensem que residia a la mateixa cort castellana. La millor explicació sobre aquest fenomen és la il.lustració que ofereix la relació següent dels castellanismes que utilitza Estefania de Requesens.

- ACHAQUE. (40,78).
- AGRAVIAR-ME. (101,133).
- ALDERREDOR. (56,27).
- ALGUASIS. (58,113).
- ALCANSAR. (13,33), (40,186), (61,77), (87,129).
- ALMIRANT. (25,99), (29,131), (34,196), (55,178),
(55,185), (60,170).
- ALMORSE. (11,47).
- ALMORSAR. (11,42).
- AMAYA. (54,30), (73,229).
- ANTOJA. (21,58).
- APERSEVIR. (22,51).
- APIADAR. (34,136), (41,156).
- APOSENTO. (8,38), (49,63), (51,58), (60,127), (87,115).
- APOSIENTO. (21,105), (22,114), (25,65), (29,44),
(29,67), (31,25), (33,30), (38,16), (38,20), (45,34),
(48,45), (54,125), (54,164), (56,36), (56,47),
(57,46), (60,51), (84,88), (95,7), (97,41).
- ASENTAR. (60,144), (60,146), (87,183).
- ASENTO. (3,114), (18,153), (20,34), (21,199), (22,114),

(24,51), (46,72), (54,75), (56,42), (60,149),
 (60,153), (63,89), (67,93), (68,33), (85,34),
 (98,198).

ASERTAR. (3,146), (4,33), (4,60), (5,37), (6,25),
 (21,172), (24,35), (26,29), (26,66), (31,112),
 (32,9), (34,154), (45,76), (57,48), (58,73),
 (58,118), (89,135).

ATRAS. (87,29).

ATRASEN. (58,67).

AYA. (29,68), (31,94).

AYO. (17,93), (21,100), (29,144), (31,32), (34,56),
 (73,102), (73,120).

CALDO. (48,42), (48,43), (55,159), (72,71), (75,64),
 (75,72).

CAMUESAS. (62,49), (62,50) (vid. nota LXII de l'apar-
 tat de notes i correccions).

CANTITAT. (40,104), (61,81).

CERCA. (69,12). SERCA (24,12).

CHARLAMANIA. (21,102).

CHOCARERA. (98,232).

CHOLLETA. (45,65).

COBRO. (26,65).

- COLORAT. En el sentit de "vermellós". (80,37).
- COMEDIT. (80,12).
- COMEDIDA. (45,90), (47,32).
- COXO. (15,79).
- CUYDADO. (3,41), (7,17), (8,77), (11,6), (15,50),
(23,88), (25,9), (25,137), (26,67), (42,8),
(45,6), (52,8), (55,140), (57,9), (60,57), (69,
12), (70,73), (74,30), (75,7), (77,73), (83,22),
(87,20), (87,86), (89,39), (90,22), (92,66),
(98,6), (98,11), (101,3), (101,137), (102,44).
- CUYTA. (59,96), (95,22).
- DEAN. (76,1), (76,27).
- DEMASIAT. (61,14).
- DEMÉS. (17,53).
- DESAFIUS. (5,135).
- DESCABULLIR. (83,170).
- DESLIBEREN. (21,207).
- DESMEROS. (67,40).
- DESPEDIDA. (24,44).
- DESPEDIR. (41,162).
- DESPEJADA. (71,82).

- DESPUÉS. (22,54).
- DESTERRO. (55,109).
- DICHA. (3,146), (4,160), (101,54).
- DESDICHA. (23,29), (40,180), (75,105).
- DOMINICOS. (10,249).
- DONAYRE. (98,228).
- DONOSA. (34,93).
- DOS. (fem.) (4,185), (4,193), (5,119), (55,225),
(60,48), (87,2).
- DUEYA. (17,105), (26,47), (63,33), (67,50), (72,64).
- ENCOMIENDA. (2,39), (23,63).
- ENFORRO. (95,14).
- ENPERATRIZ. (1,87), (2,24), (2,95), (4,50), (9,46),
(11,60), (18,54), (18,208), (20,38), (21,116),
(21,138), (22,91), (25,46), (25,51), (25,64),
(25,164), (29,38), (29,55), (31,23), (33,26),
(34,206), (38,17), (39,16), (40,10), (40,18),
(43,26), (43,46), (46,73), (47,17), (48,9),
(53,23), (54,125), (54,156), (55,90), (55,100),
(55,110), (55,122), (55,138), (56,58), (57,68),
(59,83), (58,104), (60,74), (60,127), (60,142),
(61,105), (61,139), (61,151), (61,165), (62,26),
(67,65), (69,20), (70,96), (71,80), (71,108),
(72,95), (73,61), (73,168), (73,185), (73,215),

(73,247), (75,141), (80,25), (81,43), (81,103),
 (83,99), (83,142), (83,222), (84,37), (85,59),
 (87,158), (89,76), (90,39), (90,73), (91,30),
 (91,44), (91,90), (92,35), (92,102), (94,44),
 (96,49), (99,108), (102,11).

ENPLEAR. (9,41), (14,35), (21,169), (96,44).

ENSAJADOR. (10,125).

ENXAUGUA. (84,113).

ESPUELES. (99,98).

FREYLE. (22,145), (25,168).

FIEROS. (9,21).

FORRADA. (89,145).

GOSAR. Amb el significat de "fruir". (8,43), (10,
 14), (18,166), (70,27), (71,17), (76,60).

GRAVE. (39,16).

GRANDE. Noble castellà. (36,56), (83,220).

GUSANICOS. (72,46).

HIJADA. (1,66), (36,81), o YJADA, (11,62).

- INJENI. (67,67).
- JOGUETS. (80,35), (75,118).
- LLANTO. (22,79).
- LLASTIMAR. (49,71), (83,131).
- LLIBRANSES. (100,13).
- LOSORIO. (3,125).
- MANTO. (10,121), (57,44), (67,43).
- MEDI, PER. (75,42).
- MEDRAR. (89,123).
- MENTIRA. (61,200).
- MERLUSA. (15,29).
- MERMELADA. (73,128).
- MODORILLA. (97,61).
- NUESTRO. (24,74).
- NÚNCIO. (23,74), (61,84).

- OXALA. (60,53).
- OSPEDADA. (98,41).
- PALACIO. (10,92), (10,97), (10,156), (11,27), (11,60),
 (21,182), (22,79), (22,119), (24,11), (25,66),
 (29,50), (29,67), (29,70), (31,32), (31,93), (33,
 31), (34,41), (34,161), (38,21), (38,49), (40,138),
 (41,121), (45,27), (45, 34), (45,72), (46,78),
 (46,90), (47,13), (54,131), (54,153), (54,162),
 (56,30), (57,54), (73,115), (84,126), (85,66),
 (87,102), (87,131).
- PASADISO. (21,107).
- PIADOSAMENT. (7,4).
- PORFIAR. (98,96).
 PORFIAT. (57,19)
- PRIVAR. Augmentar de categoria social. (21,108),
 (22,142), (31,36), (40,137), (55,117).
- QUENTA. Boleta del rosari. (61,242), (61,246),
 (81,74), (81,89).
- RRAYA. "La rraya de Castella", frontera. (67,35),
 (92,84).
- REGALO. (17,130), (72,73), (74,43), (91,59).
- REGOSIJAR. (5,132), (60,40), (61,178), (72,88).

- (76,44), (85,68), (97,47).
- REGOZIJO. (10,95), (67,53), (90,48), (97,49).
- REMEDIAR. (1,73), (2,97), (3,161), (4,188), (6,20),
 (7,80), (10,25), (10,61), (14,82), (20,27), (21,
 145), (39,43), (41,16), (64,113), (75,31), (75,
 32), (77,69), (85,15), (100,26), (101,21).
- REPENTINA. (51,42).
- REQUEBRAR. (18,93), (84,111).
- RESEBIMENT. (8,34), (10,88).
- RESTO. (3,32), (6,60), (6,88), (9,37), (10,34), (10,
 70), (10,215), (14,82), (17,54), (35,15), (35,23),
 (40,169), (42,18), (43,8), (55,110), (60,66), (60,
 208), (63,52), (67,121), (73,102), (73,152), (81,
 35), (99,50).
- RISA. (8,64).
- RRODILLADOS. (84,167).
- RRODONCHO. (98,222).
- ROYN. (34,70), (38,22), (38,26).
- SALVO. Adv. (10,120).
- SAYO. (10,140), (10,149), (18,229).
- SILLO. (67,47), (67,50).

- SOCORRO. (23,61), (29,129), (34,139), (83,60), (100,5).
- SOMBRERO. (57,44), (67,43).
- SORTIJA. (45,48), (54,29), (84,125).
- TACHA. (20,62), (40,23), (100,42).
- TENTO. (55,114).
- TRAS. (15,142).
- TRAVESOS. (55,113).
- TRAVESURES. (73,112), (81,38), (87,115), (97,49).
- TRETA. Mala passada.(1,75), (60,103).
- TONEZ. (46,86).
- VELLACO/-A. (56,31), (60,93), (60,110), (89,68).
- VERDADERA. (55,167), (73,20), (85,8), (85,13).
- VERDADERAMENT. (58,5), (74,54), (101,155).

En segon lloc, pel que fa al lèxic, hem de parlar d'un tema que és clau per intentar donar les línies definitòries de l'estat en què la llengua es troba en el moment de l'escriptura de l'epistolari. El grau d'existència del que podríem anomenar arcaïsmes, des de la nostra perspectiva, podria determinar el nivell d'antiguitat o de modernitat d'aquesta llengua.

Es difícil, però, distingir la qualitat d'arcaic de la de dialectal que posseeixen els mots d'Estefania de Requesens, i és dificultós situar la seva llengua en la història de la llengua en conjunt davant la manca d'estudis sobre aquesta època. Podem dir, si més no, que ens trobem en un moment de pas, en un estadi en què conviuen formes arcaïques o dialectals al costat de les formes que avui utilitzem. És significatiu, en aquest sentit, que la quantitat de lèxic que podem categoritzar com a antic en el volum considerable de l'epistolari sigui tan minsa com es veurà a continuació.

El que és clar, doncs, és que l'oposició entre català antic i català modern es deixa sentir en el text, el qual, a més, presenta evidents trets dialectals i concretament valencians, que li vénen a Estefania per influència familiar. Cal afegir a això la presència de cultismes, els quals apareixen moltes vegades en la seva solució vulgar.

Podem aclarir aquestes notes amb l'examen d'aquests mots conflictius del text que tenim entre mans, en el recull dels exemples més representatius que hi apareixen.

ACUTISIM. (24,17).

CARCER. (89,47).

DESCULPANT-SE. (63,51).

DESPŪS. (10,130).

DESSIMULAR. (4,135), (10,53), (18,138), (51,67),
(54,32).

DETERMENARA. (55,203). Però DETERMINAT (34,121).

ENPEDIR. (14,49).

ENPEDIMENT. (25,72). Però INPEDIMENT (36,57).

ENQUESIDOR. (21,52). Però INQUISIDOR (34,57).

ENQUIETAR. (25,91).

ESCANDEL. (60,107).

ESCUR. (10,119).

FEL. (41,186).

FERMAR. (18,192). Però FIRMAR (19,68).

GRAVITAT. (40,15).

HU, LA. (15,46), (36,38), (40,78), (49,78),
(64,20), (80,31).

INLLUMINE. (35,38). Però ENLLUMINE (54,183).

NENGUN. (18,126), (55,20). Però NINGUN (1,62), etc.

NENGŪ. (20,57), (71,53), (81,109). Però NINGŪ (21,79), etc.

NOEMBRE. (73,58).

NOVEN. (41,107).

OPENIO. (19,58).

PRECURAR. (18,129), (41,13). Però PROCURAR (41,63).

PREŸCADOR. (25,94).

PREŸCA. (64,33).

PREPOSAR. (11,66).

PREPOSIT. (11,71), (21,95), (73,106).

PRESEŸT. (55,43).

RREDO. (49,67).

RREDONA. (81,79).

REGONEGA. (23,85), (40,98).

SERTEFICAR. (55,98). Però SERTIFICA (74,85).

SESILIA. Illa italiana. (46,83).

SIVILLA. (49,144). Però SEVILA (54,93).

TRENITAT. (13,21).

VESITAR. (11,54), etc.

YCNOCENTA. (49,95).

Com a influència específicament valenciana, podem notar la presència de mots com chic (74,112), espau (28,7), l'ús del diminutiu com a Lloÿsico (46,75) o bonico (3,144), la utilització de la preposició ad davant mot començat en vocal, ad aquell (82,35), ad asò (92,114), i d'altres dialectalismes com denou (13,8), unflar (49,111) o nostren (22,113).

Finalment, la presència de vulgarismes és també notable en la varietat lèxica d'aquest text. Responen purament a una parla popular amb uns hàbits fonètics com els que es poden observar en aquesta llista, és a dir, assimilacions, díssimilacions i altres vicis del llenguatge.

ENEHIR. (40,168), (46,57), (73,159).

ESGRESIA. (17,112), (14,49). Però també ESGLESIA (45,107), etc.

ESPIDICIÓ. (15,10), (35,22).

FIMERA. (45,84).

INDIGISTIO. (40,124).

INGÜENT. (34,162).

MARTORISAR. (64,41).

NICLIJENSIA. (18,31), (19,89).

NOTAMBLE. (40,96).

PRIMINENCIA. (70,50), (70,55).

PROTANOTARI. (89,154), etc.

SENMENT. (17,109).

VESIAT. (10,134).

Finalment, només direm, com hem notat en la introducció, que seria molt interessant un estudi del ric vocabulari d'Estefania de Requesens i la classificació dels termes específics de camps semàntics determinats.

Una altra anàlisi que caldria fer és la que estudiaria les expressions, refranys i frases fetes que s'utilitzen en aquest text. Són freqüents aquests usos de la llengua i, moltes vegades, seria també necessari un treball de documentació per conèixer el valor exacte d'aquestes expressions, que avui se'ns escapa. Citem-ne algunes, per acabar: no crec que valga un rreal (49,98), lleg com un pecat (60,51), dir mil llàstimes (61,206), li sabrà a piyons (49,125), perquè lo cosí yxqués ab la sua (15,177), encara que alguna volta yxca de caselles (100,40), sens ell serà merlusa (15,29), sinó que·ns an remesos d'Erodes a Pilat (18,32), la enperatriz diu que à de anar, encara que estiga ab lo ventre a la gola (89,76), i també está en manos el panderero que le sabe bien tener (23,70).

NOTES

(1). Veure l'apartat d'arcaïsmes i vulgarismes al capítol sobre lèxic.

(2). Veure l'apartat de barbarismes al capítol sobre lèxic.

(3). Veure els valencianismes del capítol sobre lèxic, on notem la presència de la forma nostren.

(4). Caldria estudiar a quins termes de demostració corresponen aquestes formes.

(5). Vid. El léxico catalán en la Romania de Germà Colon, Madrid, 1976.

IV. LA NOSTRA EDICIO

1. Les anteriors edicions

Pel que fa a les anteriors edicions d'aquest text, cal fer esment, en primer lloc, de la que en féu Josep M. March al segon volum de Niñez y juventud de Felipe II (Documentos inéditos sobre su educación civil, literaria y religiosa y su iniciación al gobierno, 1527-1547), publicat pel ministeri d'Afers Exteriors, a Madrid, el 1942, obra que conté introduccions i notes de tipus anecdotari, a més de les cartes de don Juan de Zúñiga dirigides a Hipòlita Roís de Liori i altres documents. Aquesta edició, de molt poc rigor filològic, comprèn de manera molt fragmentària la pràctica totalitat de les cartes.

En segon lloc, ténim la molt més reduïda edició de Max Cahner (quinze cartes), extreta de la del pare March, si bé no s'indica, a diferència d'aquella, on es talla el text amb punts suspensius. El text que aquí se'ns presenta està molt més adaptat a la grafia moderna que ho estava en la primera edició i conté, tanmateix, notes històriques. Aquesta quinzena de cartes està recollida al segon volum de Epistolari del Renaixement, sisè tom de Clàssics Albatros, publicat a València el 1978.

Cal citar, en darrer lloc, la presència d'una d'aquestes cartes, segons el text i les notes de Max Cahner, a l'antologia de Josep Murgades, Teatre, prosa i poesia del segle XVI, publicada a Barcelona l'any 1985 per Edicions 62 i Ediciones Orbis, dins la col·lecció "Història de la Literatura Catalana", núm. 38.

2. La nostra edició

Els criteris d'aquesta edició, seguint les normes habituals, han estat els d'una màxima fidelitat a l'original, respectant, doncs, vulgarismes o errors amb pertinença filològica i esmenant errades veritables. S'ha afegit amb claudàtors allò que manca en el manuscrit o bé s'ha corregit el mot i se n'ha donat compte en l'apartat de notes i correccions, on també s'assenyalen les addicions degudes a mancances de text pel mal estat del manuscrit. Hem desenvolupat les escasses abreviatures que apareixen en el text, hem separat els mots segons l'ús actual, hem adoptat l'ús de majúscules i hem determinat la puntuació.

Les aglutinacions s'han resolt amb apòstrof quan les elisions presentaven pèrdua d'un element del primer mot, i amb punt volat quan la pèrdua era del segon, tenint sempre en compte la tonicitat d'aquests mots.

No s'ha modernitzat en absolut les grafies del text original. L'accentuació i la dièresi s'han aplicat segons l'ús del català modern. S'ha assenyalat a l'apartat de notes i correccions les línies autògrafes de don Juan de Zúñiga o de mà desconeguda que apareixen al final d'algunes cartes o en papers a part.

Pel que fa a l'estat del manuscrit, hem de notar, a més del deteriorament d'algunes cartes, la presència de notes i altres gargots deguts al jesuïta Josep M. March.

Per acabar, indiquem que les línies del manuscrit i les de l'edició no es corresponen.

Molt egrègia senyora:

Ab uns pares de Monserrat rrebi
una lletra de vostra senyoria escri-
ta en aquella santa Cas/a/ y, despús
ayr, ne rrebi altra ab lo atsembler 5
del conte, per les quals bese les mans
de vostra senyoria mil voltes, que
no poria encarir quant gran mercè y
consolació sent ab elles.

Tostems pensí que vostra senyo- 10
ria no partiria sens fer obediència a
Monserrat, y par-me que é/s/ stat bé y
que ab axò giarà nostra Senyora son
camí, lo qual tem yo molt per ser en
tal tems. Y bese les mans de vostra 15
senyoria per lo que diu que s rrega-
larà en ell, y axí lo y sopleque yo
quant /f.lv/ encaridament puc, y que, si
no fa molt bon die, que no yxca de la
posada, y los dies que farà bons que 20
no matineje ni vespreje com diu, que,
ny per vida de Lloyset y de sos pares,
abans de millor que aquest any no y
aja memòria de tenir atvent, pux té
vostra senyoria experimentat que li 25
fan mal les viandes quaresmals. Y no
pense vostra senyoria absoldre s dels
juraments com féu dels que li sopli-
cava que anàs ab andes, que, si no'm
vol fer esta mercè, serà causa que 30
estaré ab molta congoxa per se/r/ sert
que s'enmalaltiria, que no seria molt

bona consolació per lo que sent de
 aver de durar tant esta absència, que
 ja à prop de sinc mesos que començà 35
 y no sé lo que durarà. Y lo que més
 tem és que lo capítol de la orde no
 acurse la llicència de don Juan, mon
 senyor, per ont poriem estar poc junts.
 Plàci'a nostre Senyor encaminar-o com 40
 Ell serà més servit y juntar-nos per
 a què pugam estar molt llarc tems junts,
 y yo a on tostems puga /f.2/ servir
 a vostra senyoria.

Estremadament e folgat que Lloy- 45
 set tinga mestre, que ja és tems, y
 que no sia tan serimoniós com l'altre,
 que, encara que no sia tan docte, pux
 és bona criatura, basta y sobra per a
 mostrar-li de llegir, que d'así a que 50
 sia per a entrar en gramàtica cercar-
 ne·m altr ay.

Y sens jurament creuré que li pe-
 sa a vostra senyoria dexar-lo, que no·m 55
 pesa a mi manco, mas, pux Déu nos fa
 gràcia que està sa, yo espere en Ell
 que·l guardarà y que nosaltres nos ne
 porem anar prest, que sa Majestat dó-
 na gran presa a les Corts y diuen tots
 que estan en bon punt. 60

De la verola d'Esparegera me pe-
 sa molt, que no tinc ninguna gana de
 anar a Barcelona sinó de poder estar
 en Molín de Rrey.

Don Juan, mon senyor, està molt 65
 bo, axí de la gota com de la hijada,
 que, après que à llansada esta dare-
 ra pedra, par que l'à sanat del tot.

Ell se guarda molt axí de viandes molt
sustancioses com de tota altra cosa 70
contrària, y per lo que vostra senyoria
manà s'i mirará millor, y axí espere
en Déu /f.2^v/ que'l rremediarà, almenys
que no sovinteje tant.

En lo de la treta de la senyora 75
tia, se parlà al matex enperador per
poder-li escriure veritat, y ell no
s'aturà a cort per la resposta, sinó
que dix lo que avia de dir. Y axí li
escrigèrem per los millós térmens que 80
pogérem, no sé com o aurà pres, que
yo crec que pensaven que no y avia
rres a fer, segons la comisió que l'
ome que enviaren tenia, que, sens tor-
nar a Taragona, avia de anar a comprar 85
lo forment.

La emperatriz manà pagar lo que
promès an en Coll y també lo de la vi-
la. Avisa-m vostra senoria a qui
mana que done lo de la vi/1/a. Y aca- 90
be soplicant a nostre Senyor la molt
egrègia persona de vostra senyoria
garde y estat prospere, com yo de-
sije y e menester.

De Monçó, a XXV de noembre. 95

Yo beso las manos de vuestra se-
ñoría y holgué de ver la carta de XXI
que truxo miçer Francisco.

De vostra senyoria major servidora
y obedient filla que les mans li besa. 100

Molt egrègia senyora:

Après que vostra senyoria·m manà
 que no li esc/r/igés més per la via de
 Barcelona perquè feya conte de partir
 d'ella, ayr agé vuyt dies e scrites dos 5
 lletres: la una rremetí a Tortosa per-
 què la trobàs com pasàs per allí; l'al-
 tra a València y anà per correu, que bé
 crec y serà aribada primer que vostra
 senyoria. Y, encara que só certa que ab 10
 totes aurà folgat, pense que ab esta
 alguna cosa més que ab les altres, axí
 perquè les noves que li puc dir de nostra
 salut són bones y també poria ser que
 nostre Senyor nos agés fet la mercè que 15
 tots /f.lv/ desijam, que despús demà au-
 rà quinze dies que tinc tarda y los pits
 me són un poc engruxats y he tengut los
 primés dies mal de ventre, de manera que,
 si la cosa va avant, tinc més seyals de 20
 Catalineta que de Perico. Plàsi'a nostre
 Senyor que sia lo que Ell serà més
 servit y a Ell sien fetes gràcies de tot.

La emperatriz té sospita de un dia
 o dos menys que yo, del qu'e folgat es- 25
 tremadament, axí perquè és rraó que tots
 lo y desijem com perquè yo li deya, par-
 lant de les que estaven preyades, que no
 u estava, per guardar acatament a sa Ma-
 jestat, y axí parà que·ns ne siam conser- 30
 tades; ella no à popblicit sa sospita, ni

yo la mia, però sé molt sert que la té y del tems que dic.

Don Juan, mon senyor, demanà llicència a sa Majestat, despús ayr, per a poder-se'n anar en ser feta la determinació del servey que li an de dar; y dix que la pendria llargeta perquè volia visitar sa casa y la encomienda y que, si en aquest tems lo avia menester, que, encara que no agés sinó una ora que feya absència, yria. Dix /f.2/ que era molt content perquè "ya sabia que no era menester sinó dezir: 'vení' ", com tingés necessitat d'ell; pux la y dóna, y ab tan bona voluntat. Y les Corts estan en bon punt, almeñs la determinació del servey dins dos o tres dies sens dupte serà feta. Enviarem ayr quatre càreges de roba a Molín de Rrey. Y anà Martí, ab elles, per portar les cavalcadures de sella que ns falten y també les andes, que, per esta sospita que tinc, determina don Juan que me'n vaja ab elles. Pense que porem partir de así de divendres que ve en vuyt dies y anirem per Lleyda per visitar la sepultura del senyor, que en glòria sia.

Sens jurament, creurà vostra senyoria que desije poder-me'n anar, axí per exir de aquest lloc com per l'ànsia que tinc de Lloyset, quart-lo Déu, que no és poca aprés que pense que vostra senyoria és partida y los de allà se són descuydats d'escriure·m, que les més fresques noves que tinc són les que·m portà mestre Francisco. Ja·ls e escrit ba/f.2v/rallant-los molt, que sert me fan estar ab molt'ànsia.

En paga de tantes bones noves com

ab aquesta escric a vostra senyoria, me
 à de fer mercè de mirar molt per sa salut 70
 y de fer lo que ab l'altra li e soplicat:
 que no tinga atvent y que, lo tems que
 esta absència durarà, me avise molt so-
 vint y particularment de sa salut. Y par-
 me que, com aribaré a Molín de Rrey, sen- 75
 tiré dobladament l'absència de vostra
 senyoria, que ara tostems me par que la
 trobaré allí. Plàsi'a nostre Senyor enca-
 minar los negocis de manera que aja de
 durar poc, que bé puc dir que may e desi- 80
 jat tant besar-li les mans com ara, pux
 may estigí tant sens fer-o.

Demà envien lo príncep y la infan-
 ta a Çaragoça perquè en Estadilla y à ve-
 roles y sarampió, y así tanbé; y, ab asò, 85
 crec darà l'emperador més presa a les
 Corts, les quals crec no poden durar de
 quinze dies avant, perquè totom té gana
 de ser les festes en sa casa, y ses Majes-
 tats ab sos fills, y tenen rraó. 90

Dona /f.3/ Aldonça de Cardona besa
 les mans a vostra senyoria. Està encara
 así despenent com tots los altres. Y en-
 cara no à negociat rres, sinó que li a-
 vem asentat son fill per patje de la em- 95
 peratriz. És piatat de veure-la, nostre
 Senyor la rremédie, al qual soplisque la
 molt egrègia persona de vostra senyoria
 garde y estat prospere com yo desije y
 e menester. 100

De Monçó, a II de desembre.

De vostra senyoria major servidora y
 més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

A XXIX del pasat, rrebi una lletra de vostra senyoria de XX del matex y ab ella major mercè que así poria dir, perquè les més fresques noves que de vostra senyoria tenia eren les que sabí per los traginés que anaren ab ella, los quals aribaren a Martorreil lo matex dia y ora que yo y arribí. Y, ab lo desig que tenia de saber noves, obrí la lletra de Lloyset y totes les altres. Y après rrebi altra lletra, feta l'endemà que vostra senyoria aribà aquí, que m'enviaren de Monçó, que crec deu ser la que m diu escrigé ab lo fill del senyor de Manises. Per totes, bese les /f.lv/ mans de vostra senyoria mil voltes y a nostre Senyor fas infinides gràcies que ab tans desatents sia aribada y estiga vostra senyoria bona; y no marvelle que, ab tanta omitat de tems, la rrelma·s sia moguda per lo camí, que lo fret a soles y bastava, quant més ell juntament ab tanta aygua.

Soplique /a vostra/ senyoria no·s descuyde mirar molt per sa salut, pux sap que és la major mercè que·m pot fer. Plàsi'a nostre Senyor dar-la-y tan conplida com li soplique.

Torne a besar les mans a vostra senyoria moltes voltes per les benediccions que en sa lletra·m donà a mi y al que porte, y a tot lo rresto, que, per venir de

sa mà, tinc gran esperança que a tots
 nos an de conpendre. Y sens jurament creu-
 ré que à sentida vostra senyoria estrema- 35
 da alegria de la mercè que Déu nos à fe-
 ta en conplir-nos nostren desig, que, en
 veritat, fou una de les principals causes
 que yo /f.2/ la sentí pensar lo que vos-
 tra senyoria y folgaria y traure-la del 40
 cuydado en què estava cada mes, que no
 era poc pux may à perdut lo conte.

També me à donat a mi atmiració te-
 nir tam prest llet, encara que u atribuexc
 a ser yo tan sangínia y aver molt que no 45
 e parit. Y axí, crec que y à tal abundàn-
 cia /de/ sanc que basta per a tot, y asò
 tamb/é deu/ ser la causa que·s parega ja
 en lo ventre, que no crec que sia de més
 tems preyada perquè·m vinge al tems y ab 50
 l'abundància que acostumava. Lo aver mu-
 dat de preyat, no sé si serà lo que vos-
 tra senyoria diu, però també vem cada
 dia que són los uns diferents dels altres,
 y axí u és aquest, encara que ja menje 55
 alguna cosa millor que no feya; però,
 er/a/ tant aflaquida que totes les gal-
 tes s'eren fuses, que, segons yo les sol
 tenir, creya que era imposible se abaxa-
 sen, però, pux comense a menjar, elles 60
 se tornaran en son éser y, pux la causa
 és tal, tot se pasa bé. Plàsi'a Déu por-
 /f.2^v/tar-o a bon punt y sia per a son
 servey.

Perquè vostra senyoria no·ns tinga 65
 tanta enveja de les festes que avem tin-
 gudes, li daré conte de la manera que les
 avem pasades nosaltres. Partírem de Monsó
 lo dia que yo escrigí a vostra senyoria y

arribà/rem/ a Monserrat lo disapte abans 70
 de Nadal ab conte d'enviar per Lloyset
 y d'estar allí fins pasades les quatre
 festes. Y aí enviàrem lo diumenge totes
 les bèsties, y lo dilluns de matí rrebé
 don Juan, mon senyor, una lletra de l'en- 75
 perador ab què li manava partís en la ma-
 texa ora per a Barcelona per negociar ab
 la vint-i-quatrena que s'aderisen ab lo que
 los tres brasos avien determinat. Y axí
 li ageren a prestar bèsties de la casa y 80
 ab elles se partí en la matexa ora. Y
 arribà a Barcelona lo matex dia, y fóra
 tornat allí si no que, juntament ab la
 lletra de sa Majestat, ne rrebé altra de
 la marquesa de Zenete que li feya a sa- 85
 ber com venia a tenir les /f.3/ festes
 a Barcelona y era anada la lletra a Mon-
 çó y tornada allí, de manera que aquell
 dia era arribada a Barcelona, y abans que
 don Juan, mon senyor. Y axí fou forsat 90
 yo partís de allí l'endemà, que aquell
 dia no tingí bèsties; y arribí a Barce-
 lona, a on trobí la casa plena de ostes;
 y, encara que eren persones ab qui rre-
 biem mercè, per pendre'ns ab descuyt, 95
 /nos an/ dat prou treball. Estigeren a-
 llí fins al dia dels innosens, y après
 vingérem nosaltres así ab ells. Yo m'a-
 vansí de matí per veure com estava la ca-
 sa, que ja era vengut primer mosèn Cape- 100
 ller per a parar y aparellar tot lo menes-
 ter. Y, com no trobàrem les claus, agé-
 rem a despayar tots los còfrens y en lo
 darer que's despayà trobàrem les claus;
 algunes, que no totes. Lo cortinatje de 105
 vellut y setí carmesí no l'e trobat a

Barcelona ni así; avise'm vostra senyoria
a on lo à manat dexar.

Soparen aquells senyós aquella nit
así. Y almosaren /f.3v/ l'endemà y tira- 110
ren son camí.

Y com per a Nadal no aviem pogut
confesar, avem-o fet per a cap d'ay. Y,
pensant estar ja d'asento -y crèyem que lo
de les Corts era ja acabat-, ayr arribà 115
un correu ab altra lletra de l'emperador
ab què mana a don Juan tornà a Barselona
per esta negra vint-i-qua/trena/. Y mostra
estar en estrem enujat contra catalans y
tots diuen que té rraó perquè los de la 120
vint-i-quatrena se detenen en coses que in-
porten poc. Y ja sa Majestat estava deter-
minat de anar-se'n dimarts de Monçó y
rrompre la Cort, si no que los brasos lo
soplicaren tingés losorio y's clogés la 125
Cort ab dessentiment dels síndics de Bar-
celona. Y, d'esta manera, partí per a Sa-
ragoça, y si los de la vint-i-quatrena lle-
ven lo dessentiment la Cort serà closa y,
si no, rrompuda, lo qual Déu no vulla, 130
perquè seria gran dan per a tota la terra.
Segons està sa Majestat indicnat, totes
les consultes diuen que à fetes, sinó les
de Catalunya.

Don Juan, mon senyor, és /f.4/ de 135
ayr ensà a Barcelona entenent en asò. Es-
tà bo, quart-lo Déu, encara que ab desig
de rrepòs. Y té rraó, que à tant de tems
que no·n té jens. No sé si porà escriure
des d'allí a vostra senyoria ab los nego- 140
sis que té; si no, pendrà aquesta per los
dos.

Lloyset és así, e·l trobat molt bo-

nico, llaós a Déu, y molt ben criat. Aprèn que és m/arave/lla y és stada gran
 dita asertar en tan bon mestre, y ell 145
 lo tem molt y vol-li gran bé, y a son
 pare com acostuma. Besa les mans de vos-
 tra senyoria y diu que lo pa de les figes
 li sap molt bo y l'escaya-mels no, y que, 150
 de més espay, rrespondrà a la lletra de
 vostra senyoria.

Gran bé és que les monjes estigen
 determinades de posar ses coses a la rraó
 y que sor Rrequesens se aconsole tant ab 155
 vostra senyoria, per on crec que no exirà
 de son consell, que, si axí u fa, no erarà.
 Y d'esta manera espere en Déu que la rre-
 posarà vostra senyoria; pesa·m que vixca
 malsana, però, si·s rrepo/f.4v/sa, porà 160
 ser que rremedien les indisposicions, a-
 xí u vulla Déu.

Lo bale de así me par que acaba son
 trienni lo die de sant Visent. Avise·m
 vostra senyoria si mane que·s mude y qui 165
 serà. A don Juan, mon senyor, li paria
 ome de bon enteniment en Coll, sinó que
 és un poc vell. À·m manat u escrigés a
 vostra senyoria perquè·ns avise del que
 mana que·s fasa. També m'à manat sopli- 170
 càs a vostra senyoria nos manàs enviar
 enpelts o plansons de llimons de satalí
 al tems y alguns colomins per a casta de
 aquexos que crien aquí, que són molt grans.

Y, per ser tart, dexaré tot lo que 175
 més poria dir per altra y aquesta s'acaba
 soplicant a nostre Senyor la molt egrègia
 persona de vostra senyoria garde y estat
 prospere, com yo desije y e menester.

De Molín de Rrey, aIIII de giner. 180

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li besa.

que bé sé que són molt bones.

La muller del mestre rracional a-
sertà en lo que dix de la venguda de
la marquesa, com més llargament o tinc 35
escrit ab altra a vostra senyoria. Y,
sens dupte, pot creure qu'e folgat en
estrem de veure-la y besar-li les mans
así, sinó que ns pres descuydadament,
y axí, per conplir ab lo que deviem, 40
tingérem un poc de treball. Però en fi
tot anà rraonablement. A ella li à pesat
molt no trobar a vostra senyoria así.
Y encara pensava no trovari'à nosaltres
aprés aver treballat a tota sa rreques- 45
ta de venir per aquest camí sols per
veure ns. Vènen tam ben acompayats y ab
tan gran estat que par una cort. Y ella
ve ab tant rriquísim vestits que no e
vist a la emperatriz cosa que s'i acos- 50
te. És-se pasejada per Barcelona ab tota
sa gala y visitat egrésies, per ont res-
ten tots molt bé ab ella. Fou vesitada
de les senyores que allí s trobaren. Des
de así, escrigé /f.2/ a vostra senyoria; 55
ab lo capellà de don Francisco de Rrebo-
lledo la enviý.

Sens jurament creuré que despèn vos-
tra senyoria tems en pensar en nostren
éser y discús, y axí àsertat en lo que 60
fins así avem fet, y lo que pensam fer
fins a la benaventurada venguda de vostra
senyoria és estar-nos así fins a la Sen-
mana Santa y llegir lo Vita Cristi en lloc
de sermons; y per a llavòs anar a Monser- 65
rat, a on tinc esperança de besar les
mans a vostra senyoria y cobrar sa pre-

sència, que molt major soledat e sentida de sa absència après que só arribada así, que sent en Monsó me paria que la avia de trobar a on la dexí. Plàsi'a nostre Senyor encaminar los negosis de manera que prest y ab molta salut y alegria torne vostra senyoria en sa casa. 70

No fou poca consolació de trobar a Lloyset, com arribàrem, tan bonico y sanet, y axí està ara, llaós a Déu, per tam ben criat, com tinc escrit a vostra senyoria, que no à menester asots ni mala cara, sinó dar-li benediccions y lloar-li tot quant fa, que tot és ben fet y aprèn que és maravel·la. Y, ab tot asò, à fet pasar les bravures a son pare, que, encara que yo·l volgés asotar, crec que no u sofriria, especialment après que vostra senyoria o manà /f.2v/ en sa lletra, quant més que en veritat no n'à menester, com dic, que may e vist tal mudança, axí en la complecsió com en la condició; par-me que és crescut però no molt, però està més groset que solia. 80 85 90

Son mestre persevera maravellosament, y estos dies agí por de perdre·l perquè l'abadesa de Valldonsella li volia dar la vicaria de aquella casa, que és cosa de vida y molt bona, y ell, lo bon ome, per aver-lo dexat vostra senyoria así ab tal càrec, no u à volgut acceptar. Yo, com viu la lletra que li feyen, li digí que si era cosa que li satisfés que u dexàs, que, encara que·m pesaria molt perdre·l, que folgaria de tota sa endresa. Y ab asò ell anà a parlar ab l'abadesa per a dar-li raó y, se- 95 100

gons m'à dit, à determinat de no acceptar-o. Escriva-li vostra senyoria agrayant-lo-y, que rr/a/ó és que u fasam tots, pux ell o fa tam bé. 105

Molt folge aja parlat vostra senyoria a soles ab sor Rrequesens y que tinga esperança de parlar-li altra volta, y també que ella estiga tan posada en obeyr a vostra senyoria en totes coses que, fent-o axí, no pot errar y no és dupte sinó que ab axò la obliga a tenir-la per pròpia filla y, en aquest conte, la tendrem tots. Les monjes o an fet molt mal, però, pux vostra senyoria /f.3/ y té les mans, tinc per sert que s'adobarà tot com diu, plàsi'a Déu que sia axí y prest. 115 120

Quant al de sor Custòdia, no s'à pogut acabar que li donasen lo vel sens que no's fasa una sumària declarasió que no és matrimoni, y per ad asò és menester que l'altra part jure davant jutje que may és stada tal sa intenció, com o à jurat moltes voltes a l'abat de Monserrat y a altres persones. Procuràrem en Monsó que miser Martí Suyer prengés lo jurament y, après de aver promès que·l faria, à dit que no volia jurar-o més del que u avia jurat. Y de asò pres mosèn Camós alguna esperança de les que ell sol tenir, encara que u dessimula y à portat parés de doctós que sens aquell jurament y poden declarar. No sé si·s porà acabar, treballar-y em, però la mare trama tant que també crec o enbarasarà com fins así, especialment que son marit no li calla rres. 125 130 135 140

A la monja no la e vista perquè no estigí en Barcelona sinó les tres fe/s/tes de Nadal y ab los ostes no era de mi matexa. Des de así li e escrit ecsortant-la tostems, no sé lo que aprofitarà. Té sessions cada dia. A /f.3v/ VIII o X dies e-li enviat les peres y magranes que demanava. 145

Com sa Majestat partí tan descontent de Monçó, no·s féu la consulta de Catalunya. Ara, pux la XXIIII à fet lo que devia, crec se farà, y axí lo negosi de l'ardiaca Margarit, com lo de don Jeroni, rresta molt comanat, y sa Majestat y·l comanador major molt informats de la bondat de les persones. Y ara, ab lo coreu que és anada la conclusió de les Corts, o à escrit don Juan, mon senyor, rrecordant y soplicant-o de nou, lo qual, gràcies a Déu, segex sa bona dicha de ser benvolgut de totom, que tots los de Barcelona rresten contentísimos de veure quant bé à negociat ab la XXIIII, y també crec que u estarà sa Majestat. Lo conseller en cap lo anà a vesitar, après que ageren clos, per a pendre son consell sobre algunes coses que·ls ocorrien. 155 160

Ab tots estos treballs, està molt bo de sos accidents, quart-lo Déu, y rregala a la preyada com bé té acostumat. 170

La senyora tia és en Barcelona y està molt bona.

La lletra per a dona Juana de Beaumont no e /f.4/ vista, que, com arribà lo plec a Barcelona primer que así, des de allà la y donaren. 175

Así·ns donam presa en acabar de plan-

tar la viya y tenim molt bona saó. A plogut estos dies pasats molt y lo riu és vengut molt gran, però, llaós a Déu, no à fet sinó molt bé en la rresclosa. Lo molí d'así té molt poc que moldre com y à tanta abundància de aygua. Lo de Martorrell no à molt escasament res des que som así perquè à fet lo rec dos sociades y la de les dareres aygües molt gran, y lo rriu à trencat un tros de rrec que costarà molt a rremediar, ja s'i entén ab dilijència.

Yo voldria comensar a fer seda en guay, pux pense estar así fins a sent Juan. Soplíc a vostra senyoria me mane enviar ab lo primer dos onses de llavor que sia bona, y vejam com me n sabré des-exir la primera volta.

També soplíque a vostra senyoria me mane enviar los empelts de llimons de satalí y los colomins per a casta que ab altra lí e escrit. Y, si aquí y à algunes plantes de arbres que así no les tingam, tanbé.

Lo bale d'Ebrera m'à /f.4^v/ pregada que rrecordàs a vostra senyoria son negosi de la rrectoria de Ebrera y que, si lí par que ell dega anar aquí per negosiar-o, que l ne mane avisar que, en la matexa ora, partirà.

Lloyset crec que escriurà a vostra senyoria, per so no pose así son besamans; lo meu manarà dar a sor Rrequesens.

Y acabe soplícant a nostre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e menester.

De Molín de Rrey, a XV de giner.

215

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans
li besa.

Molt egrègia senyora:

Lo primer de aquest rebí una lletra de vostra senyoria escrita lo primer dia de quaresma, y a V rebí la que portava lo traginer de la llavor; y, ab elles, la mercè acostumada que no's pot més encarrir, especialment sent les noves de la salut de vostra senyoria quals yo desije, grècies a nostre Senyor, a Ell plàsia conservar-la com li soplique, que, ab los treballs que aquí té, gran mercè és la que'm fa. Molt desije saber si té vostra senyoria quaresma, que, com may nos à respost al que sobre asò li avem soplicat, sospite que la té com té acostumat y, axí també, tinc temor no li fassa mal com acostuma, que moltes esperiències ne tenim. Plàsi'a Déu que no sia aquest any com los pasats.

La llavor és venguda a molt bon tems; bese les mans /f.l^v/ de vostra senyoria per ella. Si lo traginer se fos detengut dos u tres dies més, se n'agera perduda molta, que, com la'm portaren, ja s'avivava; y axí se n'an mort alguns dels que eren nats en l'ampolleta; los altres naxen a gran presa, que crec que dins dos dies serà tota la llavor avivada. De la fulla tinc treball, que encara no n'i à sinó molt poca. Ja e proveyt per més moreres. Déu vulla que n'ixca mestra, que, ab lo que'm dix la criada de dona Costan-

ça, yo só ariscada. Y après e trobat
 que Saula y Salines o entenen, y també
 mestre Juan, lo que solia ser majordom 35
 d'así de casa que està ara en la vila.
 Entre tots porà ser que u asertem, mas
 encara voldria que vostra senyoria me
 n'enviàs un memorial perquè m pugés rre-
 gir per aquell. 40

Buy, estant per escriure aquesta,
 e rrebuda la de vostra senyoria de III
 de aquest y, ab ella, estremada consola-
 ció per ser tan fresca y estar vostra
 senyoria ab conplida salut. Per molt 45
 llarc tems sia axí, que bé e menester
 que Déu me fasa esta mercè per temprar
 la pena y enug que sent de aver fet tan
 gran mudança les monjes; que, ab les o-
 fertes que vostra senyoria /f.2/ m'escriu 50
 en la de XIII del pasat que li avien fe-
 tes, yo pensava que elles conexien la
 rraó y que no exirien d'ella; y, segons
 veg, també husa lo diable de sos arts
 ab los rreligiosos com ab los altres. 55
 No poria dir a vostra senyoria lo que
 m'à pesat que aja parat en asò, per molts
 respectes, principalment perquè no's po-
 rà vostra senyoria espedir tam prest com
 yo pensava. També tinc molta pena que 60
 ajen llevat a dona Betriu la consolasió
 que tenia de poder descansar ab vostra
 senyoria, que, ab la poca salut que ella
 té, aquest enug li poria molt dayar. Yo
 li escriuré, com vostra senyoria manà. 65

Quant al que s'à d'escriure a Rroma,
 se darà conplida dilijència que vaja per
 la via més espedida y remès a persones
 de rrecapte, y perquè en lo breu que és

mester per a traure-la a ella no y agés 70
dificultat, demanant-lo sols per a pasar-
la a Monte-sion, per ser claustral. A pen-
sat don Juan, mon senyor, de aver lo je-
neral, segons ell o escriu a vostra senyo-
ria, perquè, una volta la tragésem de aquí 75
a on estant ella de la manera qu'està, no
està sens grans perills, y a on se vulla
que la muden la tindrem en palmes y estarà
en nostra /f.2^v/ llibertat pasar-la a Monte-
sion. Si Cordelles va tan prest, dar-n'em 80
a ell càrec, com vostra senyoria manà; si
no, anirà duplicat per diverses vies. Y
perda vostra senyoria cuydado que yo u so-
litaré y, per a fer-o, no'm vull rre-
cordar de ningun interès que y tinga, sinó 85
que m'o mana vostra senyoria, que asò bas-
ta y sobra. En ser fet lo despag, avisaré
a vostra senyoria per quina via va y a
qui va remès.

Nosaltres estam tots bons, llaós a 90
Déu, y yo menje molt bé. Ayr tingí una
basca acabant de dinar, però no fou res.
La criatura à dies que la'm sent, com
tinc escrit a vostra senyoria, y cada dia
salta més fort y tostem la'm sent a la 95
part dreta.

Lloyset està molt bonico, quart-lo
Déu, y continua son estudi y parla lo
castellà molt bonico y juga a moltes ma-
neres de jocs ab son pare y tenen conver- 100
sació molt sovint y, venit a prepòsit,
diu-li "no está bien informado vuestra
merced", y, altres voltes, "eso no haze
al caso", y mil altres cosetes de què gus-
tam rraonablement. Y bé sé que faria vos- 105
tra senyoria lo matex y que no li seria

poca consolació. Plàsi'a Déu que prest
la puga tenir, y nosaltres de sa presèn-
cia, que, en veritat, estremadament sent
esta dilació. 110

A Monserrat escriuré lo que vostra
senyoria manà y·ls o comanaré /f.3/ a la
Senmana Santa, que pensam anar allí, enca-
ra que ja·ls tinc comanat y sé que no és
menester. 115

Axí és, com a vostra senyoria an dit,
que anàrem a Barçelona per lo bateg de don
Anton, com per altra li tinc escrit. Y viu
a la senyora tia dos voltes. Està bona y
diu que eyora molt a vostra senyoria. Féu- 120
nos moltes festes, encara que estava enuja-
da de la mort del comanador Ycart, que
aja glòria. No vesití a ningú altri, sinó
a dona Maria y allí viu algunes senyores,
principalment a dona Aldonça, que no està 125
ab poca fatiga de les coses de son jermà.

L'emperador à remès al virey que u con-
sertàs y ell encara no és aribat, però
espera·s dins pocs dies per portà ab si
Francès Terré. Don Alvaro se·n vingé tan- 130
tost com sa Majestat partí de Saragosa y
és stat molt regosijat estes Carnestol-
tes y diu públicament que no pensen exir-
ne de llaujer, que los dos jermans Terens
vol que yxquen al/s/ desafius. Los sis 135
mesos de les treves espiraren ayr, no sé
en què parará, que molt enbarasat o veg.
Y pesa·m en estrem per totes les parts.

Don Dimas, lo fill de Boxadós, és ca-
sat ab una filla de mosèn Pon de Lleyda. 140
Y la filla de don Bernat d'Osó ab Burgès.
Y tanbé diuen que està fet o en axò la filla

del senyor de Llinàs ab Sen/f.3^v/menat lo major. Estes són les noves de casaments. Les altres que li puc dir és que lo forment val a trenta-set y l'ordi a XX y la sivada a XVI. Nosaltres, la senmana pasada, avem comensat a comprar de tot, que en Vilafranca nos an posat en qüestió no sé quantes quarteres de ordi; no sé si se'n porà aver res. Lo nostre forment de Castella està comprat dies à y, per no trobar vexell, no'l poden embarcar. Don Juan, mon senyor, à tornat a escriure que li donen lisència que puga venir ab vexell estranjer, que de aquexos bé se'n troba. No sé si's porà acabar, que, altrament, si's deté, pasam perill de perdre-y, y no n'auríem menester. Nostre Senyor o encamine. L'ayada se mostra bellísima, a Ell gràcies. De totes les altres menudències dexe de donar conte a vostre senyoria perquè sé que té prou en què entendre aquí. A la vista, plaent a Déu, se porà fer més descansadament. 145
150
155
160
165

La nau ab què venia lo que vostra senyoria enviava may és aribada. Mosèn Jeroni desembarcà a Salou, com li tinc escrit, y vingé así y dix-me que anava a Barcelona per esperar la nau. Yo escrigí a mosèn Capeller que m'avisàs com aribaria, y fins así may se n'à sabut res. Lo mosèn Jeroni, en aribant, sabé qu'era morta la filleta /f.4/ de don Francisco. Anà-se'n tantost a Talamanca y may pus és tornat. Déu vulla que aribe tot a bon salvament, que yo tinc por que no's muyren los arbres y los colomins. 170
175

Yo escriví a vostra senyoria sobre

la donació que mosèn Camós volia que li
 fes de tres-sentes sinquanta lliures de
 les pencions degudes en aquell sensal de
 Francès Desplà, y, com li respongeren que
 volíem consultar ab vostra senyoria, après
 ell vingé así dient que li demanaven a ell
 certa cantitat y que no tenia altra manera
 per a defensar-se, que, aprofitant-li a
 ell, restaria tot l'altre clar per nosal-
 tres y que en la dilació y avia perill
 per a ell. Vista sa nececitat y inpurtuni-
 tat, forem de parer de fer-o, que, altra-
 ment, determenats estàvem de saber primer
 lo que vostra senyoria manava.

Un traginer que·ns portà la roba com
 anàrem a Monsó diu que vostra senyoria
 no·l manà pagar así per no tenir encara
 lletra mia. Yo no l'e volgut pagar fins
 saber si és axí com ell diu. Soplíc a
 vostra senyoria me mane avisar si és pa-
 gat o no.

Lo marsapà gran que vostra senyoria·ns
 féu mercè d'enviar encara no és acabat y
 casi cada dia ne avem menjat. Y està vuy
 com si s'acabàs /f.4^v/ de fer. Yo may lo
 viu tal y a don Juan, mon senyor, li sap
 tan bo que diu voldria tingésem la recep-
 ta de com se fa.

De la discòrdia de l'almirant ab sos
 fills me pesa, encara que·ls està bé per-
 /què/ dexen d'entendre en altres mayes y
 cavilacions.

Lo mestre y Salines y tot lo restant
 de la casa, axí òmens com dones y molti-
 tut de vasalls besen les mans de vostra
 senyoria infinides voltes, y a totom à·ca-
 bat part de l'enug sabent que no serà

vostra senyoria así per a pasqua. A tots
los de allà me farà mercè de manar dar
mes comandacions duplicades.

De la mort de Miquel Juan me à pesat 220
y folge que aj/a/ fet tam bona fi. Déu
lo tinga en sa glòria y aconsole als plo-
rans, a lo qual soplisque la molt egrègia
persona de vostra senyoria garde per estat
prospera, com yo desije y e menester. 225

De Molín de Rey, a XI de mars.

Als senyós don Gillem y dona Costan-
ça besam les mans don Juan, mon senyor,
y yo.

De vostra senyoria major servidora 230
y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Ayr rrebí una lletra de vostra senyoria de XXX del pasat, la qual fou causa de fer-me selebrar lo darer die de les festes de pascua, axí per ser tan fresca com per lo que'm diu vostra senyoria en ella que és exida tan valentment de la quaresma y que's troba tan bona; infinides gràcies ne sien fetes a nostre Senyor, que y à proveÿt com era menester per no doblar-me la pena que tinc de l'apsència. Y, ab tot, sopleique a vostra senyoria quant encaridament puc que, confiant dels ayres de la terra, no's descuyde de mirar molt per sa salut, que bé és menester que no u fasa segons los trebals que aquí té. Plàsi'a Déu guardar-o tot com fins así y com yo li sopleique. /F.1^v/ Les lletres que vostra senyoria diu à escrites per un monjo de Monserat encara no les avem rebudes y, com en estes se remet a les altres en lo dels negosis, les desije molt, encara que sien més velles.

Pesa'm en estrem que en lo que s'à escrit a Roma no's sia asertat, que yo'm creya que qualsevol cosa li vindria a conte a dona Betriu sols pugés exir prest de a on està, majorment que en lo matex breu se demanava que, tota ora que Montesión fos observant, la pugésem traure de qualsevol monestir que fos per mudar-la

allí y, per esta causa, nosaltres poríem
 procurar, axí ab l'enperador com ab totes
 les persones que'ns y porien ajudar, que
 lo dit Monte-sion se reformàs prest, y crec 35
 y auria poc que fer y que dins poc tems
 se acabaria, y axí'm par que no seria
 inconvenient se tragés lo breu de la manera
 que està escrit, però, si a vostra senyoria
 no li par, fer-s'à com ell manarà. 40

Yo e scrit cada senmana après que
 aribé de Monsó, si no és la pasada per
 estar ocupada en los ofisis. Y totes les
 lletres e'nviades a mosèn Cape/f.2/peller,
 y ell m'escriu que les à enviades a bon 45
 recapte. No sé com no les à rebudes vostra
 senyoria, que de moltes no tinc resposta. No
 pesaria poc que se n'agés perdut ninguna,
 especialment lo plec ab que anava l'amor-
 tització. 50

Nosaltres aribàrem a Monserrat lo
 disapte de Ram, com tinc escrit a vostra
 senyoria, a on avem estat fins la segona
 festa de pascua après de mig jorn. Som
 estats tan ben acollits com tenim acostu- 55
 mat y avem sentit molta consolació en los
 ofisis y sermons de aquella santa Casa.
 Yo só anada y venguda sens andes, y pugí
 la costa en ma mula y devallí en ella
 lo millor camí y lo resto quant a peu, 60
 quant me portaven ab les taules; y de tot
 só exida molt bé, llaós a Déu. Y estic
 molt bona y sent la criatura molt esfor-
 sada, que par que's dóna bon tems, y axí's
 par en mi, que, encara que menje bé, no 65
 estic tan grossa com solia, encara que molt
 més que als principis.

Don Juan, mon senyor, està molt bo,

quart-lo Déu, y Lloyset, per lo semblant,
 lo qual dexàrem en Molín /f.2v/ de Rey 70
 per causa de la verola y rosa que y à
 así y avia. En Monserrat y en aquella
 vila no y à res. Vuy n'e sabudes noves
 y està molt bonico y content ab unes
 ores que li e fetes conprar, que ja llig 75
 los Sams per maravella; à'm escrit que
 s'és confesat y que està molt alegre, pux
 no té ningun pecat. Desije, per l'amor
 d'ell, ser ja tornada alí, que, per con-
 tentar la jent d'esta vila, estarem así 80
 fins dilluns.

En Bolet volia mudar los pactes que
 tenia fets ab vostra senyoria, dient que
 no aviem de pendre sinó dos-sentes quar-
 teres per a casa del forment de la nostra 85
 treta y ell les que volgés fins en setan-
 ta y que, pux érem tan avant, que basta-
 va que'n prengésem sent y que lo resto's
 venés. Yo, pux vostra senyoria diu en lo
 memorial lo que ab ell tenia consertat, li 90
 e escrit que vull les dos-sentes sinquan-
 ta. No sé lo que'm poré acabar. Y encara
 nos à fet altra burla, que à fet caregar
 y descaregar lo forment en son nom, i ara
 no podem aver treta dels consellés, /f.3/ 95
 y, podent-la aver, satisfer-m'à molt pen-
 dre'l tot, encara que no n'ajam menester,
 tant d'así a les meses, perquè vendria
 tantost lo que no auré menester, que los
 dinés o són raonablement y, así defora, val 100
 quatre sous més car que en Barcelona.

Lo navili que portava los arbres y
 altres coses arribà a Materó, y lo bo de mo-
 sèn Jeroni anà allí y pres la roba de son
 amo y dexà la nostra peyora per cinquanta 105

y tants sous y lo d'en Gariga tanbé,
no obstant que avia demanats X sous a
sa muller per pagar los dits nòlits. Y,
aprés de aver fet asò, may és aparegut.
Monsèn Capeller és anat a Materó y à 110
quitat tot y à-li escrit que fasa la raó
de si matex, si no que u escriurà a son
amo. No sé si aprofitarà. Espantada·m
só de aquell ome, que enganada·m tenia
per a fiar d'ell qualsevol cosa. 115

Los arbres són posats, no sé si pen-
dran. Los colomins són aribats vius y
bons.

Les diferències de don Álvaro y Teré
són rremediades d'esta manera. 120

Que dona Giomar és anada a Sent Agos-
tí ab los ma/f.3^v/texos testimonis que
féu lo jurament y, davant ells, s'és des-
dita dient que lo que ella avia dit que
Francès Teré era son marit que era fals, 125
y que may tal li avia promès y que li
restituïa la fama. Y anà a l'ofesial per-
què la absolgés del jurament fals y de aver
combregat de aquella manera. Y, fet asò,
a cap de set o vuyt dies, no sé quins 130
cavallés juntaren a don Álvaro y a Teré
en Jerusalem. Y dix-li lo don Álvaro que,
pux sa jermana s'era desdita, que ell
no tenia què demanar-li y, per coses de
dones, que són variables, no era raó que 135
estigesen mal, sinó que, de así avant,
fosen bons amics. Y ad asò respòs Teré
que folgava que la veritat se fos mostra-
da y que, pux sa jermana avia fet lo que
devia, ara la volia més que may, y que 140

axí·l pregava que la y donàs per muller.
 Y don Álvaro dix que era molt content. Y
 axí anaren per ella y, allí matex, los es-
 posaren. Na Terena diuen que està molt
 mal contenta, però yo crec que tot se 145
 adobarà, pux asò an apedasad molt. Y e
 folgat per lo que tocava a totes les parts,
 encara que·m par los casats resten /f.4/
 poc onrrats.

Aquestes són les noves que así te- 150
 nim. Plàsi'a nostre Senyor portar-les-
 me totstems de vostra senyoria quals li
 soplique, la vida y estat de la qual guar-
 de y prospere, com yo desije y e menester.

De Martorell, a VIII de abril. 155

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

/F.5/ Don Juan, mon senyor, té es-
 crúpol de procurar que dona Betriu yxca
 de monestir observant per a claustral; 160

y per so à escrit de la manera que yo
 tinc escrit y, encara que yo u e treba-
 llat quant a mi és stat posible, no u
 e pogut acabar ab ell perquè ja sap vos-
 tra senyoria quant és prim en estes co- 165
 ses. Déu sap lo que m'à pesat y a ell
 també no poder-se llevar l'escrúpol per
 complir lo que vostra senyoria manava.

Yo e pensat que poria vostra senyoria
 escriure des de aquí a Gregorio de Aya- 170

lla dient que après s'és pensat que·s
 despachàs de aquex'altra manera y que u
 negosie conforme a ella, y no a la que
 d'así li avem escrit. Y don Juan, encara
 que aquell li u escriga, no li dirà que 175

fasa al contrari, que asò yo m'o esfor-
saré. Y axí's poria aver de la manera
que és mester; asò dic perquè voldria
que·s fes com vostra senyoria manà. Y
dic breu perquè no tinc tems, y en lo 180
que dic en aquest'ànima no m'i respon-
ga vostra senyoria, perquè la fas de a-
magat y poria ser que en la resposta
la compregés y s'enujàs que sens sa
consulta o agés escrit. Y perdone·m, 185
per amor de Déu.

Molt egrègia senyora:

La més fresca lletra que de vostra senyoria tinc és de VII de aquest, per on creurà piadosament que n' desije altra per saber noves més fresques de la salut de vostra senyoria, que Déu guarde com yo desije, y també per saber dels negosis que ab les cavilacions de aqueixa jent tem no u allargen y tantost serem en lo més fort de l'estiu, que per a caminar és treballós, especialment a qui fa tant de mal lo sol com a vostra senyoria. Y yo entraré en los vuyt mesos a XX de juny, contant del dia que m'era, y tinc per sert que só preyada del principi del mes. Déu sap ab quina ànsia y cuydado estic de tot; a Ell plàcia encami/na/r-o com lo y sopleque y com Ell sap que yo n'e menester. /F.1^v/ De nostra salut, lo que puc fer a saber a vostra senyoria és que don Juan, mon senyor, està molt millor, llaós a Déu, y de pocs dies ensà va cobrant lo apetit, però, com lo mal és stat tan gran, encara no té los peus del tot catòlics, ni à dexat lo bastó, mas cada dia va cobrant forsa y engruxant, que u avia ben menester segons se era aflaquit.

Lloyset està molt bo, quart-lo Déu, y més sa que may sia estat. Continua son apendre y besa les mans de vostra senyo-

ria mil voltes. Per causa sua no gosam entrar encara en Barcelona perquè tostem y à rosa y verola y, d'altra part, les febres que y sol aver así nos fan estar en perplex. Y també don Juan, mon senyor, voldria que abans que entràs en los vuyt mesos entràsem en Barcelona. Aviem pensat de tenir lo chic en alguna tore prop de ciutat, y avem sabut que pertot y à de la negra verola. No sé lo que'ns determinarem; plàsi'a Déu que lo millor, y vostra senyoria fasa'ns mercè d'escriure'ns son parer.

Yo estic també bona, si no per la dolor que'm pren en lo costat cada dia acabant de dinar y de sopar. /F.2/ Uns dies me dura més que altres; dóna'm molta pena lo que dura.

Yo avia donat càrec a'lgunes persones que'm cercasen ama, y no y e fet molta dilijència fins así pensant que la venguda de vostra senyoria fóra abans perquè ella la'm pugés triar. Ara, pux s'és tant allargada y lo tems se acostata, auré-y de fer més dilijència y determinar-me ab les que trobaré, Déu me dexé asertar! Bé voldria viuda si's trobàs ab les condicions que és mester. Así en les baronies no y à res que satisfasa. Na Canàlies està preyada del matex tems que yo, però per aquell mal que à tengut no gosaria pendre-la. De Ripoll me an enviat a pregar de una, encara no me'n só informada.

Lo negosi de sor Custòdia està en calma. Mosèn Camós diu que los frares y monjes li diuen que no cure de més,

que tot se farà bé; y ell creu so, axí
 que no y vol més saber. Y no li volen 70
 dar llicència a la monja per a que fasa
 procura per fer aquella declarasió. Per
 més que lo provincial aja escrit, l'aba-
 desa par que tinga bàndol ab mi, que
 /f.2v/ a ninguna persona que vaja a de- 75
 manar a sor Custòdia de ma part, no la
 dexa exir; ab sa mare y los de sa casa,
 tant com volen. No sé en què parará.
 Ja n'e dit molt mon parer a mosèn Camós,
 crec que aprofitará poc, Déu o remedie, 80
 al qual sopleque la molt egrègia perso-
 na de vostra senyoria garde per estat
 prospere, com yo desije y e menester.
 De Molín de Rey, a XXVII de mag.
 De vostra senyoria major servidora 85
 y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Ayr tart arribarem así, que, axí
 per aribar a nostra casa com pensant
 trobar en ella lletres de vostra senyo-
 ria, nos avem donat la presa posible. 5
 Tots som aribats molt bons, llaós a
 Déu, axí plàsi'a Ell que u estiga vos-
 tra senyoria molt llarc tems y que no
 sia falta de salut lo no aver escrit
 après que partírem de aquí, que ab molt 10
 gran ànsia n'estec. Soplíc a vostra se-
 nyoria me fasa mercè de escriure per
 totes les vies que porà, axí per los
 traginés que pasen per Fuentidueya com
 per los coreus que vendran a Madrit, 15
 que, mentres nos detendrem así, yo tin-
 dré proveyt que les nos envien, que,
 sent aquest lo sol remey que per aques-
 ta absènsia tinc, sent quant me falta
 lo que vostra senyoria pot /f.l^v/ pensar. 20

Vuy à vuyt dies que escregí a vos-
 tra senyoria des de l'al-Medina y abans,
 en aquest camí, e scrit tres voltes;
 no sé si les à rebudes. Lo dilluns ari-
 bàrem a Toremena y, com és més prinsi- 25
 pal lloc, nos feren major resebiment de
 jent de cavall y lo present conforme a
 la popblasió. Es molt bonico lloc y la
 jent rica, que l'oste que nosaltres po-
 sàvem val so del seu més de deu milia 30
 ducats. Allí estigérem lo dimarts y par-

tírem lo dimecres, y à·ns vengut en camí pasar per la Menbrilla, que també feren gran resebiment per l'amor passada.

35

Así entràrem ab gran repicar de campanes; y la casa me à alegrat los esperits, que és molt jentil, y à molt aposento y és ben fort, però encara y resta espay a on vostra senyoria poria trasar. Plàsi'a nostre Senyor que abans de molt o puga fer y que li puga yo besar les mans y gosar més tems de sa vista, que esta no·m par que sia estat sinó somni, y la estada de así també serà poca per causa del capítol.

40

45

Don Juan, mon senyor, està molt bo, quart-lo Déu, y la gota no és estada més /f.2/ del que li tinc escrit a vostra senyoria y ara ja camina tam bé com si no fos estat res.

50

Lloyset està bonísim, llaós a Déu, y té molt bona color y à engruxat. Y besa les mans de vostra senyoria més de mil voltes. Y diu que vol que vostra senyoria sàpia com li agrada aquesta tera, que de pa y de vi bona és, però que més li agrada Catalunya. També dix l'altre die a na Blanes, que l'ajudava a vestir y era ora de partir y son pare dava-li presa. Ell girà·s y donà-li una gran espenta y dix: "Vós encara no aveu provat lo senyor!", y aquella, morta de risa, dix-nos-o. Mil coses diu que no paren de la sua edat. Quart-lo Déu per a son servey.

55

60

65

Y, a Ell gràsies, yo·m trobe molt

bona y crec que provaré tam bé en esta terra com acostume en tota part.

Lo atvent se acostia, no voldria
que provàs vostra senyoria de tenir-lo, 70
pux té esperiència que cada volta li
fa mal; y, ara que té aquí tant de tre-
ball y fatiga, ja seria major inconve-
nient; per amor de nostre Senyor, que 75
no u fasa, que seria posar-me en molt
major cuydado.

De sor Requesens desija molt sa-
ber si estam en sa gràcia, manar-li à
vostra senyoria donar mos besamans tan 80
doplicats com serà servida y a tots los
que més avant vostra senyoria manarà, es-
pesialment a quexes senyores ses amiges.

Tots y totes les de casa estan bons
y besen les mans de vostra senyoria. 85
Na Blanes desija saber de dona Laura
y de sos fills; ella prova molt bé fins
así, y totes les altres també.

A tots los de casa me comane mol-
tes voltes. 90

Soplic a vostra senyoria me mane
enviar ab algun traginer dotze lliures
de sitronat que sia molt fresc, y altres
dotse de confits de ameles que sien molt
blancs y bons, y sis lliures de confi/t/s 95
de saliandre, també que sien molt blancs
y ben fets, y no sia major cantitat per-
què si no és fresc no val res; y com axò
serà acabat, enviarem per més. També .
voldria un parell de polleres, la una 100
major que l'altra, y un parell de poms
de papalló fets del que fan les polle-
res, que per así no n'i à y pasam-ne

fretura. Y també envie'ns a manar vostra senyoria que li enviem del que así tenim, /f.3/ que aquí no y à perquè vaja a torna jornal. 105

Y acabe soplicant a nostre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria guarde y estat prospere, com yo desije y e menester. 110

Del Villarejo, a XXV de octubre.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa. 115

Les lletres que vostra senyoria enviarà a Fuentedueya poden anar remeses a Gabriel Martín, berqué de allí.

Ab la presa de la partida, se oblidà Castro de pagar les calses de don Lloýs; en aquesta ora m'o à dit. 120

Molt egrègia senyora:

Ayr agé vuyt dies que rrebi una
 lletra de vostra senyoria de V de aquest,
 y ab ella la mercè y consolació que pot
 pensar, pux no n'e rrebuda altra après 5
 que partí de aquí, lo que m feya estar
 ab molta congoxa. Infinides gràcies fas
 a nostre Senyor que no és stada la causa
 d'esta tardansa falta de salut. A Ell
 plàsi'a que tostems la tinga tal vostra 10
 senyoria com yo li sopleque.

Yo pensava que los desordes y tram-
 pes de aquexa bona jent avien agut fi,
 pux tenien esperiència que ls rreyxien
 mal y, segons me par, encara an inven- 15
 tat altres coses de les quals me só ma-
 ravellada com si no ls /f.l^v/ tingés
 coneguts per semblants empreses. Bé és
 que aja posat lo sajell lo prior de Vall
 de Crist, encara que crec que no à pres 20
 en sa recla a quells fieros. Nostre Se-
 nyor los inllumin a tots y, principal-
 ment, a sor Rrequesens, a la qual bese
 les mans y folge en estrem que estiga
 posada en lo que li satisfà, que és se- 25
 gir lo consell de vostra senyoria.

Les lletres que anaven a Diego Fló-
 rez me à dades vuy don Juan Boyl, que
 aribaren ense/m/s y, com lo tinet no és
 así y ell no sabia que inportaven, à-les 30
 se tingudes. Demà faré dar al cardenal
 la sua y solisitaré la resposta.

Les del prior de aquí no són dona-
 des perquè encara no és vengut. Si no

s'espere, tan prest enviar-les e a Calatayut, que allí·m diuen que és. En tot lo resto que vostra senyoria manà se proveyrà. 35

Anit tart aribàrem así tots molt bons, illaós a Déu, y Lloyset molt content per a veure al príncep y enplear la sua gala. 40

Encara no e besada la mà a la emperatriz. Demà /f.2/ o despús demà pense que u faré si és acabat lo meu vestit de dol, que, axí per don Gerau y Almo-gàver com per lo de la emperatriz, me n'e de posar, que tot Palàsio y bona part de la Cort ne porten per lo infant don Ferrando de Portugal. 45 50

Per la cuyta de aquest portador, no poré en esta més allargar de sopli-car a nostre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria guarde y estat prospere, com yo desije y e menester. 55

De Mad/r/id a XX de noembre.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Lo que avia de venir a XXVII del passat vingé à quatre senmanes dia per dia que es compliren a XXV. Al senyor don Gillem y dona Costansa bese les mans y no responc a sa lletra per la presa del portador. 60 65

Molt egrègia senyora:

Ayr rrebí dos lletres de vostra senyoria: la una de onze de aquest y l'altre la que avia escrit per enviar ab lo moso de Monserrat; y vuy me n'à dada altra don Juan Boÿl de XIII. Per totes bese les mans de vostra senyoria moltes voltes, que estremada consolasió e rebuda ab elles, axí perquè les tenia molt desijades com per ser les noves de la salut de vostra senyoria quals yo desije. Plàsi'a nostre Senyor que molt llarc tems sia axí y que prest nos pugam juntar per a gosar més y ab major alegria los uns dels altres que de aquest camí avem fet; que, en veritat, de la mateixa manera que vostra senyoria e sentit y sent l'absència, y pensar la soledat y treballs /f.1^v/ que aquí li resta me dobla la pena que yo tinc. Y axí suplique a vostra senyoria, quant encariadament puc, que no's fatigue y que s'aconsole, pux Déu és servit que estigam d'esta manera, que yo espere en Ell que prest o remediàrà. Y, si'm fa la mercè que m'à acostumada de fer altres voltes, en aquest mes seria ara molt major per tenir sertenitat de quant poria besar les mans a vostra senyoria, que may o desigi tant com ara.

Los de les baronies perdran lo eyorament de mi com ajen cobrada a vostra senyoria, que, axí per al que toca a ells

- com per tot lo resto, desije yo rraona-
 blement que se·n pugés tornar a sa casa. 35
 Tantost com fórem aribats al Villarejo,
 los escrigérem, y axí u farem sovint,
 que rraó és; y yo folge tant en saber
 de tots los de allà que particularment
 voldria que m'escrivisen de tots. De la 40
 mort de Viladoms y de na Viladamor y
 de la filla del bale me à pesat, y fol-
 ge que aja ben plogut y que tot lo de
 casa tinga bon recapte.
- No·m maravelle que dona Betriu es- 45
 tiga /f.2/ trantollada, segons l'an con-
 batuda los vents y ab l'exemple que té
 aquí de la filla del bale. Vostra senyo-
 ria fa lo que ella à menester, que és
 donar-li entendre lo que li satisfà a 50
 poc a poc. Y no y à dupte ningú, sinó
 que crec tots los monestirs an perduda
 la por, pux ses Majestats an dessimulat
 lo dels de Barcelona. Plàsi'a Déu que
 aquest papa no done tan fàsilment breus 55
 com los pasats. Y qua/n/t als que aque-
 xa bona jent volen traure, don Juan,
 mon senyor, y lo conte, que aribà ayr,
 parlaran ab lo cardenal de Sigüensa com
 estiga millor, que està tolt de mans y 60
 de peus de gota y, fins li sia remedia-
 da, no està per oyr ninguna cosa, que
 la lletra de les monjes no à poguda lle-
 gir.
- Lo jeneral de aquexa religió aribà 65
 ayr tart. També li parlarà don Juan,
 mon senyor, y lo conte, que ve un frare
 ab lo jeneral que·l governa y és stat
 confesor de sa senyoria. Del prior de
 aquí no me n'an sabut dar noves y no és 70

vengut así ab lo matex jeneral. Me n'in-
formaré demà, y de tot lo que's farà da-
ré avís /f.2v/ a vostra senyoria.

En lo que's proposà en les Corts,
ja no se'n parla, bé que's té per sert 75
que si sa Majestat pot acabar ab lo nou
papa que's tinga consili, que no dexa-
rà de anar-i, però, altrament, no exirà
d'Espaya, que a ell no li satisfà y a
nosaltres menys. Axí, de asò com de tot 80
lo que més avant sabré, tant secret com
pòplic, yo u escriuré a vostra senyoria,
que bé sé sabrà calar lo que serà menes-
ter.

Así aribàrem dijous tart, com tinc 85
escrit a vostra senyoria, per via de
Tortosa, y entràrem de nit, que no vol-
gèrem resebiment per tenir algun poc de
tems per adobar la casa abans de vesites.
Tantost l'endemà se sabé y tingí mol- 90
tes enbaxades de la benvençuda, seyala-
dament de Palàcio, particularment de to-
tes aquelles senyores. L'enperador era
a casa; vingé lo disapte y rebé a don
Juan, mon senyor, ab molt regozigo y ab 95
molta amor. Yo, ab vesites y esperant
de fer-me dol, no aní fins ayr a Palàsio;
portà'm a les anques don Diego de Mendo-
ça, perquè és eclesiàstic, y la conpa/f.3/-
yia era lo conte, mon senyor, y lo conte 100
de Siruela, y lo conte de Agilar, y don
Juan de Arellano, son jermà, y don Pedro
de Cúniga y no sé quants altres cavallés.

En apeant-nos, lo conte de Siruela,
que és tot lo compliment del món, pres a 105
Lloyset per la mà y no'l dexà fins agé
besada la mà a la emperatriz, y lo chic

féu ses rreverències molt bonicament, y sa
 Majestat mostrà pendre plaer de veure'l,
 y axí matex a mi. Tantost me demanà de
 vostra senyoria y m dix que's maravella- 110
 va com avia dexat venir a Lloyset. Esti-
 gé molt conversable, demanant-me de Bar-
 celona y, particularment, de totes les
 que allà conexia. Y de tot lo restant fuy 115
 molt ben acollida. Sa Majestat porta per
 dol una saya de drap sense baxar y un man-
 to de saya abrigat, y vel y capell lleo-
 nat molt escur; y totes ses criades, lo
 matex, salvo que les dames porten los 120
 mantos al cap, y axí la servexen en tau-
 la. No sé /f.3^v/ quant durarà, que l'en-
 perador ja diuen que se'n cansa, y ell
 ja s'à mes capa y vuy à justat sens seri-
 mónia a un ensajador. 125

De molts senyós y senyores só esta-
 da vesitada, y encara no an acabat.

La posada tenim rraonable, segons
 la estretura que y à. Lo capítol se co-
 mensarà despús demà, que'l porogaren 130
 sinc dies per la casa de l'emperador.

Lloyset besa les mans de vostra
 senyoria y diu que estudiarà molt bé,
 y axí u fa, y que no serà vesiat y que
 tostems se recorda de vostra senyoria 135
 y la vol més que a tots nosaltres, y que
 vol ser català, que ja defensa la terra
 ab los altres pages del prínsep que li
 diuen mal de Catalunya. Ell també porta
 sayo frisat per lo dol y va a servir lo 140
 príncep a dinar y a sopar, y està la ma-
 jor part del dia ab ell; també és stat
 molt benvengut. Caldes és lo seu page que
 may lo dexa, y ell està ben encantat

que no meni res, y axí obeex; que esta 145
nit li donaven un aleró, que may /f.4/
an pogut acabar ab ell que'l menjàs, sinó
que l'à dat a Caldes.

An-li fet un sayo de vellut negre 150
ab tanta repicadura de franjes y trenes
que més se paren que la seda. Vuy à mira-
da la justa ab lo prínsep y deyen-li si
justaven en Barcelona, y ell à dit que
sí y ab llianses més groses que aquestes, 155
guart-lo Déu. Està molt bonico y tan ale-
gre com és la ora de anar a Palàsio que
no'l podem tenir.

Los dinés se donaran a don Juan
d'Oms com vostra senyoria mana. Y e fol- 160
gat de aquest cambi perquè bé sé à menes-
ter vostra senyoria lo que té aquí. Y
bese-li les mans per lo que diu m'envia-
rà lo que li e soplicat.

Ab lo calsater no s'i à fet preu 165
ningú. Són dos parells de calses.

Pesa·m que se·n vagen aquexos se-
nyós a Vilamarchant perquè restará vos-
tra senyoria molt sola. Plàsi'a nostre
Senyor encaminar los negosis y tot lo
resto de manera que'ns pugam aconsolar 170
com desijam.

Les coses de don Juan Boÿl /f.4v/
tindrem per tan pròpies com és rraó, per
totes les rraons que vostra senyoria diu,
y axí lo y avem ofert. 175

La contesa de Trivente és así y crec
yo que aurà aprofitat sa venguda per a
despendre los dinés pocs que té, que de
qui feya més conte, que era l'almirant, se
té menys cura d'ella; no l'an volgud'apo- 180
sentar y paga, entre posada y llits,
serca de XX ducats lo mes, y encara lí

an fet manament que yxca de aquella posada perquè l'à menester tota l'enbaxador de Fransa que posa en ella. May volgè creure a don Juan, mon senyor, en Barcelona; bé crec se'n penit. 185

Dona Ysabel de Josa, pux no l'an presa per mestra de la infanta, se n'és tornada a Lleyda y s'és mesa en un monestir per complir son vot, no sé de quina orde. 190

Per así diuen que serà aya de la infanta la marquesa de Agilar, no sé si és veritat. Ella no és encara venguda, que se n'anà a sa casa com morí son marit. /F.5/ Lo pare fra Juan de Medina 195

avem tengut sinc o sis dies al Villarejo, que venia de aconsolar a son pare y mare de la mort de aquell jermà seu que vostra senyoria conexia, y també de un negosi que l'avia enviat la casa a on ara està. Y en lo viaje li à pres quartana doble y axí està molt flac. Besa 200

les mans de vostra senyoria y desija molt tornar a Monserrat y no u vol procurar sens molta voluntat de l'abat, y lo que més voldria seria una ermita. Fray Antonio de Aranda vingé allí també com ell y era; besa les mans de vostra 205

senyoria y està quexós com no li escriu. Saposa servex bonico y té bona ploma. Don Juan, mon senyor, li fa aprendre d'escriure castellà. Està bo y les don/e/s proven totes bé, y elles, ab tot lo resto, besen les mans de vostra senyoria. Y yo·m comane a tots los de aquí y bese los peus y les mans de vostra senyoria per lo que·m /f.5v/ promet que no tindrà l'atvent. 210

Saposa servex bonico y té bona ploma. Don Juan, mon senyor, li fa aprendre d'escriure castellà. Està bo y les don/e/s proven totes bé, y elles, ab tot lo resto, besen les mans de vostra senyoria. Y yo·m comane a tots los de aquí y bese los peus y les mans de vostra senyoria per lo que·m /f.5v/ promet que no tindrà l'atvent. 215

- En la comanda per a Camós, parlarà don Juan, mon señor, a sa Majestat, que, com o avem sabut tan tart y à aguts tants demanadós primés y persones que an servit don Galseran de Cardona, la demanà don Rodrigo de Mendoza y molts altres, però fer-s'i à lo posible, y axí matex en dar-ne rraó a mosèn Camós. 220
- La eror de la causa de dona Lleonora serà estada per lo millor si s'iguaya lo que escriuen a vostra senyoria, la molt egrègia persona de la qual nostre Senyor garde y estat prospere, com yo desije y e menester. 230
- De Madrid, a XXIII de noembre.
- Lo memorial que na Brisuela·m donà, per lo que vostra senyoria se avia de informar de aquella sua parenta, serà ab aquesta, que m'oblidí de dexar-lo aquí. 235
- De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa. 240
- /F.6/ Dona Ynés Manrique à dextat lo càrec que tenia y se n'és tornada al monestir a on solia estar.
- Aprés de aver escrita esta me à dit lo que yo enviava a solisitar la resposta del cardenal de Cigüensa per a les monjes que li dix lo seu confesor que no podia respondre fins agés parlat ab lo jeneral dels dominicos sobre sert negosi que elles li escrivien. 245
- Closa a XXIIII del dit mes. 250

Molt egrègia senyora:

Dos lletres de vostra senyoria e rebudes: la una de XV del pasat, per lo criat de don Gillem, y l'altra de XXIII, per un coreu. Y bese les mans de vostra senyoria mil voltes per lo cuydado que té de fer-me esta mercè, que és dar-me la vida, que, en veritat, los dies que m'an tardat e pasada molta fatiga. Y, en paga de la esmena que vostra senyoria diu que vol fer, diré, abans de respondre a res, que poria ser que nostre Senyor nos agés feta la mercè que sol altres noembres, perquè tinc tarda de dotze dies: a XXII de noembre me avia de venir. Yo estic bona y no jens desmenjada com ar'à un any. Plàsi'a Déu que vaja avant esta sospita, que no sé si ninguna de les altres voltes ne só estada tan alegre. /F.1^v/ Y la causa és per saber que, sent axí com tots desijam, besaré les mans a vostra senyoria en joliol, nostre Senyor me'n fasa gràcia.

Don Juan, mon senyor, està tan content com vostra senyoria pot pensar. Y està molt bo y tan ocupat tot lo dia en lo capítol y als vespres a P/a/làsio que, sinó, tant com dina o sopa, no atura en casa. No sé si vindrà a ora que puga escriure, si no, yrà esta sola, per-

què lo portador no se'n vaja sens lletra: prenga-la vostra senyoria per sua.

Lloyset besa les mans de vostra senyoria y està lo més bonico del món, quart-lo Déu. Prova a maravella bé en esta terra y continua lo servey del príncep, y ell y tots los qui'l conversen li mostren voler molt. Y, perquè veja vostra senyoria quant la té en la memòria y com conex lo que tots li devem, li diré lo que'm dix vuy de matí que aquestes dones me portaven almorsar, y yo, perquè'm paria era tart per anar a missa, no'l volia, y ell dix: "esperau que yo la faré menjar?", y dix-me a mi: "per vida de mi senyora la contesa, que almorse!". Y axí, yo l'obeý y ell restà molt content.

Des que arribí así, que à vuy quinze dies, e scrit tres o quatre voltes a vostra senyoria. Yo crec que ja les aurà rebudes. Y en aquelles escric com som estats molt ben rebuts de ses Majestats y molt vesitats, y encara duren les vezites. Ja tinc moltes amiges de les senyores de Madrid y de les que segexen la Cort que no vingeren a Barcelona. Y de les que conexia tinc moltes ofertes y mostren molta amor, especialment les de Palàsio. La enperatriz està flaca del preyat, y lo príncep à dos o tres dies que no està bo de la sua yjada, que és més mal de vells que de miyons, Déu lo quart com avem menester.

Lo que's dix que sa Majestat avia preposat en les Corts, se creu que fou per lo que tinc escrit y també perquè

no era creat lo papa llavòs encara y que, anant la fama que ell avia de pasar allà, los cardenals tingesen respecte d'elegir-lo a son preposít. Aprés no se n'à parlat més, ni el de demanar llisència, ni los procuradós de dar-la-y. Lo servey és ja atorgat y és de dos-sens quèntos. Si ell /f.2^v/ pot acabar que y aja consili, tostems se creu que pasarà, però altrament, no. Nostre Senyor o encamine en la manera que li serà més servey y, si an de anar bé, pendria plaer que'ns embarasasen ab alguna cosa que per forsa agésem a restar. 70

Infinites grècies sien fetes a nostre Senyor per la salut que a vostra senyoria dóna, que, tenint los treballs y fatiges que aquí pasa, ja és major la mercè. Molt folje que, pux los catalans se'n són anats, que los de aquí dexen de trammar com tenen acostumat y que la monja estiga tan bé ab nosaltres, y gran esperansa tinc que a poc a poc li à de donar a entendre vostra senyoria lo que li satisfà. Bé crec que a dona Juana la confondrà la sua rraó matexa y que ara acabaran de conèxer lo seu poc saber. 85

Lo prior de aquí ni frare estrany no són venguts ab lo jeneral, ni e pogut saber d'ells, ni tampoc de fra Castellés. Lo plec de la priora e ubert y no y à lletra per al jeneral sinó les dos que torne a enviar aquí. 90

Lo cardenal està tostems mal, /f.3/ no està per a negociar. Lo jeneral à entès en negosis; des que és vengut no s'à pogut negociar ab ell; ab lo seu conpayó, 100

que és stat confesor del conte y li és 105
 molt amic, està consertat que l'informe.
 Yo u solisite y tinc la dilijència que
 és menester. De tot lo que's farà daré
 avís a vostra senyoria. A sor Rrequesens
 manarà donar mos besamans y a tots los 110
 que més avant vostra senyoria manarà, a
 la qual besa les ma/n/s lo senyor conte
 de Siruela, que's troba en aquesta ora
 así. Y, per ser tart, acabe soplicant
 a nostre Senyor la molt egrègia perso- 115
 na de vostra senyoria guarde y estat
 prospere, com yo desije y e menester.
 De Madrid, a III de desembre.
 De vostra senyoria major servido-
 ra y més obedient filla que les mans li 120
 besa.

Molt egrègia senyora:

La més fresca lletra que tinc de
vostra senyoria és de XXIII del pasat,
a la qual tinc respost y a totes les
que de vostra senyoria e rebudes après 5
que partí de aquí. Y espere ab tan gran
desig tenir-ne de més fresques com les
desijava los dias pasats, que no u puc
més encarir. Plàsi'a nostre Senyor por-
tar-me tostems tals noves com yo desije. 10
Les que de así puc escriure són que es-
tam tots ab conplida salut, llaós a Déu,
y la mia sospita va avant, que és vuy de
divuit dies. No estic jens desmenjada,
ni tinc ningun altre seyal. Si és preyat, 15
millor comensa que lo pasat, no sé si's
guastará. Plàsi'a Déu que Ell ne sia ser-
vit.

Lloyset besa les /f.lv/ mans de vos-
tra senyoria y continua lo servey del 20
prínsep cada dia, y no dexa de dar ses
dos llisons, y fan-li dir allà totes
les jornades que avem fetes en aquest camí
y, des del dia que partírem de Barcelona
fins al que aribàrem así, se recorda de 25
nomenar tots los llocs a on dormírem y
dinàrem y oýrem missa. La enperatriz
m'o dix l'altre dia que lo y avia dit
y que estava meravellada de tan gran me-
mòria en miyó tan chic. Ell està molt 30
bonico, quart-lo Déu.

Lo jeneral està informat molt

bé del negosi y diu serà prest aquí y
 que proveyrà a Roma y en tot lo que més
 avant serà menester. Lo prior de aquí, 35
 segons diu ell, y deu ser ja aribat.
 Desije-u saber y lo que aurà negociat
 vostra senyoria ab ell.

De Barselona no tenim lletres. Molt
 mal o fan los de allí, que de así los 40
 avem escrit moltes voltes. Al present,
 no y à altres noves de què poder avisar
 a vostra senyoria sinó que tots los de
 casa li besen les mans y yo les de qui
 vostra senyoria manarà y m comane a to- 45
 tom de casa. Y acabe soplicant a nostre
 Senyor la molt egrègia persona de vostra
 senyoria garde y estat prospere, com yo
 desije y e menester.

De Madrid, a IX de desembre. 50

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Ayr rrebí una lletra de vostra senyoria de V de aquest y ab ella major mercè que así poria dir, per ser la més fresca que abans tenia de XXIII del passat. Y estic meravellada que no'n tinga vostra senyoria de nostres perquè, des de denou de noembre que arribarem así, e yo escrit moltes voltes, y les quatre per via de don Juan Boyl, y una per un coreu que anava a Tortosa al governador y les altres per via de la posta. Yo crec que a les ores de ara les aurà rebudes, si dons no són arribades en mans de tramposos, y pesar-m'i à molt perquè en algunes e'scrit molt llarc y, com don Juan Boyl les prenía a càrec, pensava que anaven segures. Vostra senyoria no estiga ab ànsia, que tots provam molt bé en esta terra, y axí la sua trenitat està y à estat totsems ab complida salut, llaós a Déu. Axí plàsi'a Ell que u /f.1^v/ estiga vostra senyoria tant llarc tems com yo desije y a Ell fas infinites gràcies per la salut que al present li dóna.

Ab la lletra de don Juan, mon senyor, e vist lo que novament s'és segit en lo negosi de dona Betriu. Y també sospite que la intensió de don Juan devia ser la que vostra senyoria diu y, com no era la que devia, no és exit ab la sua, ni és rraó que per avant alcanse

lo que voldria, que, en cas que dona
 Beatriu reste ab llibertat de casar, so- 35
 plicam don Juan, mon señor, y yo a vos-
 tra senyoria treballe que no case ab ell,
 pux a ella tampoc no li satisfà, axí
 per lo poc que ell té com per lo deute,
 y a ella no li faltaran marits ab què 40
 porà triar.

Don Juan, mon senyor, és anat a
 parlar ab lo jeneral per lo que vostra
 senyoria manà. No sé si serà tornat a- 45
 bans que lo portador partexca per a po-
 der escriure; si no, escriurà ab lo pri-
 mer y yo també més llarc, que ara, per
 tenir vesites, no puc més allargar.

Lloyset besa les mans a vostra se-
 nyoria més de mil voltes. Y està lo més 50
 bonico del món, llaós a Déu. Y la mia
 sospita va avant de XXII del pasat ensà,
 y estic bona y menje prou bé.

Ab lo portador envie sis parelles
 de guans, y no n'envie més perquè me 55
 n'an de portar de Ocaya y de Ciudá Real,
 fets a posta, que seran molt millós; yran
 ab la mula, que, per cercar-la molt bo-
 na, encara no n'e conprada, però conprar-
 s'à prest. 60

Y aca/f.2/be soplicant a nostre
 Senyor la molt egrègia persona de vos-
 tra senyoria guarde y estat prospere,
 com yo desije y e menester.

De Madrid, a XV de deembre. 65

De vostra senyoria major servido-
 ra y més obedient filla que les mans
 li besa.

Molt egrègia senyora:

Nostre Senyor done a vostra senyoria tantes y tam bones pasqües com yo li soplique y com a mi les me darà aver abans d'entrar en elles rrebuda lletra de vostra senyoria, ab la qual me diu està ab la salut que tots desijam, plàsi'a Déu que molt llarc tems sia axí. Y, a Ell gràcies, nosaltres la tenim ab tot compliment y la mia sospita va avant y no'm tracta com los primés dies, que de pocs ensà estic tan desmenjada que ninguna cosa puc tragar y tostems tinc lo ventrell sollevat, y no revese, però daria què's vulla per poder viure sense menjar. Però tot se pasa bé pensant la mercè que nostre Senyor nos fa, a Ell sien fetes gràcies de tot.

Lloyset /f.1v/ està lo més bonico del món; besa les mans de vostra senyoria per la mercè que ab sa lletra li à feta, a la qual diu que respondrà de major espay y que farà tot lo que en ella li mana. Y, perquè veja vostra senyoria que no s'opb/l/ida del que deu, diré lo que dix despús ayr. Llansà un gran sospir y digeren-li si pasáva la barca de sent Andreu; dix: "No, sinó la de Oreja, que és en lo camí de València, así que per mi senyora la contesa sospire". Ell continua de servir al príncep y, ab asò y ab estudiar, està molt

ocupat. Gran cosa serà que prove també en esta terra y, si axí u fa son pare de la gota, darem per ben empleada la venguda. 35

Molt folge que aja vostra senyoria rebudes totes les mies lletres, que ab ànsia estava no·s fosen perdudes.

Yo besaré la mà a la emperatriz com vostra senyoria mana. 40

La dona de miser Pastor encara no és aribada. La de miser May y yo som amiges antigues y axí u serem tostems. A la de Comallonga vesití tantost com fou aribada y /f.2/ ja m'à tornada la 45

vesita; també som amiges. Ella à pres lo punt tan alt que porta catifa y co-xí de seda a la esgrésia, y, a cada mot, diu "lo secretari monsenyor" y, com no u és, totom se·n burla, y ella, 50

la pecadora, no crec que y tinga culpa, que axí s'o creu. Yo no lo y gose dir perquè no sé com o pendrà. A dona Catalina Pallàs no e vista encara, que, per estar yo, ab esta sospita y ab los molts fañcs que así tenim y molt fret, no gose trastejar molt. 45

De aquell negosi que podia enpedir la gota, no n'e sentit res y desije sia proveÿt a quivulla, perquè la jent me té atabalada dient-m'o y canse·m de desenganar a tots, y maravelle·m com o tarden tant, que n'i à gran nesesitat. Así no y à al present altres noves sinó que s'entén en fer l'armada per a contra Barba Rosa. Les comandes vaqües no són proveÿdes ni los bisbats; tostems se so- 55

lisita la de don Jeroni, Déu vulla que
aprofite.

60

Dels negosis de aquí folge que s'a-
clarexquen per medi /f.2v/ de altri per-
què restem nosaltres sens ningun escrú-
pol. Lo jeneral no és así, ja à escrit
don Juan, mon /senyor/, al frare que
va ab ell y à procurat lletra de l'empe-
rador y del cardenal, com ell escriu
a vostra senyoria; y també à procurat
que proveexquen a Roma; yo crec que u
faran ab dilijència y també crec que
totes les festes de la monja són per
interès y va enganada, pux lo principal
que tots nosaltres tenim és del bé de
la sua ànima y del cos. Y, si aconortant-
se de asò, ella vol poseyr sos béns, no és
rraó que li dexem nostres drets per a
fase-u malbé, com farà lo resto. Done-
li vostra senyoria nostres besamans tan
encaridament com manarà.

65

70

75

Molt me pesa de la mala sanitat
de Martorell y que y aja morta tanta
jent, nostre Senyó o remedie com o pot
fer.

80

De ningú de allà avem rebuda ningú-
na lletra, sinó de mosèn Camós, après
que partírem de aquí; molt mal o fan.
No me'n puc aconortar que axí tingem tam-
poca memòria dels absens. Yo may fas
/f.3/ sinó escriure y, pux que axí és,
ja me'n vull dexar.

85

90

Bese les mans de vostra senyoria
per lo que diu envià ab la careta. Y a-
cabe soplicant a nostre Senyor la molt
egrègia persona de vostra senyoria guar-
de y estat prospere com yo desije y e

95

menester.

De Madrid, a XXIII de desembre.

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans
li besa.

100

Molt egrègia senyora:

A XXX del pasat, rrebi una lletra de vostra senyoria de XXII del matex, la qual me à dat bona fi y prinsipi de any per ser tan fresca y les noves de la salut de vostra senyoria quals yo desije. Plàsi'a nostre Senyor que tostems sia axí y que done a vostra senyoria tants y tam bons anys com yo li soplique y prompta espidisió en aquex negosi perquè descanse de semblants treballs, que tots los altres li paran no res escapant de aquí i Déu és testimoni que ja no desije altra cosa en aquex cas sinó veure'n fora a vostra senyoria y lo bé de l'ànima y del cos de dona Bètriu, que tot me par està en gran perill. Nostre Senyor y proveexca.

Estremadament folge que lo inquisidor sia tan bona persona y que vaja madur, perquè espere /f.1^v/ que declararà sens passió, que no serà poc segons la molta que totom té en aquest negosi.

Tot lo que vostra senyoria mana en sa lletra que's fasa se farà y del que s'à fet daré avís ab altra.

Lo confesor del conte no va ab son principal, lo que'm pesa, que crec seria molt al cas, perquè sens ell serà merlusa.

Lloyset està lo més bonico del món, quart-lo Déu, y besa les mans de vostra

senyoria més de mil voltes. Fins así
yo só son mestre y aprèn per maravella.
Don Juan, mon senyor, per pendre cosa 35
molt bona, encara no à pres capellà de
la orde. Està en tracte de dos o tres
persones doctes y de molt bona vida y per
a criar a quisvulla, no sé si s'aca-
barà ab ningú d'ells. Del que's farà, 40
yo'n daré avis a vostra senyoria y si
serà menester prove algú de aquexos.
També m'an dit que volen triar alguns
chi/c/s per a que aprengen ab lo prin-
sep, perquè ab conpayia se aprèn millor. 45
Pense que serà la hu d'ells lo nostre,
y allí no pot sinó molt aprofitar, per-
què lo mestre és bonísima persona, y
nosaltres lo granjearem per a que tin-
ga especial cuydado d'ell. 50

Bese les mans de vostra senyoria
infinides voltes per lo que diu que no
dexarà per res de /f.2/ venir al meu
part, que és la major consolasió y mer-
cè que yo puc rebre, y axí l'espere ab 55
lo major desig del món, y no se'm faran
los mesos molt curts. Bé voldria pogés
vostra senyoria donar una pasada abans
a Barcelona per la molta nesessitat que
n'i à y, per altra part, tem que aja 60
de caminar tantes llegües; y la venguda
de así serà enmig de l'estiu, però per
allà vos enviarem les andes per a que
vinga en elles, plaent a Déu. Y a Ell
gràcies, yo estic bona, encara que molt 65
desmenjada.

Totes les criades estan bones y
perseveren en ben servir; besen les mans

de vostra senyoria mil voltes. Y yo'm
comane a tots y a totes les de aquí al- 70
tres tantes.

Saula està del cap fins als peus
ple de mal de sement, axí de dolor com
de bues. Y diu que may s'o conegé fins
que fou a Taragona y consentí que dormís 75
Caldes ab ell tot lo camí fins al Villa-
rejo; que yo sospití lo que devia ser,
que, encara que no's clamava sinó del
cap, veyá'l anar coxo. Y axí provey que
no dormís ningú ab ell y pesà'm en l'à- 80
ni/f.3/ma que aquell chic y agés dormit,
que és tostems tan bonico com acostuma
y axí'l volem tots com si'ns tingés es-
tret deute, y ell o merex tot. Tornant
a Saula, ell està determinat de tornar 85
a la terra, axí per curar-se com perquè
no li par bé esta en ser vengut Es-
paya. Crec se'n n'irà ell y pesa'm de
son mal, axí per amor d'ell com per a-
mor de son pare. 90

Molt e folgat de saber noves de
Barcelona, que mal estava ab tots per-
què no m'escrivien.

Aprés de aver escrit fins así, se
m'à ofert portador més segur que ab lo 95
que pensava enviar la lletra com la co-
mensí, y axí parlaré més clar.

Lo jeneral no és así, dies à que
és a Toledo y des de allí se'n va aquí;
y és molt bon ome, axí pensa que és to- 100
tom y creu quant li diuen, y, com fou a-
sí, reclamà molt a l'enperador sobre lo
de Montemayor y sobre les altres coses
que tocaven a sa orde que avien menester
favor. Y, après que rebérem les lletres de 105

vostra senyoria, estes dareres en què
dava l'avís del breu, don Juan, mon se-
nyor, escrigé al confesor del /f.3v/
conte sobre lo que devia procurar que's
proveys ab l'enperador. Y a Roma ell res- 110
pòs que no determinava procurar res de
l'enperador, però que proveyria a Roma,
y que ell anava aquí, a on pensava que
no farien sobres a res de la sua orde,
y qu'ell y proveyria en tot. Tres dies 115
à que fou así lo confesor del conte y
és tornat a Toledo. Abans que partexca
lo jeneral, don Juan l'à informat de
tot lo que vostra senyoria manà y à pro-
mès de informar molt al jeneral. No sé 120
si aprofitarà.

Poc après que arribarem así, dema-
nant l'emperador a on se trobava vostra
senyoria, li dix don Juan, mon senyor,
que aquí entenent en aquex plet, y dix- 125
li: "Algún día quiero ablar a vuestra
Magestad muy largo sobre esto"; y dix:
"Quando quisiéredes". Y ayr ell devia
estar de bona gana y, sens dir-li res,
dix: "Vós me dexistes que me queriades 130
hablar largo sobre un negocio, agora
lo podeys hazer". Dix: "Es cosa muy lar-
ga, inpurtunaré a vuestra Magestad".
Dix: "No aréys, dezi". Y axí li contà
a/f.4/quest negosi des de que's casà 135
la senyora tia ab mon jermà fins ara.
Volgè-u molt entendre y posar-s'o en
lo cap, y meravellàs molt de les pasion/s/
y coses que aquí s'an segides, y de a-
quest breu molt més y de qui l'à tret, 140
y escandalisàs que pogés dexar de ser

monja. Y tras tot asò, dix: "Don Juan, vet qué puedo yo azer en ello, que yo lo aré, y si son menester más cartas para el duque o inquisidor, hazedlas hazer, que yo las firmaré". Y mostrà tan bona voluntat, que paria que en aquella ora atorgara qualsevulla mercè. Pux que lo jeneral no y vol entendre, per esta via treballarem que's 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175

Lo cardenal està tan mal que no pot entendre en negocis, que la gota li té totes les juntures compreses; però, en podent-lo comonicar, se treballarà que el fasa en asò son ofisi, que tot crec que serà /f.4^v/ menester, segons lo que aquí s'usa.

No'm maravelle que estiga lo inquisidor en perplex, a on secrestarà la monja, que no sé a on la tindria per segura. Y crec bé lo que aquí's creu: que si ells poden no és sa intensió de esperar lo que declararan ab lo breu, sinó fer lo salt que vostra senyoria diu y aver après absulsió y dispensasió. Nostre Senyor y proveexca en tot, que gran pietat tinc de la perdisió d'ella y de don Juan si à de ser son marit. Y no digérem nosaltres que procuràs vostra senyoria de destorbar-o perquè y vullam metre ningú, que bé veg que qui's vulla que sia no pot lliurar bé, sinó que u digérem ab un poc de fum, perquè lo cosí

no yxqués ab la sua.

Les confitures y les aygües ja tinc
 escrit a vostra senyoria com les rrebi 180
 per lo matex portador y com aribà tot
 molt bo.

Don Juan, mon senyor, no sé si po-
 rà escriure perquè és ja tart y encara 185
 no és vengut de Palàsio, y lo portador
 partex de gran matí. Està molt bo, quart-
 lo Déu.

Lo governador partex demà. Va ben
 despachat y, perquè tardarà en lo camí,
 no /f.5/ sé si escriuré per ell. 190

Así, al present, no y à noves nin-
 gunes y per so acabe sense elles, sopli-
 cant a nostre Senyor la molt egrègia
 persona de vostra senyoria garde y estat
 prospere, com yo desije y e menester. 195

De Madrid, a II de giner.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li
 besa.

Molt egrègia senyora:

Ayr rrebí una lletra de vostra senyoria escrita lo dia de sant Esteve, per la qual li bese les mans moltes voltes, que, rraonablement, e folgat ab ella, pux me diu vostra senyoria que estava bona. Y, ab tot, estic ab molt'ansia de la flaqueza que m diu que té. Soplique a vostra senyoria, quant omilment puc, mire de tal manera per si, que prest sia torna/da/ a estar com solia. Plàsi'a nostre Senyor, que Ell o fasa com o pot fer y com yo lo y soplique.

Lo conte de Bondie y don Fadrique d'Acuya són jermans, y axí's pot nomenar lo criat de qualsevol d'ells, lo qual no és arribat enca/f.l^v/ra.

A trenta del pasat, escriví a vostra senyoria llarc ab hu que's diu Gilem, marquès de aquí natural, que va per negosis de la contesa de Faro. Y abans de Nadal e scrit dos o tres voltes. Yo crec que ja les aurà vostra senyoria rrebudes.

Ab aquesta no poré molt allargar perquè d'así a un quart partex lo portador. Sols serà per a fer a saber a vostra senyoria com sa Majestat y príncep y infantes y don Juan, mon senyor, y lo conte y Lloyset y yo estam tots ab la salut que vostra senyoria desija, llaós a Déu, al qual soplique la molt

5
10
15
20
25
30

egrègia persona de vostra senyoria guar-
de y estat prospere, com yo desije y e
menester.

35

De Madrid, a III de giner.

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans li
bese.

Ab esta envie lo sumari dels per-
dons que's guayen ab la qüenta qu'e'n-
viada a vostra senyoria. Yo tinc tarda
del dia de Na/f.2/dal ensà; no sé lo
que serà, plàsi'a Déu que lo que Ell
serà servit.

40

45

Molt egrègia senyora:

La lletra de vostra senyoria feta lo dia de cap d'ay e rrebuda y per no aver-se ofert portador no e respost fins ara. Lo moso arribà así dijous pasat, ab lo qual e folgat estremadament, axí per la mercè que vostra senyoria me fa d'escriture m tan llarc com per saber noves de vista. Infinides gràcies fas a nostre Senyor per les de la salut de vostra senyoria quals yo desije, a El plàsia fer-me mercè que molt larc tems sia axí. 5 10

Divendres rrebérem les altres lletres de XV de aquest. Per totes bese les mans de vostra senyoria moltes voltes, que no diré que m'à anat mal esta senmana en despachar lo moso. Bé y ab dilijència se treballa tot lo posible, que no veg la ora de aver-lo espedit per la molta nesesitat que n'i à. Y ab estos consells /f.lv/ que tenen ara tan sovint de gerra y d'Estat, y ab la jent y armada, que fan està sa Majestat y sos ministres tan ocupats que ab lo major treball del món se negocia ninguna altra cosa. Però en asò se treballa tot lo posible y desije se oferexca coreu per enviar lo despag, que aquest moso no és molt espedit, que diu que may fóra aribat a peu y, axí, à llogat una mula per lo camí. 15 20 25 30

Les primeres lletres anaren dies

à /ab/ Sales, altres que yo escrigí a
 vostra senyoria que anirien ab lo primer
 són fetes, y, en estes que ara darera- 35
 ment mana que s'envien, se trebala com
 dalt dic.

Quant als negosis de aquí, no sé què
 dir vent tanta barateria y poca consièn-
 sia com en tantes maneres de jent se mos- 40
 tra per la negra copdísia de mos cars
 cosins; no'm meravell que en tot ajen
 sucseyt a sos pasats, que may de aquexa
 casa à rebut vostra senyoria sinó males
 obres, y nunca·ls à pagat ab la matexa 45
 moneda y ara folge que tan descaradament
 mostren sa malísia perquè sapien que·ls
 tenim rasos del llibre y yo espere en Déu
 que en ningun tems tindrem nesesitat d'ells,
 y folgaré que no la tingen de nosaltres; 50
 per dolents que sien, bé crec que no és
 rres l'ampara del sensal de vostra senyoria,
 però, ab tot /f.2/ los demás en conte, més
 que tot lo resto.

A dona Betriu inllumine nostre Senyor, 55
 que en gran trontoll y perill la veg posa-
 da y, encara que ella no me u creuria, és
 veritat que lo major interès que en asò
 tinc és lo bé de la sua ànima.

Vostra senyoria, per amor de Déu, no's 60
 fatigue, que, pux o té remès a Ell, tinc per
 sert y proveyrà en tot.

Don Juan, mon senyor, està molt bo y
 molt ocupat. Tostems s'entén en ordenar la
 casa del prinsep, però encara no y à res de- 65
 termenat, ni sé quant lo y entregaran. Allí
 va cada dia a informar-se de l'orde que li
 tenen y a comonicar-lo. Està flaquet, que es-
 ta senmana pasada à tengut una sesió de febra;

après no és estat més rres, llaós a Déu; 70
 y a Ell gràcies que totom à mostrat molt
 folgar en aver-o proveÿt sa Majestat
 d'esta manera, y tots lo y an molt lloat.

Encara no an posat nom al salari, 75
 axò crec que serà la darera cosa, però
 diu sa Majestat que vol que correga del
 dia de cap d'any ensà y tanbé lo de la
 capitania de la guarda al nou capità.
 Los alavardés o an tant sentit que era
 pi/a/tat veure-ls; tots vénen a plorar 80
 así. Encara van ab don Juan, mon senyor,
 fins que l'ajen mes en posesió de est
 altre càrec.

Lloyset besa les mans de vostra se- 85
 nyoria per lo que li à enviat. La una
 capsa /f.2v/ donà al prínsep y s'Alte-
 sa pres una ostieta y menjà-se n la meytat
 y donà a Lloyset l'altra meytat, y
 dix que era molt bo, que "escribiese a
 su agüela que l'embiase más". Ell està, 90
 quart-lo Déu, millor que may l'aja vist,
 y priva més que solia après que son pare
 és ayo (encara que no l'avem de nomenar
 axí).

Yo estic bona, encara que tostems 95
 desmenjada, però no tinc basques, ni re-
 vese, ni estic tan flaca com ar'à un
 any. Yo m guarde com vostra senyoria ma-
 na y, encara que esta terra és més fre-
 da que la nostra, no m'à feta impre- 100
 sió ninguna, ni la corensa del cadarn que
 así y à guda no és entrada en nostra ca-
 sa, llaós a Déu.

Saula se enamorà ar'à un any de 105
 una mossa de una dueña de la marquesa
 de Zenete en aquells tres dies que es-
 tige en Barcelona, y à volguda la sort

- que l'à trobada así y, vent-se ab tanta
 riquesa de mal de senment, à determinat
 de casar-se ab ella. Sens dir res a nin- 110
 gú de casa, anà a pendre benedició en-
 mig del dia en la església major, y uns
 alavardés se trobaren allí, que per aquells
 o avem sabut. Y està tan content ab la
 muller que may lo vem en casa, ni per 115
 entendre en son ofisi, ni per a guardar
 ni aconpayar-me com yxc de casa, sinó
 que ve a la ora que ells se diuen /f.3/
 y me/n/ja y va-se·n, ni dóna més rraó
 que una bèstia; y ja abans que sabéssem 120
 que era casat feya lo matex, y yo creya
 que ab son mal no y podia fer més. Lo
 dot que à pres és una dona de poc, ben
 orada, que, en aquells pocs dies que
 estigé en casa, anava dare·ls òmens com 125
 una insensada. En estrem me à pesat, per
 amor del pobre de son pare. Yo crec que·s
 perdrà del tot, que és icnosent.
- Ypòlit no podia fer altra fi segons
 los rregalos de sa mare, Déu li perdó, 130
 que, ab tot, me à pesat sia mort a l'es-
 pital. Nofre, son jermà, anava per así
 y ja en Monsó'ns pregava que·l prengé-
 sem per servir de qualsevol cosa, y así
 à tant inportunat que l'avem pres. Si 135
 vol fer lo que deu, més valdrà fer bé
 a ell que a altre.
- Yo duptava d'enviar les lletres
 que són fetes per a l'enquesidor per esta
 via, y don Juan Boyl la m'à tant asegu- 140
 rada qu'e determinat enviar-les. Ab lo
 moso yran les altres, ab lo qual respon-
 dré més particularment a les lletres

de vostra senyoria.

Dona Catarina Pallàs, la vella, 145
 és morta vuy y Comallonga may m'à fet
 a saber lo mal, encara que l'à gut de
 bona mà, que no li à durat sinó sis
 dies, y may à estat en son /f.3^v/ sinó
 un poquet. Ayr confesà y no pogé conbre- 150
 gar. Vuy me digeren que estava al pas
 y, com y fuy, ja era morta. Nostre Se-
 nyor l'aja acollida en la sua santa glò-
 ria, que en forma tinc piatat de veure
 com resta sa casa. 155

Don Juan, mon senyor, no és en casa.
 No sé si vindrà a tems que puga escriu-
 re; si no, prenga vostra senyoria esta
 per sua, que, en veritat, no té tems de
 res y, en lo bosí en la boca, yx de casa 160
 quant per lo capítol, quant per entendre
 en l'asento de la casa del prínsep, y a-
 prés en consultar ab l'enperador mil co-
 ses nesesàries.

Y, per ser tart, acabe soplicant 165
 a nostre Senyor la molt egrògia persona
 de vostra senyoria garde y estat pros-
 pere, com yo desije y e menester.

De Madrid, a XXV de giner.

De vostra senyoria major servidora 170
 y més obedient filla que les mans li be-
 sa.

Molt egrègia senyora:

Per don Jerònim Pardo, que partí
 dimarts pasat de así, escriví a vostra
 senyoria sota plec de don Juan Boÿl y
 perquè·m dix qu'era portador segur y 5
 que aniria en sis dies, enviý ab ell
 les lletres de l'enperador, y de Orias
 y del cardenal per a l'enquesidor, y
 per l'altre comisari, y per lo jeneral
 y per les monjes. Y aprés me an dit que 10
 avia de pasar don Jeroni Pardo per Mon-
 tesa, lo que m'à pesat en extrem perquè
 tem no's detinga alguns dies més dels
 que yo pensava. À volgut la sort que
 ara qu'era més menester no s'à ofert 15
 coreu ni altre portador per aquí; lo
 moso e fet detenir per a que, no teni/n/t
 altre més espedit, se·n porte les altres
 lletres que vostra senyoria manà. Y
 ara m'an dit que don Diego Ferer par- 20
 tex dilluns per la posta; pense enviar-
 les ab ell y, ab tot, fas detenir /f.lv/
 a Gabriel perquè no sé si seran despa-
 chades per a llavòs o si ell allargarà
 la partida. Elles estan fetes, però sa 25
 Majestat no à volgut firmar en estos
 dies; tan ocupat està en estes consul-
 tes y consells, y també en una justa
 que·s fa diumenje, que és cosa ben in-
 portant. Sertefique a vostra senyoria 30
 que no s'és diferit per negligència
 nostra, sinó que·ns an remesos d'Erodes

a Pilat; que primer se remeteren al comanador major y après al visi-canseller y après a Ories, lo qual les à despachades ab dilijència après que li és estat comès. Anit se portaren a Palàsio per a firmar y no volgé sa Majestat firmar res. Esta nit fa conte don Juan, mon senyor, de portar-les, y Déu vulla que no li u prenga com l'altre die, que li'n portà altres per a que fermàs y, après de tenir-lo y conduyt y tenir la ploma en la mà, dix que més esteses eren del que ell avia manat y que les tornàs a Covos que les y consultàs lo dia que ell sol firmar, y dexà-u. Yo crec que no u féu sinó per no avesar-se a firmar sinó los dies que acostuma, perquè, après, les pasà de la manera que primer estaven. Treballar-s'à tot lo posible que s'espedexquen perquè no voldria erar per res aquest /f.2/ portador.

Com la enperatriz y aquestes senyores me demanaren de aquex negosi, no'ls conegí ninguna passió sinó que'm demanaren si era ver lo del breu com a cosa que'ls paria molt mal que don Pedro Mila los o avia dit y no u acabaven de creure. Y sa Majestat y totes mostraren parerlos molt mal y contaren exemples de altres que ab major causa se avien aprofitat de breus y los desastres que'ls eren segits.

La contesa de Faro , cada volta que vag allà, me demana de vostra senyoria y del negosi, y tostems me diu que li escriva sos besamans y mostra'm molta amor.

Don Gastó no és tornat en la religió, però està ab mil mals en casa de son jermà, que creuen que's fa ètic. Y l'enbaxador de Rroma li fa prou contraris perquè és jermà de sa madrastra, y axí crec o farà en asò, perquè no-s traiga en conseqüència; de así, per totes les vies que's pot, li's comana. Plàsi'a Déu que aprofite, que tantes persones e vist variar en aquest negoci que ja no gose confiar de ningú. Folge que l'inquisidor persevere que en fer ell lo que deu y va molt, pux l'altre l'altre comisari /f.2v/ no és escrupulós, però, ab tot, par que té algun sel, pux se volia escusar d'entrevenir-y, y lo duc, en pregar-lo ni en fer-se part, no husa de son ofisi. Espantada estic d'ell que vulla mostrar-se més parsial ab quicvulla que ab nosaltres, tenint obligació a don Juan, mon senyor. Y també'm maravelle no fasa provisió en les oradures de don Juan, que cosa escandalosa y de mal ponderar és que vaja a requerir-se en un monestir observant, y, per ser tan amic lo duc de observansa, és més de maravellar, encara que per a nosaltres nos és nou, pux avem vist com s'és pasat lo de Margarit y tot lo restant.

Los frares també'm par que's giren a tots vents. Los més costants me par que són les monjes, encara que són dones. No sé com pensa complir lo vicari ab sa rreligió dexant parlar a una monja sens escolta al confesionari ab persona secular, y que saben lo que aquexa senyora sol

tramar y ordir, y la inquietut que la monja té.

Y encara que Mascons, y Cardones y los frares /f.3/ vullen fer lliga contra vostra senyoria, yo espere en Déu que giarà tostems ses coses, pux sap sa intensió y ell y jens veuen clarament la malisia dels altres, seyaladament dels Cardones, que tant se són descarats. Y lo dels sensals de Vilaerrosa me à tocat més al viu que res; pux no és cosa de perill, no·s fatigue vostra senyoria, que més val que vagen tan cias ab nosaltres perquè fasam lo matex ab ell. Bé seria que·s recordàs don Juan de pagar los trenta-sis ducats a vostra senyoria, que a jent dolenta pecat és tenirlos ningun respecte y, pux el té més en l'esperador que nosaltres, no sé per què se n'és amprat en nengun tems y com no li·s par més en la capa; almenys nosaltres, gràsies a Déu, no tenim nesesitat de viure de acaptes ni de precurar béns de mal just. Yo crec bé que dona Betriu confiarà més d'ell que de vostra senyoria, pux ella no cura del que li cunple per a l'ànima ni per al cos, sinó de seguir la sensualitat; Déu la inllumine a ella y a tots los altres, que bé és menester.

Y també só del parer de vostra senyoria que ja /f.3v/ no y basta paciència en dessimular lo que clarament se fa contra nosaltres. Don Juan, mon senyor, à informat a sa Majestat de tot y informarà tostems que y veja toc, que més fa·l cas pendre·n ab bona sauó una sola paraula que moltes en altra ora. Les lle-

tres se són demanades tan favorables com
 é/s/ stat possible, no sé si les nos daran
 axí. 145

Segons estan les coses de aquí, tinc
 per sert no tindrà vostra senyoria tems
 de anar a Barcelona abans de venir al meu
 parir, y crec serà millor que no anar-y 150
 per a poc, que, segons lo que y à que
 fer, no's poria dexar en poc tems, sinó
 qu'és menester anar-y de asento. Plàsi'a
 nostre Senyor que en la venguda de así
 no y aja destorp, que la desije com la 155
 vida. Yo menje alguna cosa millor que
 solia y no tinc basques ni altre mal
 nigú, llaós a Déu. Y axí està don Juan,
 mon senyor, molt bo, encara que ab tre-
 balls, axí de negosis com de pensament 160
 de la càrega a què ab aquest càrec li
 s'ofereix. Encara no li an entregat al prin-
 sep, ni an nomenades les persones que an
 de ser dedicades per a son servey. Totes
 les coses se determinen despay y yo m'i 165
 done res de asò, perquè gosam de la lli-
 bertat /f.4/ que no tendrem husant de
 aquest càrec. S'Altesa està flaquet y,
 des d'esta indisposició que à tenguda los
 dies pasats, està un poc desmenjat y per 170
 so crec no li muden la vida; Déu lo quart
 com tots avem menester.

Lo memorial de la priora y de mes-
 tre Pere Antoni e rebut; y ab estos altres
 negosis no s'i à pogut entendre; ara s'i 175
 entendrà y yo avisaré a vostra senyoria de
 tot lo que's farà.

Lloyset prova per maravella en esta
 terra y està lo més bonico del món, quart-
 lo Déu, y continua lo anar a Palàsio. 180
 L'altre dia, me vingé a veure lo mestre
 del prinsep, que és bonísima persona, y,

abans de dir-li yo res, me dix que vol-
 lia ser mestre de don Lloýs y que l'a-
 via ecsaminat dos o tres voltes que lle- 185
 gia molt bonico y que, si yo li dava lli-
 sènsia, que ell lo pendria a son càrec.
 Yo lo y agray y comaní tant quant era
 rraó; de manera que ell tindrà bona mane-
 ra de aprendre. 190

Esta estava escrita fins así espe-
 rant que's fermasen les lletres y que
 partís don Diego Ferer, lo qual me diu
 partex demà y que anirà en quatre dies.
 Del memorial que donàrem per la forma 195
 y manera que avien de ser les lletres,
 ne an cersent lo que vostra senyoria
 veurà segons les minutes que ab aquesta
 /f.4^v/ envie. La de Roma enviàrem ab
 lo primer, que, per tenir esta via per 200
 més espedida, no la envie aquí. Los re-
 clons de mà de sa Majestat no's són po-
 guts alcansar per ser coses de justícia.

Gabriel partirà demà y porà anar
 a son plaer, encara que yo li diré que's 205
 done presa.

Sa Majestat à justat vuy y és esta-
 da molt jentil festa. La mperatrís y és
 estada ab totes les dames y molta gala.
 Lo prínsep de Savoya era lo cap de una 210
 partida y lo conte de Benavent de l'al-
 tra. Lo prínsep coregé ses llanses y
 rompé'n una primeta y a ell no l'encon-
 traven, que encara feya masa. Lo prín-
 sep, nostre senyor, fou son padrí y do- 215
 nà la volta per la tela ab ell. Y don
 Juan, mon senyor, lo portà y comensà a
 husar de son ofisi, plâsi'a Déu que per
 a molts anys a son servey. A mi y a les

altres que'n portaven nos manaren dexar 220
 lo dol, y axí u agérem de fer. Fuý a la
 justa y al vespre só estada al serau, de
 a on só exida molt tart. Y don Juan, mon
 senyor, és convidat en esta ora, que són
 les onse; encara no és en casa y per so 225
 faré lo plec sens lletra sua.

Lloyset és exit molt galant ab un
 sayo de altibax carmesí y per los talls
 pres en caps d'or. No l'e dexat anar 230
 ab lo prínsep perquè y à mil perills en-
 tre tants de cavalls, però /f.5/ à mirat
 molt a son plaer y és estat al serau.

Besa les mans de vostra senyoria y per
 Grabiél escriurà demà. Y acabe soplicant
 a nostre Senyor la molt egrègia persona 235
 de vostra senyoria garde y estat pros-
 pere, com yo desije y e menester.

De Madrid, lo darer de giner.

De vostra senyoria major servidora
 y molt obedient filla que les mans li 240
 besa.

Dona Stefania

Molt egrègia senyora:

Les lletres de XVI y de XXI de giner e rebudes en un matex die per diverses vies. Infinides gràcies fas a nostre Senyor per lo que vostra senyoria me diu en totes de sa salut; plàsi'a Ell conservar-la-y com yo lo y soplique.

Axí tenia yo considerat que avia vostra senyoria de sentir alegria y tristor juntament de la mercè que sa Majestat à feta a don Juan, mon senyor, que lo matex fiu yo per les matexes causes. Y quant a procurar càrec a vostra senyoria así, encara que per mon descans y consolasió me aconortàs del dan que seria per a nostra casa l'apsència de tots, pux veg sa voluntat, no u procuraria per res sens dar-li'n avis primer; encara que, en cas que u fes, crec que no faltaria qui u destor/f.l^v/bàs en aquella casa, que no·ls cou lo pa sinó ab certa manera de persones. Però, pux en asò par que y à tants inconvenients, almenys avem de consertar lo que vostra senyoria diu que·ns farà mercè de venir-nos a veure sovint y que no u tindrà a treball. Plaent a Déu, a la vista parlarem de tot, la qual desije rraonablement; a Ell plàsia que no y aja impediment.

En lo de la casa del prinsep encara no s'i à determinat res. Así, totes

les coses se fan despay. De tot lo que's farà daré avís a vostra senyoria particularment per don Diego Ferer, que és partit vuy per aquí. Per la posta e·nviat a vostra senyoria totes les lletres que Gabriel se n'avia de portar, les quals se són negociades ab tota la dilijència possible, y en veritat que no's són pogudes despachar més prest ni més favorables, que en tot se à prou treballat. Les minutes e·nviades juntament ab eles. Plàsi'a Déu que ariben a bon tems y que fassen algun fruyt, que esperança tinc que'l faran. Avise·m vostra senyoria si à rebudes les que así dic y les que abans li enviý per don /f.2/ Jeroni Pardo sota plec de don Juan Boýl, que fins a saber-o n'estaré ab ànsia.

La declarasió de miser Valseca avem así sabuda per lletres de Barcelona y tostems tingí per sert lo que vostra senyoria diu que volien treballar de traure·ns a l'acabà·l, però vent lo que teniem provat, no creya que tant a la descaramada y sens rraó ninguna declarasen perquè tenia en bona openió a miser Valseca y creya que, pux demanaven justícia, que la faria y no aniria per consideracions.

La lletra per a ell y per a miser Dalmau no les pogé fer Oriès per a que's pogesen fermar ab les altres, y per sò no les e·nviades. Fetes que sien, treballarem de fer-les fermar y perquè dupte sa Majestat o fasa fins al divendres, que és lo die que ell sol firmar, e de-

terminat despachar lo moso, que ma-
 la sort serà que no portexca correu a
 vent tant que no à partit, e Gabriel
 se dóna molta presa. Yo pensava en-
 viar-les a Barcelona perquè anasen
 més prest, però, pux vostra senyoria
 mana enviar-les-em aquí y don Juan, mon
 senyor, també·ls vol escriure, y envia-
 rà les lletres hubertes perquè, si a
 vostra senyo/f.2^v/ria li par que·s de-
 gen dar, se donen. Bé crec que li en-
 trerboli l'aygua la nova d'esta sentèn-
 sia, y ab raó, per estar nostres coses
 de la manera que estan y vostra senyoria
 ab aquex enbaràs aquí, lloat sia Déu de
 tot. Y Ell sap lo que yo sent totes es-
 tes coses y, en veritat, més per lo tre-
 ball y fatiga de vostra senyoria que per
 ningun altre interès. Y axí pot creure
 que en lo que·ns manà fer así no s'i po-
 sa ni clijència, sinó que les coses que
 an de pasar per tantes persones y per
 l'emperador, que en tot és llarc, y ara,
 en aquest tems que estan tan ocupats en
 negosis tan inportants, no pot om fer-
 los acabar res, sinó ab dilasió y a/b/
 poder de inportunar. Y, en lo de ordenar
 les coses del prinsep, o pot veure vos-
 tra senyoria, que es cosa en què va tant
 que totom l'é per sert que lo tenir-lo
 tostems encambrat lo fa estar descolo-
 rit y flac, y son pare matex diu que
 li va la vida en traure·ll d'entre do-
 nes, y tras asò no concloure·s, sinó
 diferir per /n/o ocupar-se en pensar en
 lo que s'à de fer.

- Les festes y bon prou de la reyna
voldria que parasen en que son marit
fes lo /f.3/ que deu, que no volem al-
tre d'ell. 105
- Al governador y a sa muller mana-
rà donar vostra senyoria mos besamans,
y que don Juan, mon senyor, à comana-
des les monjes de Jerusalem al nou capi-
tà, que yo crec que u farà bé. 110
- Als pares Guàrdia y Custodi bese
les mans y folge que sien estats aquí
perquè aurà vostra senyoria descansat
ab ells. Yo accepte lo seu bon prou,
y tras asò·ls prege que comanen a nostre
Senyor que·l pugam servir en aquest nou
càrec de tanta càrega. 115
- Nosaltres estam tots molt bons, y
yo menje alguns dies millor que solia
y altres torne en lo matex, però tot
se pasa bé, pux la causa és tal y no y
à altres indisposicions. 120
- Lloyset escriu a vostra senyoria
y està bonísim, quart-lo Déu. 125
- Lo moso llogà una mula a la vengu-
da y ara·n volia llogar altra per a tor-
nar-se·n. Yo no u e volgut, pux no tenia
presa. Bé crec li aurà pesat, però à·m
paregut se podia escusar y que era gallo-
feria, pux no li dàvem lo tems contat
per aribar aquí. 130
- La senyora contesa de Trevento par-
tí de así despús ayr son camí per a Bar-
/f.3^v/celona, y tot quant à negociat o
agera pogut fer quisvulla a qui u agés
escrit, y à despès prou tems y dinés.
Bé lo y consellàrem y no u volgé creure. 135
- 140

Ella may à penetrat y ara menys que may.

De partida de así no n'i à memò-
ria ni de altres noves, sinó que s fan
grans preparatoris de gerra. No sé en
què parará.

145

Tots los de casa besen les mans de
vostra senyoria més de mil voltes y yo m
comane a don Jeroni y a tots los de aquí
altres tantes. Y, soplicant a nostre Se-
nyor la molt egrègia persona de vostra
senyoria guardc y estat prospere, com yo
desije y e menester, acabe.

150

De Madrid, lo primer de febrer.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li
besa.

155

Lo portador s'enporta sis formages
fonedós, y e li donat vuyt reals, que m
dix que ab los drets y tot no avia des-
pès més a la venguda.

160

Molt egrègia senyora:

Ab aquest portador rrebí, despús
ayr, la lletra de vostra senyoria de
XXIX del pasat, a la qual no poré res-
pondre tan llarc com voldria per aver
tengut don Juan, mon senyor, la gota. 5
A li donat quatre dies ab ses nits ma-
les; vuy està millor, llaós a Déu, però
no per a llevar-se del llit. Y les vesí-
tes són tantes que, des del matí fins 10
al vespre, may nos dexen, y axò és lo que
li dóna més fatiga. Y, per està cansat
del mal pasat, no escriu a vostra senyo-
ria. Y lo que li an tardat lletres mies
és stat no aver-y portador, que, ab tots 15
los que són vinguts a ma noticia e·scrit.
Ab don Jeroni Pardo y ab don Diego Ferer
e·nviat totes les lletres que vostra se-
nyoria manava y les minutes d'elles;
ab aquesta seran les per a Barcelona ab 20
ses minutes. Gabriel partí de así /f. IV/
demà aurà vuyt dies.

Don Lloýs besa les mans de vostra
senyoria. Està, quart-lo Déu, millor
que may l'aja vist, y yo estic també 25
bona. Axí plàsi'a Ell que u estiga vos-
tra senyoria, com yo desijé, y que rre-
medie aquexos trebals y fatiges que aquí
té, que bé considere quants grans són y
no pose ningun dupte en que aquexa jent 30
husaran de totes les trampes que poran,
com bé tenen acostumat. Nostre Senyor

y proveexca com o pot fer.

Quant a l'asento que·l senyor don
 Gilem demanà per a son fill, ja tinc es- 35
 crit a vostra senyoria que ara no posen
 casa al príncep, sinó que dediquen dels
 criats de l'enperador y de la enperatriz
 per a que·l servexquen, però asò crec
 que no pot durar, sinó que per prest li 40
 daran casa y rrenda per a tenir-la. Y,
 tostems que don Juan, mon senyor, y ve-
 ja toc, pot ser certa que y treballarà
 com treballaria per Lloyset, y bé és que
 u ajen escrit al comanador major. Per 45
 lo que dalt dic, no responem a ses lle-
 tres, mane·ls-o vostra senyoria dir;
 y per lo matex no respon a la de mosèn
 Bonavida, en lo negosi del qual se tre-
 ballarà com vostra senyoria mana; y, en 50
 la matexa ora que rrebérem lo plec, se
 donà memorial y·s previngueren les per-
 sonas que eren menester. Del que·s farà
 daré avís a vostra senyoria.

Saula, per esme/f.2/nar lo de fins 55
 así, à quatre o sinc dies que se n'és
 anat sens dir res a nengú y à dexada la
 muller y més de XX ducats que devia a
 estos de casa. No sabem què s'és fet y
 pesa·m en estrem que axí·s sia perdut, 60
 que, per amor de so pare, li sofríem
 totes les taches. Déu l'inllumín, al
 qual soplíque la molt egrègia persona
 de vostra senyoria garde y estat pros-
 pere, com yo desije y e menester. 65

Lo prinsep està bo, llaós a Déu, y
 cada dia envia a saber de don Juan, mon
 senyor, y envia-li los seus metjes que·l

vesiten.

Es de Madrid, a VIII de febrer.

70

De vostra senyoria major servido-
ra y molt obedient filla que les mans
li besa.

Molt egrègia senyora:

Vuy e rebuda una lletra de vostra senyoria de V de aquest y, encara que despús ayr ne rrebi altra don Juan, mon senyor, de VII sobre'l negosi de Bonavida, e folgat molt ab aquestes per ser més llarges. Y a nostre Senyor sien fetes gràcies per la salut que a vostra senyoria dóna; a Ell plàsia conservar-la-y com yo lo y sopleque.

Ab la que vuy e rebuda, diu vostra senyoria com avia molt que no tenia lletres nostres, y la causa fou que estingérem uns dies que no trobàrem portadós y, après, ser-se detengut don Jeroni Pardo en lo camí més del que'ns dix así. En la de set diu vostra senyoria que à rebut totes nostres lletres, que crec que deu /f.1^v/ ser les de don Jeroni y les que portava don Diego Ferrer y les de Gabriel, ab los quals anaven totes les lletres que vostra senyoria manava. Après e'nviades les dos per a Barcelona ab l'ome que envià Bonavida, en lo negosi del qual se treballa tot lo posible, y tantost nos dix lo visicanseller lo contrari de la marquesa de Llombay, y ad asò replicàrem tot lo que fou menester, y après nos à dit lo del duc de Calàbria. Don Juan, mon senyor, treballa de aver la mercè per al fill del mort y, en cas que no's puga aver,

treballarà en lo del duc. Plàsi'a Déu
que la una cosa o l'altra se acabe, que
molt o desije. Y crega vostra senyoria 35
que s'i treballarà tot lo posible, en-
cara que don Juan, mon senyor, no u pot
negosiar personalment per son mal, del
qual està ja molt bo, que no té sinó
flaqueza de la dieta y poc dormir. A ten- 40
guda la dolor en los dos peus y jenols.
An determinat que's purgàs per ser prin-
cipi de primavera y, axí, pres ayr la
purga, y crec li aurà fet gran bé, que
may ninguna volta s'és tingut /f.2/ tam 45
prest sobre·ls peus com ara, llaós a
Déu. Encara no és exit de casa y té mol-
ta nesesitat per esta nova que pobicà
después ayr sa Majestat y és que vol ser
a XXV del mes que ve en Barcelona, y 50
mana apersebir a tots sos criats que's
trobasen allí ab sos cavalls y armes,
tots en so de gerra y ab aparell per a
pasar més avant si fos menester. Als uns
mana que vagen ab dos cavalls, als al- 55
tres ab tres a cada hu, segons lo partit
que pren. Y, encara que lo motiu és a
Barcelona, totom té per sert que vol pa-
sar ab esta armada, y ell crec yo que
també va ab pensament de pasar si los 60
negosis o requiren, y tant contra volun-
tat de tots com l'altra volta. Crega
vostra senyoria que és la major piatat
del món veure esta cort, que par que·ls
ajen cridat per al juý trial, axí los 65
que van com los que resten, y ab molta
rraó, que los que són venguts de la jor-

nada pasada encara no avien /f.2^v/ comen-
 sat a pagar los deutes que en ella avien
 fet. A ningú no à dit sa Majestat que 70
 vaja sinó a sos criats, però folga dels
 que se li oferexen, y molts van ab molta
 voluntat y bon sel. De grans, los que fins
 así·s saben són contes de Benavent y de
 València y duc d'Alburquerque, y aquest 75
 diuen que va per virey de Aragó.

La enperatriz, yo no la e vista après
 de asò, però diuen que és piatat de veu-
 re lo llanto que ella y totes les de Pa-
 làcio fan, y ab molta rraó. Lo marquès 80
 de Llombay va també.

Y yo no acabe de fer gràcies a
 Déu de tanta mercè com m'à feta que es-
 tiga don Juan, mon senyor, enbarasat de
 manera que no puga segir, que, si ara li 85
 agesen donat aquest càrec, no l'agera
 acceptat tampoc, com féu lo del dalfí,
 y, ab aquex respecte, crec lo y à donat
 l'emperador abans que publicàs asò. Y,
 encara que yo estic tam bé, tinc molta 90
 piatat de les altres, /f.3/ y de la em-
 peratriz més que de totes; y està tan
 flaca de aquest preyat que tinc por no
 li fasa més dany del que auríem menes-
 ter. Déu y proveexca. 95

A Barcelona e scrit y a les baro-
 nies perquè estigen proveÿts. La casa,
 crec, serà menester dexar-la a algú sens
 roba ninguna; encara no sé a qui fins
 que sapiam los que van. Per una part, me 100
 pesa que vostra senyoria no estiga en
 tal tems en sa casa, per altra, y folge,
 que s'escusarà de algunes despeses. Per

al molí vendrà a conte, que crec tindrà
 prou que moldre ab la cort, y ser d'es- 105
 tiu y ab l'armada, que crec se proveyrà
 de bescuyt. Escriga·ls vostra senyoria
 que tingem ben adresats los molins, que
 yo e fet lo matex.

Lo prinsep està molt bo, quart-lo 110
 Déu, y à tengut molt'ansia d'enviar a
 saber cada dia de don Juan, mon senyor.
 En la casa de s'Altesa, ni en nostren
 aposiento ni asiento, no s'à fet res en-
 cara. Sa Majestat envia a demanar cada 115
 dia a don Juan, mon senyor, per enten-
 dre en asò, /f.3^v/ y ell se·n té prou
 cuyta, que, en podent-se ben tenir, ani-
 rà a Palàcio. No sé si porà ser demà.

Està l'enperador y tot lo resto 120
 tan ocupats y plens de negosis que crec
 que nit ni dia may reposen, y los con-
 sels, que yo escriví a vostra senyoria
 que tenien tan sovint, an parat en asò.

No sé com o farà don Juan de Cardo- 125
 na, que ell també serà dels cridats.
 Avise·m vostra senyoria si à rebut totes
 les lletres que li e·nviades, que n'esta-
 ré ab ansia fins que u sàpia.

En estrem folge que lo inquisidor 130
 sia tan sansera persona.

En lo de aquell negoci que vostra 135
 senyoria m'escrigé, per figures se an
 fetes totes les provisions que són esta-
 des possibles, y crega vostra senyoria que
 en res no y à descuyt, que bé considere
 la nesesitat que n'i à y desije com la
 vida veure a vostra senyoria fora de tant
 trebal y fatiga. La cifra enviaré ab lo

pri/f.4/mer portador segur. 140

Lloyset està, quart-lo Déu, millor que may l'aja vist, y priva ab son amo, ab lo qual apendrà, com tinc escrit a vostra senyoria, y, per a que en casa rrepetexca, tenim ja freyle, molt bonísima y docte persona; és llicenciado en Arts y bachiller en Teologia. Yo estic molt bona y, de sinc o sis dies ensà, me par que comense a sentir la criatura, y, des que só en quaresma, menje molt bé, y axí e determinat perseverar en les viandes quaresmals, pux les menje millor que la carn. 145

Don Juan, mon senyor, no escriu a vostra senyoria perquè ab sa indisposició és tan visitat que en tot lo dia no.l dexen. Y ara és aribat lo condestable, que a ell no li basten los dies ni les nits; vuy és estat quatre voltes, y causa-u que té un negosi de inportànsia sobre certa jurisdic/f.4v/sió de uns llocs seus, y a cada coseta ve a consultar, y à consell. 155

Ayr s'escrigé esta llettra y vuy nos an desenganat de -no.s farà com nosaltres voliem- la faena de Bonavida, y crec que.ns y à fet dan saber lo visicanseller que estaven consertats ab lo del duc, y, per conplir ab tots, an feta la mercè ad aquell y doncu-li per coatintor al fill del mort. Y, encara que en alguna cosa se cunple lo que Bonavida volia, yo agera volgut aver-o absolutament per a ell y a son nét; y, com érem estats primés, crec que.s fóra agut si no agesen sabut lo consert 165

170

175

que y avia entr'els. Dir-lo-y a vostra
senyoria, y que don Juan, mon senyor,
no li escriu per sa indisposisió, y que
pot creure que s'i à treballat tot lo po- 180
sible. Y, per ser tart, acabe soplicant
a nostre Senyor la molt egrègia persona
/f.5/ de vostra senyoria garde y estat
prospera, com yo desije y e menester.

De Madrid, a XV de febrer. 185

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Diumenje pasat rrebí una lletra
de vostra senyoria de catorze de aquest,
y dimats rrebí la de dotze, que venia
sota plec de don Juan Boÿl, per les 5
quals bese les mans de vostra senyoria
infinides voltes, que en estrem les
desijava, axí per saber de sa salut,
que Déu guarde, com perquè estava ab
ànsia si avia rebudes les lletres. 10
Gabriel féu bona dilijència, encara
que ab cames d'altri, y, pensa/n/t
que tardaria més, enviý les lletres
per don Diego Ferer ab don Jeroni Par-
do. Duptava d'enviar les altres, si no 15
que don Juan me assegurà molt y, ab tot,
les fiu posar sota plec seu, y axí ani-
ran estes y, ab elles, la sífra perquè
pugam escriure tot lo que serà me/f.lv/-
nester. 20

Del jeneral ja escrigí a vostra
senyoria lo que así avia comprès de sa
manera, y encara no·l tenia per tan sim-
ple com aquí s'és mostrat, y bo fou lo
pensament de don Jeroni de pendre·l ab 25
lo furt en la mà, com parlava ab Mascó,
encara que ell matex so dix après, y,
si lo dit Mascó procuràs alguna cosa
per a sos néts, informant de veritat,
tindria esperansa que n'auria, però, 30
anant tan ple de mentides y de a/r/ts

de mala manera, crec o perdrà tot.

Molt és que la priora estiga ferma
sent tant combatuda. Nostre Senyor crec
o fa perquè no acaben de perdre aquella
pecadoretta; a Ell plàsia proveyr en tot
com sap que és menester, y prest, per-
què vostra senyoria puga exir del tre-
ball y turment que aquí té, lo qual sent
yo quant és rraó.

La ofe/r/ta de les plantofes que
à fet lo jeneral a dona Betriu me à
caygut en gràsia per a estar ella de
la manera que està. La informació y de-
claració que à feta crec que farà molt
al cas si l'à enviada a Rroma. De así
se à proveÿt y escrit a totes les /f.2/
persones que y poden ajudar tan encari-
dament com és stat posible. Déu vulla
que aribe a tems, que yo crec que apro-
fitarà.

Folge que l'enquisidor y la priora
estigen contents de les lletres. De
l'altre comisari no fas tant de cas, pux
tota la seguretad està en l'enquisidor.

Maravell/e/·m que don Juan se sia
afrontat de la sua lletra, segons té po-
ca vergoya de fer tot lo que se li an-
toja, sens tenir respecte a ningú. Vejam
ara si dexarà de segir a l'enperador,
que, si u fa, porem dir que à acabat de
tot. Desije saber en què à parat l'am-
para que feren al sensal de vostra senyo-
ria.

La mala vida que don Juan, mon senyor,
à tenguda des que som así, ab tants nego-
sis, crec li à judat a venir la gota en

tems que no solia. Ara està ja bo, llaós
 a Déu, y à nou dies que yx de casa. Però
 està ab molta fatiga d'esta partida de 70
 sa Majestat per restar-li tan gran càrec
 en sa absència, y ta/m/bé sent veure·s
 que no·l pot segir, lo que a mi me acon-
 sola. Y l'enperador lo burla molt dient-
 li que l'à enganat y per so·s dóna pre- 75
 sa a publicar-o per tenir-lo obligat
 y no ufès com l'altra volta, com li
 dava lo càrec del dalí, y axí fóra es-
 tat sens dupte /f.2v/ ningú, que, si
 u agés sabut o sospitat, may o agera 80
 acseptat, que ara l'à soplicat li do-
 nàs llicència per anar, però no u à
 pogut acabar. Beneÿt y lloat sia Déu,
 que m'à feta tan gran mercè, que may
 acabaré de fer-li'n gràsi/e/s, y, enca- 85
 ra que en asò altre se oferexquen majós
 trebals que may, o tinc per bé per no
 veure·m en lo que·m só vista y a don
 Juan en tants perills com als que van.
 S'esperen les persones que an de servir 90
 al príncep. Estan ja determenades per
 ses Majestats, però no les an publica-
 des. Perquè no crec los conega vostra
 senyoria, no·ls nomene así. Alguns y à
 que no són molt a prepòsit, però, pux 95
 manen que estigen a tot lo que don Juan,
 mon senyor, manarà, ell se darà tan bo-
 na maya en asò com à costumats fins así
 en tot lo que à entès. Lo seu nom ja an
 determinat que sia "ayo". En lo salari 100
 no·s són allargats fins así més de dos
 mil ducats y dexa la chamarlania.
 An-s'i fets los contraris, que és raó,

posa/n/t al davant les despeses que se
 li oferexen; no sé si aprofitarà. L'a- 105
 posiento serà en Palàsio o en casa que
 tinga pasadiso; asò crec no ve molt a
 conte a les senyores que priven y, com
 veuran lo poc que yo só amiga de metre'm
 a on no u demanen, /f.3/ crec que no 110
 s'i donaran res.

Com l'enperador sia partit, que
 à de ser lo primer de mars, crec li en-
 tregaran lo prinsep, lo qual està molt 115
 bo, quart-lo Déu, y és lo que menys deu
 sentir la partida de son pare. La enpe-
 ratriz està que és la major piatat del
 món, és-se tant afluquida que no par
 persona. Tot lo restant de Palàsio està
 com és rraó y tota la cort, axí los que 120
 van com los que resten, que par que som
 al juý final. Sa Majestat crec yrà mi-
 llor aconpayat que altra volta, perquè
 van los que anaren llavòs y molts altres
 de òmens de títol. Los que fins así's 125
 saben són: duc d'Alba, conte de Benavent,
 marquès d'Elcs y Lombay, contes de Va-
 lència y de Viena y lo duc d'Aiburquer-
 que va per virey de Aragó. De altres
 se creu que yran, però encara no's sap. 130

La casa de Barcelona crec serà me-
 nester per al marquès d'Elc; yo u e's-
 crit a mosèn Capeller per a que l'apa-
 relle. Vostra senyoria mene-li lo matex.

Lo cardenal de Sigüensa va ab tot 135
 son puagre.

Nosaltres restam así, no sé si's
 mudarà la'nperatriz abans que parexca
 y ve-li en fi de juy. Déu la deslliure,
 que espantada'm té la sua flaqueza. 140

Lo del negosi de Barcelona me à escrit mosèn Camós, del que m'alegrí en estrem, perquè ab la /f.3^v/ matexa ànsia estava que vostra senyoria de aquella execusió; plàsi'a Déu remediari-o, pux sap que nosaltres no volem sinó la justisia. 145

A Margarit crec li's perdonarà aquesta perquè n'fasa algun'altra, que per aquella les page totes. Pobre de son oncle que axí'l volgés tractar. Viladamor m'o avia escrit. 150

Vostra senyoria ab totes ses fatiges se serca aquí remey de dinés, que yo'm maravelle del que li basta, y d'enviar-los a demanar así bé pot creure que no'ns seria fatiga y que, si'ls tingésem, que no seria menester demanar-los, però an-se oferit tantes coses a pagar que tenim al present ben llimitats los que avem menester. 155 160

A Badia pot dir vostra senyoria que no'cure d'enviar la mula, que no poria servir per a res, que Lloyset ni ningú no gosa anar sinó ab cavall, y lo príncep à donat les sues mules a la infanta perquè no cavalca sinó en cavall y alguna volta en aca; de manera que así seria cosa perduda, y aquí la pot emplear ab algú. 165 170

Lloyset està, quart-lo Déu, millor que may sia estat y crec aurem asertat en mestre, que par bona persona y ell ja'l vol molt, y comensa a decorar Labrixa; fa-u per maravelle y té tant'ànsia /f.4/ d'estodiar que, en despertant-se de matí, al llit pren lo llibre y, 175

mentres li escalfen la roba, estudia.
 Y Caldes aprèn ab ell, y tot lo dia van
 declinant los dos. Dóna una llisó de ma- 180
 tí y altra després dinar; abans de anar
 a Palàsio. De manera que, ab asò y ab
 lo que apendrà ab lo mestre del prínsep,
 ell yrà prest avant, ab l'ajuda de Déu.
 S'Altesa tostems li fa moltes favós y ell 185
 tostems li està entorn, que ja sap posar-
 se avant. Besa les mans de vostra senyo-
 ria moltes voltes.

Del negosi de Bonavida ja li tinc
 escrit lo que s'à fet, que és dar l'ofi- 190
 si al que'l duc lo donà y dar-li per
 coatintor al fill del mor, tot lo que
 és estat posible s'i à fet.

També tinc escrit en lo del senyor
 don Gillem que ara no prenen patjes per 195
 al prínsep, sinó que per senmanes lo ser-
 viran los de la enperatriz. Si volen
 que vinga tan prest así don Miquel, au-
 ríats de precurar asiento ab la enperatriz
 y, avent-se, serviria per senmanes al 200
 prínsep, com los altres. Y, segons ella
 està carregada, no sé si'l rebria ab
 dificultat. Si'ls par que serà millor
 esperar per a quant lo prínsep prenga
 patjes propis, que no crec puga estar 205
 molt tems d'esta manera, consulte'ls-o
 vostra senyoria perquè deslliberen /f.4v/
 lo que'ls parà. De nosaltres, sens dup-
 te, poden creure que en qualsevol cosa
 que'ls toque treballarem més que en cosa 210
 pròpia. Mane'ls dir vostra senyoria que
 don Juan, mon senyor, y yo'ls besam les
 mans, y que ell no escriu al senyor don

- Gillem per estar molt ocupat ab la breu partida de sa Majestat; y tanpoc no sé si porà escriure a vostra senyoria. Ayr se acabà lo capítol de sa orde, y vuy pagà la guarda de peu y demà la de cavall davant lo nou capità per a entregar-la-y des de ara. 215
- De Saula també tinc escrit com se n'és anat y à dextat quaranta ducats de deutes entre moltes persones. 220
- Les lletres per als doctós de Barcelona folge aja rebut vostra senyoria. Don Juan, mon senyor, los escriurà en tenint espay, que espantar-s'i à vostra senyoria del poc que té, y sen/s/ jurament creuré que axí asò com tot lo demás sent vostra senyoria aquí tant com o poriem sentir así. Plàsi'a nostre Senyor que totes les sues benediccions nos comprenen y a vostra senyoria lo que así li desijam, que tots tindrem rraó de contentar-nos. 225
- Yo estic molt bona après que sent la criatura, y menje molt bé. Encara /f.5/ tinc quaresma y, pux me trobe bona, no sé si perseveraré. Desije saber si la té vostra senyoria, encara que crec que sí, y com y prova; plàsi'a Déu que, com yo li soplique y que, de la matexa manera, garde sa molt egrègia persona y estat prospere. 230
- Es de Madrid, a XXV de febrer. 235
- De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa. 240
- 245

Molt egrègia senyora:

A XXII de aquest rrebi una lletra de vostra senyoria de XV del matex y, ab ella, la mercè que ab totes, y major si major pot ser per estar vostra senyoria tan bona com me diu. Infinides gràcies ne sien fetes a nostre Senyor; a Ell plàsia conservar-li la salut per molt llarc tems. 5

Don Juan, mon senyor, està ja molt bo, illaós a Déu, y à tornat a dormir en la cambra de s'Altesa com usa. Besa les mans de vostra senyoria y, perquè à poc que à escrit, no escriu, y tanbé perquè à de cavalcar lo prinsep. 10 15

Loÿset està bonísim y a nosaltres, que'l vem cada dia, no·ns par que aja crexcut /f.1v/ tant, però los que s'estan alguns dies sens veure'l o conexen. Y, sens jurament, creuré que'l desija vostra senyoria veure, y axí pot creure que desijam nosaltres rraonablement poder-li besar les mans. Y, per asò, tremole que no·s mude la cort de así, que·s diu que, tantost pasada pascua, se mudarà; no·s sap de sert, però creu-se. Y, si pasam los ports, allúyar-nos em sent llegües o més de València, que no serà poca desdicha, que, en tant tems com à que estan así, no ajen donat lloc los negosis a que vostra senyoria pogés venir. Nostre Senyor, que és lo que u pot 20 25 30

dispondre, o gie com tots desijam.

Yo estic molt bona y lo desmenja-
ment me dura molts pocs dies, y may e
rrevesat ni tingut basca. Lo ventre co- 35
mens'a engruxar y tota la bondat del
preyat me par que u fa l'aygua, que tots
los que la e beguda són estats bons,
y los altres, no tals. Ja tinc escrit 40
a vostra senyoria que asò és stada cau-
sa que aja dexat lo vi y no me'n pinit.

Molt folge que la càusa rrecono/f.2/-
sendi sia aribada a tan bon tems, que,
en veritat, yo sentí molta pena lo tems 45
que's detingé así, que fou la causa lo
que tinc escrit a vostra senyoria y no
lo que ella avia pensat. Y axí la sopli-
que no pense més en enviar dinés per a
les despeses, sinó en portar les causes 50
así, que, axí per los jutjes de aquí com
perquè vostra senyoria tinga llibertat
de anar a Catalunya, satisfà molt.

Y los dinés de allà y los de así
és tot una cosa, y, per so, se poden es- 55
cusar canbis, quant més que no icnoram
la falta que aquí n'i à per totes les
coses que vostra senyoria diu, les quals
sé yo molt bé, y per so no'm maravelle
de la nesesitat que aquí à pasada per a 60
no poder enviar de así socorro; fou gran
inconvenient aribar nosaltres así tan al-
cansats y trobar la encomienda arendada
y los tems de les pages molt llargs.

Quant al que diu vostra senyoria que 65
veurem lo que treballa, per mi no y à
què veure, que prou està /f.2v/ vist, y de
la rraó que vol dar a don Juan, mon senyor,
té poca nesesitat, que tots sabem que

- "está en manos el pandero que le sabe bien tener". Plàsi'a nostre Senyor que lo y pugam servir. 70
- La plata del cardenal y tots los altres béns estan enparats per lo nùn- cio y en plet. No sé en lo que parará com serà desenbarasat; yo n daré avís a vostra senyoria. 75
- Quant a la erència de la senyora tia, yo crec té prou neseditat de la pre- sència de vostra senyoria, que, segons escriuen de allà, per a les ereves y restará poc o no res. 80
- Plagés a Déu que lo mal de la mon- ja y los consells de vostra senyoria li aprofiten per a que's rregonega y fasa lo que li satisfà per a l'ànima y al cos. 85
- De les dents de don Lloýs tindré lo cuydado que vostra senyoria mana.
- La vegeria de Vilafranca se proveý a mosèn Pons, com tinc escrit a vostra senyoria. 90
- Les lletres per a don Juan Boýl y per a miser /f.3/ Coscollar y totes les altres se donaren a qui anaven a molt bon rrecapte. 95
- Perquè aquest coreu està de presa, no puc escriure tant llar/c/ com voldria y per so se acaba esta soplicant a nos- tre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prosper, com yo desije y e menester. 100
- De Madrid, a XXVI de febrer.
- De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

A totes les lletres de vostra senyoria tinc respost, y ara darrerament, molt llarc, ab la qual enviý la cifra. De llavòs ensà, lo que y à que fer saber a vostra senyoria és que ayr partí sa Majestat y à ns dexada tanta soledat com se pot pensar. La enp/era/triz està qual Déu apiade. Nosaltre/s cre/c que ns mudarem prest y no sé si /por/à ser en Palàsio mentres estarem /en/ Madrid, perquè y à molt poc lloc, però serà molt serca d'ell. 5 10

Lo partit ja tinc escrit a vostra senyoria que és dos mil ducats. Sa Majestat à parlat a tots los que an seyalat per a la casa del príncep y a tots à dit que lo que ell vol que fassen és lo que don Juan, mon senyor, /f.IV/ los manarà, y que s conformen /mo/lt ab ell, al qual avien de dar gràcies de ser entrats allí, perquè ell o avia tingut per bé, y altres paraules de molta favor. 15 20

Ell à tant sentit partir-se de sa Majestat que en la matexa ora que s despedí y li besà la mà, com tenia los peus balvudos del mal pasat, li donà dolor acutísim en un dit y durà-li quatre ores, molt diferent de les altres voltes, y après sesà súpitamente y restà tan cansat que à dormit esta nit com un cos mort. Y ara està molt bo, y ille- 25 30

- vat, y poria exir de casa si volgés.
 Yo estic molt bona y Ll/o/ÿset, per lo semblant, llaós a Déu,/el qu/al decora que és maravella y c/rec que/ aures a-
 sertat en mestre, que par de la /m/a-
 texa pasta de mosèn Pug, que, après
 que l'à pasat, juga ab ell y fa tot lo qu'és menester ab la major amor del
 món, y lo chic lo vol ja estremadament. 35 40
- Les esglésies que vaquen en Catalunya van a proveyr allà, lo que m'à pensat per amor de don Jeroni. /F.2/ A la desp/edi/da n'à tornat a parlar don
 Juan, mon senyor, y à donat memorial nou. 45
 Déu vulla que aprofite, que bones paraules nos an dades a Viladamor. Escriviu que solisite al comanador major com sia allí.
- Per a don Juan de Oms, se à agut
 asiento de jentilome de la casa de sa
 Majestat; és ja partit per a Barcelona y va determinat de pasar. 50
- En lo de la priora de Sent Cristòfol, no s'à pogut fer res, ni tampoc en
 lo de mestre Pere Antoni, que tot nos
 o avien remès a la consulta, la qual s'és
 feta a la par/ti/da, y la resposta és estada que per ara /no/ era tems de la una
 cosa ni de l'a/ltra/, y que lo de sent
 Cristòfol era dificultós /com/ lo del
 capellà, que los que estan asentats voldrien dexas, com més afegir-n'i; y axí
 resta tota la capella, que no se'n porta
 sinó sis capellans. 60 65
- Y també à manat a tots los prelats que restasen, que per a Africa no ls a-

via menes/f.2^v/ter. Molt me à pesat lo
de /la/ priora.

Pux lo portador és tant sert, ab 70
ell porà saber vostra senyoria tot lo
que més llargament manarà. Y yo, per
les vesites, no allargaré més de sopli-
car a nuestro Senyor la molt egrègia
persona de vostra senyoria garde y 75
estat prospere, com yo desije y e me-
nester.

De Madrid, a III de mars.

De vostra senyoria major servidora
y /més/ obedient filla que les m/ans li/ 80
besa.

Molt egrègia senyora:

Ab lo portador d'esta, rrebi a
XIIII de aquest tres lletres de vostra
senyoria, les quals tenia ben desija-
des per ser la més fresca que abans 5
d'elles tenia de XIIII del pasat. Sia
nostre Senyor Iloat per no ser estada
falta de salut la tardansa, sinó de
portadós, que ab molt'ànsia y cuydado
estava. Y bé crec que vostra senyoria 10
estarà ab lo matex per la gota de don
Juan, mon senyor, especialment com au-
rà sabut li tornà lo dia que sa Majes-
tat partí. La una volta y l'altra li
à donat molt treball, y esta darera 15
crec que fou la causa exir de casa a-
bans de ora, però no·s pogé escusar per
ser los negosis tals y lo tems tan
/f.1^v/ curt. Ara, illaós a Déu, està ja
molt bo y exirà prest de casa. Y cre- 20
ga vostra senyoria que és axí com dic,
que, en veritat, tostems li e escrit
lo sert.

En lo seu salari no s'i à afegit
més dels dos milia ducats, com tinc 25
escrit a vostra senyoria, y estos li
an de pagar así un tresorer de l'enpe-
rador, lo qual à de donar lo que serà
menester per al vestir y cambra del
prínsep; que a s'Alteza no li an asi- 30
nat cosa certa ninguna perquè no li
an fet casa de prepòsit, sols li an

senyalat tres mestre-sales y són: don
 Manrique de Silva, y don Álvaro de
 Cardona y don Juan de Acuya -no lo
 que vostra senyoria conex-; y tres
 35
 trinchants: don Juan de Benavides,
 y Ruý Gómez y l'amo de s'Altesa; y
 lo tinent de don Juan, mon senyor,
 que servirà de càmares és don Anto-
 40
 nio de Rroges. Y tots estos à seya-
 lat sa Majestat y són de sos criats
 y serviran ab lo matex partit que
 ara tenen. Tots los ofisis baxos,
 com portés, y rebostés y mosos de
 45
 cambra, à seyalats la enperatrís
 dels seus, sinó sols Espaya y Çuyi-
 ga, lo del conte, que à treballat
 don Juan, /f.2/ mon senyor, que en-
 50
 trasen per mosos de cambra. De pa-
 gès an de servir los de la enperatriz
 per senmanes, y ella li à de fer lo
 plat, de manera que, pux no li donen
 renda, no à gut menester majordom ni
 tanpoc cavallerís. Yo espere en Déu
 55
 que don Juan se darà bona maya ab tots,
 y dels principals tots li tenen deu-
 te y molta amistat. Encare no li an
 entregat lo prínsep, axí per sa in-
 60
 dispusició com per no ser acabats al-
 guns adresos de casa, axí com plata
 y llits y altres coses. No sé si serà
 fet abans de pascua; yo crec que sí,
 que la enperatriz à dit que molt prest
 seria acabat tot. Lo nostre aposiento
 65
 crec serà en Palàsio o ab pasadís, se-
 gons la dispusició que y aurà en los
 llocs a on estarem. Yo més estimaria
 casa ab pasadís, axí per la llibertat

de tenir la ntrada y la exida a nos- 70
tre plaer com perquè no y agés nin-
gun enpediment en poder posar vostra
senyoria juntament ab nosaltres, pe-
rò, com se vulla sia, espere ab tan
gran desig la sua venguda com vostra 75
senyoria pot pensar. Y, perquè /f.2v/
des d'así se'n pugés tornar a sa ca-
sa sens aver-se de detenir molt aquí,
desije que secretament estigés vostra
senyoria consertada ab les monjes en 80
cas que dona Betriu restàs monja, y
crec que per ad asò porà aprofitar fray
Tomás de Gusmán, que va per prior de
aquí y vicari de les monjes, ab lo qual
escrigí est'altre die a vostra senyoria. 85
Así és tingut per molt docte y onrra-
da persona, y va informat de tot lo que
és menester, y à ns promès que, en ari-
bant aquí, ell parlarà ab vostra senyo-
ria y farà en lo negoci tot lo bé que 90
porà, y enquietar la monja també, en-
cara que crec no li prometrà planto-
fes, que no és jens simple y molt gran
preýcador. Estará poc aquí per ara,
perquè à de ser en Barcelona molt prest. 95
Dic-o perquè vostra senyoria trebale
de negociar prest ab ell, y plàsi'a
Déu que no.s mude com los altres.

L'almirant à pres bon cabal de
moure tants plets y, perquè tinga al- 100
guna cosa que defensar, me par bé que
vostra senyoria torne a sa demanda y
que moga l'altra si par als atvocats.

Don /f.3/ Juan aurà fet bona jor-
nada si dexa de seguir la empresa de 105
son amo per la sua, que yo crec lo y

posaran en cap de llibre.

Sa Majestat se té per sert que passarà en Africa y de allí, se creu, a Nàpols, y embarcar-se à en estant presta l'armada. Lo rey de Portugal o fa molt bé, que li à nviat vint calaveres molt ben armades. De así van tants grans senyós y cavallés que seran molts més que l'altra volta.

Sct o vuyt dies abans que partís, arribà la nova de l'or del Pelú que avia portat a Sivilla, que és molt gran suma, axí lo que pertay a sa Majestat com lo de particulàs, del qual se servex també y paga·ls-o en juro. Plàsi'a nostre Senyor giar-lo aquesta jornada com à fet en les altres, que to/s/tems li ven les coses a demanar de boca.

Así·ns à dexada molta soledat y la enperatriz està qual vostra senyoria pot pensar. Beneÿt y lloat sia Déu, que·ns à fet a nosaltres tan gran mercè, que no sé què fóra estat de mi si Ell no y agés proveÿt.

Diu-se que yrà sa Majestat a /f.3v/ parir a Toledo, que està a dotze llegües de así. Encara no està determinat, no sé què·s farà.

Yo estic molt bona y e provat molt bé ab la quaresma, y axí espere de acabar, ab l'ajuda de Déu, y tinc cuydado de guardar-me de tota revesia.

Lloÿset està millor que may sia estat, quart-lo Déu, y aprèn ab son mestre, que encara lo prinsep no comensa a decorar y ell ja sap tots los nomina-

tius de cor y la pràctica que·ls solen
dar primera. Besa les mans de vostra
senyoria y ell escriurà ab altre por-
tador. 145

La lletra que Badia demanà per al
comanador major serà ab aquesta; per
a l'enperador, don Juan, mon senyor,
està determinat de no escriure-li, en
aquesta absència, de negosis, sinó sols
lo que tocarà al prínsep. Y crec yo
que Badia anirà a mal tems a Barcelo-
na, perquè los negosis que ara tenen
entre mans són de tan gran importàn-
cia que no pararan orella /f.4/ al pro-
fit que de aquexos los pot venir. 155

Quant al de son fill, así no resta nin-
gun secretari sinó Juan Vasques; sa-
brem si·l voldrà y del que dirà daré
avis a vostra senyoria. 160

Quant a don Miquel, si lo senyor
don Gillem vol que·s treballi de ascen-
tar-lo ab la enperatriz o que espere
a com lo prínsep ne tinga, avise·ns
del que manarà, que en tot lo que·l
porem servir se farà ab complida volun-
tat. Lo freyle que anà aquí, encara
que és bon ome, no és per a tenir tal
càrec, però se porà cercar altra per-
sona. 165 170

Y, per aver vuy tingut moltes ve-
sites, y ara ser molt tart y lo porta-
dor de/u/ partir molt matí, no·m puc a-
llargar ab esta tant com voldria y, per
sò, acabe soplicant a nostre Senyor la
molt egrègia persona de vostra /f.4v/
senyoria garde y estat prospere, com 175

yo desije y e menester.

De Madrid, a XVII de mars. -

180

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans
li besa.

Molt egrègia senyora:

Despús ayr, rrebí una llettra de
vostra senyoria de XVI de aquest, y
aquel matex dia partí de así Francis- 5
co ab la mula de vostra senyoria, ab
lo qual escriví lla/r/c; y també crec
aurà rrebudes altres lletres mies ab
què aurà descansat de l'ànsia que te-
nia del mal de don Juan, mon senyor.
Eli besa les mans de vostra senyoria 10
y no escriu per aver escrit ab lo mo-
so. Està molt bo, llaós a Déu, que ja
a penes li.s par lo mal que à tengut;
y està determinat de pendre lo fustet
al setembre, que ara no gosa perquè 15
no li prengés la calor enmig, y també
perquè.s creu se mudarà la cort de así
en pasant pasqua, y, encara que no pa-
sen los ports, tostems serà desatent
lo camí, de mane/f.lv/ra que axí, per 20
totes estes coses com per acabar de co-
brar ses carns, o allargarà fins a se-
tembre.

Yo estic molt bona y lo preyat no
pot ser millor. Y esta volta no e fet 25
sanc y tot pense que.m ve de ser-me tor-
nada a l'aygua, que molt centra ma vo-
luntat e begut vi estos dos anys y, sens
dupte ningú, vostra senyoria asertà en
fer-me ayguadera, que m'és molt natural 30
y axí serque l'ama, per ad asò que por-
te, que u sia. Y també m'e fet algunes

dilijències de devosions, que, si és filla, tinc promès de abans que'm sentís preuada que aurà nom Maria Anna y que anirà un tems vestida de blau y blanc; y, si és fill, Juan Batiste y Juan Evanjeliste, y que anirà vestit un tems de l'àbit de sent Francès, y des del dia que naxerà se à de vestir d'estes colós. No e pres lo tems sert, però porem-y afegir tems ser/t/ y porà ser també Silvestre, com vostra senyoria mana. Plàsi'a nostre Senyor mudar-nos-y la sort, com vostra senyoria lo y soplica.

Yo crec auré trobada dueya com l'avia me/f.2/nester, que aquella que yo escrigí a vostra senyoria que avia de veure me à molt contentat. És dona de molt bona casta y axí u era son marit. Tindrà quaranta-sic anys fins en sinquanta, molt jentil presència y manera, y molt discreta y ben criada, y, sobretot, molt onrada y dona que à sabut ben tenir sa casa, casada y viuda, que restà ab sinc filles y te'n dos de casades ab òmens principals de Toledo, y una'n té ab una senyora y altra en un monestir, que vol ser monja; l'altra volgera tenir ab si, però yo la n'e desenganada y axí la dexarà ab una de les casades. Estic ja consertada ab ella, però encara no és en casa perquè és anada a metre en cobro la sua. Plàsi'a Déu que aja asertat, que molta nesesitat ne tenia y també, per lo cuydado que vostra senyoria ne tenia, o desijava; pux tinc a esta, no seran menester ninguna

de les de aquí.

70

Na Blanes besa les mans de vostra senyoria, per lo que diu de sos fills, infinides voltes; /f.2v/ y na Cams y les altres, per lo semblant.

Y yo·m comane a totes les de vostra senyoria y li be/se/ les mans moltes voltes per la conposta y altres confitures que són vingudes a molt bon tems. Al carreter se à pagat lo que vostra senyoria manà.

75

80

Lo conte està alguna cosa millor, però encara té prou trebal. Nostre Senyor li done salut. Y, a Ell gràcies, Lloÿset la té bonísima y besa les mans de vostra senyoria, y no escriu per estar ab lo prínsep, que és la ora de jugar. S'Alteza està molt bo, quart-lo Déu, al qual soplíque la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e menester.

85

90

De Madrid, a XXX de mars.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Esta senmana, e scrit dos voltes
liarc. La una ab Francisco y l'altra
ab lo carreter que portà les confitu- 5
res. Y per so serà esta breu, la qual
se fa per no pedre lo bon costum que
no se'n vaja ningú sens lletra.

Don Juan, mon senyor, y don Lloýs
y yo estam ab conplida salut, llaós a
Déu, y ells besen les mans de vostra
senyoria y no escriuen per estar lo 10
portador de presa.

La lletra per al mestre de Rodos
serà ab aquesta, que no s'és poguda
despachar abans, ni més favorable del
que va, que en tot se à treballat lo 15
posible.

Lo conte està mi/f.lv/llor, llaós
a Déu, al qual sopleque la molt egrègia
persona de vostra senyoria garde y es-
tat prosperc, com yo desije y e menester. 20

Es de Madrid, lo primér de abril.

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans li
besa.

Molt egrègia senyora:

Ayr escrigí a vostra senyoria ab un català que pasava per aquí, ab lo qual enviý la lletra per al mestre de Rodes; y, axí com per aver tan poc que e scrit com perquè lo portador va molt espau, no serà esta sinó sols per fer a saber a vostra senyoria com don Juan, mon senyor, y don Lloýs y yo estam molt bons, llaós a Déu; y axí u està sa Majestat y sos fills. 5 10

Lo portador era criat del cardinal, que aja glòria, y à servit de cavallerís en casa, y, perquè lo marquès ne tenia nesesitat per a esta jornada, don Juan, mon señor, /f.1v/ lo y à dexat y, pux és persona tan serta de què vostra senyoria porà saber lo que serà servida, se acaba esta soplicant a nostre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e menester. 15 20

Es de Madrid, a II de abril.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa. 25

Molt egrègia senyora:

Gabriel arribà así dijous, ab lo qual
 rrebí les lletres de vostra senyoria, y
 ayr rrebí altra lletra de primer de aquest,
 ab les quals e rebuda la mercè y consola- 5
 sió acostumada. Y sap Déu que agera volgut
 espedir a Gabriel en la matexa ora, sinó
 que arribà a tems que encara no era ari-
 bada la nova que fos embarcat sa Majes-
 tat. Y dix la enperatriz que,mentres es- 10
 tigés en los recnes de Aragó, ella no po-
 dia entendre en res. Lo disapte arribà
 lo coreu ab la nova d'enbarcat, y estigé
 la enperatriz qual vostra senyoria pot
 pensar. Y Juan Vazques està ab febra 15
 contínua y tan grave que no vol oyr a
 ningú. Y la enperatriz o à remès /f.1^v/ a
 ell, que ella no té altre secretari y
 per so no s'és poguda despachar la lle-
 tra. Tostems s'i entén y ab tota dili- 20
 jència.

Encara que per a nosaltres no'ns
 à faltat nostra congoxa, que tenim nova
 que lo cardenal està estremunsiat y que
 los metjes no li donaven vida sinó fins 25
 a vuy. Y, per estar la enperatriz en lo
 mes, lo conte no y pot anar. Y /a/ don
 Juan, mon senyor, li entregaren lo prin-
 sep dijous y no té res asentat. Y també
 ses indisposicions no li consenten anar 30
 ab diligència, y en llitera o ab sos
 jornadés no y serà a tems, de manera

que estam ab grandísima congoxa; lloat
 sia Déu de tot. Y,perquè vostra senyoria
 no estiga ab ànsia de nostra salut, la 35
 qual és molt bona, axí la de Lloyset
 com la nostra, llaós a Déu, fas esta, ab
 la qual, per lo que dic, no puc més a-
 llargar ni respondre particularment a
 vostra senyoria. Ab lo primer esmenaré 40
 /f.2/ y, en despachar a Grabriel, enten-
 dré ab tota dilijència posible, que Déu
 sap que desije rremediar a vostra senyo-
 ria los treballs que aquí té. Plàsi'a
 nostre Senyor aver piatat de tots, al 45
 qual soplisque la molt egrègia persona
 de vostra senyoria garde y estat prospe-
 re, com yo desije y e menester.
 Es de Madrid, a vuy/t/ de juny.
 De vostra senyoria major servido- 50
 ra y més obedient filla que les mans
 li besa.

Molt egrègia senyora:

Des de que Gabriel arribà, an suc-
 seÿt tantes coses per a enpedir lo seu
 despag que fins en aquesta ora may s'és
 pogut acabar, y encara no sé lo que au- 5
 ran fet, que no e pogut traure la minu-
 ta. Com ell arribà, ja tinc escrit a vos-
 tra senyoria que encara no era arribada
 la nova que sa Majestat fos embarcat,
 y la enperatriz dix que no podia enten- 10
 dre en rres d'exos recnes mentres sa
 Majestat estigés en ells. En estos dies
 que tarda a venir lo correu, Juan Vazques
 s'enmalaltí de tersanes y és-se guardat
 ab tanta gravitat que sols als que ana- 15
 ven per a veure'l no dexaven entrar, y
 tota la negociació és estada parada fins
 a que és estat guarit, que la enperatriz
 va /f.lv/ tan atentada en los negosis que,
 per molt que la informen, ninguna cosa 20
 fa sens los del Consell y, com no y à
 ningú así del de Aragó, està tan llimi-
 tada que és tacha. Almenys a mi me à
 donada prou pena per veure la nesositat
 que vostra senyoria té d'estes coses y 25
 que así's fasa ab tanta dilasió, y per
 so desije com la vida vingen los del Con-
 sell perquè tot lo que més avant serà
 menester se puga negociar ab los térmens
 que són menester, y prontament y ab perso- 30
 nes que entengen les coses de aquí, que
 lo que ara són así pensen que om los

informa ab pasió y llimiten-se quant poden.

Miser Pastor escriu a don Juan, mon senyor, que partiria tantost de Barcelona per así, y que s'avia de detenir jutament ab miser Rram en Çaragosa per entendre en la inquisisió dels jutjes de allí. Déu vulla que no's detingen molt, que, axí per lo que dalt dic com perquè's tras-teje aquest camí més que ara, per la consolasió de les lletres que aquí y así's rep, o desije rraonablement. Y ara les auria menester yo més que may, axí per l'ànsia que tinc dels treballs que aquí vostra senyoria té com per la congoxa en què así /f.2/ estam per la mort del cardenal, mon senyor, que aja glòria, lo que avem sentit quant vostra senyoria pot pensar, pux sap quant gran pèrdua avem feta; y à volgut Déu que ningú de sos jermans no s'i són poguts trobar, que fóra estada molta consolasió per al mort y per als vius. Don Juan, mon senyor, y anava y des del camí se'n tornà com sabé que era mort. La primera nova del perill de son mal tingérem así a VII de aquest, a les deu de la nit, y ell morí a VIII a les deu de matí.

Son mal à dies que comensà y may lo tingé en rres perquè ell avia dat causa per a ell; y fou que, com lo puagre l'avia temptat, volgé dexar lo vi y dar-se a beure aygua, tan desordenadament que sense set bevia moltes voltes; desconsertàs lo ventrelli de tal manera que ninguna cosa paÿa, y les més voltes revesava quant menjava, y, per molt que

allà li deyen y de así li escrivíem, may 70
 volgé veure metje ni curar-se, sinó a
 sa fantasia tenint moltes dietes, les
 quals lo consumiren y llevaren la gana
 de menjar, que ninguna cosa podia /f.2v/
 enviar-se-n mastegada sinó beguda, y tot 75
 asò u avia sense febra, y, per so, ell no
 u tenia y com sabia que sos jermans esta-
 ven mals, cada hu de son achaque, no cu-
 rava de fer-los-o saber fins a que d'así
 enviàrem a vesitar-lo y escrigé tot lo 80
 que pasava y que aquell dia volia exir
 de Burgos per provar si donant-li l'ay-
 re cobraria lo apetit y que, si s'agra-
 viava lo mal, que ell avisaria, perquè,
 en tal cas, folgaria de veure a don Juan, 85
 mon senyor. Lo que portava esta lletra
 venia per ses jornades, que arribà abans
 lo coreu ab la nova del perill. Ell yx-
 qué de Burgos y aquell dia se desmayà
 dos voltes en lo camí, y llavòs se tin- 90
 gé per mort y manà que·l portasen a un
 monestir que·s diu Agilera, de la orde
 de sent Francès, perquè volia morir en
 aquella santa Casa. Y no y pugé aribar, 95
 que ageren de parar en un'aldea. A feta
 bellíssima fi y un testament molt notam-
 ble; ja·l tenia clos més avia de un mes,
 tot escrit de sa mà. Rregonex molt bé a
 tots sos criats, axí los que vuy tenia com
 a tots los que en sa vida avia /f.3/ tingut, 100
 y als que són morts dexa per a les sues
 ànimes o per a sos ereus. En tots aquells
 bisbats a on avia presa renda dexa molta
 cantitat de dinés en cada hu per a que·s
 convertexquen en obres molt santes. Al 105
 conte dexa quatre-sents marcs de plata
 y a don Juan, mon senyor, sis-sents, y

que après de sos dies sien per al fill
o filla que dexaran més pobre; de ma-
nera que sa intensió és estada de dis-
tribuyr tots sos béns a pobres, plàsi'a
nostre Senyor aver-lo acollit en lo seu
sant Rrecne, y ell sia lloat de tot quant
nos donà. 110

Don Juan, mon senyor, o à sentit
estremadament, y tant que yo temia no
dayàs a la salut, ab lo treball que pres
en aquell poc de camí que féu, ab tant
fort tems, y ab lo que té así husant de
son ofisi, que no és poc; però, encara
que flac, està bo, quart-lo Déu, y axí
u està lo prinsep. Ver és que lo dia que
don Juan partí de así, dos ores après,
li prengé febra y unes cambres de indi-
gistió, però no fou res, llaós a Déu, en-
cara que yo estava, qual vostra senyoria
pot pensar, ab la congoxa del mal del
cardenal, y temor que l /f.3^v/ camí no
fes mal a don Juan, y veure a s'Alteza
mal en sa absència. Però, llaós a Déu,
rres no m'à fet dan a la salut, que ja
par que m'aja fet nostre Senyor de tal
pasta que só per a sofrir qualsevulla
treball, que en aquest preyat los e ten-
guts rraonables. 120
125
130
135

Don Lloýs està bonísim, y segex lo
prinsep a totes ores y comensa a privar.

Nosaltres estam aposentats en Palà-
sio, però ab molta estretura per no aver-
y altra dispusisió. Y tot o linc per bé,
perquè no s poria sofrir posar de fora
per aver d'estar tan contino don Juan
ab lo príncep, lo qual, quart-lo Déu,
és tan bon acondisionat, y tan agut y dis-
cret com si tingés vint anys, y és una 140
145

sera molla, però crec se imprimirà en ell tot lo que voldran.

La enperatrís à més de X dies que és fora de conte, y ara y adés té dolós. Nostre Senyor la deslliure ab alegria y'ns porte bones noves de sa Majestat, que, des de que s'enbarcà, no se'n sap res. 150

A Rroma se à escrit moltes voltes a totes les persones que per ad aquest negoci poden aprofitar; y axí's continuarà per tots los que yran y, en arribant lo Consell, faré lo que vostra senyoria manà ab esta darera /f.4/ sopllicasió ab tota dilijència, que Déu sap la pena qu'e pasada per no aver pogut despachar lo portador abans. 155 160

Totes les mayes de aqueixa jent són tan infernades que'm dóna esperansa que ses obres matexes los confondran y, ja que los jutjes són tan rroýns, crec seria millor fesen alguna cosa ben descarada perquè dels de así los enebisen per a tot lo resto. Però millor serà que nostre Senyor los inllumine, com o pot fer, y a tots los altres també. 165 170

Don Juan de Cardona à fet lo que devia de no dexar esta jornada, que fóra estada causa de perdre's per a tostems; encara que no'ns o merex y e folgat. 175

Ja crec aurà escrit Viladamor a vostra senyoria lo que li respòs lo comandador major sobre'l negoci de don Jeroni, lo qual no n'à escrit res a don Juan, mon senyor. A molta desdicha tinc no aver-se pogut acabar, que des de así s'és solisitat ab totes les lletres y allà'n 180

tenien càrec Viladamor y Diego Flores, y, en veritat, que ninguna cosa que interès propi avem desijada tant en ningun tems. Déu vulla que per avant pu/f.4^v/gam alcansar-li alguna cosa, que ell o merex y nosaltres lo y devam. 185

Segons en los térmens que los negocios de aquí estan, yo tinc poca esperança de la venguda de vostra senyoria per al meu part, lo que sent quant és rraó, però, pux Déu és servit, que sia axí. Ell sia lloat de tot y ab les oracions de vostra senyoria tinc confiansa que·m deslliurarà com tots desijam. 190 195

Ja tinc escrit com estava casi determinada de pendre un'ama flamenca, que sert és molt bonica pesa, y ben acondicionada y netísima. Aquexa tinc a ma llibertat y altres dos castellanes de què·m diuen molt de bé; les dos à quatre o cinc mesos que an parit, y la flamenca està en lo mes. En parint, me acabaré de determinar. 200 205

Bese les mans de vostra senyoria per les aygües y mel que·m té aparellada. Soplisque la m'envie algun pot d'escorssa y de llengua bovina, que n'auré menester per a mentres seré partera. Así dupte que puga trobar grex de guatla, y yo trobe·m'i molt bé per als pit/s/, per so rrebria mercè que de aquí me n'enviàs. 210

/F.5/ Lo conte besa les mans de vostra senyoria y diu que li perdone com no li escriu sovint per les moltes ocupacions que tostems té. 215

Tots y totes les de casa besen les mans de vostra senyoria, y yo·m comane

als de aquí y acabe soplicant a nostre 220
Senyor la molt egrègia persona de vostra
senyoria guarde y estat prospere, com
yo desije y e menester.

De Madrid, a XIX de juny.

De vostra senyoria major servidora 225
y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Ab aquest rreliigiós, portador d'esta,
rrebí dos lletres de vostra senyoria de
XVIII y de XX de aquest y, ab elles, la
mercè acostumada y molt major per saber
noves de vista, llaós a nostre Senyor,
pux les de la salut de vostra senyoria
són quals yo desije, a Ell plàsia con-
servar-la-y com yo lo y sopleique. 5

Quant als negosis de aquí, no cre-
ga vostra senyoria que así's reba nin-
guna inportunitat de saber particularment
lo que pasa ni de precurar así lo que és
menester, que lo que'ns dóna pena és lo
treball que aquí vostra senyoria té y
no poder-lo rremediar ab lo nostre, que,
com ja tinc escrit, per no ser así lo
consell de Aragó, van tan /f.lv/ aten-
tats los de así que, per llargament que'ls
ajam informats, no'ls podie fer allar-
gar a més del que vostra senyoria à vist,
y axò ab tanta dilasió; y per so escre-
bí yo que daría molta calor que algú's
mostràs per les monjes y, des que vos-
tra senyoria m'escrigé que serà desca-
rada en lo negosi, férem así lo matex
y tostems avem conegut ab la enperatriz
y ab los de son consells que'ls paria
molt just tot lo que dèyem y que, per la
lletra de l'enperador y per l'absència
dels del consell de Aragó, no gosarien
determinar-se en fer les provisions que 10
15
20
25
30

eren rraó. Ara que an vist lo secreste,
à·ls paregut tan mal, encara que lo duc
à escrit a sa Majestat donant-li·n mol- 35
ta rraó, que crec no s'aurà ab tanta di-
ficultat d'así avant lo que serà menester.

En rrebent la lletra de vostra se-
nyoria, yo fiu minutes de que s'avia
d'escriure al duc, y als del consell de 40
aquí, y a Gonbau, y també a Rroma; y sa
Majestat o rremeté per a com se juntasen
en lo con/f.2/sell. Y juntaren-se ayr
los dos cardenals, que ja és aribat lo
de Sigüensa y los altres del consell, 45
y allí veren lo que escrivia lo duc y
les minutes de les lletres que demana-
va, y paregè·ls cosa tan justa que ma-
nà sa Majestat que·s fesen de la mate-
xa manera, y axí·ns à promès Juan Vaz- 50
ques que les despacharà ab dilijència.
Yo bé voldria que fosen fetes vuy per-
què anasen ab est portador; si no pot
ser, yran ab lo primer.

Lo marquès y marquesa de Lombay 55
nos mostren molta voluntat y en aquest
negosi desijen ajudar-nos, y an-nos dit
que deuriem treballar pasasen la monja
en lo monestir de Gandia, a on està
s'àvia, y que allí, ab lo que ells escriu- 60
rien seria ben guardada y ben aconsella-
da. Avem-los agrayt sa voluntat quant
era rraó, però no u avem volgut procu-
rar fins a saber si a vostra senyoria
li par que satisfà, que conex y sap tot 65
lo de aquí. Avise·m del que manarà que
fasam.

Gregorio de Ayala à donat mal recap-
te /f.2^v/ en lo de Rroma, que prou fàcil

era lo que s demanava. Tampoc a don Juan, 70
mon senyor, may li à respost a ninguna
lletra y à-li n'escrit moltes, a ell y
a alguns cardenals y a l'enbaxador, sobre
aquest negoci y, com totes anaven reme-
ses al dit Gregorio de Ayala, crec yo 75
auran agut mal recapte.

Ara, ab les que escriu sa Majes-
tat al papa y a l'enbaxador, tornarà a
escriure don Juan, mon senyor, a tots 80
los que allà li poden aprofitar, y també
procurarà que escriva lo cardenal de Si-
güensa; y totes les enviaré juntes a vos-
tra senyoria, pux té aquí persona ab qui
giar-les.

Lo duc à volgut donar molta rraó 85
a don Juan, mon senyor, de aquest secre-
te, y ell li à respost y no à pogut de-
xar de mostrar-li lo fum que té de les co-
ses de aquí. Yo crec que no farà dany
al negoci que, fins así, per tenir-nos per 90
molt pasients, crec gosaven mostrar més
la efecció que als altres /f.3/ tenen.
Ab esta envie lo trellat de la lletra
per a que vostra senyoria la veja; Déu
vulla que esta y tot lo resto aprofite 95
per a que fassen lo que deuen, que gran
treball és, com vostra senyoria diu,
veure que tan clarament tenim justícia
y que no ns sia feta, y que los altres,
sens tenir esta ni bona intènsió ningun- 100
na, yxquen ab la sua y parent a totom
tan mal lo que procuren. Yo espere en
nostre Senyor que a la fi proveyrà en
tot, pux Ell millor que ningú sap la
intènsió de totes les parts. 105

Yo estic molt bona y entre per lo

novèn mes avant, que ninguna volta y só
 entrada tant, y axí voldria ser-me'n ja
 desexida, si Déu ne fos servit, que ab
 esta calor ab treball se porta lo ventre. 110
 En ser deslliurada, plaent a Déu, avisa-
 ré a vostra senyoria. Mentretant, sopli-
 que-la estiga sens congoxa y ab molta
 confiança en ses oracions, que en estes
 tinc yo tota la mia. 115

Don Juan, mon senyor, està molt
 bo y no fou pedra lo de l'altre dia.
 Lloyset està molt bo, encara que la sen-
 /f.3v/mana pasada tingé un poc de cadarn,
 que así n'i à agut molta corensa, senya- 120
 ladament en miyons, y así en Palàsio ne
 són pasats tots los de la marquesa de
 Llombay y la senyora infanta dona Maria,
 que devia dir primer. Y lo nostre n'és
 exit millor que tots, llaós a Déu, que 125
 no à gut menester medesina ni purga,
 sinó bon rregiment y ajudes, y no tingé
 sinó tres dies febra. Ara està molt bo,
 que ja à tornat a servir y no par aja
 tingut res. No n'estiga vostra senyoria 130
 ab ànsia, que per vida sua que és com
 dic. Ell besa les mans de vostra senyoria
 y està molt content que'l tinga per des-
 culpat del que Gabriel avia dit. Y no
 /é/s menester encaregar-li que perseve- 135
 re, que ab portuguesos y castellans dispu-
 ta tostems. Na Cams tinc ab tersanes do-
 bles; cada dia li pren fret y febra, pe-
 rò resta ben quítia; fa'm molta fretura,
 ultra l'enug que tinc de son mal. Oluja 140
 està ja bona y totes les altres dones o
 estan també. Y na Blanes molt /f.4/ con-

tenta que és vengut son pare así per
negosis y, com ella li avia escrit que
estava en mi, és vengut a veure-la, que, 145
des que ella era de sis anys, no s'eren
vists. És ome de bona manera y va en tra-
jo de ric mercader. Són-se molt aconso-
lats, la u y l'altre.

Aquest pare que mestre Ponter à 150
comanat a vostra senyoria se'n va ben
despachat, segons ell diu, y avem tre-
ballat en que u fos tot lo possible.

Sotomayor donà así una coltellada 155
a una dona de l'oste y, encara que ella
era qual Déu apiade, fou gran oradura,
y a dos dits de nosaltres, que yo me al-
terí molt y, ab tot, lo fiu amagar abans
que don Juan, mon senyor, l'encontràs.
Y, com ell veu l'oradura que avia feta 160
y en lo perill que m'avía posada, enujàs
molt y determinà despedir-lo, y també
la dona may volgé dexar la ystànsia per
on no podia anar sinó de magatons, y
ell llavòs envià'm a dir la devosió que 165
li avia presa de Monserrat, que li donàs
/f.4^v/ lletres per allí. Y yo, com viu
que no tenia condisió per aquella vida,
li fiu dir que y pensàs y que, si volia,
yo treballaria que don Juan, mon senyor, 170
lo cobràs y axí u tenia acabat. Y ell
no volgé sinó ser frare y, ab tot, li
detingí les lletres; com viu que estava
tan determinat, doní-les-y. Y à fet lo
que vostra senyoria à vist. Aprés, com 175
morí lo cardenal monsenyor, que aja glò-
ria, paregé que teníem obligasió de rre-
collir alguns criats y prengérem lo seu

reposter, que'ns servex del matex ofisi,
 y també hu dels altres criats per cavalle- 180
 rís; de manera que lo càrec que Sotomayor
 tenia està proveÿt. Y lo que don Juan,
 mon senyor, diu, ara que ell té tots los
 criats que à menester, que veja vostra
 senyoria, no obstant asò, si mana que'l co- 185
 bre. Ell és ome fel y sens visis, però
 molt variable y ocasionat.

Ja tinc escrit a vostra senyoria
 com nos fogí /f.5/ Vilana. May l'avem
 trobat. Yo crec serà anat a Barcelona, 190
 que allò era lo que ell desijava.

Mosèn Palau may à escrit res de son
 fill y, si l'à d'enviar, com més prest
 serà seria millor, perquè ara té pròpia
 edat de patje, y si reÿx tam bé com Sa- 195
 posa porem dir que venir de mà de vostra
 senyoria o causa, que sert és molt boni-
 co y may li an donat un bufet; y Caldes
 també persevera en sa bondat. Escriva'n
 vostra senyoria alguna cosa a mosèn Pa- 200
 lau, la vida y estat de la qual nostre
 Senyor garde y prospere, com yo desi-
 je y e menester.

De Madrid, lo primer de agost.

De vostra senyoria major servidora 205
 y més obedient filla que les mans li besa.

Lo prínsep està molt bo, quart-lo
 Déu.

Molt egrègia senyora:

Encara que vuy e·scrit a vostra senyoria molt llarc de tot lo que concorre, no e volgut dexar de fer esta perquè ningú vaja sens lletra mia, especialment ara que, per estar de la manera que estic, sé que està vostra senyoria ab major ànsia y cuydado. Yo estic bona, llaós a Déu, y tan dintre lo mes com vostra senyoria veu, y descuydada de parir. Com la ora serà venguda, ella so dirà. Plàsi'a nostre Senyor que sia qual vostra senyoria desija.

Dels negosis de aquí estic ab ànsia. Aprés que és fet lo secreste, así an escrit donant-ne molta rraó lo senyor duc /f.1^v/ y lo Consell, y a sa Majestat y a tot lo resto à paregut molt mal que's sia fet, y pijor lo que aquí volen intentar en tal tems de traure una monja profesada de tants anys. Yo crec que sa Majestat y los del Consell y proveyran com és menester; y en nostre Senyor confie que y farà verdadera provisió, pux sap la intensió de totes les parts y la nostra, que no és de voler coses contra son servey.

Don Juan, mon senyor, no escriu per aver vuy escrit. Ell y Lloyset besen les mans de vostra senyoria mil voltes, y estan molt bons, quart-los Déu, al qual soplifique la molt egrègia persona de vos-

tra senyoria guarde y estat prospere, com
yo desije y e menester.

De Madrid, lo primer de agost.

35

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Esta nit pasada, a les dotze y
mija, pasada mijà nit, fou nostre Se-
nyor servit de deslliurar-me y dar-
nos una filleta ben gran y grossa, que
par de dos mesos. Lo part és estat
molt bo, que a les nou me comensà.
Só restada molt bona, llaós a Déu,
y axí u està la neteta de vostra se-
nyoria, y Lloyset y son pare, que
devia dir primer. 5 10

Y, per rregalar-me un poc, no
serà esta més llarga de soplicar a
nostre Senyor garde a vostra senyo-
ria com yo desije. 15

De Madrid, dia de sent Llorens.

De vostra senyoria major servi-
dora y més obedient filla que les
mans li besa.

Molt egrègia senyora:

A tretze de aquest, rrebí una lletra de vostra senyoria de III del matex y, a XVII, rrebí la que escrigé a onze y clogé /a/ XV, y ab elles molta mercè juntament ab molta fatiga per la indisposició de vostra senyoria y, fins a que rrebí la segona, estigí ab molt gran ànsia de la febra, que no li acodís a tersana o a quartana. Y après me espantí més de l'altra indisposició, encara que, per ad asò, me donà la vida los reclons que vostra senyoria escrigé a XV, que m diu que ja no tenia res. Infinides gràsies ne sien fetes a nostre Senyor, al qual sopleque aja pietat de mi dona/n/t a vostra /f.lv/ senyoria la salut que yo li sopleque, que, en veritat, yo e poc menester que vostra senyoria tinga falta d'ella en nengun tems com més ara, après de aver pasat tantes fatiges. Ell sia lloat de tot. Y a vostra senyoria sopleque, quant omilment puc, no vulla pendre les coses de manera que li fassen tanta impresió com clarament s'és mostrat ara, que tot son mal és estat enug; y, per a no fer-o axí, de así avant, se deu vostra senyoria rrecordar que és ofensa de Déu y també quant me va a mi en sa vida y salut, que may de pecat me penedí més que de aver escrit a vostra senyoria tan particular-

ment mos treballs, pux és stat causa de
 aquest mal. Que yo, com me paria que des-
 cansava en allò, no pensí que pogés fer
 tant de dan, però, pux axí és, avem de
 fer pactes: que, si vostra senyoria vol
 que yo no perda lo descans de escriure-
 li particularment, se à d'esforsar a que
 ninguna cosa que vinga li fasa dan.

Yo e parlat ab alguns metjes de la
 indisposició de vostra senyoria, y dien
 tots que, avent preseÿt tants /f.2/ tre-
 balls y fatiges al mal, és stat gran bé
 lo que vostra senyoria à purgat, que,
 si no fos exit fora, fóra estat causa
 de fer alguna mola en la mare o causar
 ytropesia y que, pux s'és estancat, que
 no són de parer prenga medesines, sinó
 bon rregiment, axí de pendre sustància
 com de no menjar rrevesies, y tanbé que
 no fasa exercisi demasiat y, en cas que
 tornàs a purgar, voldrien saber de quina
 color són les aygües y la cantitat per a
 que pugen dar son parer més segurament.
 Y axí soplisque a vostra senyoria, per la
 passió de Déu y per vida de sos tres fills,
 que, en avent-y alguna cosa, lo que Déu
 no vulla, me·n mane dar avís y que, si no
 n'avia portador, mane despachar un moso
 y que, perseverant la milloria, com yo
 espere en nostre Senyor que serà, me u
 mane avisar ab tots los que vendran, per-
 què, altrament, estaré ab molta fatiga.
 Yo u tinc comanat sí a alguns devots mo-
 nestís, que no sesaran de comanar a nos-
 tre Senyor la salut de vostra senyoria
 fins a que sapi/f.2v/am que està del tot
 bona. Yo estava per enviar un moso y, pux

se m'â ofert portador tant sert com és mosèn Blanes, o e dexat per ara; però, si'm tarden noves, yo l'enviaré. 70

Don Juan, mon senyor, està molt bo, quart-lo Déu, y Lloyset, per lo semblant, com sabrà vostra senyoria per lo portador. Ell escriu la que serà ab aquesta tota de sa mà, axí lo sobr'escrit com lo de dintre, y, encara que és breu, crec folgarà vostra senyoria ab ella. 75

En l'estudi està molt avant, que ja fa molt bonico conveniènsies, que ninguns dels altres que van per así de sa edat, y encara de tres anys més, no saben tant com ell. No li dexe perdre punt, pux 80

veg quant li aprofita, quart-lo Déu per a son servey. De les veroles, no estiga 85

vostra senyoria ab ànsia, que ja són del tot pasades. Y aurà demà vuyt dies que tornaren les infantas así, les quals y lo prínsep y la enperatriz -que devia 90

/f.3/ dir primer- estan molt bons; y sa Majestat, alguna cosa més contenta, pux à sabudes noves de l'enperador que estava molt bo y anava camí de Nàpols, a on pensava entrar a XX de aquest. La gota 95

avia tengut, y ben fort, però ja estava sens ella y ab molta gana de tornar a Espaya. Y axí sertifiquen que serà lo mag que ve. Y alguns diuen que desenbarcarà aquí y que yrà la enperatriz per a esperar-lo y per a veure aquexa siutat, però no's sap cosa certa. 100

Lo duc de Milà és mort. No sé si serà causa de detenir alguna cosa més allà a sa Majestat. 105

Ja tinc escrit a vostra senyoria

com à més de un mes que Lloyset entrà en la cambra de s'Alteza, que tantost li alsà lo desterro que folgà molt ab ell; y de la enperatriz y de tot lo resto d'esta casa és ben volgut, perquè n'i à altres molt entrametens y travesos, y aquest no fa sinó servir y ab molt tento devant sa Majestat. 110

Un fill del marquès de Agilar, que és de la /f.3^v/ edat del prínsep, està tan perdut per privar que tostems, a enpen-tes, aparta los que estan prop de s'Alteza per posar-s'i ell, especialment com està sa Majestat rretreta que no y entren sinó los chi/c/s. Y, algunes voltes, la enperatriz li'n pren fàstig y diu: "Salísvos allá y llegávos a don Luys de Rrequesens acá, que soys bonico minino". Y asò may ell m'o conta, que les que's troben allí m'o diuen. 115

Yo'm conserve molt bé fins así ab estes senyores, que totes me mostren molta voluntat. Y sa Majestat par que és rrestada servida dels serveys que avem fet al prínsep. Y s'Alteza tanbéns mostra amor, que no és de tenir en poc, segons és exut ab sa mare y ab tot lo resto. 120

De la pólvora per a les dens, me farà vostra senyoria molt seyalada mercè, que porà ser que servexca per a la enperatriz, que'n té molta nesesitat. 125

Del que toca a don Jeroni, crega vostra senyoria que'n tenim lo cuydado que és rraó, que no's pot més encarir, que, en veritat, yo desije quant se pot desijar endresar-lo; y axí, en /f.4/ va- 130

135

140

cant Tarasona, escrigè don Juan, mon
senyor, y après, com à vacat Elna, tan- 145
bé. Y en totes les lletres o recorda
tan encaridament com és menester. Déu
nos fasa gràcia que aprofite.

Lo conte besa les ma/n/s de vostra
senyoria y à XV dies que està mal del 150
que acostuma, y molt més fort que may
o à tengut. Vuy està alguna cosa millor.
Té tan gran tristesa y desmenjament que
no menja sinó los potatjes que yo li
fas y, axí, tot lo dia despenc en tenir- 155
li conpayia y en aparellar-li de menjà,
de manera que só entrada en fama de in-
fermera, que per a altres malats me vé-
nen a pregar que fasa fer caldos, que
así no·ls saben fer sinó com vostra se-
nyoria sap. Lloat sia Déu de tot, que 160
és servit que yo servexca a totom y no
a la persona que més só obligada, que
no u sent poc. Y lo pobre conte, de on-
ze fills y filles que té, no se·n veu
ningó al capsal. Axí són les coses de 165
aquest món, que ningú pot aver verdade-
ra consolasió en ell. Plàsi'a nostre
Senyor /f.4^v/ dar-la·ns en lo seu recne.

En dicha de vostra senyoria par que 170
càpia oferir-li·s obres, y les que aquí
fa crec yo que eren ben nesesàries,
axí les de la casa com les de Rreba-rro-
ja. Gran bé serà que vostra senyoria y
vaja y aclarexca los contes, encara que 175
no voldria que fos fins que estigés ben
rreforsada.

En los intermedis de l'almirant,
folge que s'aja declarat en favor de
vostra senyoria perquè aquexos jutjes 180

ajen fet alguna cosa del que deuen. Per més que ells y los contraris fassen, yo espere en Déu que n'exirà vostra senyoria ab onrra, com diu, y també ab profit.

Rraó té lo criat de l'almirant de dir que s creuen los prosesos, que yo crec que per a son amo satisfaria. 185

Gran bé és que vostra senyoria se conserve ab la monja, pux, per moltes mayes que ella pense tenir, les y entenderà y, per a lo que li cu/n/ple, porà ser que li aprofiten los consells de vostra senyoria, encara que la tinga per sospitosa. Déu la /f.5/ inllumine de manera que no's perda, que Ell és testimoni que yo desije tot son bé espiritual y temporal com si m fos jermana pròpia, que tostems la tinc y la e tenguda en aquex conte. 190 195

Don Juan, mon senyor, à escrit a Gregorio de Ayala fent-li gràcies del que allà fa, y axí u farà sovint. Yo crec bé que allà s determenarà la causa clarament y sens passió. 200

Desije saber què aurà proveyit lo duc en lo que los frares de Jesús, induyts per l'altra part, demanaven. 205

Al senyor don Gillem y dona Costansa bese les mans, y totes les de casa besen les mans de vostra senyoria. Y yo m coman a tots los de aquí. 210

De na Brisuela tinc esperansa que vendrà, segons lo que don'Aldonsa de Cardona me à escrit, que yo lo y avia escrit a ella que u treballàs dies à, y ara, com a na Oluja, o escrigí a la senyora tia, y pense que ella lo y metrà en rraó; encara no'n tinc resposta. A na Brisuela 215

- ninguna cosa la /f.5v/ detenia sinó na
 Pallàs, sa jermana, que, com estava per 220
 a embarcar-se dona Maria, caygé, y tren-
 càs la cruxa y és rrestada contreta; per
 so li·s feya de mal dexar-la, però tan-
 bé viuen ab nesesitat, que lo que na
 Brisuela té és poc per a les dos. Del 225
 que·s farà, daré avís a vostra senyoria,
 la molt egrègia persona, de la qual nos-
 tre Senyor garde y estat prospere, com
 yo desije y e menester.
- De Madrid, a XIX de noembre. 230
- De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li be-
 sa.
- Les lletres de don Juan Boÿl mane
 vostra senyoria donar tantost, que diu 235
 que li inporten.

Molt egrègia senyora:

Despús ayr, escrigí a vostra senyoria,
 ab un jentil ome català que's diu mosèn
 Blanes, responent a totes les lletres
 que tinc de vostra senyoria, que la més 5
 fresca que tinc és de XV de aquest y,
 ab tot, ne desije altres com la vida
 per aver vostra senyoria estat ab les
 indisposicions que m'escriu, Plàsi'a
 nostre Senyor portar-les-me prest ab 10
 les noves que yo li sopleque. Y a vostra
 senyoria sopleque me mane escriure, ab
 tots los que vendran, molt particular-
 ment de sa salut, que Déu me guarde per
 traure'm d'esta ànsia y fatiga que tinc. 15

Don Juan, mon senyor, y don Lloýs
 y yo estam ab complida salut, llaós a
 Déu. Y ells besen les mans de vostra se-
 nyoria y no escriuen per aver-o fet des-
 pús ayr. 20

A Madalena à uns quants /f.l^v/ dies
 que li va lo cap en oradura y llevava's
 de nit del llit per a parlar ab un ome
 per la finestra y, com o sabí, que na
 Blanes y Sesília m'o digeren, encara que 25
 tinc lo lloc estret y moltes escoltes
 alderredor, espletí part de ma malenco-
 nia. E n'agut lo major enug del món,
 axí per ser en terra estraya com per
 posar en Palàsio. Y està tan turca y tan 30
 vellaca que és lo major fàstig del món.
 Y no tinc ninguna esperansa de sa esme-

na, perquè, après que sap que yo u sé,
 en girant la esquena les altres, aremet
 a la finestra y, com yo ature poc en 35
 lo meu aposiento, axí per la indisposi-
 sió del conte com per estar ab la enpe-
 ratriz, tinc por no·m segexca alguna co-
 sa, que, per les causes que dalt dic y
 per ser yo jove, seria gran inconvenient 40
 y may me n'aconortaria. Y, si yo pugés
 estar de asento en nostra casa fent-la
 ben castigar, esperar-n'i à la esmena,
 però así ni yo puc dar-li un bufet que
 tots los de casa no n'ajen sentiment, 45
 ni la puc axí guardar per estretura de
 l'aposiento. Y, per so, voldria dese-
 xir-me·n. Sopic a vostra senyoria me
 avise ab lo primer de son parer, que
 mentretant yo tindrè /f.2/ en ella la 50
 guarda posible. Si vostra senyoria vol
 que la y envie per veure si allà s'es-
 menarà o per a vendre-la a Yvisa o al-
 tra part a on la tracten com merex, ma-
 ne-me·n avisar. O, si li par que me·n 55
 desixca así y en quina manera, de tot
 la sopllica m'escriga son parer.

Yo digí vuy a la enperatriz de la
 pólvora de les dens que vostra senyoria
 m'escriu y espera-la ab desig, perquè 60
 l'à molt menester y vol la resepta y
 saber com l'à de usar.

Per sert tart, no poré en esta més
 allargar.

Lo conte està tostems ab sa indis- 65
 pusisió, però alguna cosa millor, llaós
 a Déu, al qual soplisque la molt egrègia
 persona de vostra senyoria garde y estat
 prospere, com yo desije y e menester.

De Madrid, a XXI de noembre.

70

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li
besa.

Molt egrègia senyora:

Sens jurament creurà vostra senyoria que may esperí ab major desig lletres sues que ara, pux les més fresques que tinc són de XV de aquest y avia vostra senyoria tingut aquella indisposició, que, encara que en aquella m diu que ja li era pasat, estic tostems ab molt cuydado, y estaré fins a veure altres lletres. Nostre Senyor les me porte prest y ab les noves que yo desije de la salut de vostra senyoria, que Déu garde.

Y, a Ell gràcies, la nostra és al present molt bona. Don Juan, mon senyor, y don Lloýs besen les mans de vostra sen/f.l^v/yoria més de mil voltes y estan bonísims, quart-los Déu.

Ab don Juan Boýl e porfiat molts dies y may li e pogut fer pendre los dotze ducats. Si a vostra senyoria li par, donar-los-y e fent-li algunes camises, encara que no sé si les voldrà pendre, però fer-y e lo degut en sos negocis y en tot lo que li cunplirà treballarem tostems conforme al que vostra senyoria manà.

Ja per altra tinc escrit a vostra senyoria lo bon viure de Madalena. Aquell dia matex, sabí que los parlaments de la finestra eren consertar de fогir-se'n ab lo galant, y volgé Déu que yo u sabés

d'esta manera, que, com ella veu que li avia atallat los pasos de les fines-
tres per on parlava, cridà davant na 35
Cams a un moso d'Espaya y dix-li que digés a tal ome que aquella dona a qui ell avia promès de anar-se'n ab ella deya que la esperàs entre vuyt y nou aquella nit. Abans que na Cams ves que 40
ella li parlava, tin/f.2/gé tems de dir-li tot asò, y aquell après dix-o a na Cams que m'o digés. Y trobí que tenia amagat lo manto y lo sonbrero y una coxi-
nera de rroba sua y mia darere un llit 45
que està més prop de la porta de mon aposiento; que, si no m'agesen avisada, crec que agera asertat lo salt, perquè, a la ora que ella volia exir, yoestic cada nit ab lo conte y tots los òmens 50
se'n van a sopar a la posada, y les dones també sopen y són descuydades per més que yo les encaute, y, encara que los de Palàsio agesen vist exir una dona, no se n'adonaren. De manera que yo 55
determiní de no tenir-la més en casa y, aquella matexa nit, la fiu traure, que ome ni dona de casa no sabé qui la se'n portà ni a on és, que Diego Flórez, que és molt bona persona, m'i donà recapte. 60
Fiu-la portar al Villarejo, a on està presa secretament, que no u sap sinó l'aycayt y sa /f.2/ muller. Com e vist que tenia atreviment de anar-se'n, no tinc esperança de sa esmena. Soplic a 65
vostra senyoria me avise del que li par que.n dega fer.

La enperatriz y prinsep y infantes estan molt bons, llaós a Déu, al qual soplique la molt egrègia persona de vos- 70

tra senyoria guarde y estat prospere, com
yo desije y e menester.

Es de Madrid, a XXVIII de noembre.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li be-
sa.

75

Perdone vostra senyoria lo descuyt
d'esta lletra.

Molt egrègia senyora:

Dimarts dia de sent Andreu rrebí
 dos lletres de vostra senyoria de XVIII
 y de XXI del pasat, ab les quals pot bé
 y verdaderament creure vostra senyoria 5
 que e sentida estremada consolasió, pux
 la milloria de la indisposisió de vostra
 senyoria persevera. Infinides gràcies
 ne sien fetes a nostre Senyor, a Ell
 plàsia conservar-la per tan llarc tems 10
 com yo desije. Y a vostra senyoria so-
 plique no dexe de avisar-me molt sovint
 y particularment de sa salut, pux sap
 que en sa absència no puc rrebre major
 mercè y, juntament ab asò, la sopleque 15
 mire molt per sa salut y que's rregale
 com rregalaria vostra senyoria a mí
 en semblant nesesitat, pux Déu és servit
 que yo /no/ estiga a on /f.l^v/ la puc ser-
 vir, que cada dia o sent més, Ell sia 20
 lloat de tot. Y axí és com vostra senyo-
 ria diu, que, si no'ns escrivísem la ve-
 ritat, may nos asegurariem, y per so so-
 plique a vostra senyoria o fasa com diu,
 que yo faré lo matex. 25

Aquexes aygües que à tengudes li
 auran escusat algun gran mal, plaent
 a Déu, y a Ell gràcies que són pasades,
 que lo que yo més temia era que no s'a-
 bituasen allí. 30

Gran cosa és stada que's sien dic-
 nats los jutjes de aquí a declarar tots
 exos intermedis en favor de vostra senyo-

ria tenint tanta justícia. Les altres causes rreconosendi se trauran de la mateixa manera que vostra senyoria manà en sent arribats los del consell de Aragó, los quals seran así prest, que ayr sabérem com eren ja partits de Çaragoça. 35

La rrevocasió del secreste espere yo que vindrà, segons lo que escriu Gregorio de Ayala, y desije'l com la vida perquè tinga vostra senyoria llibertat de exir de aquex arest y yo li puga besar les mans. 40 45

Lo conte besa les mans de vostra senyoria moltes /f.2/ voltes y està millor segons és stat son mal. És flux de orina, ab gran abundànsia, que se li'n va sens poder-la detenir. Y, de altra part, molt sovint pren l'orinal y ori/n/a ab molts espoderaments y ab gran dolor y cuysor, y dels esponderaments li s'unflen les morenes, que li donen gran pena, y la molta orina li exuga la cambra, que lo que fa és com lo de les cabres, ni més ni menys. Esta volta li à durat més de un mes, y ab gran desmenjament y molta set. Ara de tot està millor, llaós a Déu, lo qual li vulla donar la salut que vostra senyoria desija, que, en veritat, és llàstima veure'l ab lo mal y tan sol de parents. Yo y fas tot lo que puc y en veritat que ell o estima molt. 50 55 60

Na Brisuela no sé si vindrà. Molt o voldria per tenir-la coneguda. Así me n'atrasen algunes y don Juan, mon senyor, vol que la prenga castellana en cas que no vinga na Brisuela perquè sàpia la manera y la llengua de así, que 65 70

na Cams may l'à poguda apendre, que parla que són rrialles. Molta nesesitat ne tinc. Déu m'i dexe asertar.

Ja tinc /f.2^v/ escrit a vostra senyoria la bona manera de sa vida. 75

En lo de don Miquel s'entendrà molt prest, que, per no aver-y agut saó fins así, no s'és fet. En lo de don Jeroni no escriu don Juan lletra a l'enperador que no lo y sopleque encarregadament, y axí matex al comanador major. Déu vulla que aprofite, que no poria encarir a vostra senyoria quant o desije. 80

Don Juan, mon senyor, besa les mans de vostra senyoria y li soplica que li perdone com no li escriu 85

que no u dexe sinó per no tenir tems, que no gosa dexar al prinsep jen/s/, axí perquè no fasa desorde de menjar, perquè està ara millor y més gros que 90

may sia estat, com perquè los que jugen ab ell estigen ab l'acatament que és rraó, que, en girant don Juan les espalles, totom va a recna solta. Y axí, l'altre dia, mentres ell estava escrivint a l'enperador, rreyiren dos en la matexa 95

cambra del prinsep y junt ab ell arancaren les dages y, per departir-los, totom se descuydà de s'Alteza, y ell matex /f.3/ ab un bastó que tenia o algú dels altres li donaren un colp junt 100

a l'hull. No fou sinó un escaranx, però tots nos alteràrem molt de pensar lo que's pogera ser segit. La enperatriz o à pres molt bé y·ls à volgut castigar ab lo sols consell de don Juan, mon senyor, perquè tots los del consell y de 105

la cort o prenien molt fort, y sa Majestat, com la hu és portugés, volgé·/l/s
 temprar y manà als alcaldes y als del 110
 Consell que ningú y entengés, que ella·ls
 volia castigar per altra via; y axí, don
 Juan, mon senyor, los féu pendre a dos
 alguasís secretament, que ningú sap a on
 són. Los an portats a dos fortalezes. 115
 En veritat que sa Majestat se à molt bé
 ab nosaltres, y par que's té per servi-
 da de nostres serveys y que li asertam
 a sa condisió. E volgut escriure a vos-
 tra senyoria asò que s'és segit perquè, 120
 si's diu aquí, no n'estiga ab ànsia y
 també perquè diga que no és stat res.

Lloyset està molt bo, quart-lo Déu,
 y aprèn per maravella, quart-lo Déu,
 /f.3^v/ y priva ab son amo, y ab sa Majes- 125
 tat y ab tot lo resto.

La venguda de la reyna se té así
 per molt certa per a pasades festes. Pla-
 gés a Déu que la de vostra senyoria po-
 gés ser també llavòs, o almens tantost 130
 après. Nostre Senyor o encamine com o
 pot fer, al qual soplisque la molt egrè-
 gia persona de vostra senyoria garde y
 estat prospere, com yo desije y e menes-
 ter. 135

Ès de Madrid, a V de desembre.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Dos dies à que escrigí a vostra senyoria llarc, ab un criat de don Fadricque de Aquya, rresponent a totes ses lletres; que la més fresca que tinc és de XXI del pasat y, encara que en tot tems ne voldria rrebre cada dia, ara més que may per aver vostra senyoria estat ab aquelles indisposicions. Plàsi'a Déu que d'elles y de tot lo demás estiga com yo desije. 5 10

Y, a Ell gràcies, don Juan, mon senyor, y Lloyset y yo estam ab conplida salut y noembre no à fet lo que solia. Nostre Senyor o farà com Ell serà servit. 15

Don Juan, mon senyor, besa les mans de vostra senyoria. No sé si aurà tems d'escriure perquè jugen vuy la sortiija y à-la de veure lo prínsep. Y Lloyset també està ocupat ab la festa; besa les mans de vostra senyoria, y està bonísim, quart-lo Déu. Y la enperatriz, y prínsep y infantes, per lo semblant. 20

De sa Majestat vingé, despús ayr, correu que'l dexà cerca de Nàpols molt bo. Sertifica la venguda per a la primavera que ve. Y tots los que escriuen de ailà diuen que té sa Majestat estremat desig de venir. La mort del duc de Milà ja la deu aver vostra senyoria sabuda. 25 30

L'enperador à rrespost a don Juan, mon senyor, sobre lo de don Jeroni dient

que al rrepartiment ell se'n rrecordarà.
 Y també lo comanador major diu que y
 farà tot lo posible y jura la vida de 35
 sos fills que no se'n descuydà en lo rre-
 partiment pasat, sinó que sa Majestat
 agé de conplir ab altres y no pugé fer
 llavòs altra cosa.

De Barcelona me an escrit que es- 40
 tava la senyora tia molt mala del matex
 mal que ar'à tres anys. Estic-ne ab
 molt'ànsia. Nostre Senyor li done salut
 y vida per a son servey. Ab aquest correu
 no m'an escrit; no sé si u tinga a bon 45
 seyal.

Una lletra e rregistrada de dona
 Ysabel per a son fill que ns tracta a tots
 /f.2/ com merexeriem, si lo que avem fet
 y fem per ells fos per amor d'ella, però, 50
 pux és prinsipalment per amor de Déu, Ell
 nos o rretribuyrà. Yo la volia enviar a
 mosèn Camós. Aprés e pensat de rrespon-
 dre-li en nom de son fill per fer-la de-
 clarar més en los tractes que diu que té. 55
 Aprés que y auré respost, la enviaré a
 vostra senyoria. Ella m par que torna a
 tractar ab lo galant y diu que, quant
 ell no fasa bondat, que té un lloc molt
 prinsipal a on metre a sa filla, y asò 60
 voldria yo saber.

A son fill consella que servexca
 perquè nosaltres siam més coneguts, que
 may li avem fet sinó mal y difamar a ella
 y a ses coses, y per aquí ns malaex y 65
 tracta com d'ella s'espera. Y de vostra
 senyoria diu "la malvada de la contesa".
 Com a mala madrastra infernada, à dit
 que no y avia matrimoni a sertes perso-

nes que se n'informaven per a casar a
ell, y asò diu que lo y à escrit sa cuya-
da de aquí. Ella crec s'o troba tot. 70

Déu nos ne done bona desexida, que pe-
na·m fa viure. Aquest son fill és una
bèstia y lleg com un pecat. 75

Lo portador me portà les lletres
de vostra senyo/f.2^v/ria y no volgé lo
port. Féu-me tant de plaer ab elles que
lí agera pagat qualsevol cosa de bona gana.
Así e treballat en la sua espedisió. 80

Los del consell de Aragó seran así
demà, que y folge en estrem.

En esta ora me an dit que la enpera-
triz cavalca y per so no poré en esta
més allargar de soplicar a nostre Senyor 85
la molt egrègia persona de vostra senyo-
ria garde y estat prospere, com yo desi-
je y e menester.

De Madrid, a VIII de desembre, dia
de la benaventurada Consepsió de nostra 90
Senyora.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li besa.

En la manera que va escrita esta
lletra, veurà vostra senyoria que s'és 95
feta de cuyta.

Molt egrègia senyora:

Disapte arribà mosèn Bonavida, ab
la rrelasió del qual y ab la lletra de
vostra senyoria se allargà la mia, per-
què yo estava ab estremada congoxa y, 5
encara que les noves de persones tan
serta me donaren gran descans, no es-
tic sens ella per estar vostra senyo-
ria tan flaca com me diu y tenir tantes
rrelliquies dels mals pasats, que, per 10
a elles, de més de les medesines, és
menester molt gran y contino rregiment
y no fer esforços abans de ora. Y de a-
quí escriuen tots que vostra senyoria,
en sentint-se un poc d'esfors, se vol 15
tractar com a sana. Seyaladament, ayr
rrebé don Juan, mon senyor, una lletra
del governador que ns posà /f.1^v/ en
gran congoxa, y volgé Déu que d'allí
a tres ores rrebí una lletra de vostra 20
senyoria, de VIII de aquest, que l'à
deguda portar lo criat de don Fadric
de Portugal. L'altra que diu vostra
senyoria que portava aquest matex tres
dies més vella encara no la m'an do- 25
nada; no sé sota quin plec ve y, pux
tinc la més fresca, ab què-m diu vos-
tra senyoria que va tostems millorant,
esperaré ab pasiència l'altra. Infini-
des gràcies ne sien fetes a nostre Senyor. 30
A Ell plàsia, per sa infinida misericòr-
dia, fer-me mercè que la milloria perse-
vere y que prest tinga vostra senyoria

tan conplida salut com yo e menester,
 que no serà poca. Yo estic contínuament 35
 ab tan gran sobresalt que ja no se m'es-
 pera un dia bo, per so sopleque a vos-
 tra senyoria, quant omilment puc, que
 tinga lo matex cuydado de si que tindria
 de mi si yo tingés exes indisposicions, 40
 que yo só certa que en ninguna cosa po-
 rà fer major servey a Déu que en esta,
 encara que no y agés altra causa sinó
 excusar-me a mi de tan grans alterasi/f.2/ons,
 y congoxa com me dóna no tenir vostra 45
 senyoria conplida salut y veure·m yo en
 aquest càrser perpetu, que no puc fer
 de mi lo que voldria y só obligada, lloat
 sia Déu de tot.

Lo pensament que vostra senyoria 50
 té fet de dexar acomanats los negosis
 de aquí al bisbe y a don Juan Boÿl me
 par molt bo, pux són persones de qui·s
 pot fiar tota cosa y pux exos negosis
 se allargen de manera que serà llarc lo 55
 fi d'ells; y, encara que en l'apsència
 de vostra senyoria y agés algun perill,
 se à de aventurar per lo que cunple a
 sa salut, que yo tinc per sert que en
 exint de aquí estaria del tot bona. Y 60
 axí·m diu Bonavida que diuen los metjes
 que no és menester que vostra senyoria
 espere aquí lo fort de l'estiu. Y per so
 desije yo saber si yrem a Monsó,perquè,
 en estant per a posar-se vostra senyoria 65
 en camí, puga determinar a on à de anar.
 Y tanbé desije yo ja que no anem a Mon-
 só perquè és molt vellaco lloc per a per-
 sona flaca y indisposta; lo que m'o feya
 desijar fins así era pensar /f.2v/ que 70

vostra senyoria estava bona y que, a
costa de poques llegües, nos poríem
juntar, encara que·m ferejava trobar-
se don Juan, mon senyor, tan mal com
se troba en Monsó. Así encara no po- 75
dem saber lo que serà. La enperatriz
diu que à de anar, encara que estiga
ab lo ventre a la gola. L'enperador no
diu sí ni no. Ningú no pot creure que
vaja perquè par que no serà ben fet es- 80
tant tan preyada y avent-li segit lo
que segí l'altra volta. Déu los dexe
ben determinar, que, pux esta terra
és conferent per a vostra senyoria,
determinant-se los metjes que lo camí 85
no li farà dan, seria gran consolasió
que s'estigés así almenys tot aquest
estiu. Y crega vostra senyoria que ca-
da dia se rredobla lo desig que tinc
de besar-li les ma/n/s. Aquell que u 90
pot fer, y que yo tinc tota ma esperan-
sa, me·n fasa gràcia.

Quant al que diu vostra senyoria
que, en cas que anàsem a Monsó, té por
que dexàsem así a Juanico, dic que per 95
ninguna cosa lo dexaria, que menys pe-
rill me par que pot pasar en lo camí
/f.3/ que en perdre·l yo de vista. Si
vostra senyoria fos estada en sa casa,
ja crec que lo y agera enviat perquè 100
tingés algun descans, y, si allà anam
y vostra senyoria·l vol, fas conte de
dexar-lo-y, y, si à de venir así y com
se·n tornarà lo se·n vol portar, també
o porà fer, que és chic que dóna poc 105
treball, a Déu gràsies, però no tema
vostra senyoria que l'avem de dexar,

que no farem d'ell si/nó/ lo que vostra senyoria manarà. Ell està lo més bonico del món y té ja tres dentetes, y altra està per exir. Y fa mil moneries y vol dir tot lo que li mostren, guart-lo Déu. És un jucglar, que tots quants som fem l'orat ab ell. 110

Lloyset està molt bo. Besa les mans de vostra senyoria per lo bon prou de l'àbit, del qual està molt content. Y axí, és com vostra senyoria diu que son pare tenia pensament de donar l'àbit al segon y no a ell, però, vist les nesesitats que sa Majestat té y cada dia li se n'ofereixen, par que no y à manera de medrar sinó per via de estos àbits. Li à paregut fer donar lo de Santiago als dos, de manera que per avant també·l tindrà Juanico. Guart-los Déu /f.3^v/ als dos per a son servey. Lloyset també·n tenia molta gana. Lo portador nos à vist a tots, que porà informar de vista a vostra senyoria, que fins a les dents de Juanico li e fet veure. 115
120
125
130

En sabent cosa certa de l'anada de Monsó, ne donaré avís a vostra senyoria.

De les agulles, me pesa que no sien asertades y que ara así no n'i aja de altres, que totom se lliga ab les chiques y per a vestir servexen les grans, y encara per a lligar les husen més primes y arjentades. Ab tot, yo·n faré sercar y, si·n trobe, n'enviaré. Y també enviaré dels vels de fil, que ab est portador los volia enviar sinó que·m paren clas los qu'e trobat; an-me promès que esta senmana ne portaran y tan- 135
140

bé de aquell drap de la rroba forrada, 145
 que'm par que és llaujer y millor que
 saya per a d'estiu. Yrà tot ab lo pri-
 mer.

A mosèn Bonavida avem apositat 150
 en un'asesoria de les nostres, que,
 en sabent que avia de venir, la y fé-
 rem aparellar. Ell menja ab nosaltres,
 y la bèstia y lo criat menja en casa.
 Lo negoci del protanotari /f.4/ s'és 155
 acabat que lo y dóna a ell, que axí
 m'o tenia promès, que, no donant-lo
 a·quell amic seu, lo dari'ad aquest;
 y, pux à sabut que aquell no·l podia
 tenir, és stat content de donar-lo-y.
 En tot lo que así porem fer per ell, 160
 se farà com en cosa que vostra senyo-
 ria mana, quant més que la obligació
 que ella li té és per nostra causa.

Vuy se junten ab miser Pastor so- 165
 bre lo de Vilaermosa; si los vincles
 no u destorben, no crec que rrompam.

En lo prosés de l'almirant, se
 tindrà la dilijència que és menester.

Bonavida me à dit que Sotomayor ser- 170
 via molt bé a vostra senyoria, y per so
 me à pesat aver escrit que l'enviàs, en-
 cara que ja u escrigí ab protestasió
 que si aquí era menester que no vingés,
 que así teníem molta rrequesta de altres.
 Si aquí fa falta, fasa'l vostra senyoria 175
 detenir, que nosaltres nos detindrem de
 pendre'n altre fins a que tinga vostra
 senyoria rrecapte.

Tanbé m'à dit Bonavida lo desbarat 180
 de Barciales, que m'à pesat molt y, en-
 cara que sa jermana me à enviat a /f.4^v/

pregar que li alcansàs perdó, no m'o à
paregut per ser la culpa tan sùtzia, que,
per a ell y per als altres, és menester
escarment.

185

Per no fer detenir lo portador,
que no espera altra cosa, se acaba esta
soplicant a nostre Senyor la molt egrè-
gia persona de vostra senyoria guarde y
estat prospere, com yo desije y e menes-
ter.

190

Es de Valladolid, a XVIII de mag.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Vuy me an dada la lletra de V de aquest que'm deya vostra senyoria ab la de vuyt que portava lo criat de don Fadric de Portugal, y ab ella la mercè
que ab totes, encara que l'altra era més fresca, a la qual tinc ja rrespost. Y en esta torne a fer infinides gràcies a nostre Senyor per perseverar la milloria de vostra senyoria. A Ell plàsia, per sa infinida clemència, que tinga prest tan complida salut com yo li sopleique. Y a vostra senyoria bese les mans per lo que'm promet ab jurament que mirarà molt per si y treballarà en donar-se tots los plaès que porà. Axí lo y torne yo a soplicar que u fassa, /f.l^v/ per vida de tots los que estan en esta casa, que, de més de ser axò lo que a tots nos cunple, serà fer-me viure ab algun descàs saber que vostra senyoria té gran cuydado de mirar per si.

Les lletres que vostra senyoria diu que escrigé lo dia de pascua eren per a mi, a les quals tinc rrespost. Y en lo de miser Sentelles treballa y treballarà don Juan, mon senyor, quant a ell serà posible. Déu vulla que aprofite, que en estrem o desije.

En lo del prosés de l'almirant, se farà lo que vostra senyoria manà. Bona-vida no té per molt fundat a miser Navar-

ro. En fi, treballarem de pendre lo millor dels que y à así.

Don Juan, mon senyor, besa les mans de vostra senyoria y no escriu per estar en lo sermó, que yo, per poder escriure, e dexat de oyr-lo, perquè, en acabant de dinar, à de anar la enperatriz a la plaza a veure un corro de bous y goc de cayeres que fan vuy per ser dia que lo príncep cunple /f.2/ sos anys. Y, per esta causa, no porà ser esta tan llarga com voldria, perquè·m diuen à de partir lo portador esta nit.

Nosaltres estam, pares y fills, ab complida salut, llaós a Déu. Y Lloyset, per lo rregosijo, no pot escriure. Besa les mans de vostra senyoria. Està molt galan, vestit de setí carmesí, y ab molt/s/ caps de or y una cadena de què ell se prea molt. Està bonísim, y Juánico, per lo semblant, lo qual fa tantes moneries que·s fa voler a totom qui·l veu. Guart-los Déu als dos per a son servey, y Ell done a vostra senyoria tantes y tan bones pasqües com yo desije.

Totes les de casa besen les mans de vostra senyoria y yo·m comane molt a tots los de aquí, seyaladament a mestre /A/miget y a Safont.

Y bese les mans al bisbe.

Y acabe soplicant a nostre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e menester.

/F.2^v/ Es de Valladolid, a XXI de mag.

De vostra senyoria major servidora

y més obedient filla que les mans li
besa. 70

De l'anada de Monsó no sabem cosa
serta, però crem que no yrà la enpera-
triz, encara que ella diu que sí, per-
què a XXV de aquest entre en sinc me- 75
sos. En sabent cosa certa, ne donaré
avis a vostra senyoria.

En Rroma an donada sentè/n/sia con-
tra don Gastó de la Serda dient que no
podia dexar de ser rrelijiós pux era 80
estat set anys frare profés, y, com son
pare·l ne volgé traure, no volgé exir.
Es aquell que vostra senyoria veu un
dia en Pedralbes. Ax/i/ que en bon cor
pot estar dona Be/t/riu. 85

Molt egrègia senyora:

Vuy à vuyt dies que rrebí una lletra de vostra senyoria de XVI del pasat, ab la qual me sertifica de la molta milloria que té, axí en lo ventrell com en tot l'altre; infinides gràcies ne sien fetes a nostre Senyor. Y a vostra senyoria bese les mans infinides voltes per lo que'm diu mira per sí, axí li soplisque yo que u fasa tostems, pux sap quant me cunple a mi y que, per a que yo vixca ab alguns descans, e ben menester saber que vostra senyoria té l'orde y rregiment que, per a sa salut y vida, convé, que, tenint aquest, yo espere en Déu me farà la mercè que li soplisque.

Molt folge aja rrebut vostra senyoria tantes lletres mies y la rrelasió de don /f.l^v/ Miquel de Vilaragut, que és de vista y de persona tan certa. Aprés crec que n'aurà rrebudes altres, perquè yo e escrit per tots los que an vengut a ma notícia.

Lo pensament que vostra senyoria m'escrigé ab Bonavida que tenia de venir así desije com la vida, y per so voldria saber què à de ser de nosaltres, que fins así no's sap cosa certa, perquè la enperatriz no vol oyr que aja de rrestar así, y la rraó, per altra part, vol que no s'arisque estant com

està y avent-li segit lo que li segí
 ar'à tres anys. Y per so no y à qui
 crega que la mogen fins que aja pa- 35
 rit majorment, que encara no's sap
 quant se comensaran les corts de Mon-
 só; avien dit que a onze del que ve,
 però, segons yo e comprès, no serà
 tant prest. Ni està sa Majestat deter- 40
 minat encara per a quant y folga.
 Totom pense que à de ser per a onze de
 joliol, de manera que, vist que s'allar-
 ga, me fa més creure que no yrà la en-
 peratriz, pux està ja en sinc mesos. Y, 45
 ab tot, ne voldria saber la sertenitat
 perquè vostra senyoria se pugés millor
 determinar, que ja seria tems fos fora
 de aquí. Segons me diuen, li és con/f.2/-
 trària la molta calor y, per a enprendre 50
 tan llarc camí, me par que deu vostra
 senyoria pendre lo parer de mestre Ami-
 get y de aquexos altres metjes que vé-
 nen aquí en la dispusisió que està per
 a que, com ells vejen que sens perill 55
 pot enprendre lo camí, l'enprenga, y fent
 les jornades chiques, y no caminant en
 la sesta sinó matinades y vesprades, y
 ab tot lo rregalo que sia posible. Si
 yo agés sabut la sertenitat de esta ana- 60
 da, sens esperar lo que vostra senyoria
 manarà, agera enviades ja les mies an-
 des; y axí, en saber-la y ser exides
 les atsembles del vert, fas conte d'en-
 viar-les. Mentrestant, fasa'm vostra se- 65
 nyoria mercè de avisar-me molt particu-
 larment del que determina y de quin parer
 són los metjes de aquí. Déu sap en lo per-

plex que yo estic, duptant si li farà dany
 lo camí y ab por de la calor y arro- 70
 sos de aquí. A Ell plàsia, per sa gran
 misericòrdia, dexar-li determinar lo
 que més cunple per a la salut de vos-
 tra senyoria y per a nostren descans
 y consolasió, que cada dia me par que 75
 no pot crèixer més lo desig que tinc de
 besar aquexes mans, y pens y de una ora
 a'ltra me par se rredobla. /F.2^v/ Sotoma-
 yor no voldria que vingés tan prest,
 perquè tinc por que farà falta a vostra 80
 senyoria, lo que yo no voldria per rres,
 que millor nos porem sofrir así de la que
 ell nos fa.

De les aygües y oli que vostra se-
 nyoria à manat fer, per poques que sien, 85
 és stada gran la mercè per aver estat
 com és estada. En lo d'enviar-les así,
 no sé què m'i diga per la insertenitat
 en què estam; almenys, l'oli voldria en
 ser fet, perquè·l desija la enperatriz. 90

De la indisposisió del senyor bis-
 be, estic ab molt'ànsia. Plàsi'a Déu do-
 nar-li la salut que yo li desije, que
 yo sé que·s porà contentar.

Molt folge que li aja paregut bé a 95
 vostra senyoria lo meu citronat y pesa·m
 de no tenir-ne més per a poder-li·n en-
 viar perquè no agés de menjar aquex a
 poc a poc. Los altres anys yo·n faré més,
 que enguany, per falta de ponsis, ne fiu 100
 poc. Bese les mans de vostra senyoria
 per tot lo que sobre asò·m diu. La veri-
 tat és que, encara que en tot fasa mol-
 tes faltes, la intensió y desig és de
 asertar de fer en to lo que dec. 105

Don Juan, mon senyor, besa les mans
 de vostra senyoria /f.3/ y, per estar
 en consell en esta ora, no escriu. Està
 molt bo, llaós a Déu, y axí u estan nos-
 tres fills. Lloyset besa les mans de 110
 vostra senyoria y tanpoc no escriu per
 estar en l'estudi. Juanico té sinc dens
 y diu "papa" y "teta" y "ama" tan clar
 com yo. Com vol anar ad alguna part, be-
 sa moltes voltes a la que·l té al bras 115
 perquè·l dexe. És la més alegre y ben
 acondicionada criatura que yo aja vist,
 y està tan gran y esforsat que pensa
 anar ja si anàs curt, perquè así encara
 fa fret no l'e gosat acursus, però pen- 120
 se acursar-lo la vespra de sent Juan,
 plaent a Déu, lo qual los garde als
 dos per a son servey.

En lo de Vilaerrosa, estam de a-
 cort ab aquest doctor del preu a trenta 125
 mil per millar de la rrenda, ab què·ns
 done consentiment del conte de Rribagor-
 sa en la venda o altra seguretad del preu,
 tal que·ns contentem d'ella. Y per ad
 asò li à promès don Juan, mon senyor, 130
 de procurar-li lo consentiment de sa
 Majestat, ab tal pacte y condisió que
 l'aja de vendre a ell per aquest preu
 consertat. Lo dit doctor /f.3^v/ és con-
 tent de asò, encara que vol consultar 135
 ab son amo dient-li que no's pot fer de
 altra manera; y, mentres la consulta
 vendrà, se poran veure tots los actes y
 aquest tractarà ab lo conte de Rribagor-
 sa, que·s creu que /a/vent lo consen- 140
 timent de sa Majestat y dona/n/t-li lo
 prinsep avicsió en Ytália per lo que ell

pretén après de sos dies que serà content Bonavida. Crec yo que serà prest espedit, ab qui serà vostra senyoria més llargament informada. 145

Y, perquè lo portador no està esperant altra cosa, se acaba esta supplicant a nostre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e menester. 150

Es de Valladolid, a II de juny.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa. 155

Si per a la venguda de vostra senyoria y à ne/se/sitat de dinés, prenga·ls a pagar así a Lloýs Tristany o altra persona, y prenga los que manarà, que yo daré orde com vostra senyoria sia así que·s pagen. Y asò ab dos creus. 160

Molt egrègia senyora:

Lo dimarts sant rrebí una lletra
de vostra senyoria, per la via de Gua-
dalajara, de deset del pasat, y vuy
n'e rrebuda altra de XXVII del matex, 5
per les quals bese les mans de vostra
senyoria moltes voltes, que són esta-
des causa de fer-me selebrar la pasqua
ab molta consolasió, especialment es-
ta darera per ser tant fresca. Plàsi'a 10
nostre Senyor donar a vostra senyoria
tantes y tam bones Pascuas com yo li
soplique. Y a Ell gràcies per conser-
var-li la salut, encara que m'an dit
que à tengut cadarn, y vostra senyo- 15
ria no me'n diu res. Soplique-la tos-
tems me avise molt particularment de
sa dispusisió, pux sap que en sa ab-
sènsia no puc aver major consolasió.

Así tenim tots molt conplida sa- 20
lut, llaós a Déu, y don Juan, mon se-
nyor, està molt bo y fa ja son exer-
sisi acostumat de anar a peu als ma-
tins. Lloyset may l'e vist tan gros
ni ab tan bon color, y aprèn per ma- 25
ravella, que ja decora /f.1v/ los
vers. Ell escriu a vostra senyoria. Yo
só exida molt bé de la quaresma y més
grosa que entrí en ell/a/, y menje molt
bé y estic molt bona; y axí's me par 30
en lo ventre, que'l tinc major que del
preyat pasat y salta la criatura molt

esforçadament. Los pits tinc molt grossos, que és seyal de filla; sia lo que Déu serà servit, que de tot serem contents. A Ell plasi portar-o a edat perfecta y que sia per a son servey. 35

La enperatriz crec parirà así, que, per lo que s segí l'altra volta, no la gosaran mudar sinó de posada, que la enquè està és malsana d'estiu. Vuy és anada ella mateixa a veure'n altra molt bona que y à así per a repartir a sa voluntat lo aposiento. 40

No sé quina part nos ne cabrà, a nosaltres. Per estret que sia, o tindré per bo per no estar separada de don Juan, mon senyor. Y també que per a ell seria gran treball aver de anar y venir tantes voltes al dia de sa posada a Palàsio. Encara no li an entregat lo prinsep per no ser acabats los llits y altres adreesos que li fan; per tota esta senmana que ve crec seran acabats. 45 50

A la enperatriz li à restat lo matex poder que l'altra volta, y, com l'agenen agut a mudar, fóra estat donant-lo y major, que, en veritat, ella u merex. 55

/F.2/ Sent molt més esta absència que l'altra, y axí li s par més del que seria menester. Nostre Senyor la deslliure ab molta alegria. 60

La guarda de les dames és ja venguda y és molt onrrada senyora, y crec entendrà bé son ofisi. La marquesa de Agilar s'espera de die en die; tenen-li aparellat aposiento en Palàsio; no sé si serà aya de la infanta, no se'n diu res. 65

- Cada dia ariben dames a Palàsió, y casen-se'n poques. Esta senmana se'n casa una néta del marquès de Cayete ab un oncle seu, jermà de sa mare, que par a totom cosa estraya no avent-y nesesitat de conservar béns com no la y à. 70
- Del de Ajer no s'à fet res per la breu partida de sa Majestat. Lo que à de parlar al virey y als de la Rota sobre lo plet à de solisitar don Lloýs d'Ávila; a ell pot acudir mosèn Capeller. 80
- A Granvela escriurà don Juan, mon senyor, per lo de don Juan Boýl, encara que no serà granjear lo visi-cansellé per a nostres negosis si u sap.
- Per lo de don Jeroni, no y à nesesitat d'escriure a Granvela, que en les coses de mercès no y entra bé ni tanpoc satisfà que u solisite don Juan Boýl, que seria fer dan a si o don Jeroni. Les dareres paraules que don Juan dix a sa Majestat y al comanador /f.2v/ major foren sobre asò, y tan encarides com eren menester. Tots respongeren bé; no sé lo que's faran. A Viladamor avem escrit que u solisite y de así's farà ab lletres. Déu vulla que aprofite, que, en veritat, tots o desijam estremadament. 85
- No'm diu vostra senyoria si à rebut la sifra que li enviý pocs dies abans que don Juan Boýl partís sota plec seu. 100
- Fins a que'l consell de Aragó sia tornat así, crec tindrem falta de portadós. Yo escriuré per totes les vies que poré, y axí sopleque a vostra senyoria que u fasa. Molt me pesa que se'n vaja l'enquisidor, que, si aquest negosi fos 105

- pasat per ses mans, crec agera fet
 rectament justícia, segons à decla-
 rat sa intensió a vostra senyoria.
 Molt aprofitarà la sua informasió 110
 per al c. . . . y per a sa Majestat,
 y també lo que faran los frares, y
 fray Tomás de Gusmán crec, si no
 m'engane, que y farà molt de bé. Plà-
 si'a nostre Senyor encaminar-o en 115
 la manera que ell serà més servit,
 que de asò's contentarà vostra senyo-
 ria y nosaltres també.
- Yo, vent les llarges de aquí y
 ab lo desig que tinc del descans de 120
 vostra senyoria, pensí lo de la con-
 còrdia; però ara bé veg que y à los
 inconvenients que vostra senyoria diu,
 de la qual só ben /f.3/ seria sabrà
 pendre lo camí que més satisfà. 125
- Don Juan de Cardona crec perdrà
 tot lo tems pasat si com se vulla no
 segex l'enperador esta jornada, que
 ara no és tems de demanar socorro.
 Déu lo y do a ell, que molt sembla 130
 als pasats. Y l'almirant, per lo sem-
 blant, que bons ardots comensa de fer
 y, tant quant a ell par mal lo que à
 temtat ab misé Abad, és de agrayr y te-
 nir en molt de l'altre que no aja ade- 135
 rit, y també de miser Soriano.
- No sé com no cau en lo conte es-
 tos dos jermans, pux veuen quant poc
 an aprofitat les mayes y barateries a
 ells ni als seus. Plaga és que està en 140
 aquella casa.
- Lo príncep està molt bo, quart-lo
 Déu, y lo nom de don Juan, mon senyor,

és de "ayo", que axí lo y escriu l'en-
perador. Y per ara no y à cambrer ni
majordom, ni l'an fet del consell de
l'Estat; per so no estava ben informat
don Juan Boÿl. 145

Yo crec que lo bisbe de Sogorp
donarà mal conte de la sua comanda, se-
gons les provisions y lletres de sa Ma-
jestat que són anades allà. Y també de-
sije lo matex que vostra senyoria, que,
quesvulla que aja de venir, fos prest,
perquè no y agès destorp ni enbaràs
/f.3v/ ningú per a la venguda de vostra
senyoria, y per so folge que no ns mu-
dem de así perquè no aja de caminar més
llegües. Plàsi'a Déu que sia ab molta
salut y alegria, al qual soplique la
molt egrègia persona de vostra senyo-
ria garde y estat prospere, com yo de-
sije y e menester. 155

De Madrid, a III de abril. 160

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans
li besa. 165

Ories y Comallonga són anats a
Barcelona, no sé si pasaran.

Molt egrègia senyora:

Nostre Senyor done a vostra senyoria
 tantes y tan bones pasqües com yo desije,
 que no seran poques, y a mi'm done prest
 descans en rrebre lletres de vostra se- 5
 nyoria, que les més fresques que tinc
 són de XVI del pasat y as'i à molts
 que'n tenen d'aquí de molt fresques, lo
 que'm dóna molta pena. Plàsi'a nostre
 Senyor que no sia falta de salut, que 10
 lo tenir de la quaresma me fa sospitar
 mil coses, y axí espere a Francisco ab
 rraonable desig per saber noves per per-
 sona tan serta. Les que d'así puc dir
 són que don Juan, mon senyor, y don Lloýs 15
 y yo estam ab complida salut, llaós a
 Déu. Y ells besen les mans de vostra se-
 nyoria infinides voltes y no escriue/n/
 /f.lv/ per ser esta ora, que los dos en-
 tenen en son ofisi: la hu en vestir al 20
 príncep y l'altre en estudiar, que u
 fa per maraveilla.

De sa Majestat y à noves fresques
 que era ja partit de Nàpols y avia d'en-
 trar demà en Roma. Fan-se grans prepa- 25
 ratoris de gerra, però encara tracten
 l'enperador y rrey de Fransa, y ab aquest
 correu done més esperansa de consertar-se
 que ab los altres. Déu o fasa com Ell sap
 que és menester per a la cristiandat. 30

De Inglaterra diuen que persevera

la eregia ab lo rrey, que ara, novament,
 preycà un frare devant eli que no y avia
 purgatori y que era burla fer rreverèn-
 cia a les ymatjes, y totes les serimònies 35
 de la Església y altres coses d'esta
 manera. Y un bon frare que l'oÿa no u
 pugé sofrir, que, alí matex, li respon-
 gé dient-li que mentia, y axí·l pren-
 geren en la matexa ora y·l tenen per a 40
 martorisar, com an fet los altres que
 vostra senyoria aurà sabut. Y a l'eret-
 je donaren, en la matexa ora, un bisbat.
 En tot proveexca nostre Senyor com o pot
 fer. 45

De así no y à nova de partida en-
 cara. Yo crec que fins pasada pasqua no·s
 sabrà.

Miser Coscollar crec /f.2/ vol do-
 nar una vista a sa casa, pux lo negosi 50
 de don Juan se allarga y lo de vostra
 senyoria encara no és así. Yo, si à de
 anar, voldria que fos tantost perquè
 tornàs quant fos menester.

La enperatriz vol asajar una rre-
 septa que té de un oli per a fer tornar 55
 los guants grosos, y axí la m'an dita
 en gran secret per a que yo soplicàs
 a vostra senyoria que·l fes fer y que
 no la mostre a ningú, ni tanpoc sapien 60
 per a què és, que les de sa casa, si
 fer-se pogés, voldrien que no sabesen
 lo que y entra. Soplifique a vostra senyo-
 ria lo mane fer conforme a la rresepta
 que serà ab aquesta, y que sia l'oli 65
 de taronjer fet a posta, y fasa·n bona
 cantitat perquè n'i aja per a mi també;
 y lo més prest que sia posible me fasa

mercè d'enviar-lo·m, que·l desija sa
 Majestat en estrem, que, des que m'o
 an dit, me an demanat dos o tres vol- 70
 tes si u e escrit. Tanbé mostra sa Ma-
 jestat tenir gana de aygua de murta y
 de mosqueta; si vostra senyoria me·n
 pot fer mercè, seria molt gran, que, 75
 pux mos serveys par lí són acseptes,
 voldria-la serví en tot lo que pogés.

L'aygua mesclada y aygua nafa
 que vostra senyoria me féu mercè l'any
 pasat /f.2^v/ me à fet molta /o/nrra 80
 y socós.

Yo e asajat enguany de fer sitro-
 nat y só n'exida gran mestra, que yo
 u volia enviar a vostra senyoria per a
 que·l ves, si no que·n fiu poc per no 85
 tenir ponsis y en sa casa y à tostems
 prou menjadós, per la gràsia de Déu.
 Lo que d'así avant vostra senyoria me
 auria d'enviar se pot convertir en ay-
 gües de olor. 90

Tanbé me à molt pregada una d'es-
 tes senyores portuges/es/, que és molt
 amiga mia, lí fes portar un bon pot de
 ingüent setrí que sia molt bo y del més
 fresc que·s puga aver; à de ser molt 95
 blanc y blanet, y que no y aja arjent
 ni solimay. Soplíqu a vostra senyoria
 lo·m mane enviar lo més prest que sia
 posible y que n'i aja tanbé per a mi,
 que yo me·n pose algunes voltes de nit, 100
 y lleva·m la color y cura·m alguns grans
 com ne tinc.

Esta lletra va plena de negosis in-
 portuns. Soplíqu a vostra senyoria me
 perdone, pux no pot ser meny: que la una 105

de les granjerias de la cort és que totom vos demana de les coses que así falten y à en vostra terra. Y asò que dalt dic me an demanat ab tanta ystànsia: no /f.3/ me'n só poguda defendre.

110

Lo conte està tostems treballat ab lo seu mal. Espere en Déu que en lo bon tems se rremediarà, axí li plàsia, al qual soplique la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desijo y e menester.

115

Es de Madrid, a VII de abril.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

120

Molt egrègia senyora:

Lo dimars sant arribà así lo criat
 del senyor de Tous, ab lo qual rrebí
 dos lletres de vostra senyoria de XXVII
 del pasat y del primer de aquest. Y ayr 5
 ne rrebí altra més vella, que és de XXIII
 de mars. Per totes bese les mans de vos-
 tra senyoria moltes voltes, que ab totes
 e folgat estremadament, que los desija-
 va més del que así poria dir. Y, ab tot, 10
 no estic sens molt'ànsia perquè'm par-
 tarda Francisco, que yo l'esperava per
 a dimecres pasat. Plàsi'a Déu que no
 sia falta de salut, y, per la que vostra
 senyoria me diu ab esta que té, li fas 15
 infinides gràcies. A Ell plàsia conser-
 var-la-y com yo li soplisque.

En la matexa ora que arribà la mi-
 nuta de la procura, fiu cercar a Pelliser
 per a que la fes, y és /f.l^v/ anat a To- 20
 ledo, que no vindrà fins a que pasen los
 dies feriat. Fiu cercar altre notari de
 València y no trobí si/nó/ lo contrari del
 Pelliser y no pot pendre actes así per no
 ser notari rreal. E-la feta fer a un escri- 25
 và de manament conforme a la minuta, que
 may li e pogut donar a entendre com l'avia
 de fer blanc sens que li donàs minuta
 que vingés de aquí. Per la cuyta que
 vostra senyoria té, envie ara esta y, en 30
 venint Pelliser, la enviarem don Juan,
 mon senyor, y yo en blanc, que bé és
 que vostra senyoria la tinga per moltes
 coses que porien sucseyr y perquè poria

ser que lo dit Pelliser se detingés més
del que diuen. Serà bé vostra senyoria
me mane enviar ab lo primer una minuta
quant llarga y bastant se puga fer, que
así la fermarem en la matexa ora. 35

Al senyor de Tous manarà vostra
senyoria donar les gràsies de nostra
part per lo que m'à enviat, que era en
estrem jentil y axí n'i à agut per a
la enperatriz y per al prinsep, y encara
altres persones. En lo seu negosi se
entendrà, en pasant la pasqua, com en
cosa /f.2/ pròpia, que fins así, per
ser lo tems tal, no s'i à pogut enten-
dre. 40 45

La lletra per al comanador Caste-
llar enviý dies à. Yo crec que la aurà
rrebuda vostra senyoria. 50

Lo negosi de don Miquel no s'és
negosiat fins así perquè y à agut tanta
fuga de patjes que, de inportunada, la
enperatriz determinà de donar negativa
a tots. Y, per ser la saó tal, determi-
nà don Juan, mon senyor, allargar-o per
no aver-la ell tanbé fins a veure alguna
saó bona, que en veritat que s'à dit
de no a moltes persones ben prinsipals;
però, perquè aquexos senyós no pensen
que és falta de voluntat, no u allargarà
més, sinó que u parlarà estes festes. Y
en veri/ta/t que nosaltres o desijam
quant és posible y que si pugésem trau-
re a Lloyset del llibre y posaria ell
que u fariem y asò pot vostra senyoria
creure, pux estam en tems de dir veri-
tat. 55 60 65 70

Tanbé m'escrigé Viladamor del mal

de mosèn Capeller, del qual me à pesat
 en estrem. Y après e sabut, per una lle-
 tra fresca que tinc del governador, que
 estava bo. Déu li done salut, que, axí
 per lo que li devem com /f.2v/ per la
 falta que a nostres coses faria, som
 obligats a desijar-la-y. 75

La anada de vostra senyoria a Bar-
 celona tinc yo per duptosa abans del
 meu parir, y, encara que n'i aja tanta
 nesessitat, no voldria que y anàs per a
 tan poc tems, ni que prengés tant de
 treball en caminar tantes llegües, y
 allí à tant en què entendre que en poc
 tems no s'i poria fer res. Y per so,
 si les coses de aquí se pugesen acabar
 de así a que sia tems de venir al meu
 parir perquè des de así pugés vostra
 senyoria anar descansadament a sa casa,
 o tendria per millor. Nostre Senyor o
 encamine com o pot fer, que Ell sap lo
 que yo desije, la una cosa y l'altra. 80
 85
 90

L'abat nou de Monserrat nos à es-
 crit per los matexos consonants que
 a vostra senyoria, y axí li avem respost.
 Tanbé s'és dexat fra Diego d'escriure·m,
 no sé què·s pot ser. Déu los fasa sants
 y·ns dexe a nosaltres veure prest aque-
 lla santa Casa, que la major soledat
 que yo tinc ara de Catalunya és ella. 95
 100

A Gregorio de Ayala à escrit don
 /f.3/ Juan, mon senyor, sobre los dup-
 tes que vostra senyoria escriu dels pa-
 tronats per a que·s rremedien com és me-
 nester. 105

Yo e comonicat a don Juan, mon se-
 nyor, lo del fill de miser Abat, y ell,

axí per manar-o vostra senyoria com per
tocar al dit misé Abat, li pesa en estrem 110
estar tan caregat, que té vuyt patjes y,
a la manera que ell se servex de sis,
ne té bastantment, y axí és sa intensió
de no tenir-ne més estant en la cort,
a on no's sofre tenir més jent de la 115
nesesària, com vostra senyoria sap. Y
pocs dies à ne à agut a pendre hu per
forsa, per ser parent del comanador ma-
jor de León y donat per coses sues; y
aquest se pot dir que l'à pres més per 120
por que per amor, y en veritat que del
cardenal, que aja glòria, rrestaren sent
y vint-y-un criats que eren fillis de
servidós antics de la casa y que són
rrestats perduts, y, sens exos, a qua- 125
tre o sinc altres persones a qui té
molta obligasió à dit de no, dels quals
té molta vergoya, y estan ab l'aurella
alta per a /f.3v/ veure si.n pendrà de
altres per a formar quexa d'ell. Y en- 130
t/r/e·ls altres és la hu Juan Vázquez,
que és persona que no inporta poc; ara,
así y és menester cada dia. De manera
que omilment soplíca a vostra senyoria
li perdone y l'escuse ab miser Abat, 135
que en totes coses desija molt fer per
ell y, per so, li pesa estremadament que
esta y aja los inconvenients que dalt
dic. Y, si ell estigés en sa casa, per
molt caregat que estigés, l'agera pres 140
y no fóra menester que son pare'l pro-
veýs de les coses nesasàries.

Esta anada de Margarit crec yo que
és ab la intensió que les altres. Plà-
si'a Déu que no fasa dan a la monja, que, 145

pux ella serà considerada ab vostra senyoria, yo tenia molta esperansa que s'avia de salvar l'ànima y lo cos. Aquell que u pot fer o fasa, pux Ell és testimoni de la intensió de tots nosaltres.

150

Don Juan, mon senyor, à molt folgat que aja vostra senyoria manat acabar lo molí dra/f.4/per de Molín de Rey. Y besa les mans de vostra senyoria y no escriu per ser anat a rrebre al condesable que entrà vuy. Ell y Lloyset estan molt bons, llaós a Déu, y yo, per lo semblant, y demà entraré en sic meusos, y par-se·m bé ab lo ventre.

155

Lloyset besa les mans de vostra senyoria y no escriu per estar ocupat en confesar-se. Y yo no allargaré més per estar lo portador de presa y per no faltar a les completes de pascua, la qual done nostre Senyor a vostra senyoria tan bona com yo desije y, tras esta, moltes altres.

160

Lo conte està alguna cosa millor, llaós a Déu.

Es de Madrid, a XV de abril.

170

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Mala burla és la que·ns fa esta
absència de sa Majestat y del consell
de Aragó, pux a esta causa van tants
pocs portadós de aquí así y de así a- 5
quí. Les més fresques lletres que tinc
de vostra senyoria són de XXVII del pa-
sat, a les quals e rrespost ab hu que
anava remès al governador de aquí. Aprés
no à partit ningú que yo aja sabut. Ab 10
lo portador d'esta, que és Lloýs de Sant-
ànjell, fill de dona Betrés Fenollet,
sabrà vostra senyoria noves de vista de
tots nosaltres, les quals són molt bo-
nes, llaós a Déu; axí plàsi'a Ell que 15
m'ariben tostems de vostra senyoria.
Don Juan, mon senyor, està molt bo,
que ja no li·s par jens lo mal que à
tengut y ara té bona vida mentres no
li entregen lo prínsep, que ab molt es- 20
pay fan tot lo que s'à /f.lv/ de fer,
y l'enperador dóna molta presa des
de allà. Crec que, en mudant-se la en-
peratriz de posada, lo y entregaran.
Ara s'entén en repartir lo aposiento; 25
no sé si s'acabarà en tota la senma-
na que ve y encara no sabem la part
que·ns ne tocarà.

S'Alteza està molt bo, quart-lo
Déu, y yx moltes voltes a pasejar, que 30
li fa gran bé, y, fins aver-lo tornat
a Palàsio son ayo, no.l dexe. Són ja

grans amics, y crec o seran més per
 avant, plaent a Déu. Y, a Ell grà-
 cies, Lloyset està millor que may sia 35
 estat y priva ab s'Altesa y aprèn
 que és marabèlla, axí d'escriure com
 la gramàtica. Lo llisenciado li té
 molt bona maya y li mostra molta a-
 mor, y lo chic a ell. Tant tost com 40
 sàpia ben fer totes les lletres, es-
 criurà a vostra senyoria, y ara li be-
 sa les mans mil voltes.

Yo estic molt bona y menje molt
 bé, y axí se.m par, que à anys que no 45
 estigí tan grossa com ara estic. Lo ven-
 tre és major que del preyat pasat y la
 criatura sent molt esforçadament,
 llaós a Déu.

Mosèn Capeller me à escrit l'aco- 50
 liment que an fet a sa Majestat en Mo-
 lín de Rey y lo que à folgat en aque-
 lla casa, y que, perquè li trencà un
 patje seu una llansa que tenia molt
 /f.2/ estimada, pres dos piques de les 55
 que nosaltres dexàrem allí y dix a mo-
 sèn Francès que "escriviese a don Juan
 que pues en su casa le avían quebrado
 su lança que le avía tomado aquellas
 dos picas". 60

Diu que jugà en l'ort a la pilo-
 ta y a la ballista y que estava tot ben
 net y consertat, del que avem molt fol-
 gat.

Els tostems pasen bé les absèn- 65
 sies, però la enperatriz y les altres
 o senten com és rraó.

La armada de Màlega no estarà
 presta per a partir de allí fins a la

fi de·quest mes, per on se creu que se- 70
rà pasat mag, abans que sa Majestat se
puga embarcar. Plàsi'a nostre Senyor
giar-lo com Ell sap que és menester.

Don Loys d'Ávila à escrit que sa 75
Majestat li dix que parlaria ab los de
la Rrota y virey sobre lo nostre plet.
Serà bé que mosèn Capeller solícite al
dit don Loys d'Ávila perquè no·s descuy-
den.

Lo marquès d'Elche partí dilluns 80
de así; va per Çaragoça. Don Gutierre
yrà per aquí, que encara no és partit
perquè se à de anar primer a esposar
ab una jentil dama y pobilla o ereva
de bons béns, que altres jermanes té, 85
y ve-li més dret lo camí partint de
casa de son sogre anar /f.2^v/ per aquí,
que no y folge yo poc per tenir altre
portador y tant sert com aquest serà.
Va per la posta y no estarà aquí més 90
de un die.

La marquesa de Agilar és ja vengu-
da. Posa en Palàsio. No·s diu si serà
aya de la infanta.

Ayr s'esposà dona Juana de Loro- 95
ya, dama portuguesa de sa Majestat, ab
don Juan Manrrique, fill segon del duc
de Nájera. Y diumenje crec se·n casa-
rà altra néta del marquès de Cayete;
estes o prenen en pasiència, y axí u 100
farien totes les altres.

Lo conte, mon senyor, està molt
bo y besa les mans de vostra senyoria.
Lo cardenal és de la confraria dels
gotosos, que m'à pesat en estrem. Déu 105
ajude a ell y als altres.

L'abadesa de Pedralbes me à escrit
 com està molt contenta de Francisca y
 que fa molt bona prova fins así. Déu vu-
 lla que dure, que, segons tenim mala
 sort ab monjes, és de tenir en molt que
 aserte una. 110

De la filla de n'Avellaneda m'es-
 criu que volgé exir del monestir, que
 may la pogeren aturar y que ningú de sos
 parents la volgé, y que miser Chicot la
 prengé perquè no's perdés. Y, pocs dies
 après, s'enmalaltí y morí, /f.3/ y ab
 gran treball la pugeren induyr a que con-
 fesàs a la dareria. Fou contenta y diu
 que morí bé. Déu li à fet bé, si à agut
 piatat de la sua ànima, que l'aja treta
 de aquest món. 115
 120

Altres noves no sé que poder escriu-
 re a vostra senyoria, y desije en estrem
 saber en què estan los negosis de aquí,
 que lo tems del meu parir se acosta. 125

Tots y totes les de casa besen les
 mans de vostra senyoria y yo'm comane
 als de aquí moltes voltes. Y acabe sopli-
 cant a nostre Senyor la molt egrègia per-
 sona de vostra senyoria garde y estat
 prospere, com yo desije y e menester. 130

De Madrid, a XVI de abril.

Don Juan, mon senyor, no à dinat
 vuy en casa. No sé si aribarà a tems
 que puga escriure ab aquest portador. 135

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

La vespra de pasqua escrigí a vostra senyoria llarc, responent a totes les lletres que tinc y, ab aquella, enviý una procura conforme a la minuta que vostra senyoria m'envià, que la féu un 5
 escrivà de manament. Y, perquè·m parome que no entén tant com seria menester, dupte la aja asertada, y axí e 10
 tengut dilijència de saber quant vendria Pelliser de Toledo, lo qual aribà ayr. Y axí li e fet fer de continent la procura que serà ab aquesta, que diu ell que és quant estesa·s pot fer. Si 15
 té algun defecte mane·m vostra senyoria enviar una minuta de aquí, que, en la mateixa ora, la farem fer así.

En acabant d'escriure disapte la que dalt dic a vostra senyoria, aribà fra Diego de Lerma, que ve per nego/f.1^v/- 20
 sis de la casa. E folgat en estrem ab ell per saber noves d'aquella terra per persona tan certa, y particularment de tots los pares de aquella santa Casa, 25
 de la qual és lo dit fra Diego major-dom major. Ja li mostrí lo que d'el escrivia, y diu que s'esmenarà en l'escriure.

Ab molta pena estic de veure que tarde tant Francisco, que vuy à tres 30
 senmanes que partí de así, y moltes persones tenen lletres fresques de aquí, y, com yo no·n tinc per una via ni per

altra, sospite lo que Déu no vulla de
la salut de vostra senyoria, lo que no 35
m' à donada molt bona pasqua.

Don Juan, mon senyor, y don Lloýs
y yo estam ab conplida salut, llaós a
Déu, y ells besen les mans de vostra
senyoria. Y, per la presa de aquest coreu, 40
ells no escriuen, y Lloýset, per asò y
perquè vol ben guardar les festes, pux
los altres dies treballa en son estudi
y escriure.

Y yo, per tenir poc tems, no puc 45
més allargar de soplicar a nostre Senyor
la molt /f.2/ egrègia persona de vos-
tra senyoria garde y estat prospere,
com yo desije y e menester.

Ès de Madrid, a XVIII de abril. 50

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li
besa.

Molt egrègia senyora:

La senmana pasada escrigí a vostra senyoria ab Lloýs de Santànjell, que anava per la posta. De llavòs ensà, lo que puc fer saber a vostra senyoria és que estam tots ab complida salut, illaós a Déu. Axí plàsi'a Ell que la tinga vostra senyoria, que ab molt gran desig espere lletres, que les més fresques que tinc són de XXVII del pasat. Y encara que veg és falta de portadós, estic ab molt'ànsia. Soplíc a vostra senyoria que no vinga ningú sens lletres, que, mentres lo consell de Aragó tardarà a venir así, pasarem aquest treball.

Lo portador d'esta diu que à de /f.1^v/ anar a Barcelona des de aquí. Don Juan, mon senyor, li à donada una lletra per al visi-canseller rrecomanant-li lo negoci de la priora de Sent Cristòfol, perquè, encara que·ns llevaren casi la esperança de acabar-se, se'n portà lo dit visi-canseller lo memorial y oferí que y treballaria.

Lo prínsep està molt bo, quart-lo Déu, y, fins que la enperatriz se mude de posada, no l'entregaran a don Juan, mon senyor; no sabem lo die, però crec que serà prest.

Lo nostre aposiento està ja senyalat dintre de Palàsio. Encara no l'avem vist, no sé quin serà.

De sa Majestat les noves que tenim

así són que dóna molta presa a l'armada y tostems se té per sert que s'enbarcarà. Nostre Senyor lo dexe ben determinar, al qual soplique que la molt egrègia persona de vostra senyoria guarde y estat prospere, com yo desije y e menester.

35

De Madrid, a XXI de abril.

40

Lloyset besa les mans de vostra senyoria mil voltes.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

45

/F.2/ Yo beso los pies y las manos de vuestra señoría, y no es el menor trabajo que sentimos de la ausencia de su Magestad avernos quitado el saber a menudo de Valencia. Doña Estefanía y su hijo y yo estamos buenos, así plaga a nuestro Señor que lo esté vuestra señoría, que sus últimas letras son de sávado de pasqua. Don Juan de Çúnyga.

50

55

Molt egrègia senyora:

Vuy de matí e rebuda una lletra de vostra senyoria de XIII de aquest, y, estant-la llegint, e rebuda l'altra que ab ella m'acusava per la via de Barcelona, escrita a VI. Per les dos bese mil voltes les mans de vostra senyoria, que a tems són vengudes, que eren ben menester, pux eren de XXVII del pasat les més fresques que tenia, lo que'm feya estar ab molt' ànsia, encara que la temprava un poc veure la falta de portadós. Infinides gràcies fas a nostre Senyor per estar vostra senyoria ab conplida salut y per no ser estat res lo cadarn. Plàsi'a nostre Senyor conservar-la-y tant llarc tems com yo desije.

De la nostra no estiga /f.lV/ vostra senyoria ab ànsia, que al present és molt bona, llaós a Déu. Don Juan, mon senyor, està tan bo com si no agés tengut mal ningú, y yo tan bona com si no fos preyada y no'm pesa jens tenir seyals de filla, ni u pendré tan fort com dona Giomar Gralla, si Déu és servit de dar-la'm, y axí crec o faria encara que'n tingés tres com ella, quant més no teni/n/t-ne ninguna. Plàsi'a nostre Senyor deslliurar-me ab alegria y sien fills o filles, pux sien per a son servey, y a Ell gràcies que tots som

conformes en asò. Lo ventrell tinc major que del pasat. En la manera del sentir, estic desatinada, que unes voltes me par que's mou com feyen los fills y altres com la filla. 35

Lloyset besa les mans de vostra senyoria y no li escriu més sovint per estar ocupat en son estudi y en rresidir a Palàsio, que tot o fa de molt bona gana, y axí aprèn molt bonico, y Caldes y Saposà ab ell. Lo prínsep li mostra molta amor /f.2/ y, si algun die dexa de anar-y, tantost demana d'ell y l'endemà li diu per què no y és stat. L'altre dia, s'Alteza tenia una pedreta en la mà y volgé-la tirar per la finestra, y pegà en lo pedris y de bot tocà a Lloyset en lo front, y era tan chisca que solament no lo y mudà de color y, ab tot, lo prínsep dexà totes les que tenia en la mà y dix que may pus ne tiraria, quart-lo Déu. Ell està molt bo y crec que la senmana que ve l'entregaran a son ayo. 40 45 50 55

Molt me à pesat que l'inquisidor no aja dexat altra persona en son lloc, per ser l'altre comisari no tan segur com seria menester. Y, segons par que és parcial a la part, me maravelle gossàs dir a dona Betriu que's tornàs lo vel, y lo aver-los llevat me à pesat en estrem, més per son interès que per lo nostre. Si fray Tomás de Gusmán se fos detengut més aquí, per ventura ab son modo agera fet algun bé, y, a la tornada, Déu sap si y serà a tems. Dels breus y bravures de Margarit y dels altres, 60 65

no m'espante, pux veg quant royn fona- 70
ment tenen, lo que m dóna esperansa que
no exiran ab la sua, pux la in/f.2^v/ten-
sió de vostra senyoria és tan recta. Sols
me pesa del desatent y treball, junta-
ment ab dan, que ns donen en aver-se de 75
detenir aquí tant de tems. Plàsi'a nos-
tre Senyor proveyr en tot com o pot fer
y sap que és menester.

La lletra per a l'enbaxador de Rro- 80
ma de sa Majestat y altres provisions
anaren remeses a Gregorio de Ayala, lo
qual avia de solisitar a l'enbaxador y
als altres y tenir esment que no trage-
sen ningun breu. Y espresament escrigé
don Juan, mon senyor, que lo bisbe de 85
Sogorp tenia càrec de traure serts breus;
y sobre asò à escrit moltes voltes, lo
que n seria desservit sa Majestat y nos-
tre Senyor, que devia dir primer. Molt
me maravelle que s sien descuydats si 90
si les lletres són aribades allà.

La causa de la enemiga del duc me 95
par molt donosa, que, si ell se avia do-
nat entendre cosa tan fora de rraó com
aquexa, de l'enperador deu tenir la que-
xa, que no de nosaltres y, per a perdre 100
la de tots, se deuria recordar que és
stat en lo castell /f.3/ de Xàtiva, que
és bastant causa per a no acomanar-li
aquest càrec. Y, per a presomir de ser
per a ell, deuria husar millor del que
té. Tantes coses poria fer que perdésem
la pasiència y aribasen a les orelles de
sa Majestat que no li farien ningun bé.

Les favós que don Juan pensa tenir 105
se veuran a la fi, y, si no li aprofita

més l'aygua del fustet, ell restarà bonico. Pesa·m de sa perdisió, encara que ell y tots los altres tingem malia tan formada contra nosaltres, y asò·m dóna més esperansa que surarà nostra justícia, pux no volem més del que per ella·ns pertany. 110

Yo escriuré a l'abadesa de Jerusalem com vostra senyoria manà, encara que só certa que no aprofitarà, segons me diu mosèn Camós ab una lletra que rebí ayr, que determinadament li à dit que s'enporte sa filla, sinó que la y trametrà a cara, que en lo capítol que aquí an tengut los frares an determinat que la tra-gesen de contine/n/t. Ell diu que à fet ses rrèpliques, yo crec que quals acostuma, y que té poca esperansa que puga /f.3^v/ acabar res; y mostra molta congoxa y que no té ningun remey. Voldria que procuràsem algun monestir así en Castella per a mudar-la, lo que yo no faria per res perquè basta que ella y sa mare ajen onplida tota Catalunya de ses bones obres, no és menester fasen altre tal en Castella, y en ninguna part perseverarà y, en fi, és filla de mare. En tot yo la tinc per perduda y tinc-ne la passió que vostra senyoria pot pensar; y de son pare no·m puc acabar de apiadar, pux és causa de tot y may nos à volgut creure, sinó seguir a sa muller y, com no té remey, llavòs ve al socoro. Déu y proveexca, que yo no sé què m'í fes. 125 130 135 140

Yo conte lo meu preyat de XXII de noembre, y ar'à un any contava de XX y paria de XIX de joliol. Yo crec que ara

no m'aluyaré del matex tems y és tant
 curt lo que y à de así allà que tem que
 los negosis donen lloc a la venguda de
 vostra senyoria, de la qual son ben ser-
 ta no faltará si en ninguna manera pot
 ser. Plàsi'a Déu giar-o, que Ell sap lo
 que yo u de/f.4/sije.

145

150

Ja entenc en cercar ama per no es-
 perar-o a la dareria. Voldria la pajesa
 per fer-ne més a mon plaer, Déu m'i de-
 xe asertar.

Esta lletra se comensà ayr, y des-
 pús ayr escriví a vostra senyoria ab un
 criat del duc de Sogorp y, no trobant
 portadós per aquí, yo escriuré per via
 de Barcelona, y axí sopleque a vostra
 senyoria fasa lo matex.

155

160

En Palàsio me an demanat un pot
 de ingüent setrí que sia fresc, sople-
 que a vostra senyoria lo m'envie ab lo
 primer portador.

Si sor Custòdia yx del monestir,
 yo crec porem cobrar los sent-sinquen-
 ta ducats y vindran a conte per a pagar
 lo que s'à dat a sa jermana, que enca-
 ra's deu a Bolet. Si a vostra senyoria
 li par que serà bé proveyr que's cobren
 en cas que yxca, mane-u escriure allà.

165

170

Totes les de casa besen les mans
 de vostra senyoria y yo'm comane als de
 aquí. Y acabe soplelicant a nostre Senyor
 la molt egrègia persona de vostra senyo-
 ria garde y estat prospere, com yo de-
 sije y e menester.

175

De Madrid, a XXIII de abril.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

180

/F.4v/ Si vostra senyoria tenia sentiment que exint la monja o en altra manera se volgesen entrar en aribar o ja de fet, li par a don Juan, mon senyor, seria bé ajudar-se de algunes persones que té aquí, que creu que farien lo que és menester. Si a vostra senyoria li par que ell li envie algunes lletres perquè, en cas que fosen menester, se'n pugés servir, poria fer escriure als que tenen càrec dels llocs del marquès d'Elche, y també als del marquès de Dènia, y als de la marquesa de Zenete y al duc de Gandia, que ultra les moltes ofertes que li té fetes per lo plet que té ab lo almirant, té per sert acodiria de bona gana; y, tenint vostra senyoria jent de tots estos llocs en Rriba-roja, yo crec poc avantatge li portaria l'altra part. Avise'm si mana s'envien dites lletres, que de continent se faran.

Don Juan, mon senyor, besa les mans de vostra senyoria, y està molt bo, com dic en la lletra, y no escriu per aver estat ocupat vuy en aconpayar a la enperatriz, que és anada a la casa a on se à de mudar, y après al prínsep, que és exit al camp.

Molt egrègia senyora:

Divendres pasat escrigí a vostra senyoria, ab lo comanador Rribera, rresponent a la més fresca lletra que de vostra senyoria tinc, que és de XXVIII del pasat. Lo que de llavòs ensà puc fer saber a vostra senyoria és que don Juan, mon senyor, y Lloyset y yo estam molt bons, llaós a Déu. Y a mi no m'afeta ninguna operació lo camí de así a Guadalajara. 5 10

Tinc la mateixa dolor de costelles que ar'á un any en la part esquerra, però estic més grossa, axí de ventre com de tot lo resto. A nostre Senyor plàsia deslliurar-me com Ell serà més servit, y que los negosis donen lloc a la venguda de vostra senyoria, que ara·m par que està en lo ple d'ells y crec que serà millor no aver de tenir respecte a ninguna de les /f.lv/ parts com fins así, axí per la espidició com per tot lo resto. Molt folge que los jutjes vagen més atentats que solien y que vostra senyoria aja cobrats amics, yo espe-re en Déu que ajudarà a sa bona intension. 15 20 25

Y no·m maravelle de les oradures que don Juan fa, ni de les menases de tots ells, pux tots los o conporten, y axí's pasará lo del tret de la escope-ta y lo que més avant fan, com féu lo 30

desorde de Llâser Margarit, que yo crec
 que Déu permet que en lo que féu aquí
 y après en G/i/rona no s'i aja fet nin- 35
 guna provisió, perquè n so se atrevex-
 ca a fer altra cosa ab que les pac totes.
 Déu los inllumine a tots y aja piatat
 de la pecadora de la monja com yo la y
 tinc. 40

De Barcelona me à escrit mosèn Ca-
 peller com tenia despachat lo que vostra
 senyoria manava, però, ab tot, escriu-
 rà allà don Juan, mon senyor, per a que
 si és menester altra cosa, y a Roma es- 45
 criurà ab lo primer coreu, Déu vulla
 que aprofite més que les altres voltes.

La enperatriz tingé divendres pa-
 sat unes dolorettes. És stada fins vuy
 al llit. Està molt bona, crec que fou en- 50
 tra/f.2/da del vuytèn mes, per asò no
 s'és vuy mudada a l'altra casa. Lo prin-
 sep està molt bo, quart-lo Déu, encara
 no.l nos an entregat. La marquesa de
 Llombay à parit una filla. Lloyset besa 55
 les mans de vostra senyoria y que no
 respon a sa lletra per ser tart, y que
 ell té molta gana de saber escriure
 per poder-li escriure de sa mà. Aprèn
 per maravella, quart-lo Déu, al qual 60
 sopleque la molt egrègia persona de vos-
 tra senyoria garde y estat prospere,
 com yo desije y e menester.

Es de Madrid, a X de mag.

De vostra senyoria major servidora 65
 y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Ayr aribà Llobera, ab lo qual rre-
 bí la lletra de vostra senyoria de XIII
 de aquest y, ab ella y ab saber noves
 de vista, selebrí la pasqua après de 5
 ser pasada. Vuy e rebuda altra lletra
 de vostra senyoria de XVIII de aquest,
 que, per ser tan fresca, me à donada
 la vida. Per totes bese les mans de
 vostra senyoria infinides voltes, y al- 10
 tres tantes gràcies fas a nostre Senyor
 per estar vostra senyoria ab la salut
 que tots desijam y pasar aquexos tre-
 bals ab tant esfors, que bé par és sa
 intensió rrecta y la que deu. Y axí es- 15
 pere yo en Déu que confondrà als que sens
 temor seu, sols per pur interès, se vo-
 len po/f.1^v/sar en coses tan escusades.
 La lliga de don Juan y de Margarit no
 puc entendre, que la de Mascó crec que 20
 serà per aver-li promès alguna cosa per
 a sos néts en cas que yxca la monja y
 case ab ell; però l'altre, si no li pa-
 gen sos treballs ab dinés, no sé què lo
 y mou. 25

Dona Juana de Beamont me par que
 fa una bona empresa de carregar-se l'à-
 nima de sa neboda sobre la sua. Y no
 és de menys notar la de don Juan, pux
 se carega tot lo que toca a Déu a la es- 30
 quena y, més avant, la onrra de dexar
 a sa Majestat en tal jornada, sent-li

criat y segint-lo tants estranjés. Déu
 los inlumín a tots, que bé n'an menes-
 ter, y al comisari que fasa dreta jus-
 tícia. 35

Y si consenten que los de la lli-
 ga parlen a la monja cada hu per sa
 part, yo crec que prest serà desfeta
 segons tenen diverscs intensions. 40

Les provisions dels frares tostems
 crec aprofitaran y també les de vostra
 senyoria, que mosèn Capeller me avia
 escrit que les avien ben despachades.
 Don Juan, mon senyor, à tornat a escriu-
 re /f.2/ a Rroma, Déu vulla que aprofii-
 ten més que fins así. 45

Vuy és arribat coreu de Barcelona
 ab la nova que era ja aribada l'armada
 de Màlega y que sa Majestat manava que's
 donasen molta presa a embarcar, y que
 avien feta mostra de tots los cavallés
 y sa Majestat armat ab ells, que fou
 molt jentil cosa. És tanta la jent que
 cada dia va que no resta en Castella
 "grande" ni cavaller que no tinga just
 inpediment que dexe de anar. Dilluns pasà
 per así l'infant don Lloýs de Portugal,
 per la posta, y tras ell an pasat més
 de quaranta cavallés portugesos, y los
 més sense llisència de sos pares, y
 eren tants los que'l volien seguir que
 fou menester que'l rey proveýs als pa-
 sos per no dexar anar tots los que volien,
 que's creu que foren restats pocs en
 Portugal si axí no's fos fet. Miraculo-
 sament, par que's mostra nostre Senyor
 en esta enpresa de sa Majestat com en
 totes les altres; plàsi'a Ell giar-lo
 com tots avem menester. 50
 55
 60
 65
 70

La enperatriz està bona, encara no s'és mudada a l'altra casa per les dolós que tingé /f.2v/ en lo principi de aquest mes. Diuen que, en entrant en juny, se mudará y exirà lo prinsep de poder de dones, lo qual està molt bo, quart-lo Déu, y don Lloýs, per lo semblant; ell escriu a vostra senyoria y per so'm remet a sa lletra en lo que d'ell poria dir. 75

A don Juan, mon senyor, l'à tornat a tentar la hijada, encara que no tant fort com en Monsó, però à llansat una pedra molt poc menor que un piyó y, com los rremeys que per a llansar-la s'an fets són contraris per la gota, ha pres en un jenoll, y tinc esperança que no sercarà los peus com altres voltes. Plà-si'a nostre Senyor que axí sia y Ell sia lloat de tot, que sert no ve per desorde, que no-s poria tenir major rregiment. Ell besa les mans de vostra senyoria y no escriu per ser tart. Yo estic molt bona. 80 85 90

Ja crec aurà escrit mosèn Camós a vostra senyoria en què an parat les coses de sa filla. No li poria dir quant d'enug n'e agut; ell se clama dels frares y de les monjes, y tota la cul/f.2v/-pa és sua de aver sofrit a sa muller y a sa filla tot lo que an volgut fer; y axí u farà d'así avant, que ja no braveja contra elles com solia abans que pensàs que l'agesen de traure. Déu y proveexca y a nosaltres nos mude la mala sort que tenim ab monjes, que no sé si may gosaré entrevenir en que n'accepten. 100 105

Don Juan, mon senyor, diu que s'espanta com los frares de aquí, tenint tan-

ta favor en Rroma y en la Cort de sa Majes-
 tat a causa del cardenal, no an procurat
 algun breu o almenys que juntament ab 110
 aquex comisari los atmeteson altre per
 sa part. Tot o encamine Aquell que sap
 lo que à de fer més servey, lo qual la
 molt egrègia persona de vostra senyoria
 garde y estat prospere, com yo desije 115
 y e menester.

Ès de Madrid, a XXII de mag.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

Per don Jeroni à tornat a escriure 120
 don Juan al comanador major y Diego Flo-
 res o solisita. Plàsi'a Déu que s'acabe
 com lo de la vezeria de Barcelona, que
 s'és aguda per a mosèn Camós per altri.

Molt egrègia senyora:

L'altre die escrigí a vostra senyoria llarc per coreu, rresponent a totes les lletres que tenia, per so no u seré ab esta y també per la presa del portador, per so serà sols per fer a saber a vostra senyoria de nostra salut. A don Juan, mon senyor, l'à maltractat la gota, que li à donat alguns nits molt males y li à cercats los dos peus y jenols. De dilluns ensà à nat tostems millorant y té's ja bé y camina sobre los peus, llaós a Déu. Así à fet un tems tan desbaratat que axò crec és stada causa de son mal. Yo estic molt bona y Lloÿsico, bonísim, quart-lo Déu, y besa les mans de vostra senyoria, la vida y estat de la qual nostre Senyor garde y prospere com yo desije /f.1^v/ y e menester.

Es de Madrid, a XXVIII de mag.

Don Juan, mon senyor, besa les mans de vostra senyoria y no escriu per estar dinant.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

5
10
15
20
25

Molt egrègia senyora:

Ab lo portador, sabrà vostra senyoria noves de vista de nostra salut, la qual és al present molt bona. Don Juan, mon senyor, és exit vuy de casa y està ja bo, llaós a Déu. Lloyset està bonísim; ayr lo trasquilaren y no li està tan mal com solia, crec yo que u fa que està més gros y de millor color que los anys pasats. Ell continua son estudi, axí d'escriture com de gramàtica, y fa-u molt bonico. Besa les mans de vostra senyoria moltes voltes. Yo estic bona, però sent la calor estremadament, que la fa ja molt gran, y ara, que ns mudam a més estret aposiento, crec la sentiré més.

Demà s muda la enperatriz a l'altra casa y don Juan, mon /f.1v/ senyor, comensarà a servir son ofisi; plàsi'a Déu que sia per a son servey. L'aposiento que ns an dat en Palàcio és molt chic y roýn perquè aquella casa està en part que no s s'i poden mesclar altres ab pasadís y, encara qu'ella és molt gran, és tanta la jent que posa dintre que és maravel·la que y capien. Y, per rroýn que sia lo que ns cap a nosaltres, determinam estar allí, axí perquè don Juan no fasa tanta absència al prinsep com perquè anant y venint, ab la calor y sol, tantes voltes a sa posada no fos causa

d'enmalaltir-se, y també que volen que
 ell dorma lo més del tems en la cambra
 del prinsep. Y, per ser yo jove y estran-
 jera y sens mare ni sogra en esta terra, 35
 no'm par estaria bé en una posada a part,
 sens tenir la ombra y conpayia de marit
 de nit ni de dia. Y per so tinc per bé
 de sofrir qualsevol estretura, pux pense
 que, avent parit la enperatriz, yran a 40
 altra part a on y aurà millor avinente-
 sa de paradisos. No se m'espera molt /f.2/
 bona vida, però, rrecordant-me d'esta
 anada de sa Majestat, fas moltes gràcies
 a nostre Senyor de la mercè que m'à feta. 45

Per a parir serà forsat pasar-me'n
 a l'altra posada que'ns an dada, que
 és rraonable, segons les que per allí
 y à, que en Palàsio no y auria manera,
 y, encara que la y agés, venint vostra 50
 senyoria, me'n pasaria a la posada. Plà-
 si'a nostre Senyor que en asò no y aja
 destorp.

Yo crec que pendré un'ama flamen-
 ca que à dies que està en esta terra, 55
 que està ja en lo mes per a parir y à
 criat altra volta. És dona molt neta, y
 política, y ben enrraonada, y los que
 l'an vista criar diuen que u fa molt
 bé y és gran lletera, y par molt ben 60
 acondicionada y beu aygua. Y totes es-
 tes coses me fan inclinar a pendre-la.
 És bona dona, que és lo principal, y
 jove y de bon jest.

De Barcelona no tenim noves que 65
 sia encara embarcat sa Majestat, però
 creya's que s'avia d'enbarcar dilluns
 pasat. Vuy o demà s'espera coreu. Tots
 los que don Juan, mon senyor, /f.2v/

avia escrit que entengosen en les provi- 70
sions que vostra senyoria aquí avia menes-
ter per aquexos negosis, escriuen que u
an fet. Plàsi'a Déu que aprofite, al qual
soplique la molt egrègia persona de vos-
tra senyoria garde y estat pròspere, 75
com yo desije y e menester.

Es de Madrid, a II de juny.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li be- 80
sa.

Yo estoy bueno y beso las manos de
vuestra señoría, qu'es lo que más aora
deseo poder hazer en esta convaleçençia.

Molt egrègia senyora:

Despús ayr, rrebi una lletra de
 vostra senyoria de XXIX del pasat, per
 la qual li bese les mans mil voltes
 y, per les benediccions que en ella m
 dóna, més de altres tantes, que molta
 confiança tinc que m'an de compondre,
 axí en aquest part com en tot lo resto. 5
 Yo estic bona y esperant cada dia la
 ora del part, que és cosa nova per a 10
 mi entrar tant en lo mes, però axí so-
 len ser cada u de sa manera. Bé crec
 estarà vostra senyoria ab ànsia y, per
 so, voldria tenir cada dia ab qui es-
 criure, y, si en sent deslliurada no 15
 trobe portador, enviaré ome propi.

Don Juan, mon senyor, està /f.l^v/
 molt bo, quart-lo Déu, que la sospita
 de la pedra no fou res. Lloyset està 20
 bonísim, que no li-s par jens lo cadarn
 que à tengut; besa les mans de vostra
 senyoria. Y vuy an cantat ell y lo prin-
 sep vespres y completes de nostra Senyo-
 ra.

De les lletres que avem agut de la 25
 enperatriz, seran les minutes ab esta.
 Les que van al duc y Consell y a Gon-
 bau an fet plec per al duc, y partex de-
 mà ab ome propi seu, que esperava esta
 resposta y àns paregut bé que anasen 30
 per aquella via perquè les tingén en
 més que no tendrien donant-les vostra

senyoria, perquè paria que les avem procurades ab favor, y ara parrà que ve de sa Majestat. Les de Rroma seran ab aquesta, ab ses minutes. Plàsi'a Déu que aprofiten per a que'ns fasen justisia, pux la tenim. 35

Vuy à vuyt dies que escriví llarc a vostra senyoria, ab lo frare de Mallorca, de tot lo que concoria, y per so no serà esta molt llarga, y també per ser tart y aver de partir lo /f.2/ portador molt matí. 40

Sa Majestat, y lo prinsep y infantetes estan molt bons, encara que la enperatriz ab molta congoxa per tardar tant noves de l'enperador, y ab molta rraó. Plàsi'a nostre Senyor portar-les-nos prest quals desijam y à menester la Cristiandat. 45 50

A na Cams li an erat vuy les tersanes, y a na Oluja se li an doblades y, com ella és de flaca complecsió, està dolenta. Totes les altres estan bones, encara que na Blanes tingé l'altre die una poca de febra de cadarn, però no és estat res. Totes besen les mans de vostra senyoria. La muller de Çárate, l'aycayde, e feta venir, que és dona que à parit y sap ben servir, y té molt bona manera. Y axí, ab l'ajuda de Déu, pense que no'm faltará servey ni esta ab les devotes oracions de vostra senyoria, la vida y estat de la qual nostre Senyor me guarde y prospere, com yo desijé y e menester. 55 60 65

/F.2v/ De Madrid, a VIII de agost.

A tots los criats y criades de vostra senyoria me comane moltes voltes.

De vostra senyoria major servidora y més obediencia lla que les mans li besa. 70

Molt egrègia senyora:

La més fresca lletra que tinc de
 vostra senyoria és de XXX del pasat,
 que may só estada tant sens saber no-
 ves, lo que m fa estar ab molt'ansia 5
 y cuydado; plàsi'a nostre Senyor que
 no sia falta de salut sinó de porta-
 dós. Y lo que més pena m dóna és que
 esta senmana an vinguts dos de aquí,
 la u és de la reyna y l'altre un ma- 10
 llorquí que vingé per la posta per
 negosis. Y també m'à pesat en estrem
 que de así no ajen anat ara molt sovint
 perquè sé estarà vostra senyoria ab àn-
 sia. Y l'altre dia se ns partí un coreu 15
 sens saber-o y, per so, crec aribarà
 esta a bon tems y ab /b/ones noves de nos-
 tra salut, llaós a Déu. Don Juan, /f.1v/
 mon senyor, està millor que sia estat
 molts dies à y yo tan bona com si no 20
 agés parit. Lleví m del llit à nou dies
 y ja comense a nar per casa, y sent-me
 molt esforçada. E purgat molt més que
 ar'à un any. Pense exir a misa la ves-
 pra de nostra Senyora de setembre, que 25
 aurà quatre senmanes complides, y tor-
 nar-me n aquell matex dia à Palàsio, axí
 perquè tem que lo treball de anar y ve-
 nir a menjar así no fasa mal a don Juan,
 mon senyor, com perquè sent molta sole- 30
 dat, que a ell no l puc veure sinó a
 ores furtades y, pux asò m falta, tot

lo restant no m'és res y, per estret
 que sia l'aposiento de Palàsio, pux
 ja no fa calor, nos establirem tots a- 35
 llí, que no estaria en lo cor reposat
 si dexàs la chica así. Fas conte que de
 nit tot serà llits y de dia plegar-los,
 en serà la estretura molt gran, però
 crec que durarà poc, que, en venint co- 40
 reu de l'enperador, se determinarà a
 on yrà la enperatriz a tenir est yvern.
 Bé desije que no pasà/f.2/sem los ports
 perquè no ns lluyàsem de aquí.

Lloyset besa les mans de vostra se- 45
 nyoria, y està bonísim, quart-lo Déu,
 y vuy molt ocupat en mirar los que co-
 ren la sortija.

Catarineta està la més bonica del 50
 món y és tan gran y tan grosa y tan es-
 forsada que par de tres mesos. És molt
 gasa y ben rossa, y no dels que tiren
 a blanc, sinó molt daurat; crec que en
 axò y encara en les faysons semblarà
 a vostra senyoria; plàsi'a Déu que en 55
 tot li semble, que no serà causa que
 l'avorexcam. Té ja los brazos defora
 y la manera dels vestits que li porte
 és la de nostra terra, que lo de así
 no m'agrada. Sols en una cosa e feta 60
 la castellana perquè m par que s crien
 més sans y a l'infanta feren lo matex,
 que, en sent nada, no li posaren sinó
 un ganbox y a cap de sinc dies lo y
 llevàrem y, de llavòs ensà, va cholle- 65
 ta, que li està lo més bonico del món.
 Té lo cap de molt bon tall y net com
 un or, que ninguna caspa à treta.

Perquè así acostumen de fer de les

- filles tres padri/f.2^v/nes y dos padrins, 70
determinàrem que fosen pobres, perquè,
sent de altra sort, avien de ser de Pa-
làsio, a on y à algunes pasion/s/ y, per
fer-o tot bo y no mostrar-nos més de una
part que de l'altra, avem pres aquest 75
càmi y no me'n só penedida, que e aser-
tat en pendre conpares de Bonavida, y
que an presa amor a la chica y pregaran
a Déu per ella.
- L'ama prova molt bé fins así, en- 80
cara que l'altre die·ns féu un poc de
por, que li pres molt gran febra y agé-
rem de cercar qui donàs a mamar a la
chica. Volgé Déu que fou fímera. Espe-
ràrem si respondria a tersana ni a quar- 85
tana abans de tornar-la-y, y no és es-
tat més res, y axí la y tornaren demà
aurà vuyt dies. Agera·m pesat en estrem
aver de mudar, perquè esta·m par que·n
faré tot lo que voldré, y és molt come- 90
dida de menjar y de beure, que no beu
sinó una goteta de vi a dinar y a sopar
y,entre die, aygua.
- Sa Majestat y lo prinsep y infan- 95
tes estan molt bons /f.3/ y tots molt
allegres ab les bones noves de l'enpe-
rador, de les quals envie un trelat
a vostra senyoria, que és de una lletra
que don Lloýs de Ávila fa a don Juan,
mon senyor. Encara que va tart, crec y 100
folgarà vostra senyoria. Infinides grà-
sies sien dades a nostre Senyor per la
victòria que à dada a sa Majestat, a Ell
plàsia guardar-lo y tornar-lo ab alegria
en sos recnes. 105

La enperatriz yxqué al Te Deum lau-
damus a una església y a altra a la pro-
 fesó de les Gràsies, y así an coregut
 toros y jugat a cayes y a la sortija, y
 encara no sesen les festes.

110

Ab esta envie a vostra senyoria
 les lletres per al papa y conte de Ci-
 fuentes, duplicades de les que s'envia-
 ren per descuyt en lo plec del duc de
 Calàbria. Gregorio de Ayala à escrit
 lo que veurà vostra senyoria ab la sua
 lletra. Desije saber si à enviat a vos-
 tra senyoria tan bon rrecapte com ell
 diu. Y, si lo que de así avant s'à de
 fer en Roma, determinaré metre-lo-y a
 ell o a quel altre solisitador perquè
 /f.3^v/ don Juan, mon senyor, sàpia a
 qual à d'escriure sobre aquex negosi,
 del qual desije en strem saber en què à
 parat y com los à paregut al duc y als
 del Consell lo que la enperatriz à escrit.

115

120

125

Les mies dones estan ja bones, pe-
 rò tan flaques que encara tenen vida
 de malaltes, especialment Oluja, que
 à menys que la dexà la febra. Na Blanes
 à de soprir per totes y a ella e donat
 càrec de l'ama y de la chica perquè és
 avesada de miyons y té edat per a sofrir
 males nits, encara que esta fins así no
 és ploradora.

130

135

Totes les de casa besen les mans
 de vostra senyoria y yo'm comane a tots
 los criats y criades de vostra senyoria,
 la molt egrègia persona de la qual nos-
 tre Senyor garde y estat prospere, com
 yo desije y e menester.

140

De Madrid, a XXIX de agost.

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans li
besa.

145

/F.4/ Soplíc a vostra senyoria que,
si à fet de l'ingüent de la fístola, que
me n'envie, que la marquesa de Lombay y
altres persones me·n demanen. Yo e fet
sercar así de la erba per a fer-ne y no
n'e trobada. Y, per cas no·n féu vostra
senyoria en mag y ara·s trobàs de la er-
ba, rrebria molt gran mercè que·n manàs
fer.

150

Molt egrègia senyora:

Ab don Juan Boÿl rrebí les lletres
 de vostra senyoria, ab les quals y ab la
 rrelasió de persona tan sèrta e sentida
 major consolasió que así poria dir, que, 5
 en veritat, yo estava ab molta congoxa
 per aver tant que no avia rrebudes lle-
 tres. Infinides gràcies fas a nostre Se-
 nyor que no és stada falta de salut, en-
 cara que la flaquesa que vostra senyoria 10
 m'escriu que té me dóna molta pena. Y bé
 veg que la té ab molta causa segons los
 trebals que à tengut y té, però lo que
 la jent li diu y yo li sopleique deu apro-
 fitar per a que vostra senyoria mire molt 15
 per si. Y axí, ab esta lo y torne a so-
 plicar omilment y que ab totes /f.l^v/ m'
 escriga la veritat de com se trobarà, que,
 si axí no u fa, serà causa de fer-me viu-
 re ab molta congoxa y fatiga. 20

Les lletres férem que donàs don Juan
 Boÿl al frare y que li fes un rraonament
 de part de les monjes. Y axí u féu, y
 l'endemà vingé así a parlar ab don Juan,
 mon senyor, que és son confesor y sert 25
 molt bon ome, sinó que és molt rretret
 y encollit, però punchar-l'hem tant que
 li farem fer tot lo que serà menester.
 Consertàrem que ell, per sa part, par-
 làs a la enperatriz y als cardenals per- 30
 què no paregés que venia induÿt per nos-
 altres. Y axí u à fet, y encara no sabem

lo que à pasat ab sa Majestat perquè, a-
prés que li à parlat, que fou vuy, no
l'avem vist. Crega vostra senyoria que
farà molt al cas per a tot lo que d'así
avant serà menester aver-y instànsia de
les monjes, y en lo pasat agera molt a-
profitat. Fasa vostra senyoria que con-
tinuen d'escriure al frare.

Los del consell de Aragó /f.2/ són
ja en Saragosa ab lo duc, que y és ja a-
ribat. No sé quant se detendran; sap Déu
que bé desije que ariben per los negosis
de aquí. Vuy e rebut lletres de Barcelo-
na ab què·m diuen que an enviat a vostra
senyoria lo despag de Rroma, del que·m
só en estrem alegrada, que temia que no·s
fos perdut y, pux axò és aribat, encara
que tart, tinc esperansa que poré prest
besar les mans de vostra senyoria, que
Déu sap que u desije com la vida y, pux
la causa prinsipal serà en Rroma y les
altres así, serem fora de aquexos jut-
jes apasionats, y vostra senyoria, de aque-
xa terra, a on li an donat tants trebals.
Bé voldria saber si an enebits los actes
que à fets fins así Gonbau, com los fal-
dos, perquè, en tal cas, crec tornarien
la monja en son monestir y, si axí no és,
no sé si satisfaria procurar lo de Gandia,
com tinc escrit a vostra senyoria. Avise·m
del que manarà.

Don Juan Boÿl mostra tanta voluntat
que li som tots en la obligació /f.2^v/ que
vostra senyoria diu, y axí faré per ell
quant nos serà posible, y yo li daré los
dinés que·m manà, que bé crec no li·n so-
bren a vostra senyoria.

En lo de don Gillem no s'à parlat fins así perquè yo escrigí que m'avisa- sen si volien que·s fes l'asento ab la enperatriz, pux lo prínsep no prenia patjes, y no·m respongeren. Ara s'i treballarà com si fos l'interès de Lloysi- co, lo qual està molt bo, guart-lo Déu, y axí u estan sos pares. Y yo yxiré demà a misa y de allí me·n torne a Palàsio. Estic molt bona y esforsada, y axí u està Catarineta, que par que tinga tres mesos, guart-la Déu.

Vuy à aribat coreu de sa Majestat, que·l dexà molt bo y enbarcat per a Se- sília. Ab altre enviaré trellat de les noves, dic de la manera com à dexat a Túnez, que, ab esta, no tinc tems perquè·m diuen que partex la posta molt matí y és molt tart. Y, per so, no serà esta més llarga, ni escriu don Juan, mon senyor, que és ja en Palàsio, y crec yo que al llit.

Totes les de casa besen les mans de vostra senyoria. Y les malaltes són ja guarides y exiran demà a misa en mi, plaent a Déu, al qual sopleque la molt egrègia persona de vostra senyoria guar- de y estat prospere, com yo desije y e menester.

De Madrid, a VI de setembre.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Dilluns pasat escrigí a vostra senyoria sota plec de don Juan Boÿl. Y en esta ora me an dit que partia coreu ab esta nova de Menorca y, perquè ningú vaja sens lletra mia, faré esta, encara que breu per no tenir tems. Nosaltres estam tots molt bons, llaós a Déu. Yo yxquí a misa la vespra de nostra Senyora y portí la chica al bras, com e fet a tots los altres. Yxquí a una església de la Consepsió, que és monestir de monjes molt devot, y de allí me'n torní a Palàsio. Y, en acabant de dinar, pasí a la enperatriz y axí de sa Majestat com de totes estes senyores fuý molt ben rebuda. Tantost me manà la enperatriz que li fes portar la chica, que li a/f.l^v/vien dit que era tan bella criatura que era cosa de veure. Yo la fiu portar y pres-la en lo bras y seyà-la dos o tres voltes, y espantàs de veure-la tan grossa y tan gran, y paregés tant major que la infant. Y après anà de bras en bras per aquella cambra y feren entrar allí a la sua ama y a na Blanes, que l'avien portada fins a l/a po/rta de la cambra. Lo prínsep dix a don Juan, mon señor, que ell volia que esta y totes les que yo parís fosen dames de sa muller.

L'ama prova per maravella, y la chica ab ella. Es tan comedida de men-

5

10

15

20

25

30

jar que no menja bosí sens demanar si
 serà bo per la llet. És un ànjel de
 condisió y tan on/e/sta que de parlar
 ab son marit té vergoya. Na Blanes,
 que té càrec d'ella y de la miyona, o
 fa y u entén tan bé com si n'agés
 criat una de seva. 35

Lloyset està bonísim, guart-lo
 Déu, y besa les mans de vostra senyoria. 40

Estremadament desije lletres de
 vostra senyoria, prinsipalment per
 saber de sa salut, que Déu guar/f.2/de,
 y aprés per saber dels negosis y lo
 que s'à fet aprés que és vingut lo de
 Rroma. 45

Don Juan, mon senyor, besa les mans
 de vostra senyoria y li soplica que li
 perdone com no escriu, que, per estar
 lo prínsep indispost, no'l gosa dexar,
 que esta vesprada li à pres una poca
 de febra, crem que és de cadarn. Espe-
 re en Déu que no serà res, al qual so-
 plique la molt egrègia persona de vostra
 senyoria garde y estat prospere, com
 yo desije y e menester. 50 55

De Madrid, a IX de setembre.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa. 60

Molt egrègia senyora:

Ab l'ome que vingé ab Palau, escri-
 gí a vostra senyoria, y pensava poder-li
 enviar ab ell les lletres que seran ab
 aquesta y no les pugérem aver. Y també
 e fet esperar per elles tres dies aquest
 criat de don Juan Boyl per enviar-les per
 persona segura. Y pensí poder enviar pro-
 visió, que axí avia manat la enperatriz
 que's fes, y no l'an sabuda fer ni tenen
 sajell per a ella, y per so an fet lle-
 tres, de les quals no envie trellat per-
 què, estant yo ab lo prínsep, les fer-
 maren y, com los avíem donat presa abans,
 clogeren-les tantost; y, com yo yxquí
 d'allí, ja foren closes, però yo les avia
 vistes abans de fermar, /f.1^v/ y par-me
 que anaven ben conformes a les minutes.
 Y llavòs les volgí fer trelladar, sinó
 perquè era tart, que ja la enperatriz
 se volia metre al llit y perquè les fer-
 mäs abans. Elles bé van, Déu vulla que
 les obeexquen millor que les pasades y
 que vingén prest los del Consell perquè
 pugam enviar les provisions que seran
 menester y traure les causes rreconosendi.

Lo prínsep à vuy onse dies que es-
 tà ab sa febra contínua y rrepresions y,
 encara que tot va diminuynt, estam ab la
 congoxa que vostra senyoria pot pensar
 fins a veure'l quití. No té acsidents nin-
 guns, ni mal de cap, però està molt flac

5

10

15

20

25

30

y desmenjat. Plàsi'a nostre Senyor donar-
li prest salut, y axí sopleque a vostra
senyoria lo y comane més encaridament
de l'ordinari, y que u comani també ad
aquexes rreligioses, ses amiges. 35

Fins así li à fets los caldos lo
coc tals y quals ells acostumen. Yo fre-
gia mentota y no gosava dir res, però
ayr no u pogí conportar, que li portaren
una /f.2/ presa de caldo feta de dos
gallines y tan negra que paria caldo de
llentilles, y tenia tal sabor que no'n
pugé beure glop. Vingí-me·n a mon aposien-
to y, de mija polla tendra, fiu una pre-
sa de caldo a la nostra manera. Paregé·ls
als metjes tan bé com la·ls mostrí que
determinaren dar-la-y y que les fes yo
d'así avant. No sé si voldran que dure. 40 45 50

Don Juan, mon senyor, besa les mans
de vostra senyoria y li sopleca que li
perdone com no escriu, que no té tems per
a res, y yo, escasament.

Don Lloýs també besa les mans de vos-
tra senyoria. Y encara no lí·s menejen
les dents. Ell, y la chica y nosaltres es-
tam molt bons, llaós a Déu, al qual so-
plique la molt egrègia persona de vostra
senyoria garde y estat prospere, com yo
desije y e menester. 55 60

De vostra senyoria major servidora y
més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Disapte arribà así lo portador d'es-
ta ab Palau, ab lo qual rrebi les lle-
tres de vostra senyoria y, ab elles y
ab les noves de vista, major mercè que 5
así poria dir; llaós a nostre Senyor,
com les de la salut de vostra senyoria
són tals com yo desije. A Ell plàsia
conservar-la-y de la matexa manera y fer-
me mercè de dar-li llibertat per a que 10
prest li puga yo besar les mans, que may
tant o desigí. Y per so estava ab molt'
ànsia del despag de Rroma, que avia por
que's fos perdut com tant tardava, y
par-me que li arribà a vostra senyoria 15
a bon punt, y a les pobres monjes, millor,
pux les tenia Gonbau tan estretes, lo
qual aurà acabat de cobrar lo crèdit ab
la jent, segons à husat bé de sa comi-
sió, y ab /f.l^v/ nosaltres tendria ell 20
y los altres jutjes prou que fer de gua-
yar-lo segons se són aguts en nostres
negosis y, per so, lo millor partit que
vostra senyoria pot pendre és traure·ls-o
tot d'entre mans. Yo e trelladat lo que 25
an de contenir les lletres en Castella,
y trebale de aver-les, però, ab lo mal
del prínsep, dupte que sien fetes per a
que les se'n puga portar lo portador.
Ara e'nviat a saber si seran fetes dins 30
dos dies, perquè, si u són, fer-li a es-
perar; si no, enviar-les e ab lo primer,

que don Juan Boÿl diu que à d'enviar
dins pocs dies un moso.

Lo mal del prinsep és febra con- 35
tínua ab dos rrepressions cada dia, y
asò à vuy sis dies que li dura. An-lo
rraysmat de les cames y vuy l'an pur-
gat ab magna. A-li ben obrat y vuy, lla-
ós a Déu, la febra y la rrepressió és 40
estada molt menor que los altres dies,
però, fins a veure·l quyti, no estarem
fora de congoxa ni de treball, que és
qual vostra senyoria pot pensar. Y per so
no serà esta tan llarga com yo voldria, 45
que aquest poc de tems e furtat per a
fer-la. Don Juan, mon senyor, no sé si
porà escriure, perquè de nit ni de dia
no·s partex de s'Altesa. Nostre Senyor
o guarde tot com és /f.2/ menester. 50

Nosaltres, a Ell gràcies, estam
tots molt bons y no·m só poguda aconor-
tar de dexar la chica en la posada,
com tinc escrit a vostra senyoria, y
també perquè lo tems à refrescat. Dorm 55
así Lloyset, que ara, pux no fa calor,
se pot millor sofrir la estretura, en-
cara que sert és molt gran, però, per
no aventurar la salut, se pasa lo tre-
ball. No estiga vostra senyoria ab ànsia 60
dels chics, que ells estan molt bons,
guart-los Déu, y no·s partexen de mon
aposeno de nit. Catarineta està molt
bonica, y és blanca y gasa y rrosa molt
més que l'altra, que no par sinó daurat 65
lo seu cap, y no·l té com los altres,
sinó rredó y de molt bon tall. Y, per a
que tingés lo nom de vostra senyoria,
no era menester saber que l'agés portat

ab si, sinó que, per fer menzió d'estos 70
altres avis y perquè no'ns llastimàs
rrecordant-nos de l'altra, volgé son
pare que's nomenàs Catalina.

Don Juan Boÿl fa ab molta volun- 75
tat tot lo que és menester, y ab la ma-
texa farem así tot lo que porem. Per
ell, ja don Juan, mon senyor, à parlat
ab la hu dels seus jutjes, lo qual no
solament à dit que mirarà sa justícia,
però à mostrat folgar /f.2v/ que li s' 80
oferís cosa en què li pogés fer servey.
Y l'altre jutje és molt més amic del
conte, de manera que los dos crec yo
que folgaran que tinga justícia, per
ser-la-y molt conplidament. 85

Lo de don Gillem se negociarà en
estant bo lo prinsep, plaent a Déu. Les
gorgeres enviaré lo més prest que poré,
que, per no aver-ne trobades de fetes
que fosen jentils, no les envie ara. 90

Yo, esperant la venguda de vostra
senyoria, no li e escrit lo que y avia
que dir de les mies dones. Oluja és una
segona Avellaneda y, en algunes coses,
més ycnosenta. Y, tras asò, estant sa- 95
na, no'n tinc ningun servey, que no és
per a res; la faena que à feta en un
any no crec que valga un rreal y aquexa
molt roÿna, y ara, com és stada malalta,
avem tengut lo major treball del món ab 100
ella, que no la podiem fer menjar res
que li donàsem, y als metjes y a tots
quants vey a se clamava que la dexàvem
morir y demanava coses de menjar d'ama-
gat, y allò menjava. Y tota la sua con- 105
goxa era que per a ella y a na Cams no

avien de cuynar en una olla sent ella
 dona de bé y l'altra /f.3/ no. Y lo prin-
 sipi del seu mal fou enveja de na Cams,
 que, perquè yo li enviý una tallada de
 meló, plorà dos dies, que li s'unflaren
 los huls com unes nous; y après li pres
 la febra. Y, de coses d'esta manera, y à
 tant que dir, que no s'escriuria en molt
 paper. Y, anant en la Cort, que no pot
 amportar moltes dones, no·s pot sofrir
 que sien inhútils, y per so estic deter-
 minada d'enviar-la en la pau de Déu a
 sa terra en trobant bona compayia, y só
 estada temptada d'enviar-la ab aquest,
 sinó perquè encara està flaca. Y també
 tenen así una dona per a enviar a na May,
 y per a les dos vindrà a conte que vagen
 juntes. Esta no u sap encara, que bé
 crec que li sabrà a piyons, que té bona
 vida, almenys millor que en Servera.

Na Cams està bona, encara que no à
 cobrat encara; com és vella no·s pot
 tant prest refer. Na Blanes servex molt
 bé y ara, en lo càrec que li e dat de
 la chica y de l'ama, o fa per maravella.
 Fa bé tota cosa de mans, sinó que fa
 poca faena, y ara tanpoc no·n pot fer
 molta. Té algunes frescoretes de jove,
 però no cosa mala ninguna; servex ab amor.
 Y, pux n'e menester altra dexant na Olu-
 ja, si fer-se pogés, voldria que fos do-
 na de bé y que tingés bo/f:3^v/nes mans
 de brodar de totes maneres y que fos bo-
 na dona, que és lo prinsipal, y per a
 comanar-li les altres. Aquexa cosina d'en
 Cams voldria yo que vostra senyoria pogés
 saber com à vixcut y com és anada y ven-

guda de Sivilla a Catalunya y après aquí,
 que, si asò's pugés saber y ella sabés
 ben brodar, per ser casi vasalla, flu- 145
 xar-m'i à que no fos dona de bé, pux o
 paregés en sa presència y obres.

En lo de mosèn Pons treballaré y
 a Palau tindré per molt rrecomanat y, si 150
 ell segex a Saposas y a Caldes, aurà me-
 nester poca rrepremsió.

La marquesa d'Agilar /y/ contesa de
 Faro besen les mans de vostra senyoria.
 Y yo acabe soplicant a nostre Senyor la 155
 molt egrègia persona de vostra senyoria
 guarde y estat prospere, com yo desije
 y e menester.

Ès de Madrid, a XIII de setembre.

De vostra senyoria major servidora 160
 y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Susara acabe d'escriure a vostra senyoria per un criat de don Juan Boÿl, ab lo qual li envie les lletres per al duc, y les del Consell y per l'abadesa de la Consepsió, per ser portador més segur. Y après se m'à oferit aquest, que, encara que sia lo matex dia y ora, no vull dexar d'escriure ab ell; però serà breu, sols perquè ab tots sàpia vostra senyoria de nostra salut, la qual és al present bona, llaós a Déu. 5 10

Y la del prínsep, no tal, que à vuy onze dies que li dura febra contínua ab repreensions, però és sens ninguns accidents y va molt diminuynt de cada dia, llaós a Déu. A Ell /f.1v/ plàsia dar-li prest complida salut, que fins a que la tinga estarem ab estremada congoxa. Soplíc a vostra senyoria que'l comane a nostre Senyor. 15 20

Y que perdone a don Juan com no escriu, que ell ni yo no tenim tems de res, lo qual besa les mans de vostra senyoria. Y Lloyset y sa jermana, per lo semblant, quart-los Déu, al qual soplíque la molt egrègia persona de vostra senyoria guarde y estat prospere, com yo desije y e menester. 25

Es de Madrid, a XIX de setembre. 30

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Lo senyor infant don Lloýs de Portugal esperam demà así, que ve de Tunis.

Molt egrègia senyora:

Dimecres pasat rrebí una lletra
de vostra senyoria de tretze de aquest
y ab ella molta consolasió, perquè vin-
gè a tens que era ben menester. Y no·m
maravelle que estiga vostra senyoria
ab ànsia del mal del prinsep, que así·ns
à tengut ab molta congoxa fins al cator-
ze, que fou dimecres, que li /de/xà la
febra y, de llavòs ensà, està sens ella,
llaós a Déu, y à cobrat l'apetit, que·l
tenia molt perdut. Demà pense que·s co-
mensarà a llevar del llit.

Y, juntament ab esta milloria de
s'Alteza, e tengut a Lloyset ab verola,
que la y conegérem vuy à vuyt dies, que
li pres febra. Y tres o quatre dies abans
li avien exit uns grane/ts/ per la cara,
y no parien de verola. La febra li durà
fins al dilluns y per la persona li à
exit rraonablement, y en la cara molt
poca cosa. No à tengut tos ni accident
ningú, gua/f.l^v/rt lo Déu, està ja bo
y casi tota seca la verola. En la mate-
xa ora que la y conegí, lo tragí a la
posada per causa del prinsep y de les
infantes. Ell n'és molt ben /guar/it, laós
a Déu, però no m'à faitat una congoxa
tras altra, que, com ve bona no ve sola,
y axí deu ser millor, pux nostre Senyor
és stat servit de colocar en la sua santa
glòria, sis senmanes après de ser nada, a
la mia filleta, la qual mori dimars, dia

de sent Mateu, a les vuyt ores de matí,
d'espasme, que no li à durat sinó ora y 35
mija, que a les sis y mijà li comensà
y en aquest tems li pres tres voltes, les
quals li bastaren per acabar-la. Tot o
pasà en los meus brasos, que morta la
llevaren d'ells, encara que après féu 40
un badallet. Beneÿt y lloat sia Déu de
tot, que cosa tan /re/pentina may la e
vista, y sens aver-y causa ninguna, que,
ab l'escarment dels altres qu'e perduts,
tenia tota la vigilànsia que era menes- 45
ter en esta, que contínuament la tenia
davant, y del seu llit al /me/u no y
avia sis pasos. Y no crec que l'aja bol-
cada na Blanes deu voltes, que tostems
o feya yo per mon pasatems, que encara 50
l'ama no u avia fet may, la qual no po-
dia ser millor, axí la llet com sa con-
disió y manera, que de son natural ningun-
na vianda rrevesa li sabia bona y, d'al-
tra part, per amor de la chica, del que 55
li deyen que·s guardàs no s'o acostava
a la boca, y de amagat no podia menjar
res, segons tenim lo aposento, /f.2/
que tot pasava per les mans de na Blanes
y yo u ordenava de matí, lo que avia de 60
menjar tot lo dia.

Y cada senmana li donava ad aquell
anjelet una volta del xxarop que acostume
y dos voltes de /o/li ab sucre, com vos- 65
tra senyoria me avia escrit, y tostems
estava molt temprada de ventre. Y axí es-
tava bellíssima criatura, de manera que
no·m rresta escrúpol que no s'i aja fet
tot lo posible en mirar per sa salut y,
per so, vinc a conèxer que és /stada so- 70

- la v/oluntat de Déu, y, pux axí és, so-
plique a v/ostra s/enyoria que's confor-
me a ella y prenga esta fatig/a/ ab es-
fors, perquè tras les altres no li daye
a la salut, y que a mi me aconsole fent- 75
me a saber d'ell/a/, que bé n'e/menester.
segons la soledat que la mia filleta /m'à/
dexada, que esta me à rrenovada la dolor
dels /al/tres, encara que conec que és
rraó de fer de tot g/ràcies/ a Déu de 80
tenir tres anjelets en paradís
- La en/pera/triz y totes estes se-
nyores an tengut molt'ànsia de aconso-
lar-me.
- Don Juan, mon señor, està bo de 85
salut, però qual vostra senyoria pot
pensar, encara que dessimula quant pot,
però bé li·s par en la cara, que de nígú
dels altres o à tant sentit. Y /d/e mi me
par lo matex, y la una de les coses que 90
més sent és pensar lo que vostra senyo-
ria sentirà, per /so/ la torne a sopli-
car, quant encaridament puc, se aprofite
de sa discreció y m'avise, ab tots los que
vénen, de sa salut, que esta senmana an 95
vingut dos //f.2^v/ correus de aquí ab les
noves de Menorca, y ab ningú e rrebudes
lletres.
- De alguns frares ne só informada,
com vostra senyoria manava, si poden 100
tenir en monestir de sa orde mo/n/ja de
altre àbit secrestada; y diuen que no,
en ninguna manera, sens dispensació del
papa o del llegat, y asò ab esprés con-
sentiment del monestir a on à de estar. 105
Y per so no avem pogut fer informar a

la enperatriz, /sinó que es/crigérem ab
 /lo/ moso de don Juan Boÿl per a l'aba-
 /de/sa. Avise-m si à aprofitat ni si és
 menester altra cosa; y, si entretant
 volgés Déu que fosen vin/g/uts l/os/
 del Consell, negociariem molt millor. 110

/Ab/ esta no respoc tant p/a/rti-
 cula/r/ment com /vo/ldria a la de vos-
 tra senyoria, perquè en veritat, ab es- 115
 ta /co/ngoxa, no sé lo que'm dic.

Don Juan, mon senyor, no sé si po-
 rà escriure, perquè ara té més a prop
 lo prínsep perquè no fasa desorde que'l
 fes rrecruar. Y yo també m'i só menes- 120
 ter. Lloyset està molt bo y alegre, que
 no li avem dit la mort de sa jermana
 perquè no s'alteràs. Y encara no'l de-
 xe exir de la cambra, perquè la verola
 vol-se tenir molt calda, com vostra se- 125
 nyoria sap, la molt egrègia persona de
 la qual nostre Senyor garde y estat pros-
 pere, com yo desije y e menester.

Es de Madrid, a XXV de setembre.

De vostra senyoria major servidora 130
 y més obedient filla que les mans li
 besa.

Molt egrègia senyora:

A III de aquest, rrebi la lletra de vostra senyoria de XXVIII del matex y, ab ella, molt gran mercè per ser tan fresca y les noves de la salut de vostra senyoria quals yo desije. Molts anys sia axí. 5

Yo no m maravelle de l'ànsia y cuydado que vostra senyoria tenia per no aver rrebut lletra mia ab aquell coreu que era arribat aquí, sabent la indisposició del prínsep. Yo no escrigí ab ell perquè, ab la congoxa tan fresca que llavòs tenia de aver perduda la mia Catalineta, no m'informava de portadós majorment que, per escriure mala nova a vostra senyoria, me paria que tos/f.l^v/-tems y serà a tems, y axí escrigí ab lo frare de Popplet y après e tornat a escriure sota plec de don Juan Boÿl. 10 15 20

Lo que de lavòs ensà puc fer saber a vostra senyoria és que tots estam al present bons de salut, llaós a Déu. Y Lloyset és rrestat molt bo de la verrola y sens ningun clot en la cara; los seyals vermells s'i paren encara, però en res altre no li's par, pux la febra fou poca y la verrola també. A ja sis o set dies que à tornat a son estudi. 25

Lo prínsep era estat molt bo fins divendres pasat primer de aquest, que li tornà la febra, y axí la té ara con- 30

tínua y ab rreprensions, y de la pròpia
 manera que en lo primer mal. Ver és que
 vuy és stada menor la rreprensió y à
 fetes tres cambres de la humor que pe- 35
 ca, de què estan contents los metjes.
 Plàsi'a nostre Senyor donar-li la sa-
 lut que tots desijam y aver piatat de
 nosaltres, que aquesta congoxa, tras 40
 les altres, no és molt profitosa. Y,
 ab tot, està don Juan, mon senyor, bo
 y besa les mans de vostra senyoria, y
 li soplica que li per/f.2/done com no
 escriu, que no té tems per a res. 45

Lo conte és stat molt mal de la
 sua orina. Ara està ja molt millor.
 Yo, entre servir a ell y al prínsep,
 tinc poc sosec, però ja m'à feta Déu
 qual era menester per a estes coses, 50
 que estic bona, beneÿt y lloat sia Ell
 de tot.

Y dels negosis y trebals de vostra
 senyoria estic ab molt'ànsia, a la qual
 sopleque que me perdone com no allarge 55
 més ab aquesta, que és per no tenir tems
 y ser molt tart. Y, per so, acabe sopli-
 cant a nostre Senyor la molt egrègia per-
 sona de vostra senyoria garde y estat
 prospere, com yo desije y e menester. 60

De Madrid, a V de octubre, lo dia
 que·s cumple un any que no e besades les
 mans de vostra senyoria.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li be- 65
 sa.

Molt egrègia senyora:

Les més fresques lletres que tinc de vostra senyoria són de XXVIII del pasat, y axí les desije yo estremadament. Soplíque a vostra senyoria no dexe de fer-me esta mercè ab tots los que vindran, que en tot tems és molt gran per a mi y ara les e més menester que may. Plàsi'a nostre Senyor que m porte les noves que yo desije. Y, a Ell gràcies, nosaltres estam tots molt bons y lo príncep à dos dies que no à tengut ninguna febra y està molt alegre, lo que no feya abans que rrecruàs. Espere en Déu que rrestarà molt sa d'esta malaltia. Lloyset encara no l dexe entrar en la cambra de s'Alte/f.l^v/sa per aver tengut verola, però està tan bo, quart-lo Déu, com si no agés tengut mal ningú, y no li resta ningun seyal. Besa les mans de vostra senyoria.

La lletra per al frare de la Mercè no s'és poguda aver perquè ja l'enperatriz avia escrit que mirasen molt en la elecció, que fos en persona que fos per aquell càrec, y no s'à pogut acabar que escrigés nomena/n/t persona.

Dels negosis de aquí, desije molt saber-y en què à parat la conversació de sor Requesens ab vostra senyoria, que bé crec que no la enganarà y que, si ella se vol conèxer, tornarà a fer lo que Déu nostre Senyor la ynllumine, que

gran piatat tinc de la sua ànima. No'm
maravelle que Margarit aja derinclit, 35
pux no té bosa per a les despeses de
Roma.

Don Juan, mon senyor, y yo estan
molt bons ab tots nostres trebals y fati-
ges. Lloat sia nostre Senyor de tot, alqual 40
soplique la molt egrègia persona de vos-
tra senyoria /f.2/ garde y estat pros-
pere, com yo desije y e menester.

De Madrid, a XIII de octubre.

De vostra senyoria major servidora 45
y més obedient filla que les mans li
besa.

Molt egrègia senyora:

A XXII de aquest rrebi una lletra
 de vostra senyoria de XIX de setembre
 que no sé com à tardat tant, ni e vist
 lo qui l'à portada, que de casa del se- 5
 cretari Juan Gracia m'enviaren lo plec.
 Y, encara que és tan vell, e folgat lo
 acostumat ab ell, pux me diu vostra senyo-
 ria que en aquelles ores estava tan bo-
 na com may fos estada, y que avia tor- 10
 nat a engruxar tot lo que abans avia a-
 flaquit. Infinides gràcies ne fas a nos-
 tre Senyor, però, com llavòs estava des-
 cuydada del que après no s'és segit, no
 estic sens molt'ànsia. Soplisque a vostra 15
 senyoria que, ab tots los que vénen,
 m'escriga particularment /f.l^v/ de sa
 salut, que Déu me guarde. Y, a Ell grà-
 cies, Lloyset està molt bo y besa les
 mans de vostra senyoria, al qual e besat 20
 per Ell y per sa jermaneta per fer lo
 que vostra senyoria me manà. Y, cada vol-
 ta que nostre Senyor li se'n porta la
 conpayia, crec que li doblam tots l'amor
 que li tenim. A Ell plàsia guardar-lo'ns 25
 per a son servey, pux sap que aquest y
 los altres no'ls volia yo per altra co-
 sa. Bé crec agera vostra senyoria fol-
 gat de veure-li core la sortija, pux o
 féu tan bé. A tota cosa se amaya, y tam- 30
 bé té molt bona vista. Son pare, per
 més que dessimula, li's mostra lo què'l
 vol. Ell y yo estam ab conplida salut,

llaós a Déu.

Quant al que vostra senyoria à 35
 pasat ab sor Rrequesens, dic que li
 tinc la major piatat del món y que,
 en atorgar-li lo que demana o en negar-
 lo-y, y à tots los inconvenients que vos-
 tra senyoria diu; y lo major de tots 40
 que ab bona consiència ella no pot de-
 xar de ser rreligiosa y, encara que
 u pugés fer, tenir-la en casa seria
 gran perill, segons l'avem vista va-
 riable. Si ella volgés y pogés sofrir 45
 la rrecla de sent /f.2/ Francès, po-
 ria pasar a Pedralbes, que estaria
 molt a son plaer; y allí tenen molta
 considerasió en les que són flaques
 de complecsió, que no·ls consenten sofrir 50
 la rrigor de la recla, y estaria prop
 de vostra senyoria. En veritat que y
 veg en tot tans contraris que no sé què
 m'i diga sinó rremetre-u a vostra senyo-
 ria, que u sabrà millor determinar. Plà- 55
 si'a nostre Senyor encaminar-o en la ma-
 nera que Ell serà més servit.

La procura per a Rroma faré fer
 y la enviaré ab lo primer. Ben fora de
 prepòsit me par sitar a vostra senyoria 60
 y a mi; si Gonbau va allà, se mostrarà
 com era bon jutje. Don Juan, mon senyor,
 à escrit a l'enbaxador y a Gregorio de
 Ayala fent-los grâcies del que an fet y
 comanar-los lo d'así avant. 65

Margarit crec que s'aturarà en Ca-
 taluya y que·s deu penedir de les des-
 peses fetes fins así.

Don Juan Boÿl nos mostra molta vo-
 luntat y s'oferix en tot lo que és menes- 70

ter, y axí'l tenim en lo conte que vostra senyoria manà. May li e pogut traure lo que li costaren les causes recocnosendi, dar-li e demà los dotze ducats.

En l'asento /f.2v/ de don Miquel, entendrem, que, ab nostres trebals y congoxes, no som estats de nosaltres mate-xos.

75

De l'ingüent, me farà vostra senyoria molta mercè, y gran cosa és aquexa cura que à feta ara aquí.

80

Les mies dones estan totes bones. Besen les mans de vostra senyoria. Y na Blanes servex a maravella bé y no té tacha, que no s'esmene ab poca rrepremsió, y servex ab molta amor. Però Oluja no y à qui la sufra, tan icnosenta és. Yo la e giyada que se'n torne a la terra, perquè se m'à ofert bona conpayia de un capellà de na May que era vengut per portar-se'n una dona per a sa senyora, y axí aniran totes de conpayia. Yo escric a na Sevilla, que ella, perquè no provava, be se n'és volguda anar, y que a mi m'à plagut per ser de tan flaca conplecsió com és. Yo agera volgut que fossen anats per aquí perquè agesen portat letres a vostra senyoria, y lo capellà no u à volgut fer. Crec que partiran dins dos o tres dies.

85

90

95

100

Ar'à un any, com la contesa de Trevento era así, vingé na Brisuela ab ella, que li governava tota la casa y la servia com una esclava y, encara que ja ns conexiem, prengérem molta amis/f.3/tat ella y yo, y parlí-li, en cas que fos menester, si vindria per a estar ab mi.

105

Mostrà·m molta amor y voluntat, y dix
 que, pux yo no'n tenia nesesitat per a
 llavòs y ella avia de tornar la conte- 110
 sa en sa casa, que no estava ab ella
 sinó per aquell camí, que ella y pensa-
 ria y veuria si poria aver llisència
 dels frares per a venir y per a portar
 cubert l'àbit blanc, y que, com vostra 115
 senyoria tornàs allí, ella li diria lo
 que auria determinat. Y, com asò s'és
 deferit y yo e tenguda nesesitat, e
 determinat escriure-li perquè si ella
 volia venir. Sert és dona per a servir 120
 a quisculla, y de bon enteniment, y a-
 quí totes les altres tindrien molt res-
 pecte, que de asò tinc yo molta nesesit-
 tat, perquè lo més del dia estic ab la
 enperatriz y resta mon aposiento sens 125
 cap y no·l puc tancar perquè don Juan,
 mon senyor, va y ve moltes voltes a
 negosiar y, encara que u fes, y à fines-
 tres y ara les tinc junt ab la carrera,
 que un miyó de deu anys basta a la re- 130
 xa, y en Palàsio, per dins y per defora,
 y à molt trasteg. Na Cams, per ad asò,
 no y és bona, perquè no vol pendre lo
 desgrat de nengú y és /f.3v/ tan curta
 de vista que li pasaran la mà per la 135
 cara quantes voltes voldran. Lo càrec
 que ella té fa molt bé de tenir molt'
 ànsia de don Lloýs y de nosaltres com
 estam indisposts, y de qualsevol malat
 de casa, y és per a donar rraó als que 140
 van y vénen a casa. Per a tot lo resto,
 me par que seria bona na Brisuela, que
 ella y yo ne parlàrem de tot. Así me
 n'atrasen algunes, però fins a cobrar

resposta d'ella no'm determinaré. En
 tenint-la, o faré saber a vostra se-
 nyoria. 145

Lo príncep està molt bo, quart-lo
 Déu. Demà crec que comensarà a exir de
 casa. Vuy an tretes a les infantes a 150
 un monestir de sent Jeroni que està
 prop de así perquè y à en aquest lloc
 moltes veroles, y en Palàsio n'an ten-
 guts tres fills de la marquesa de Liom-
 bay, que ella està desterrada, que no 155
 gosa veure a la enperatriz perquè és
 anada a veure sos fills. Al príncep no
 l'an tret perquè à ja tengut verola y
 resta tan purgat de aquest mal que diuen
 que no y à perill. Ja an determinat de 160
 estar así aquest yvern /f.4/ y de pasar
 al Palàsio que estaven lo pasat, perquè
 esta casa és molt freda per a yvern.
 Per rroýn aposiento que ns càpia, serà
 millor que'l que tenim y, tal com és a- 165
 quest des que no fa calor, nos y esta-
 blim tots y com tenia més jent també.

De Camosa estic ab molt'ànsia, que
 yo e registrada una lletra de sa mare
 per a son fill y par-me que à enviat mo- 170
 sèn Comelles /a/ Aragó. Y diu que li an
 fetes moltes festes allà y, segons elles,
 se calsen per aygua. Tinc por no s'acabe
 de perdre majorment, que m'à dit la con-
 tesa de Rribagorsa, que és así, que lo 175
 cavaller estava de partida per a Barce-
 lona. Soplíc a vostra senyoria que u
 escriga a mosèn Camós, encara que crec
 aprofitarà poc; y que no diga que yo
 lo y e escrit, perquè pensarien qu'e 180
 vista la lletra y no escriurien més.

Y yo, per esta via, poré saber lo que fan. Nostre Senyor les enllumine, al qual soplique la molt egrègia persona de vostra senyoria guarde y estat prospere, com yo desije y e menester.

185

De Madrid, a XXV de octu/f.4v/bre.

Don Lloýs de Rrojes és aribat esta nit, ab lo qual e sabut noves de vista de vostra senyoria; llaós a Déu com són bones. Les lletres encara no les m'adades, que vénen en les atsembles y no són aribades.

190

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

195

Molt egrègia senyora:

Una lletra de vostra senyoria de
 IIII de aquest e rebuda, la qual espe-
 rava ab estremat desig per saber com
 perseverava la milloria de vostra senyo- 5
 ria y, encara que'm diu està bona, es-
 tic ab molt'àngsia per aver-li tornat
 aquexes taquetes. Yo u e demanat a es-
 tos metjes de así y diuen que acaba
 de purgar la mare la mala umor que a- 10
 via rreplegada y que, no crexent més
 ni ser sanc lo que purga, que no u te-
 nen en res ni són de parer se fasa res
 per ara, però que a la primavera, enca-
 ra que estiga bona, són de parer que's 15
 purge. Plaurà a nostre Senyor que nó
 serà menester, lo qual done a vostra se-
 nyoria tantes y tan bones pasqües com
 yo desije; y a mi les me done estes bo-
 nes portant-me les noves que li sopli- 20
 que de la salut de vostra /f.lv/ senyoria,
 que tostems estaré ab molt'àngsia fins
 que sàpia està del tot bona y tornada en
 la gruxa y color que abaus solia tenir.
 Y, per so, soplisque a vostra senyoria, 25
 quant encaridament puc, me avise ab tots
 molt particularment, segint los pactes
 que tenim fets, que no'm calle res, si no,
 també'm venjaré en la matexa manera.

Don Juan, mon senyor, està millor 30
 que sia estat molts dies à, llaós a Déu.
 Y Lloyset, per lo semblant, lo qual està

molt content ab la lletra de vostra senyoria y, perquè ell à menester molt tems en escriure y ara és tart, no porà respondre ab aquest portador. Besa les mans de vostra senyoria y fa-li a saber com l'an de confirmar esta senmana, y à de ser lo prínsep son padrí, que ell matex lo y à soplicat, y s'Alteza n'està tan rregosijat que a totom o diu y a mi·m demana cada dia quant l'an de confirmar. No y aurà padrina, que así no u acostumen de fer a la confirmasió. S'Altesa, guart-lo Déu, està millor que may sia estat. Sa Majestat y les infantes estan tanbé molt bones. Y yo, per lo senblant y millor aposentada que solia, que tinc dos peses més, perquè lo yvern totom s'és estret, y /f.2/ an mudat lo prínsep de aposiento per ser lo que tenia fret per a yvern, y axí n'i à sobrat per a nosaltres. Y oxalà estigés tostems tan ben aposentada com ara. No sé la venguda de la rreyna si·ns estreyerà.

Lo conte besa les mans de vostra senyoria mil voltes per lo cuydado que té de sa salut. Ell està bo, llaós a Déu, que ja negocia y va pertot, però, com és mal familiar lo seu y que·l sovi-neja, no està sens ànsia, ni yo tanpoc, especialment ara que és mort lo duc de Nájera de aquest matex mal. Nostre Senyor lo guart com tots desijam. Yo·l servex en tot lo que puc, y a ell li és molt acsepté.

Y axí, en asò com en tot lo resto, voldria yo saber segir les petjades de qui m'à criada, especialment per donar aquest descans a vostra senyoria, ja que

altre servey no li puc fer. 70

De la anada de sa Majestat aquí,
no y à cosa serta perquè encara l'enpe-
rador no à escrit a on desenbarcarà,
ni a on vol que l'espere la enperatriz.
Y encara vuy o à dit ella matexa que no 75
estan determinats. Per la cort, los uns
diuen que anirem a Granada, los altres,
aquí. Déu sap lo que yo desije més. Tos-
tems que yo'n sàpia cosa serta, yo'n
donaré avis a vostra senyoria. 80

Folge de aver asertat /f.2v/ en lo
de Madalena, de fer lo matex que a vos-
tra senyoria li par. Ella està ben guar-
dada y presa, que ningú li pot parlar
ni veure-la, sinó lo alcayt y sa muller. 85
Ara entendré en vendre-la lo més lluny
que poré, pux axí u mana vostra senyoria.
Y no pense que per més que ella fes l'i-
pòcrit tingés yo esperansa de sa esmena,
ni estic en part que degés ariscar de te- 90
nir-la un sols dia en ma casa avent-me
volgut fer tal vergoya que may me'n fóra
aconortada. Y ella és tan turca y vella-
ca que no cal aver por que es doblege a
demanar perdó, que, per molts cops que 95
li pegí, may li yxqué llàgrima dels huls
ni paraula de la boca sinó "quyn diable
és aquest!". Y, com se n'anà, sols no's
girà a fer rreverència, ni dix paraula
a les altres de casa. Ningú sap a on està. 100

Don Juan, mon senyor, o à sentit
molt y, sinó que yo no li dígi tot lo que
pasava fins que l'agí treta, ell y agera
meses les mans y fet algun desastre. Tan-
poc no li e volgut may dir qui era l'ome, 105
encara que à molt treballat de saber-o

perquè no's segis algun escàndel, que ell desija molt fer-lo castigar, però yo no e menes/ter/ /f.3/ metre·l en axò per una esclava vellaca.

110

La pólvora de les dens esperava sa Majestat ab gran desig per/què/ l'à molt menester, y axí à folgat com la y e dada. Voldria molt la rresepta; en podent-la vostra senyoria aver, me fasa mercè d'enviar-la·m, y també m'envie de l'ingüent de fístola, que me·n tenen molt a prop algunes persones que l'an molt menester.

115

Ja tinc escrit a vostra senyoria com se treballa tostems en aver alguna endresa per a don Jeroni y lo que à escrit sobre asò l'enperador y comanador major; y no sesarem may de solisitar-o tan encaridament com és rraó.

120

En lo del fill de don Gillem no s'à parlat fins así perquè y à aguts molts que demanaven aposento y la enperatriz pres per partit de negar-lo a tots, dient que estava molt caregada de patjes, per fer-los tots yguals. Y, perquè no fes lo matex de don Miquel, li paregé al conte y a don Juan, mon senyor, dexar pasar alguns dies. Però sens dupte·s farà lo més prest que serà posible, que tots o desijam en estrem, axí per lo que cumple a sos pares com per manar-o vostra senyoria. /F.3v/ Y sertefique a vostra senyoria que may s'à parlat de Lloyset, axí perquè l'interès és poc, que no·ls donen sinó vint-y-quatre ducats cad'any, com perquè també·ls dexe servir axí com axí fins ara. Dos dies à que, parlant la enperatriz ab lo conte sobre altres patjes, li

125

130

135

140

dix Lloyset si estava asentat, y ell dix
 que no, y sa Majestat li manà que'l fes 145
 asentar, de manera que pot vostra senyoria
 dir ad aquexos senyós que posen a punt a
 son fill per a enviar-lo, que, com tingem
 l'asento, no ajem de perdre tems, y en-
 cara'm par que si's tardava, lo que no 150
 crec, lo deurien enviar. Per a así n'i
 à molts fills de persones prinsipals que
 no tenen asento y servexen com los que'l
 tenen, y tots acostumen de venir sens ell
 y com són así'l procuren. Però, com se 155
 vulla sia, se trebalarà de aver-se y, en
 avent-se, avisaré a vostra senyoria. Men-
 tretant, poden fer lo que dalt dic.

Don Juan Boÿl may à volgut pendre
 aquels dinés. Soplisque a vostra senyoria 160
 lo y escriga, que may o e /f.4/ pogut
 acabar ab ell.

Molt folge que ajem posada la monja
 en la clausura y que no u ajan de agrayr
 al duc. Plàsi'a Déu que la confederació 165
 que té ab vostra senyoria li aprofite
 per a que crega sos consells, que, si u
 fa, guayarà l'ànima y lo cos.

Tanbé e folgat que aja posada deman-
 da de totes coses a l'almirant y que es- 170
 tiga vostra senyoria tan sertificada de
 sa justísia.

Los del consell de Aragó són arri-
 bats esta senmana. Y ayr presentàrem les
 soplicacions de les causes rreconosendi. 175
 Eren tres les que yo tenia así, y la una
 era de dos causes; la de la causió no la
 e presentada, pux no és menester. Les al-
 tres, don Juan Boÿl ni yo no les compre-
 nem, però, pux venien ordenades de doctós 180

de aquí, les e presentades per no perdre
tems. Diu miser Pastor que no acostumen de
dar més de tres mesos y que, si estos pa-
sen, ne daran altres, y que és poca la des-
pesa.

185

Ab tot, envie'm vostra senyoria al-
tres soplicacions, perquè, si estes no
estan com deuen, se tragen confor/f.4v/me
a elles y, si est portador se deté algun
dia, ab ell enviaré les causes rreconno-
sendi.

190

Bé crec que y à molta nesesitat de
l'anada de vostra senyoria a Rriba-roja,
però, ab tot, la sopleque no's meta en
camí sinó estant molt bona y ab molt bon
tems.

195

Ja crec que aurà vostra senyoria sa-
but la mort de la senyora tia, que sia
en glòria, la qual e sentida en estrem,
que molt desijava veure-la abans que's
morís. Lloat sia Déu de tot quant nos
dóna. També crec que aurà avisat mosèn
Capeller a vostra senyoria de com à or-
denat ses coses, per so no u escric así
ni envie lo trellat del testament, perquè
crec lo tindrà. Yo e feta procura jeneral
per aquesta erència a mosèn Capeller, axí
per a acseptar com per a tot lo resto; en-
cara que ell me avia escrit que la fes
per a mosèn Camós, però no m'o à paregut.
També li e·scrit que en tot lo que en
asò se à de fer consulte ab vostra senyo-
ria, y axí la sopleque li mane lo que
li serà servey. Bé voldria que s'atallàs
lo plet de don Francès, perquè axí u de-
sija/f.5/va la senyora tia, que sia en
glòria, segons mostra en son testament.

200

205

210

215

Lo governador m'escríu que li par que Jonot rresta mal rremunerat y que dona Maria, per sa part, creu serà contenta se li'n fasa esmena. Ja vostra senyoria sap la obligació que ella li tenia y, com la jent no sap asò, tendran copdísia no afegir-li. Y, d'altra part, tinc tant de fàstig d'el, que no sé lo que m determine. Escriva m vostra senyoria son parer de tot. 220

Na Brisuela mostra tenir molta gana de venir y a sa jermana na Pallàs, que està contreta, li's fa molt de mal, y ella no la gosa desconplaure per ser jermana major. 230

No sé na Clariana, encara que li resta bé de què viure, si voldria estar ab altri. Yo li escric aconsolant-la y oferint-li nostra casa. Si ella no vol, me par seria bé condoyr na Pallàs que fos contenta que vingés sa jermana, perquè sert yo estimaria que fos la que e de pendre catalana que castellana, especialment qualsevol /f.5v/ d'estes que són tan conegudes. 235

Fra Juan de Medina besa les mans de vostra senyoria y està molt fatigat, que l'an elegit abat de un monestir que's diu Nostra Senyora de Frómesta. 240

Totes les de casa besen les mans de vostra senyoria y yo m comane molt a tots los de aquí. Y acabe soplicant a nostre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria guarde y estat prospere, com yo desije y e menester. 245

Es de Madrid, a XX de desembre.

De vostra senyoria major servido-

ra y més obedient filla que les mans
li besa.

Molt egrègia senyora:

Ayr rrebí una lletra de vostra senyoria feta lo dia de la esperansa, y axí la esperava yo ab estremat desig per saber de la salut de vostra senyoria, que Déu garde. Y, segons me par, encara no està tan bona com seria menester, pux tostems dura la flaqueza y les aygües són tornades al cap del mes. Estos metjes tostems diuen que no·s deu fer rres y que tenen per molt gran sanitat lo que fins así és stat, però que·s deu guardar de tot trebal y exercisi demasiat y, en lo menjar, de coses rreveses sinó que menje bones viandes y de sustància. Y axí soplíque y conjure a vostra senyoria, per vida de /f.l^v/ sos tres fills, que·s rregale molt com me promet en totes ses lletres; però no n'à guardat ab les males nits que à pres en la malaltia de na Selle-sa, que bastaven los dies. Y, per a que vostra senyoria no·s descuyde en lo que tant me va, la torne a soplicar que fassa conte que só yo la malalta y que cure así com curaria a mi, pux la mia salut està en la de vostra senyoria. Y ab tots me fassa mercè d'escriure·m molt particularment d'ella.

Bé crec que l'enug de la mort de la senyora tia no aurà fet ningun bé a vostra senyoria. Yo la e sentida en estrem,

en glòria sia la sua ànima.

Yo enviý procura a mosèn Capeller
 perquè m'escrigé que era molt menester 35
 y, juntament ab ella, li escrigí que
 no fes ninguna cosa sens consultar ab
 vostra senyoria, que nosaltres no ns
 determinariem en rres sens ella. Y lo
 matex escrigérem don Juan, mon senyor, 40
 y yo al governador, que tot lo que li
 ocoregés escrigés a vostra senyoria,
 perquè nosaltres /f.2/ tot lo y aviem
 rremès a ella. La sepoltura ja era fe-
 ta com a mi m'escrigheren, segons dix 45
 mosèn Capeller, que los altres mermesós
 o podien fer y u avien volgut. Yo, per-
 què no fes falta allà, fiu la procura
 abans que consultàs ab vostra senyoria,
 y fiu-la a mosèn Capeller, pensant que 50
 no farà cosa ninguna sens consultar. Par-
 tí de así vuy à vuyt dies lo correu que
 la portava y, abans que partís, tenia
 yo lletra ab què'm deyen que la sepol-
 tura era feta y molt onrradament. Si 55
 vostra senyoria mana que rrevoque la
 procura, fer-o e y, si no, ab totes es-
 criuré a mosèn Capeller lo que li tinc
 escrit, y vostra senyoria avise·l del que
 mana que fasa en tot, y també escriga 60
 al governador lo que serà servida. Gran
 bé seria que vostra senyoria s'i pugés
 trobar.

Quant en lo del sensal, tantost y
 pensí yo, y u parlàrem don Juan, mon senyor, 65
 y yo. Y ell o desija molt, que, en/f.2v/-
 cara que en algun tems aja desijat esmer-
 sar en Castella, era perquè solien con-
 prar a catorze y ara an pujat lo juro a

vint, de manera que, teni/n/t manera de 70
 conprar, preu per preu y encara alguna
 cosa més car, ell estima més conprar en
 Catalunya que en ningun'altra part. Però,
 com así à de fer plat per forsa y s'ofe-
 rexen moltes altres despeses, así no.ns 75
 sobra res fins ara, perquè tanbé aribà-
 rem alcansats y, per aver aquex sensal
 que satisfà tant com vostra senyoria
 diu, avia yo pensat que poríem enpeyorar
 la plata que lo cardenal nos dexà, que 80
 són sis-sents marcs, que és la quantitat
 que vostra senyoria pensa que és menes-
 ter y alguna cosa més, però encara o
 té enbarasat lo núnzio y, encara que u
 desenbarase, se à de veure primer si 85
 bastaran los béns als llegats y, en cas
 que no bastasen, se auria de llevar de
 cada llecat per porrata lo que li cabria.
 Però asò no crec que sia menester, que
 prou bastaran los béns. Y, avent-se, don 90
 Juan, mon /senyor/ /f.3/ la enpeyorarà
 así o la enviarà a vostra senyoria que
 la fasa enpeyorar a violari o com se
 trobarà en Barcelona, y, com porem, qui-
 tar-la em. Y crega que, en qualsevol ma- 95
 nera que la tingam, folgarem de aver lo
 dit sensal, axí per lo que'ns cunple
 com per lo que vostra senyoria o desija,
 la qual, tinc per sert, si pogés fer di-
 nés, los faria, per ad asò y per a tot 100
 lo que'ns cunple.

La venguda de sa Majestat per a la
 primavera se té per molt certa, però
 no's sap a on desenbarcarà. Y, de l'ana-
 da de la enperatriz aquí, no se'n sap 105

res. Así, més creuen que aniran a Granada. En sabent-ne cosa certa, no'm descuydaré de fer-o a saber a vostra senyoria, que, si la y agés, ja u agera fet.

Lo conte era estat molt bo uns vint dies, ara li à tornat a tentar un poc lo seu mal. Besa les mans de vostra senyoria. Crec yo-que u à causat lo treball que à tengut estes festes ab la mort del prínsep de Piamont, que sia en glòria, que morí lo dia de Nadal a /f.3^v/ les sis de matí de mal de costat rra-biós que no li à durat sinó sinc dies y mig. És stada gran tala, que era molt bonica criatura y ben inclinada. Tenia dotze anys y tres senmanes, y paria de molts més, tant era ~~gran~~, y esforsat y sanísim, que moltes voltes desijaven que fos de aquella manera lo prínsep, quart-lo Déu.

An-lo húbert per a enbalsamar-lo y an-li trobat dos postemes, una en cada costat; y axí-s clamà ell, primer del costat dret y, dos dies après, de l'esquerre, sens sesar la dolor del dret. Vesitaven-lo nou metjes y estigeren tots molt conformes, però, pux nostre Senyor és stat servit de portar-lo-se'n, rres no y à bastat. Ell sia lloat de tot. Sa Majestat o à molt sentit y tot lo restant també, y ab molta rraó, que, en veritat, a mi me à dolgut en l'ànima y, lo primer dia que'l viu en lo llit, lo tingí per mort. May à dexat la enperatriz de veure'l, sols ne guardaven al prínsep y als altres miyons /f.4/. Nosalt~~r~~es,

totes y trastejàvem y yo avia pres cà-
rec de amortallar-lo, sinó que determi-
naren enbalsamar-lo y no fou menester.
Soterraren-lo l'endemà ab tanta serimò- 145
nia com feren a l'infant y en la matexa
església, y la tomba y sepoltura de la
matexa manera. Tot Palàsio està ple de dol,
axí de òmens com dones, de la matexa ma-
nera que'l portàvem ar'à un any per lo 150
jermà de la enperatriz. Y à paregut es-
ta pasqua més dia dels morts que altra
cosa. Y, perquè la enperatriz se aconsol-
làs, volgé nostre Senyor que dilluns en
la nit tingé lo prínsep una poca de fe- 155
bra, que Déu sap al matí quins estigérem
tots; almens yo m rregirí del cap als
peus, y no fou sinó una jeniva y la gal-
ta que se li unflà de una banbolleta que
tingé dintre, en la boca, que n'i à agut 160
así corensa. Tantost de matí, estigé qui-
ti y ara està, quart-lo Déu, molt bo y
no li's par res. Fou tan gran l'espant que
tots tingérem, que may ningú à gosat plo-
rar a l'altre. Y la /f.4^v/ enperatriz també 165
s'és alegrada un poc, y tots los plants
són tornats en dir que Déu nos guarde aquest.
A Ell plàsia fer-o, com tots avem menester.

Don Juan, mon senyor, està molt bo,
y Lloyset y yo, per lo semblant, llaós 170
a Déu. Y tots à molts dies que no som es-
tats tan bons. De Lloyset van ab aquesta
dos lletres sues, la ordenasió és d'ell
y del seu mestre. Perdone vostra senyoria
les faltes que y aurà. 175

La vespra de Nadal lo confirmaren.
Fou son padrí lo prínsep, com ja tinc es-
crit, y estava-u ell més rregosijat que

lo fillol, quart-los Déu a tots molts anys. En l'estudi persevera tostems y aprèn per maravella. 180

En na Clariana avia pensat, com tinc escrit a vostra senyoria. Bé crec que ella, pux té que viure, no voldria estar ab altri. A na Brisuela desijava yo més, abans que sabés lo que vostra senyoria m'escriu, perquè té millor maner/a/ y criansa; tanpoc crec que vindrà. Y, no tenint persona cone/f.5/guda de allà, valdrà més pendre-la de así, com vostra senyoria diu. Ja n'e donat càrec a algunes persones. Déu m'i endrese, que no's perdrà perquè yo no los desengane de la vida que an de tenir. 185
190

Na Madalena està presa fins a que tròpia desexida d'ella; ja la fas sercar ab dilijència y lluny perquè en ningun tems la veja més. 195

Bé tinc per sert que lo de la lletra de dona Ysabel és mentira. Yo la tinc guardada y la enviaré a vostra senyoria. Y també m quadra lo del joriste de Çaragosa, que ella, mentres vixca, may farà sinó mal; y lo pobre de son marrit, pasiència! Ara e registrada altra lletra sua per a son fill, y diu-li mil llàstimes de son pare. Y mosèn Comelles n'escriu altra dient lo matex. Déu nos ne done bona desexida de les dos, que, altrament, may faran sinó fer-li a Ell ofenses y a nosaltres vergoyes. 200
205
210

Les lletres que mosèn Camós demanava e procurat que tragés lo /f.5^v/ doctor Alfaro perquè y té una filla, y e'l aviat del que allà pasava, y ella no à vol- 215

gut mon consell, y yo li digí que tragés
 totes aquelles lletres que mosèn Camós
 me demanava. Y ell les à·gudes y envia-
 des, que yo no m'i só volguda mostrar,
 perquè así·s saben les bondats de aquelles 220
 bones dones tan particularment com allà,
 y done·m vergoya que vejen que·m cure
 de res d'elles.

Molt folge que ajen declarat en
 la posesió del sensal com era rraó que 225
 u fesen; y, ab tot, desije veure totes
 les causes. Se farà de les mans de aque-
 xos jutjes; pux los del consell de Aragó
 són así, se porà negociar tot lo que serà
 menester. Les causes rreconnosendi no les 230
 e fetes traure fins que vostra senyoria
 m'envie altres soplicacions de aquí, pux
 me par que per ara no y avia presa.

Molt folge que sor Rrequesens se
 conserve ab vostra senyoria, plàsi'a Déu 235
 que se·n sàpia /f.6/ aprofitar.

Lo que m'à dada esta lletra és un
 cavaller que venia ab lo marquès d'Elc.
 Vostra senyoria·l me comana. Pense que
 deu ser altre ab qui pensava enviar-la. 240

Así an enviat ara a la camarera ma-
 yor unes qüentes de Rroma que, dient un
Pater Noster en cada una d'elles, se
 trauen tres ànimes de purgatori. Dic, dient-
 lo ab aquella intensió y tenint aquell 245
 gran enfilat ab altres qüentes, se guayen
 ab elles infinits perdons, y ninguna al-
 tra induljència ni cruada no u pot rre-
 vocar, y qualsevol altra persona a qui
 vostra senyoria la vulla prestar pot trau- 250
 re les ànimes. No n'e pogut aver sinó dues:
 la una envie a vostra senyoria, la molt

sua gota. A-li sercat jenols y peus tot
 junt, però no ab tan viva dolor com a-
 costuma. Està vuy millor, llaós a Déu,
 però, ab lo seu mal y ab les vesites, yo
 no tinc tems de res, y per so va esta
 breu. Lloyset està bonísim, quart-lo
 Déu. El y son pare besen les mans de
 vostra senyoria.

La que serà ab aquesta escrigí ab
 un correu y, per molta presa que m do-
 ní, ja fou partit.

Después ayr, escrigí ab un carreter
 que anava remès a don Lloýs Corós, ab
 lo qual enviý a vostra senyoria una poca
 de la fruyta d'esta terra. No sé si ari-
 barà bona. Va ja pagat lo port y porta-
 lletres per als ports, de manera que no
 li s'à /f.3/ de donar res.

En lo asento y memorial per a don
 Miquel, se entendrà en estant don Juan,
 mon senyor, bo.

Sa Majestat, y prínsep, y infantes
 y lo conte estan molt bons, llaós a Déu.
 Y yo, per lo semblant, y la mia sospita
 persevera del dia de Nadal ensà. Só.m
 tornada a veure aygua, que tenia per te-
 ma que m'avia dayat estos dos preyats
 pasats. Trobe-m'i molt millor que feya
 ab lo vi. Plàsi'a nostre Senyor que suc-
 seexca tot com tots desijam, que yo crec
 que, sent axí, Ell ne serà servit; al qual
 sopleique la molt egrègia persona de vostra
 senyoria garde y estat prospere, com yo
 desije y e menester.

Es de Madrid, a X de giner.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

Senyora:

Sertefique a vostra senyoria que
no y à dies que una y moltes voltes yo
no pense en los deutes de Barcelona y
en sercar manera per a enviar socoro, 5
perquè no satisfà jens que's sapien a-
sí, que serien causa de moltes malenco-
nies. Yo tinc hull de fer aplec a poc
a poc, y, com sia alguna cosa, sercar
manera per enviar-o. Fins ara no s'és 10
pogut aplegar res, perquè vingérem des-
dinerats y an-se agut a pagar algunes
llibranses que des de Ytàlia s'eren fe-
tes, y de l'arendament de la comanda
de aquest any pasat no n'avem encara 15
rebut res perquè tenen los arendadós
plasos llarcs. Yo treballaré de aple-
gar tot lo que serà posible per al tems
que vostra senyoria mana, encara que,
crec yo, no porà ser tant com fóra estat 20
si no·/n/s agesen dat aquest càrec, que
per ell se·ns oferexen algunes despe-
ses, axí de la despesa ordinària com de
fer plata y altres mobles. Però, en fi,
se farà lo que's porà, y per avant se 25
porà fer més, y axí, a poc a poc, se re-
mediarà, plaent a Déu.

Quant al fill de mosèn Palau, só
de parer que vostra senyoria com vinga
que·l porte, que ja yo li e dit que 30
ella no podia dexar de /f.l^v/ pendre·l
perquè lo y avia promès. Y, com sia

así, dir-li em que·l s'à de aturar, y,
 encara que sobrixca al prinsipi, vos-
 tra senyoria no s'enuje, que és aque- 35
 xa sa condisió natural y com serà es-
 bravat ab mi que axí·s desfogarà.

A'bones paraules fer-li em fer la raó
 y, si no, ab manament de mare, que no
 gosarà dir altra cosa, que, encare que 40
 alguna volta yxca de caselles, aprés
 tantost se conex, y esta tacha, entre
 tantes altres bones, prou se pot sofrir,
 seyaladament que, ab bona maya, se vens
 moltes voltes. 45

Per ara no tinc altra cosa que es-
 criure. Per esta via, la lletra per a
 na Cams és venguda ben dessimilada, axí
 poden venir tostems. Escriva vostra senyo-
 ria a mosèn Capeller que, tostems que 50
 m'aja d'escriure res d'esta calitat, lo
 y escriva a ella, que altrament se po-
 ria trobar.

En esta ora, m'à recordat alt/r/e
 enbaràs, que·m dix lo pare fra Juan que 55
 ell manllevà aquels dinés per a sor Cus-
 tòdia per a dos anys, ab pensament que,
 si ell ab almoynes los podia pagar, que
 u faria y que·ns o diria per a que con-
 plísem al tems, y que com ell se n'és 60
 vengut que no à pogut conplir, y que,
 com era pasat lo tems, ell te/f.2/nia
 en pag y que de Barcelona li escrivia
 lo qui·ls y avia prestat, de manere que
 folgaria de cobrar-los, encara que no 65
 li dóna presa. De manera que prengérem
 per espedient que yo escrigés a Ermosi-
 lla, que és amic seu y u mostrà ser meu,
 que fes un canbi d'esta cantitat y que,

si per tot aquest any fra Juan no lo 70
 y pagava, que ell mateix se poria pagar
 dels meus diners. del cardenal. Y fra
 Juan me dix que ell creya que·ls poria
 pagar de caritat, y asò perquè·ns pa-
 regé que no era bé que u sabés nostra 75
 Lo dit Ermosilla, ab molt bona
 voluntat, à promès de fer-o y no sap
 lo que és o qui pugés trobar una mina
 secreta per a poder aclarir tot asò.
 Nostre Senyor y proveexca, que sap ab 80
 la intensió y nesesitat que·s són fe-
 tes estes despeses que·ns an enderia-
 des, lo qual me guarde a vostra senyo-
 ria com li sopleque.

Molt egrègia senyora:

Aprés de aver ayr escrit la que serà ab aquesta, me à dit don Juan, mon senyor, que escrigés a vostra senyoria que pot manar a mosèn Palau que envie son fill lo més prest que sia possible, que ara trobarà prou conpayies. 5

Y que soplica a vostra senyoria li perdone com no·l pres en Barcelona, que u dexà per no caregar-se la casa de més patjes, parent-li que tenia los que avia menester; per estar fora de sa casa y no pensant que vostra senyoria o tingés promès y que esent aquí en València entengé que Palau tenia la paraula de vostra senyoria y que per so ell determinà de pendre·l; com és rraó se obeexquen los manaments de vostra senyoria. Encara tenim los matexos que com pasàrem per aquí, però crec que Vilana se'n nirà, que no vol servir ni fer res que dega, /f.1^v/ sinó que diu clarament que se'n vol anar. Y, sent axí, serà menester vinga de continent Palau, per so pot vostra senyoria avisar a son pare, ab lo primer, que l'envie de continent y que no és menester li done cavall, sinó que l'envie ab bèstia llogada. 10 15 20 25

Y, pux tot lo que més avant poria dir e·scrit ab l'altra, se acaba esta soplicant a nostre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e me- 30

nester.

De Madrid, a XVII de abril.

35

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Dos dies à que escrigí a vostra senyoria llarc y per so no u seré en esta, y també perquè en esta ora e sabut y avia portador per a demà de matí.

5

Don Juan Boÿl me à dit que té lletres fresques de aquí, y dona Juana de Oliu à·n, y altres també·n tenen. Y, com no·n tinc de vostra senyoria, estic ab la congoxa que pot pensar. Plàsi'a nostre Senyor que no sia la causa falta de salut y que prest me porte tan bones noves com yo e menester.

10

Don Juan, mon senyor, y don Lloýs y yo estam molt bons, llaós a Déu, y ells escriuen a vostra senyoria. Y tots estam ab molta con/f.lv/goxa del mal del conte, que l'avia divendres tant estret que estava ab gran perill. Ayr despachàrem correu per allà, y partí d'así don Francisco, son fill. Crega vostra senyoria que u sent en estrem y que tinc molta rraó, perquè ell nos fa tostems obres de pare. Nostre Senyor li done salut per sa misericòrdia, al qual soplique la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e menester.

15

20

25

De Valladolid, a XVIII de juny.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

30

Molt egrègia senyora:

Esta senmana pasada rebí una lle-
 tra de vostra senyoria escrita en Rri-
 ba-rroja més vella que altres dos que
 yo tenia, y ab ella lo memorial del ne- 5
 gosi del senyor de Tous, y a XI de aquest
 rrebi la que portà mosèn Bustamant del
 primer del matex, ab la qual rrebi major
 mercè y consolasió que así poria dir,
 axí per ser tan fresca com per saber 10
 noves de vista per persona tan serta.
 Infinides gràcies fas a nostre Senyor
 per ser les de la salut de vostra senyo-
 ria quals yo desije, y per la esperan-
 sa que'm dóna de sa benaventurada ven- 15
 guda, que yo de tot la tenia perduda
 per a tant prest, y per so la pendré
 en pasiència, encara que no sia per al
 part seyaladament, que serà lo tems
 millor per a caminar. Plàsi'a Déu que 20
 los negosis donen loc que's /f.1^v/ pu-
 ga fer, però soplisque a vostra senyoria
 que en ninguna manera vinga sinó en lli-
 tera, perquè lo camí és molt llarc y
 los ayres y posades d'esta terra dife- 25
 rents dels de aquexa, per on se pasa
 molt treball per los camins. Y per so
 no à de pensar vostra senyoria altra
 cosa, que seria posar-se en perill y a
 mi ab gran ànsia y congoxa. Avise'm ab 30
 lo primer per a quant mana que li envie
 la mia llitera, que ella ni les atsem-

bles no tenen ara en què entendre y fer-
 los à profit. Y també m'avise si vol que
 li envie a la rraya de Castella alguns 35
 cavalls, perquè, a causa de la premàti-
 ca, los òmens no poden anar en mules si-
 nó los capellans, y aquí crec seran
 mals de trobar cavalls fins así. Y també
 enviaré sèdula per als desmeros de Cas- 40
 tella.

Estes senyores viudes d'así no
 porten de camí sinó sos mantos y sonbre-
 ros, com si cavalcasen per lo lloc. Les 45
 criades porten manteus de drap negre, y,
 algunes, toca blanca, y altres, sens e-
 lla; van totes ab sillons o en gavilles
 de drap negre y guarnisions del matex.
 Tanbé, si és menester, poré yo enviar
 sillons per a dueyes. De tot sopleque a 50
 vostra senyoria m'avise del que serà ser-
 vida, y per res no determine de venir
 sens llitera, estant lo meu /f.2/ rrego-
 sijo de parlar en esta matèria, que no
 voldria acabar may. Per así veurà vostra 55
 senyoria que sentiré quant vulla Déu que
 li pugua besar les mans.

L'oli ja tinc escrit a vostra senyo-
 ria com l'e rebut y que és molt bo, y
 l'an molt estimat. 60

En lo negosi del senyor de Tous,
 encara no s'à fet res, perquè, tenint
 alguna esperansa que, encara que li pe-
 se a miser Rram, se farà com primer s'és
 demanat, perquè la enperatriz y està molt 65
 bé. Avem enviat a Segovia per lo privi-
 legi de aquell que féu l'injeni per mos-
 trar que a un soldat se dóna de aquella
 manera, que no és molt que s done a nos-

- altres. En cas que no·s puga fer, justificar-nos em conforme al memorial de vostra senyoria. Tot lo que fer se porà s'i farà, axí que·s fasa bé com que·s despache prest. Però crega vostra senyoria que aquest consell de Aragó està perdut y que los pobres negociants bramen y tenen rraó. Ara estic negociant la causa rreconosendi, y clarament me an dit que no la poden dar per ara, que an de /f.2^v/ entendre en altres negosis; y a tots los que negociem rresponen de la mateixa manera, qualsevol negoci que sia, no puc entendre lo secret. Ja·ls e dit que desenganen del que·s pot fer, perquè, altrament, tendrem molts conpayons per a rreclamar a ses Majestats que·ns dilaten la justisia. 70 75 80 85
- Don Juan Boÿl està desesperat y partirà esta senmana per a Barcelona per a presentar serts testimonis. Allargen-li tant lo seu negoci que és llàstima veure lo que despèn. 90
- L'asento de don Miquel serà ab aquesta y, encara que diu de primer de mag, no pagen a ningú de absènsia lo que poran despendre sis persones y dos bèsties en la cort, contant ordinari y extraordinari, y soldades y tot, tres-sents ducats, poc més o menys, cada any. En asò no s'entén lo vestir de la persona de don Miquel ni lo menjar tanpoc, perquè en nostra casa porà ell menjar y, en lo vestit, poran despendre aquexos senyors lo que voldran. 95 100
- Don Juan, /f.3/ mon senyor, besa les mans de vostra senyoria y no escriu 105

per estar en esta ora molt ocupat ab ne-
gosis. Està molt bo, llaós a Déu, ab
tots sos treballs y fatiges, que no són
pocs los que·ns à dexat la mort del con- 110
te, que sia en glòria.

Lloÿset està bonísim, quart-lo Déu,
y no escriu per ser vuy diumenje. Besa
les mans de vostra senyoria y, perquè
veja per quant ome·l tenen ja, li fas a 115
saber que, des que som así, li parlen
/de/ muller a gran presa, y no seria
mal casament, axí en cantitat com en ca-
lilitat, si les edats fosen conformes, que
ella à dotze anys. És néta de Enrriques 120
y tot lo resto. Però, sols per les edats,
nos à paregut que no era d'escoltar, y
tanbé perquè estos casaments de miyons
poques voltes se solen afectar com
són grans. 125

La enperatriz y sos fillis estan molt
bons, llaós a Déu, al qual sopleque la
molt egrègia /f.3v/ persona de vostra se-
nyoria guarde y estat prospere, com yo
desije y e menester. 130

De Valladolid, a XVI de joliol.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li besa.

Ab esta va una lletra per al bale
jeneral, y la còpia d'ella, sobre lo negoci 135
de les monjes de la Consepsió que·m dexà
así comanat lo canonje Miedes; asò és lo
que sobr'ell se à pogut negociar.

Molt egrègia senyora:

Diume/n/je pasat escrigí a vostra senyoria rresponent a totes les lletres que tinc ab un conexent de don Juan Boÿl, y per so no u faré en esta, la qual fas perquè no vaja ningú sens llettra mia. Y ab aquest portador sé que folgarà vostra senyoria per ser persona tan certa y tant de nostra casa, que és sastre de la guarda. 5 10

Nosaltres estam tots molt bons de salut. Y don Juan, mon señor, à més de dos mesos que beu aygua; lo ventrell, fins así la y sofre molt bé; plàsi'a /Déu/ que /puga/ durar y que aprofite. Ell besa les mans de vostra senyoria y la suplica que li perdone com no escriu, perquè, en veritat, ell està tan ocupat ab lo testament del conte, que sia en glòria, que sols per a menjar no té tems. Y ara, que és ben tart, està en casa del conte nou ab los altres mermesós, y, com per ad a/f.l^v/sò no té tems, pot vostra senyoria creure que li falta per a moltes altres coses. Y, ab tants treballs y fatiges, és de dar moltes gràcies a nostre Senyor estiga ab salut. 15 20 25

Lloyset besa les mans de vostra senyoria. Està molt bo, quart-lo Déu, y yo per lo semblant. 30

Ab lo portador que dalt dic, enviý

a vostra senyoria l'asento de don Miquel
y lo despag de les monjes de la Consep-
sió. Yo crec que u aurà ja rrebut. 35

De Barcelona m'escriuen que ja don
Francès Burgès és content que's veja bo-
nament lo plet de la senyora tia, que
sia en glòria. Molt o voldria per a ta-
llar plets. Ja'm diuen que n'an donat 40
avis a vostra senyoria.

Na Clariana m'escriu fent grans
clamós com no la pagen y rretrets del
que à servit, y que fins así ella creya
que era culpa de nostres ministres y que 45
ara ella aurà de creure lo que la jent
diu que és nostra.

Ab gran desig espere resposta de
vostra senyoria sobre lo que's porà
fer de sa venguda, y, ab esta, torne 50
a soplicar que no vinga sinó en llite-
ra, com tinc escrit.

La /f.2/ enperatriz y sos fillis es-
tan ab complida salut, axí plàsi'a Ell
que u estiga vostra senyoria y que sa 55
molt egrègia persona garde y estat pros-
pere, com yo desije y e menester.

De Valladolid, a XVIII de joliol.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li besa. 60

egrègia persona, de la qual nostre Senyor guarde y estat prospere, com yo desije y e menester. 255

Es de Madrid, a XXX de desembre.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

/F.6^v/ Don Juan Boÿl may à volgut los dinés, que·ns som barallats y tot, y may res y à bastat. Posí·ls-y dins la lletra de vostra senyoria, com ànima, y fiu-la-y portar a Saposà. Y no féu sinó dar-li la lletra y anar-se·n, 260
y ell, en sentir lo pes, li coregé darrera per lo carer y, com no·l pogé alcan- 265
sar, tirà la lletra en un fenc y anà-se·n fent mil juraments que no·ls pendria.

Y llavós, Saposà, perquè no·s perdesen, 270
tornà y pres-los, de manera que may o e pogut acabar ab ell. Y diu que, per descabollir-se de vostra senyoria, li dix que·ls pendria y enujà-se·n en forma.

Veja vostra senyoria què mana que fasa. 275

Molt egrègia senyora:

A les lletres que tinc de vostra senyoria rrespondré demà ab l'arjenter que m portà la sua, que partex despús demà, perquè crec que serà aquí abans que lo portador d'esta, ab lo qual envie a vostra senyoria de la fruyta d'esta terra y de la carn de codony feta a la manera de Portugal, perquè m par li sàbia a vostra senyoria bona. Perdone vostra senyoria la poquedad, pux no s poca la voluntat ab què s'envia. 5 10

Don Juan, mon senyor, à tengut un cadarn molt gran estos dias. Y, juntament ab ell, li à apuntat la gota en la mà, que may la y avia tinguda. No és stada tan brava com la dels peus, però, per aver tocat en lloc nou, o e molt sentit, lloat sia Déu de /f.1v/ tot. Està ja molt millor, a Ell gràcies, que ja vuy no té dolor que li done pena. No à estat ningun dia en lo llit. Besa les mans de vostra senyoria y no escriu perquè és la man dreta a on té lo mal, y encara està un poc unflada. 15 20 25

La nperatriz, y prínsep y infantès estan molt bons, llaós a Déu. Y Lloyset, per lo semblant, que, des que tingé la verola ensà, no és estat tan gros y bo. Menejen-li s dos dents. 30

No sé si aurà fet desembre alguna cosa, que la sospita va avant del dia de

Nadal ensà. Yo·m sent molt bona, llaós
 a Déu, al qual sopleque la molt egrègia
 persona de vostra senyoria guarde y es- 35
 tat prospere, com yo desije y e menester.

De Madrid, a VIII de giner.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

Aquí envia dona Stephania no sé qué 40
 cosillas de comer para mi señora la condes-
 sa, mi suegra. Supplico a vuestra merçed
 mande que no le caten, que es misseria, y
 el carretero á visto lo qu'es y lo jura-
 rá. E yo pagado el porte dello. 45

Memorial de lo que s'enportó lo car-
 reter:

. quatra quaxses de mermelada
 . dos covanets de camuesas, en los quals
 y à sent y xexanta camuesas 50
 . un moltó en sesina
 . mix porc senglar en sesina
 . y un corter de vacó en sesina
 . un tros de seçina de servo
 . una dodzena de formatges fonedós. 55

Es pagat lo carreter de tot lo port.

Molt egrègia senyora:

Tres lletres de vostra senyoria e rebudes: del dia de sent Esteve, y del dia dels Incnosens y de III de aquest; a les quals no e respost sinó breu, y ab aquesta tanpoc poré respondre tan llarc com yo voldria, però ab lo primer o esmenaré. Infinides gràcies fas a nostre Senyor per estar vostra senyoria bona y per lo que m'asegura que no li tornarà més aquel accident. Axí plàsia a Ell que sia y que en tot li done tan complida salut com yo desije.

Y no e folgat poc de veure lletra de vostra senyoria feta en Ribà-roja y, axí per la obra com per tot /f.1^v/ lo resto, crec aurà molt aprofitat aver-o vostra senyoria vist.

En lo negoci de la senyora tia, que sia en glòria, yo escriuré a mosèn Capeller de la manera que vostra senyoria mana. Y ja lo y escrigí com li enviý la procura, y també al governador, del qual tinc la resposta, que serà ab aquesta, y tostems li escriuré rremetent-lo a vostra senyoria.

De na Brisuela y de na Clariana vag perdent la copdisa per lo que vostra senyoria m'escriu, però, parent-me que m satisfeya la una d'elles, yo avia escrit, y encara no tinc resposta. Bé crec que no vindrà ninguna d'eles, però, fins a saber-o, no m poré determinar ab altra duc-

ya per no trobar-me après carregada.
 Les condicions de la que vostra senyoria à vista aquí són tals que no y à més que dir, però, ab tot, no dexe de informar-se·n fins a que yo tinga resposta d'estes altres, que, en tenint-la, avisaré a vostra senyoria. Y, si yo sabés lo nom, també me·n po/f.2/ria informar así, que y à jent de Aragó.

Don Juan, mon senyor, escrigé dies à a sa Majestat y al comanador major sobre la lletra que despacharen en Barcelona a don Juan de Cardona y, segons me par, no fou aquella a soles, segons veurà vostra senyoria ab les minutes que seran ab aquesta. Y, en esmena de tot allò, lo comanador major à enviat aquest despach sens demanar-lo-y, desculpant-se que en lo resto no y sabé res. Es-li d'estimar, que yo crec que aprofitarà molt. La·nperatriz y à molt folgat perquè estava sentida de aquella lletra, y dix a don Juan, com li donà aquesta, que ella avia escrit a sa Majestat fent-li·n clamós, y que ell li avia respost que la y donaren a fer-mar en la galera sens saber lo que era y qu'ell o avia ben reyt al visí-canseller. Asò sia sols per a vostra senyoria.

À volgut la enperatriz que ajam donat als del Consell les mi/f.2^v/nutes de les del duc, y també·ls à fet donar la sua lletra. Ells an mostrat folgar-i molt y·ns an fet moltes ofertes de mirar per nostra justícia.

Don Juan, mon senyor, està ab la

Molt egrègia senyora:

En esta ora me an dit que estava
per a partir lo portador d'esta, y, per
donar-me tan poc tems, serà sols per
fer a saber a vostra senyoria com don Juan, 5
mon senyor, y don Lloýs y yo estam ab
conplida salut; axí plàsi'a Ell que u es-
tiga vostra senyoria molt llarc tems.
Pare y fill besen les mans de vostra se-
nyoria moltes voltes. Yo vag per los nou 10
mesos avant, que no par que estiga tan
cerca de parir. Perquè sé lo cuydado que
vostra senyoria tindrà, yo·l pendré de
escriure ab tots los que yxan.

A don Juan, mon senyor, li à crex- 15
cut un nou tre/f.l^v/ball, que l'an fet
del consell de l'Estat. Vuy à comensat
entrar en ell, que ab aquest darer coreu
à manat l'enperador que fos axí, y vuy
lo y à dit la enperatriz ab molta amor. 20
Plàsi'a nostre Senyor que tot sia per a
son servey, al qual sopleque la molt e-
grègia persona de vostra senyoria garde
y estat prospere, com yo desije y e me-
nester. 25

De Valladolid, a II de setembre.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li
besa.

Molt egrègia senyora:

Dilluns pasat rebí una lletra de
 vostra senyoria de XXV de agost, que
 no la desijava poc, pux eren de X les
 que abans d'esta tenia. Yo crec que aurà 5
 vostra senyoria rebut algunes lletres
 mies ab què serà exida del pensament en
 què estava, perquè yo e·scrit moltes
 voltes per diverses vies y tots estan
 y avem estat ab la salut que vostra 10
 senyoria desija, llaós a Déu. Axí plà-
 si'a Ell que u estiga vostra senyoria
 tant llarc tems com yo lo y soplíque.

Bé crec que aurà més aprofitat la
 provisió que vostra senyoria à feta en 15
 lo partir dels blats de Rriba-roja que
 la milloria de l'ayada, y per als vasalls
 no és poc profit ser tractats /f.lv/ tant
 diferentment del que acostumaven, y és
 gran bé que ellis o conegen. 20

De la obra de la casa e folgat en
 estrem que sia comensada, axí per la ne-
 sesitat que'n tenia com per ser-se comen-
 sada en presència de vostra senyoria.
 Plàsi'a nostre Senyor que tot o puga 25
 consertar y ordenar com o sabrà ben fer,
 y après gozar tants anys com yo desije.
 Déu sap lo que yo sent que tarde tant lo
 despag de Rroma, pux és causa de tenir
 per inserta la venguda de vostra senyoria. 30
 Gregorio de Ayala la escrigé, dies à,
 que molt prest esperava que's despacharia.

No sé si serà la causa de la tarda falta de coreus; la senmana pasa/da/ ne vingé así hu de Rroma, no sé si u auria portat aquex. 35

En rrebent la de vostra senyoria que dalt dic, demanà don Juan, mon senyor, la mercè de aquels ofisis per al jermà de miser Abat a sa Majestat, y ella atorgà tantost la de l'hu d'ells, perquè de l'altre avia soplicat la marquesa de Lombay lo dia abans, que enca/f.2/ra que les sues lletres y les nostres vingeren ab un portador, a ella li donaren les sues un dia abans. Ella no demana l'ofisi per a persona serta, sinó que diu que és cosa que la sol proveyr lo rracional, y axí à soplicat a sa Majestat que no li lleve sa priminència, sinó que lo y dexe proveyr a ell. Y axí'ns som concertades ella y yo que escriva al dit rracional dient-li que li tindrà a molt servey, pux ella procura que li conserven sa priminència, que proveexca est ofisi al jermà de miser Abat. Asò és lo que s'à pogut negociar, y crega vostra senyoria que no y à agut falta de dilijència ni de voluntat. Ab esta serà la lletra de la marquesa. 60

Ab altra tinc escrit a vostra senyoria com an dat més en què entendre a don Juan, mon senyor, que l'an fet del consell de l'Estat y, com ara y à tan sovint consells y ab los altres càrecs que té, està tan ocupat que no té tems per a res. Besa les mans de vostra senyoria y la so/f.2^v/plica que li perdone com no escriu tan sovint com ell 65

- voldria. Està molt bo de salut, quart- 70
lo Déu. Y, a Ell gràcies, axí u està
Lloyset, y yo, per lo semblant. Y per-
da vostra senyoria cuydado, que, en avent-
me fet nostre Senyor mercè de deslliur-
rar-me, li'n donaré avís, y per so'm 75
sap greu que partexca aquest coreu vuy,
que més l'estimara per a llavòs.
- Yo tinc ama en casa, vuyt dies à,
y no és la que escrigí a vostra senyoria
sinó una pajesa que'm portaren aprés, 80
ayguadera natural, y à parit quatre vol-
tes y tots los té ja criats a sos pits;
ara té un chic molt bonico. És un ànjel
de condisió, y tan alegre y servicial
que tot lo que és menester en casa voldria 85
fer. És dona de trenta anys. Y que farem
d'ella quant voldrem.
- L'altra dexí perquè sabí qu'era
molt rregalada y feta a sa voluntat.
- Despús ayr, pres al prinsep una po- 90
ca de febra y durà-li /f.3/ quynze ores,
y dexà'l ab suor y unes vuyt o nou cambres,
que féu de cólera umor pura. És rrestat
molt bo y ab molt bona color. A'ns fet
Déu gran mercè que natura l'aja tan ben 95
purgat. A El li sien fetes gràcies. La'm-
peratriz està molt bona, y les infantas
tanbé.
- De l'enperador no à vengut coreu,
que no's desija poc, y, axí, no y à no- 100
ves sertes sinó de les que la jent se
forja, que'ns posen en confusió. La mort
del dalfí té per sarta, que's sap per
via d'espies. Nostre Senyor provexca en
tot com sap que és menester, que en gran 105
perill està la Cristiandat.

Aprés de aver escrit aquesta, me à
 mostrat la marquesa una lletra en què
 lo rracional demana aquell ofisi, que
 ell pretén que pot proveyr, per a un 110
 nebot seu. De manera que ja en aquest
 no y à remey. Voldria saber qual dels dos
 és y qual és lo que nosaltres tenim
 perquè.s fes la provisió. En cas que
 vage, mane-me·n vostra senyoria avisar 115
 ab lo primer, la molt egrègia persona
 de /f.3^v/ la qual nostre Senyor guarde
 y estat prospere, com yo desije y e me-
 nester.

De Valladolid, a VII de setembre. 120

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li be-
 sa.

Molt egrègia senyora:

Ab la major pena del món só esta-
 da tots estos dies per no aver tengut
 portador ab què poder escriure a vostra
 senyoria perquè sé ab lo desig que es- 5
 tarà de saber cada dia noves après que
 sap qu'e parit.- Yo, aquella nit, agera
 escrit més llarc sinó que no m'o con-
 sentiren les senyores que estaven así
 y la senyora dona Costança entre les al- 10
 tres, que vingé en acabant yo de parir.
 Lo part fou bo, llaós a Déu, encara que
 més llarc que los altres, com don Juan,
 mon senyor, escrigé a vostra senyoria.
 Però lo sobre-part és stat lo millor de 15
 tots: e purgat més que may y la llet me
 à donat molt poca pena, que solament una
 nit y un dia me feren mal los pits, y
 tantost afluxà, sens fe/f.l^v/bra ni altre
 accident ningú. Yo he usada ma dieta, 20
 encara que totes les que m veyen me vol-
 geren enpapusar, però may só exida de
 ma recla acostumada, y axí.m só trobada
 tan bé com dic, y sent-me tan esforsada
 com si no agés parit. 25

Lo chic, quart-lo Déu, està molt
 bonico. Naxqué no tan flac com Lloÿsi-
 co, però no gros. Par-me que sembla a la
 casta de son pare, però no als altres
 sos jermans, serà més ros que Lloÿset, 30
 mas no tant com aquels dos anjelets. Té
 molt bon tall de cap y net com un or,

sens caspa ninguna. May à tengut, des
que és nat, dolories de ventre com los
altres, ni plora sinó com està brut o 35
vol mamar y, en ser net y fart, se a-
dorm tres y quatre ores sens despertar,
y alguna volta sinc, de manera que sens
treball té la dieta de mamar. La mel
ab la pólvora li e sovinejada entre ma- 40
mada y mamada, y la llimonada d'esmeral-
sa de tres a tres dies, que así la tenen
per molt provada; la que vostra senyoria
me féu mercè d'enviar-me me /f.2/ servex
ara, que és ecselent. Tanbé li e donat 45
dos voltes dels gusanicos de çarça que
así usen. Plàsi'a nostre Senyor que tot
li aprofite com vostra senyoria desija.
Después ayr, batejàrem; foren padrins lo
condestable y la marquesa de Llombay. Los 50
noms són Juan Batiste Silvestre. Yo·m
comensí a llevar ayr, y abans me fóra lle-
vada sinó per a esperar a que fos batejat
lo chic, que, per esperar a la marquesa,
que no estava bona, avem tardat tant. 55

L'ama és una pajesa, com tinc escrit
a vostra senyoria, y pense que auré a-
sertat, que és molt ben acondicionada, y
alegra, y tan manada que no pasa un punt
del que li diuen. Fas-la exersitar en 60
tot lo que és menester y fa-u de molt
bona gana. /En son menjar se té gran or-
de, axí en les viandes com en la cantitat.

Esta dueya qu'e presa prova molt
bé y té molta cura de l'ama y del chic, 65
y servex en asò y en tot lo qu'ella pot
com és menester. A·m vengut a conte que
ella fos per a tenir càrec del chic per
no perdre /f.2v/ yo lo servey de na Bla-

nes, que m ferà molta fretura. Ella m
fa los caldos y sert de totes só ben
servida, que nostre Senyor à proveÿt
en asò, pux me falten los rregalos de
vostra senyoria, que El sap lo que yo
u sent; y més sent pensar lo /que/ vos-
tra senyoria o sentirà, però, pux Ell
és servit, que sia axí totes o devem
tenir per bé.

Don Juan, mon senyor, està molt
bo y molt content ab lo seu Juanico,
y tan ocupat que és piatat veure'l.
Ara està en Consell, no sé si tindrà
tems d'escriure com vinga, si no, so-
plique a vostra senyoria prenga esta
per sua.

Lloyset crec que escriu a vostra
senyoria. Està molt bo, quart-lo Déu, y
molt rregosijat ab lo jermanet. Als dos
plàsi'a nostre Senyor donar molt llarga
vida per a son servey.

Fra Juan de Medina és stat así y,
perquè estava ja de camí com à sabut de
aquest portador, no escriu. Besa les mans
de vostra senyoria.

/F.3/ La enperatriz y sos fils es-
tan ab conplida salut, y tots ab gran de-
sig de coreu, que són les més fresques
noves sertes que tenim de l'enperador de
sinc de agost. Nostre Senyor les nos por-
te bones, al qual sopleque la molt egrè-
gia persona de vostra senyoria garde y
estat prospere, com yo desije y e menester.

De Valladolid, a XVIII de setembre.

De vostra senyoria major servidora y
més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Esta nit és aribat Francisco, la
 venguda del qual esperava yo ab rrao-
 nable desig, encara que no era aribat
 a ma notícia lo mal de vostra senyoria 5
 que no sabia altra cosa del qu'ella
 m'escrigé ab la que·m portà Pelliser.
 Però, encara que en aquella·m deya
 que estava ja bona, com me tardaven
 tant lletres, yo temia que era rrecrua- 10
 da, y tanbé una que aribà a mes mans
 de don Gillem, sens data, me posà en
 sospita, encara que·m donaven a enten-
 dre que era del primer mal que yo sabia.
 Y esta nit, juntament ab les que à 15
 portat Francisco, me à mostrat don Juan,
 mon senyor, totes les que tenia, ab què
 l'avisaven /f.1^v/ del discús del mal
 de vostra senyoria, que, sols de pensar
 lo perill que à pasat, me só tan altera- 20
 da que no u poria prou encarir. Infinides
 gràcies fas a nostre Senyor per tenir
 vostra senyoria tanta milloria com me
 escriu que té. A Ell plàsia, per sa in-
 finida misericòrdia, que esta persevere 25
 y que estiga tan prest tan bona com yo
 li sopleque. Y, encara qu'e sentit estre-
 mada consolasió ab les lletres de vostra
 senyoria y ab aquells reclons de sa mà,
 estic ab grandísim cuydado fins a que 30
 sàpia està del tot bona, especialment
 que d'así avant no creuré may a ningú,

ni m'aseguraré ab ninguna cosa, pux me
 à ronput vostra senyoria los pactes.
 Y per so la sopleique mane tenir dili- 35
 jència d'escriure·m ab tots los que vin-
 dran y, mentres estiga flaca y que li
 puga fer ningun dan l'escriure de sa mà,
 yo pendré en pasiència que sia de secre-
 tari, y serà major mercè per a mi perquè 40
 porà ser més llarga la escriptura y sens
 fatigar-se, que, per a tan llarc y gran
 mal, és menester gran rregalo y molt rre-
 giment en la convalecència, y, pux Déu
 és /f.2/ servit que yo no puc entendre 45
 en servir y rregalar a vostra senyoria,
 que seria tan gran descans per a mi, la so-
 plique quant encaridament puc mire per sa
 salut com miraria per la mia, pux en ella
 està tot nostre bé. 50

Y, quant al que diu vostra senyo-
 ria que no sentia son perill sinó per
 amor de nosaltres, dic que u crec bé y
 verdaderament, pux, per lo que·ns cunple,
 se aventura a tots los perills que li 55
 poden venir, y asò·m dóna major llàsti-
 ma de aquest mal. Plàsi'a nostre Senyor
 que, axí com Ell té lo poder y sap que
 yo u e menester, done tanta vida y salut
 a vostra senyoria com yo li sopleique y 60
 la·m dexe veure y besar les mans prest,
 que cada dia o desije més. Y axí ab poca
 causa pendria yo fantasia de anar aquí,
 quant més si agés sabut lo discús del
 mal, encara que y à tots los inconvenients 65
 que vostra senyoria diu, però, ab tot,
 ò voldria yo com la vida si tingés lli-
 sència, que no se·m faria lo camí llarc.
 Y per so e sentit més no aver sabut abans

lo mal, que llavòs, pense, m'o agera 70.
 pogut esforçar y, encara que no·m fos
 detenguda aquí sinó pocs dies, fóra
 estada gran consolació per a mi. Però,
 pux no s'i pot /f.2^v/ fer més, lloat
 sia Déu de tot, en lo qual confie que·m 75
 farà esta mercè que yo tant desije.

Molt gran consolació és per a mi
 saber que aquexos senyors y senyores
 fasen ab tanta amor y voluntat lo que
 yo avia de fer. An-me posada ab molta 80
 obligació y desije en estrem se oferex-
 ca en què poder-los-o servir, que m'i
 dispondria ab la voluntat que és rraó.

Lo marquès de Llombay és aribat, com
 tinc escrit a vostra senyoria, y serti- 85
 fica la venguda de sa Majestat per tot
 aquest mes, però no·s parla ni à memò-
 ria de anar a Catalunya, que Déu sap
 quant o voldria yo. Y, si axò fos, yo
 n'agera donat avís a vostra senyoria. 90
 Seria gran cosa poder-nos veure y en
 aquella terra, que no poria dir quant
 desije veure a vostra senyoria fora de
 aquexa.

Don Juan, mon senyor, està millor 95
 que yo l'aja vist molts dies à, que par
 que l'aygua li fa gran bé.

Lloyset està bonísim y besa les mans
 de vostra senyoria y no escriu perquè
 és molt tart; està ja gitat. Yo no vull 100
 que lo portador se detinga, perquè ara
 reste ab més fam de noves que fins así.
 Y per so soplíque a /f.3/ vostra senyo-
 ria lo mane despachar tantost perquè yo
 lí tinc manat que vaja y vinga ab dili- 105
 jència, perquè e ben menester que ell
 la fasa.

Juanico està molt bonico, quart-lo
 Déu, y no és plorador sinó molt bo de
 criar, y axí li's par. L'ama és un àn- 110
 jel de condisió y à mesa ja tant l'amor
 en lo chic que no's rrecorda de son ma-
 rit ni de sos fillls, y té's per tan bena-
 venturada de criar aquest que fa tot
 lo que li manen ab molta alegria, y obeex 115
 a Anna de Rrojes com a mi, de la qual
 /e/stic molt contenta fins así.

Fray Juan de Medina és vengut vuy así,
 y en lo seu monestir y en altres tenen
 especial càrec de pregar per la salut 120
 de vostra senyoria, que Déu me garde.

Perquè lo portador puga partir ben
 matí y ara és pasada mija nit, no allar-
 garé en esta més de soplicar a nostre
 Senyor la molt egrègia persona de vostra 125
 senyoria garde y estat prospere, com
 yo desije y e menester.

De Valladolid, a III de noembre.

Yo estic bona de salut ab tots los
 treballs que nostre Senyor me dóna so- 130
 vint. Ell sia lloat /f.3v/ de tot.

Lo negoci del senyor de Tous crec
 se concluyrà prest.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa. 135

Molt egrègia senyora:

Vuy à vuyt dies que rrebi dos lletres de vostra senyoria: del darer de octubre y de dos de aquest, y la dare-
 ra de mà de vostra senyoria, que fou 5
 per a mi singular cordial, segons ab lo cuydado que yo estava. Y axí comensí, tantost l'endemà, a complir una de les rromeries que tinc promeses, que aní a una ermita, que està mija llegua de así, 10
 dels beneÿts metjes que fan molts miracles, y ara, aquesta festa sua pasada, ne feren un gran miracle en presència de moltes persones. Y, com anava ab tant gran plaer, no sentí jens lo camí. Y, 15
 après, ab les lletres de Bonavida que rrebé don Juan, mon senyor, ab lo /f.lv/ criat del marquès de Dènia, de IX de aquest, se confirmà la mia alegria ab aquels rrecglons que en ella y avia de 20
 mà de vostra senyoria ab què deya que estava bona. Però vuy s'és ayguat un poc lo plaer, ab les lletres que à portades Juan Rruvio, per les tersanes que avien sobrevengut a vostra senyoria, que, en- 25
 cara que ella les tinga en poc y sien tan fluxes, a mi'm donen molta pena per venir tras tan gran mal y sobre tanta flaquesa y en tal tems. Lloat sia nostre Senyor de tot y a Ell plasi/a/, pux me à 30
 feta tanta mercè de rremediar lo major peril y treball, vulla rremediar aquest per sa infinida misericòrdia. Y poca ne-

sesitat té vostra senyoria de rrecordar-
 me que yo'l ne soplique, pux en asò, 35
 ja que en altra cosa no puc, fas lo que
 dec, que és tenir comanat en molts mones-
 tirs, y altres bones persones, que pre-
 gen per la salut de vostra senyoria, que
 Déu me guardé, seyaladament en lo monestir 40
 de l'Abrojo, que y à escelens persones.
 Y, per medi de totes estes persones, es-
 pere en la bon/f.2/dat de Déu que aurà
 piatat de mi, que de mes pregari/e/s fas
 poc fonamén perquè són de poc fruyt. Y, 45
 perquè estic ab lo cuydado que vostra
 senyoria pot pensar, la soplique mane
 tenir dilijència que no vinga ningú sens
 lletres que m'avisen de tota la veritat,
 que, segons estic incrèdul/a/, bé e menester 50
 que's fasa axí. Y vostra senyoria no es-
 criga de sa mà fins que u puga fer sens
 rrebre ninguna fatiga, que yo'm conten-
 taré en veure algu/n/s reclons, pux co-
 nec la manera de son ordenar tam bé com 55
 sa pròpia lletra.

De la tos, estic ab molt'ànsia per
 ser cosa que crux molt senyaladament a
 persona flaca. No sé si seria bo pendre
 aquels ous del dia ab oli de ameles dol- 60
 ses y sucre que vostra senyoria sol con-
 sellar a altres persones per a mal de
 pits y tos. Y tanbé, si la febra és pasa-
 da, los caldos de peu de moltó, que a
 mi'm feren gran bé com tenia aquella tos 65
 que escopia sanc. Si a vostra senyoria
 li par que li à de aprofí/f.2v/tar, la
 soplique o mane fer, pux d'ella tinc yo
 estes rreceptes y altres, de les quals
 me só aprofitada así consellant-o als 70

que'm paria que n'avien menester, y axí
són entrats en fuga los meus caldos y po-
tatjes de malats, que casi tostems ne
fan en ma casa. Y, segons la presa que
tenia, m'és estat forsat a mostra/r/-o 75
per no tenir tantes coses en què entendre.
Y encara may vage d'estes coses y, cada
volta que pense que a tots servex en asò
sinó a vostra senyoria, me par que un puyal
me travesa lo cor; però, pux Déu és servit 80
que sia axí, asò deu ser lo millor. Y, per
so, sopleique a vostra senyoria que no li
done asò fatiga, basten les altres que té.

Per bé tindrè que's vista vostra
senyoria algunes ores del dia y estiga 85
en un llitet, perquè tants dies en lo
llit no poden /sinó/ tenir-la mòlta y
croxida, y crec que llevant-se dormirà
millor de nit.

Bese les mans de vostra senyoria 90
per lo que'm diu /f.3/ que's rregalarà
y mirarà per si, axí lo y sopleique yo
quant encaridament puc. Y gran bé és
stat entretenir-se mestre. Glopeja sens
beure molt per escusar opilacions que 95
de tant llarc mal solen restar moltes
voltes.

Don Juan, mon senyor, està molt bo
y l'aygua fa maravelles fins así. Plàsi'a
Déu que sia d'asi avant com vostra senyo- 100
ria desija, pux Ell o pot fer sens que
vostra senyoria pase los mals a què s'o-
ferex; que lo pasat y la gota de don Juan,
tot, crec yo que ve per mos pecats, pux
per a mi és tot lo dan y desdicha. 105

Lloyset besa les mans de vostra se-
nyoria y està molt bo. Y cada dia diu

la orasió de sent Agostí, ajenollat, per
la salut de vostra senyoria, y los qua-
tre evangelis y los gos de nostra Senyo- 110
ra, de qui ell és molt devot.

Juanico Silvestre està molt bonico,
guart-lo Déu, y cria's sens ningun tre-
ball, que de nit no desperta /f.3v/ sinó 115
soles dos voltes y, en mamant, se torna
a dormir. Y de dia se regonex ja molt,
fa moltes rraonetes y riu ab qualsevol
joget que li fassen. Y conex a la sua
ama en la veu, que, per molt que plora,
en prenent-lo ella y afalagant-lo, ca- 120
lla. Y també és molt amic meu, que'm fa
més rraons que a ningú, a mon parer, que
és bonico y no gosa dir que'm par que
serà més jentil ome que don Lloýs. Per
amor de vostra senyoria, guart-los Déu 125
a tots per a son servey.

Perquè m'an dit que està per a par-
tir lo portador, no poré en sta m/é/s
allargar, que Déu sap que no me'n can-
saria en moltes ores. 130

Totes les de casa besen les mans
de vostra senyoria y yo'm comane a tots
los de aquí.

Y bese les mans a tots exos senyós
y senyores que tanta mercè'm fan de mi- 135
rar per vostra senyoria, y a mosèn Sapo-
sa y a sa muller los o estime quant és
rraó, y axí u cone/f.4/xeran en tot lo
que porem fer per ells. Son fill és molt
bon fadrí y de bon enteniment. 140

La enperatriz y sos fills estan molt
bons y esperant ab gran desig la venguda
de sa Majestat. Nostre Senyor la porte
ab alegria, al qual soplisque la molt e-

grègia persona de vostra senyoria guarde 145
y estat prospere, com yo desije y e me-
nester.

Es de Valladolid, a XXI de noembre.

De vostra senyoria major servidora 150
y més obedient filla que les mans li de-
sija besar com la vida.

Molt egrègia senyora:

Ayr rrebi una lletra de vostra senyoria del darer del pasat y ab ella la major mercè y consolasió que así poria dir per ser de mà de vostra senyoria y les noves de sa salut tan bones. Infinites gràcies ne sien fetes a nostre Senyor de tan gran mercè com me à feta, Ell me fasa gràcia que lo y sàpia servir, que, en veritat, yo estava ayr, com rrebi la lletra, tan fatigada com may me sia vista per aver tant que no tenia lletra, y axí's convertí en tan gran plaer y alegria com vostra senyoria pot pensar. Plàsi'a Déu que tans anys com yo desije se paseje vostra senyoria per sa casa y gose d'ella, y que molt prest /f.1^v/ li puga yo besar les mans y'ns pugam aconsolar tots junts, que may o desigí tant com ara. Y, en paga de les bones noves que vostra senyoria m'escriu de sa salut, l'avise de la nostra, que és, llaós a Déu, molt bona.

Don Juan, mon senyor, està millor que à molts dies que yo l'aja vist. Fins así, molt bé prova ab l'aygua. Ell besa les mans de vostra senyoria y no escriu per ses ocupacions. Ab lo primer, esmenarà y també respondrà a mosèn Bonavida.

Don Lloýs està bonísim y també besa les mans de vostra senyoria y no escriu per estar de camí com estam así.

Espera ab gran desig la venguda de sa
Majestat per espletar les sues gales. 35

Juanico està lo més bonico del
món y cria's sens dar ningun treball,
que may plora sinó com vol mamar o
que'l netejen. Y de nit no es desperta
sinó dos voltes y no fa sinó mamar 40
y tornar-se a dormir. Y /f.2/ dorm en

lo bres ab ses cortinetes de grana y
lo llit de l'ama està junt ab lo bres,
un poc més bax, y, com se desperta, e-
lla's seu en lo llit y sens moure'l li 45
dóna la mamella, y com està adormit
se torna a gitar. Y d'esta manera lo
chic no's rrefreda ni's desasosega.

Determiní de criar aquest axí perquè
así se a/n/ segits molts desastres de ofe- 50
gar les ames les criatures y, de més
de assegurar aquest perill, me par molt

bona cosa, que may nengú de mos fillis
s'és criat ab tan poc treball ni tan
sanet, que sols dolories de ventre may 55
à tengut. Porta l'àbit de la benaven-

turada Consepsió de nostra Senyora. E'l
dexat en Valladolid per ser lo tems tal
y pux avem de tornar prest allí. Cada
dia ne sabré noves, perquè en un dia 60
van y vénen, que no y à sinó sic lle-
gües castellanes, que són chiques. Y ja
vuy e sabut com està molt bonico, quart-
lo Déu.

Ana de Rrojes y na Cams són resta- 65
des ab ell, que así no tinc sinó na Bla-
nes y Sesília.

L'ama prova /f.2^v/ per maravella,
que és un ànjel de condisió y tan obedient
a tota cosa com és menester, y no jens 70

golosa. La sua llet és maravellosa.

Ayr partírem a les onse de Valladolid y aribàrem así entre sic y sis. Y esperam a l'enperador demà o despús demà. Està sa Majestat que és alegria de veure-la. Y est'altra nit feren les criades de les dames una farsa devant ella y feren-nos ballar a totes les que estàvem allí y a don Juan, mon senyor, tanbé, que no rigé poc la enperatriz de veure'l saltar y córer. Asò era a ora que estava despejada la casa, que no y avia ningun ome sinó ell. Estan tots fora de seny de plaer y ab molta rraó. Y yo, de ayr ensà, comense a estar-o ab les bones noves de vostra senyoria, molts anys les sàpia yo tals.

Don Juan Boyl me dix que avia de partir per aquí miser Coscollar despús demà, y per so fas esta per/f.3/què no vaja sens lletra.

Dexí-li una rroba forada de una pell molt llaujera perquè no canse a vostra senyoria y la tinga calenta. Par-me millor que samarra perquè la porà portar en casa y defora casa. Lo drap ab què va forrada és tanbé llaujer, así li diuen "rraxa" y estes senyores viudes ne van vestides en l'estiu. Si a vostra senyoria li par bé, yo li n'enviaré per a llavòs.

La reyna avem trobada bona, però no par aja pres tant de plaer ab esta venguda com ab l'altra, y per a tots és stat desatent, però l'enperador à volgut que, per aposentar la cort que ve ab ell, se yxqués de Valladolid la

de la enperatriz perquè se fasa l'aposen-
sento de nou.

Al que à portada la lletra de vos-
tra senyoria tindrem per molt rrecomanat. 110

Tots los de casa besen les mans de
vostra senyoria y yo·m comane a tots los
criats y /f.3^v/ criades de vostra senyo-
ria, la molt egrègia persona de la qual 115
nostre Senyor garde y estat prospere,
com yo desije y e menester.

Es de Tordesillas, a XIII de desem-
bre.

De vostra senyoria major servidora 120
y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Ayr arribà así lo dean de Ciudad
 Rrodrigo, ab lo qual y ab la lletra de
 vostra senyoria rrebi major mercè y con-
 solasió que así poria dir. Infinides grà- 5
 cies fas a nostre Senyor per anar la mi-
 lloria de vostra senyoria augmentant; a
 Ell plàsia, per sa infinida misericòr-
 dia, que axí vaja fins a tornar-la en sa
 conplida salut y forses. Y no'm marave- 10
 lle de la flaquesa que vostra senyoria
 me diu que sent, axí en lo ventrell com
 en la persona, que, per a tan gran mal,
 menester és tems per a cobrar y gran
 rregiment, y aquest sopleque yo a vos- 15
 tra senyoria que'l tinga de la /f.l^v/
 matexa manera que ella manaria que yo'l
 tingés si per mi agés pasat lo que vos-
 tra senyoria à tengut. Lo pany de la ca-
 ra, en tornant a engruxar, pasarà, y, en- 20
 cara que dure alguns dies, yo u pendré
 en pasiència. Pux nostre Senyor me à fe-
 ta tan gran mercè, a Ell plàsia que yo
 lo y sàpia servir y que done tantes y
 tan bones pasqües a vostra senyoria com 25
 yo desije, que a mi la·m darà bona es-
 ta lletra que m'à portada lo dean; y, en
 paga del port d'ella, à sabut vuy com
 li an dat lo bisbat de Guadix, del que
 e molt folgat, que és molt bona persona. 30
 Y a vostra senyoria done lo bon
 prou del bisbat d'Euna que à donat sa

Majestat al senyor don Jeroni de Rreque-
 sens, lo que yo desijava estremadament,
 axí per lo qu'ell merex com per lo que 35
 sé que vostra senyoria o desijava. An-li
 posat quatre-sents ducats de pensió per a
 l'inquisidor Loaysa. Bé volgera yo que fos
 sens /f.2/ pensió, però à tengut tant
 que proveyr sa Majestat que no s'i à po- 40
 gut fer més. Per ser la prime/ra/ cosa
 que li an donada, no és molt que y aja
 pensió. Don Juan, mon senyor, n'està
 tan rregosijat que és maravel·la veure·l,
 que, encara que ell no u avia escrit a 45
 vostra senyoria, molts dies à que ell
 soplicava a sa Majestat que li donàs
 bisbat, pensa/n/t que demanant bisbat
 li darien major pensió; y ninguna lle-
 tra escriv/i/a al comanador major que 50
 no lo y fes rrecordant. Y, en veritat,
 ell o à fet molt bé y sa Majestat no n'à
 volgut guayar les gràcies, que may n'à
 dit res des que és vengut fins a vuy
 que an publicada la provisió de totes 55
 les dicnitats. Encara yo no li /e/ besa-
 da la mà per la mercè; vuy o pense fer.

És menester dar presa en traure les
 bules, perquè, mentres se tardarà, lo
 papa gosa dels fruyts. 60

Yo no es/f.2v/cric "senyoria" al nou
 bisbe fins a que sia consagrat. Com o
 sia, lo y escriuré, si a vostra senyoria
 li par que u dega fer.

Don Juan, mon senyor, voldria que's 65
 negociàs ab don Jeroni que rrenunsiàs los
 benefisis que ara té a mosèn Capeller,
 perquè, per a traure les bules, se n'à
 de desexir o li aurien de costar molt més

ab rretensió de benefisis que sens ells. 70
 Y per so soplicam ell y yo a vostra senyoria o negosie ab ell, que yo crec que serà content y serà obligar-nos per a procurar-li, per avant, lo que li complirà. 75

Yo tinc escrit a vostra senyoria ab miser Coscollar y ab don Diego de Cardona; ja crec les aurà rrebudes. Y axí tindrè cuydado de escriure ab tots los que yran, que esta fas a la ventura sens tenir portador. 80

Don Lloýs està molt bo, /f.3/ quart-lo Déu. Ell escriu a vostra senyoria. Juanico m'escriuen que està lo més bonico del món; Déu sap quan de mal se·m fa, per amor d'ell, estar tant así. L'endemà de festes diue/n/ que·ns ne anirem. 85

Don Juan, mon senyor, està confesant-se, no sé si porà escriure. Besa les mans de vostra senyoria. Està molt bo, quart-lo Déu, al qual soplique la molt egrègia persona de vostra senyoria guarde y estat prospere, com yo desije y e menester. 90

Ès de Tordesillas, a XXIII de desembre. 95

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

La més fresca lletra que tinc de
vostra senyoria és la que'm portà don
Fadric de Portugal de VII del pasat,
ab la qual y ab la rrelasió de vista 5
rrebí major mercè y consolasió que a-
sí poria dir, pux la milloria perseve-
rava. Infinides gràcies ne sien fetes
a nostre Senyor, a Ell plàsia, per sa
infinida misericòrdia, que a les ores 10
de ara estiga vostra senyoria ab compli-
da salut y tornada en ses forses, que
fins a saber asò, estaré ab gran cuyda-
do y ab major desig de lletres que may
sia estada, que no sent poc lo que ara'm 15
tarden. Plàsi'a Déu que sia estat fal-
ta de portadós y no de salut, que poria
ser que ab estes festes no fosen par-
tits, que tanpoc de así, per exa causa,
no n'an anat y també auran tardat /f.1^v/ 20
lletres a vostra senyoria. Así à fet
un tems tan terrible de fret y de neu que
espantava als matexos de la terra quant
més a mi, que só de tera calenta. És
stat tan estremat que s'an mortes algu- 25
nes persones per los camins, que's són
jelades. Y, ab tot asò, nosaltres som
estats tostems molt bons de salut, llaós
a Déu. Y Lloyset prova tan bé en tera
freda que, com més fret fa, està de mi- 30
llor color y més gros; besa les mans
de vostra senyoria y no escriu per ser

l'ora que lo prinsep juga.

A Juanico trobí, com vingérem de Tordesillas, lo més bonico del món, y axí u està ara, quart-lo Déu. Està tan gran y tan gros com si tingés un any. Cria's molt sanet y sens treball, que no és jens plorador. L'ama és tan bona com tinc escrit a vostra senyoria.

Des de Tordesillas escrigí a vostra senyoria de la mercè que sa Majestat nos à feta del bisbat d'Euna, y yo crec que ja u deuria saber per la via de Barcelona, perquè'l comanador major, com pasà per allí, demanà /f.2/ de don Jeroni y s'informà dels benefisis que tenia, no sé si és per donar-los a'lgú. Así treballarem que no'ls y lleven, y també rrebríem molt gran mercè don Juan, mon señor, y yo que vostra senyoria treballàs que'ls rrenunciàs a mosèn Capeller.

En lo negosi de Bonavida, à parlat don Juan, mon senyor, a sa Majestat y respòs que ell no solia donar res de persona viva, que, com aquell fos mort, que lo y rrecordàs. Y axí té prevengut/s/ als del consell de Aragó y al protanotari, que'ns és molt amic. En sabent que vaca, se treballarà de aver la mercè ab tanta dilijència y volu/n/tat com és rraó sent cosa que vostra senyoria mana y toca a mosèn Bonavida.

De la flaquesa del ventrell de vostra senyoria, estic ab molt'ànsia, encara que no'm maravelle que tarde en rreforsar-se, segons és stat lo mal, y folge que la tos no sia de sequedat de pits perquè serà millor de rremediar.

De tot sopleique a vostra senyoria me
 avise ab tots los que vin/f.2^v/dran molt
 particularment, perquè tostems estic
 ab gran cuydado. 70

Ses Majestats y sos fills estan
 molt bons, llaós a Déu, y molt contents. 75
 Y, com comensaven les festes y saraus,
 à venguda nova que era mort lo fill me-
 nor del rrey de Portugal, que era de XX
 mesos. És mort d'espasme. Y no li resta
 sinó lo prínsep y una infanta, y per so 80
 an parat les festes; però no durarà molt,
 ni an posat dol.

Don Juan de Cardona me an dit que
 és anat aquí. Déu vulla que no fasa lo que
 acostuma, al qual sopleique la molt egrè- 85
 gia persona de vostra senyoria guarde y
 estat prospere, com yo desije y e menester.

De Valladolid, a X de giner.

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa. 90

/F.3/ Don Juan, mon senyor, besa les
 mans de vostra senyoria y pensava escriu-
 re y, perquè lo portador està per a partir
 y li a/n/ sobrevengut ocupacions, no y-
 rà lletra sua ab aquest. Escriurà ab lo
 primer.

Molt egrègia senyora:

Vuy de matí rrebi una lletra de
 vostra senyoria de XX del pasat, y esta
 vesprada avem rrebut lo plec que porta-
 ven los barqués ab les de set y de vuyt. 5
 Infinides gràcies sien fetes a nostre
 Senyor per anar la milloria de vostra
 senyoria com yo desije. Y no'm marave-
 lle que tarde en la conualesència avent
 tengut tan gran mal. Estes lletres teniem 10
 ben desijades, pux la més fresca que
 tenia era de VII de de/se/mbre, y axí
 me an donada la vida, a les quals no
 poré respondre en esta particularment
 perquè lo portador me dóna presa. Ab 15
 lo primer o esmenaré. Ja crec aurà vos-
 tra /f.l^v/ senyoria rrebut altres lle-
 tres mies, perquè ab tots los portadós
 que an vingut a ma notícia e'scrit.

Don Juan, mon senyor, besa les mans 20
 de vostra senyoria y no escriu per les
 vesites que té a causa de la sua gota,
 que l'à acudit, però no tant fort com
 les altres voltes. Y ara està ja llevat
 del llit y sens dolor, sinó que no yx 25
 enca/ra/ fins a que estigen los peus
 rreforsats. No n'estiga vostra senyoria
 ab ànsia, que en veritat que és com
 dic.

Lluysico y Juanico estan bonísims, 30
 quart-los Déu, y besen les mans de vos-
 tra senyoria.

En los benefisis del senyor bisbe

d'Euna, no'ns an dit res encara, però és
 bé tenir la memòria. Y don Juan, mon se- 35
 ñor, desija molt procurar-los per a mosèn
 Capeller o que, si a ell li resten, que'ls
 y renunciàs. Y axí soplicam a vostra se-
 nyoria que u procure com li tinc escrit
 ab lo dit bisbe, perquè a ell li seran 40
 poca ajuda y a mosèn Capeller, molt gran,
 y devem-li molt.

Per no tenir més tems, se acaba es-
 ta /f.2/ soplicant a nostre Senyor la 45
 molt egrègia persona de vostra senyoria
 guarde y estat prospere, com yo desije
 y e menester.

De Valladolid, a XVIII de giner.

En tot lo que mana vostra senyoria
 en ses lleters, s'entendrà ab dilijència. 50

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Ab don Faderic de Portugal escrigí, est altre dia, a vostra senyoria, rresponent a la més fresca lletra que tinc, que és de XVII del pasat. La de l'arjenter encara no la e rebuda y, perquè lo portador no yrà molt a presa, serà esta breu, y també perquè crec que, despús demà, y aurà correu ab lo qual enviaré les lletres per a Rroma, que demà, que és divendres, se creu que fermarà sa Majestat. 5 10

Don Juan, mon senyor, està ja bo, llaós a Déu. Demà crec que comensarà a exir de casa. Besa les mans de vostra senyoria y no escriu per tenir vesites. 15

Lluÿsico y Juanico estan bonísims, quart-los /f.lv/ Déu. Y de tots porà dar particular rraó a vostra senyoria lo portador, que ns à vist a tots. Ell y sos conpayons se n van y dexten así la hu d'ells que entenga en son negosi, que ls o an allargat. Com per ells sabrà vostra senyoria, nosaltres y treballarem com en cosa pròpia. 20 25

Yo estic bona, llaós a Déu, al qual soplíque la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e menester.

Es de Valladolid, a VIII de febrer. 30

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

La més fresca lletra que tinc de
vostra senyoria és de XVIII del pasat,
molt breu, y per so estic ab gran desig
de aver-ne de altres. Plàsi'a Déu por- 5
tar-les-me prest ab les noves que yo
desije de la salut de vostra senyoria.

En Mestre à determinat de anar per
aquí, y par-me que à negociat bé sos
negosis y no à gut menester favor de 10
ningú, encara que tostems li e fetes
ofertes y ell és tan comedit que, pux
no n'à gut meneste/r/, no se n'à vol-
gut aprofitar. Ab ell porà saber vostra
senyoria noves de vista de tots nosal- 15
tres, que, llaós a Déu, /f.1v/ són bo-
nes. Don Juan, mon senyor, està ja bo
y comensà a exir de casa disapte pasat.
Encara porta bastó per no rrefermar-se
tant sobre los peus. Sa Majestat lo 20
rregala molt, que'l fa seure estant ell
d'enpeus y devant quants grans y à en
la cort. Asò dic per fer lo que vostra
senyoria mana.

La enperatriz té alguna sospita de 25
preyada, però és tan poca que no volen
que's diga encara; per so no cure vos-
tra senyoria de dir-o fins que sia més
sert. Lo prínsep y infant es estan molt
bons, llaós a Déu. Y axí u estan Lloy- 30
sico y Juanico. La hu besa les mans de
vostra senyoria y l'altre li daría des-

cans si'l ves, que fa ja mil coses boníques y és tan rregalat de son pare que ab ningú fa tans jogets. Diuen que·m sembla a mi, y a mi'm par que no, en res sinó en ser colorat y molt rros. 35

Divendres se feren les onrres del duc de Florensa, y per so no /f.2/ pogé firmar sa Majestat, que m'à pesat molt, que volgera aver enviades aqueles lletres ab portador tant sert. 40

Despús ayr se féu lo casament de la marquesa d'Astorga, y ayr y agé gran serau. Estes són les noves que al present puc escriure y, per ser estat dia de sermó, no puc més allargar de soplicar a nostre Senyor la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e menester. 45 50

De Valladolid, a XIIII de febrer.

De vostra senyoria major servidora de vostra senyoria que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

La més fresca lletra que tenim de
vostra senyoria és de XIX del pasat,
y aquella y dos altres més velles, totes
molt breus, y, com lo mal pasat me tin- 5
geren encubert, ara estic fent cada ora
mil pensaments que'm donen més pena del
que yo auria menester. Plàsi'a nostre
Senyor, per sa infinida misericòrdia,
que esta tardansa no sia per falta de 10
salut de vostra senyoria y que prest me
porte tan bones noves d'ella com yo li
soplique, perquè, en veritat, yo estic
ab gran congoxa. Aquell arjenter ab qui
vostra senyoria me diu que m'avia escrit 15
may és vengut, de manera /f.lv/ que ni
de fresques ni de velles no tinc sort
de aver-ne per ara. Lloat sia Déu de tot.
De mies, crec yo, ne aurà rrebudes, que
de les dareres que escregí en Tordesilles 20
y de totes les que après e-scribes no tinc
rresposta.

Don Juan, mon senyor, està molt bo
y besa les mans de vostra senyoria, y
no escriu per fer-se esta a ora que no 25
pot dexar lo prínsep; y vuy tanpoc no
u à pogut fer per ser anat ab s'Altesa
al camp, que feya bon dia. Tostems perse-
vera en beure aygua, pux lo ventrell lo
y sofre y està ja més llèpol d'ella que 30
del vi.

Lloyset està bonísim, llaós a Déu,

y ocupa son tems molt bé. Diu ja l'ofisi de nostra Senyora, y estudia, y escriu y dansa cada dia y lo resto del tems està ab lo prinsep y ab ses Majestats. És benvolgut de totom perquè no té ninguna mala travesura y és molt manat. 35

Juanico, quart-lo Déu, està que és alegria /f.2/ de veure'l. És tan alegre que may fa sinó rriure y saltar. Cria's sens dar treball a nengú. L'altre dia'l se féu portar la enperatriz y s'espantà de veure quant avia medrat des qu'ella no l'avía vist. Y, en veritat, que yo no lo y dexe pasar sinó de tart en tart, perquè totes se combaten ab ell y anant de bras en bras no y guaney rres y cansen-se les criatures. 40 45

L'ama persevera tostems en ser la que és menester. Per sert, no's poria pintar millor condisió que la sua. Ningun rrepel té dels que solen tenir les altres ames. 50

Les lletres de sa Majestat per a Rroma són fetes. Ab esta seran les minutes, y a elles pensava enviar a vostra senyoria, com me tenia manat, sinó que Gregorio de Ayala, que és vengut a residir a esta cort, me à dit que ell les enviarà dirigides als que à dexat allà informats de aquest negosi. Y ell escriu a tres o quatre persones, seyaladament a /f.2^v/ un cardenal molt privat del papa, de molt bona tinta y tan encaridament com o poria fer vostra senyoria y, pux a ell pensava vostra senyoria enviar lo despag, nos à paregut que va bé per esta via. Don Juan, mon senyor, tanbé à 55 60 65

escrit al marquès de Agilar llarc. Ab lo primer coreu que partirà yran les lletres, que ja són totes fetes. 70

Así an portat a dos o tres senyores de aquelle/s/ quèntes que yo envií una a vostra senyoria y, perquè m'an dit que la donà, e treballat de aver-ne altra, la qual serà ab aquesta. Guayen-se los matexos perdons y trau-en-se les mate-xes ànimes. En l'altra quènta rredona negra, que serà tanbé ab aquesta, se guayen tots los perdons que en les esta-sions de Rroma y de Jerusalem y s trauen sis ànimes de purgatori cad'any, en los dies que cadascú volrrà, ab un Pater Nos-ter y un Ave Maria. De l'altra ja enviý lo sumari a vostra /f.3/ senyoria. 75 80 85

Don Miquel de Vilaragut és así, que és vengut ab sos nebots. Yo li e dit com vostra senyoria nos avia escrit del negoci de don Alonso de Vilaragut y que yo avia parlat ab la marquesa de Llombay dient-li que devia precurar que's con-sertasen, y que ella'm dix que u desija-va en estrem y que, per amor de mi, y tre-ballaria. Don Juan, mon senyor, li à par-lat tanbé dient-li que per ser ell del Consell que no's pot mostrar part, però que y farà tot lo bé que porà. Y ell és rrestat molt content. 90 95

L'ort de Lluýs Tristany s'és rre-servat de ostes fins así y crec que no li'n daran. 100

La enperatriz està ja preyada deter-minadament, y està molt bona; y axí u està sa Majestat y sos fillis, llaós a Déu. 105

En les corts de Monsó se parla en

lo secret, però encara no està determi-
 nat. No cure vostra senyoria de dir-o
 /f.3^v/ a nengú, ni tanpoc de rrespondre·m
 a mi mostrant que yo li u aja escrit. 110

Fins así les desijava, pensant que allí
 poria besar les mans de vostra senyoria.
 Ara sospite que, encara que's tingem, no
 y·nirà la enperatriz per estar preyada,
 y, si ella no va, tanpoc yrà lo prínsep, 115
 de manera que nosaltres auriem a restar;
 y per so no·m daria res que s'allargasen.

Del turc tenen noves que té gran
 armada aparellada per aquest estiu per
 a venir desà. Nostre Senyor proveexca 120
 en tot com o pot fer, al qual sopleque
 la molt egrègia persona de vostra senyo-
 ria garde y estat prospere, com yo de-
 sije y e menester.

Es de Valladolid, a XXIIII de febrer. 125

De vostra senyoria major servidora
 y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Ab lo capità Masquefa rrebí la lletra de vostra senyoria de XVIII del passat a XXVI del matex y arribà a tems, que l'avia ben menester segons ab l'àn- 5
sia que yo estava per aver tant que no tenia lletres. Y, en ser esta tan fresca y les noves tan bones, me donà la vida. Infinides gràcies ne sien fetes a nostre Senyor, pux no és stada falta 10
de salut. Dos dies aprés, rrebí la que'm portava lo correu dels barqués y, altres dos dies aprés, la de Moncada de Aytona, de manera que esta senmana és stada pascua per a mi. Y, en paga 15
de tanta consolasió, fas saber a vostra senyoria com don Juan, mon sen/f.l^v/yor, y yo y nostres fils estam ab la salut que ella desija. La gota s'és aguda esta 20
volta més cortesament que les altres, com tinc escrit a vostra senyoria, y axí no dexe de tenir esperansa que poria anar disminoynt, que, encara que no'l dexàs del tot, me contentaria que vingés tan fluxament com la veg tenir a alguns. 25
Nostre Senyor o fasa com o pot fer. Lloÿsico està millor que may l'aja vist, y Juanico lo més bonico del món, guardels Déu per a son servey.

Yo parlí ab lo protanotari en lo 30
negosi de Bonavida de la matexa manera que vostra senyoria me manà, y dix-me

que ell té así un criat de son pare a
qui u té ofert, que, si ell pot precau-
rar altra cosa per ad aquell, que puc
ser certa que ell o darà a Bonavida. 35

Yo'l tindré a prop en avent-y cosa ser-
ta de corts, que, en veritat, de més de
manar-m'o vostra senyoria, yo desije
tot bé y endrés a mosèn Bonavida. 40

Per estar lo portador per a /f.2/
partir, no puc en esta allargar tan com
voldria, y per so no escriu don Juan, '
mon senyor.

Les lletres per a Rroma y la pro-
cura mia són ja anades a molt bon rrecap-
te ab un coreu que partí dos dies à.
Gregorio de Ayala o à tot encaminat y,
per aver-y agut avinentesa de coreu,
nos à paregut que no rrodejasen per aquí. 50
Y nostre Senyor la molt egrègia persona
de vostra senyoria guarde y estat pros-
pere, com yo desije y e menester.

Es de Valladolid, a VI de mars.

De vostra senyoria major servidora 55
y més obedient filla que les mans li besa.

Las cartas se endereçarán a Alonso
del Castillo y, en su ausencia, al bachi-
ller Johán de Cortázar.

Estos són los noms dels procuradós 60
que yo e fet en Roma a qui vostra senyo-
ria podrà remetre les lletres.

Molt egrègia senyora:

A XIII de aquest rrebi una lletra de vostra senyoria de XXIII del pasat que m portà aquel doctor dels barqués; y aquell matex die, en la vesprada, rre- 5
bí les lletres de l'arjenter; y, ab totes, la mercè acostumada que no s pot més encarir. Y ab la de l'arjenter e molt folgat, encara que és molt vella, per ser tan llarga. Per totes bese les 10
mans de vostra senyoria y, per la part que a mí me à cabut, dels marsapans, que són molt singulars y vénen tan frescs com si ara se acabasen de fer. Lo qui ls à portat diu que és stat 15
malalt per lo camí y que per so à tardat tant.

Infinides gràcies fas a nostre /f.IV/
Senyor per estar vostra senyoria tan bona com me diu. A Ell plàsia conservar-lo-y 20
com yo li soplique, que, en veritat, yo no estic sens molt gran cuydado des que som en cuaresma, perquè tostems li solen dayar a vostra senyoria estes viandes, quant més peryll y à ara, après de 25
tan gran mal. Aquell que u pot fer o guarde tot per sa infinida misericòrdia. Molt me pesa de l'encontre que an rrebut los quexals y dents de vostra senyoria, que no volgera, quant Déu me farà 30
gràcia que li puga besar les ma/n/s, que li faltàs ninguna cosa de les que yo li

dexí, però, pux lo mal s'és absolt en
ells, més val axí. Avise'm vostra se-
nyoria quants li'n falten. 35

Molt folge que don Jerònim sia
rrestat tan satisfet del bisbat, que de
vostra senyoria bé sé yo quant desija-
va sa endresa, y per so la desijàvem
nosaltres estremadament. Y don J/u/an, 40
mon senyor, perquè li donasen alguna
cosa ab què pugés viure com aquí, es
determi/f.2/nà de demanar bisbat, y
sa Majestat par que fou servit de dar-
lo-y sens conèxer al dit don Jeroni. 45
Y, en veritat, yo crec que aurà feta
molt bona provisió y que ell e rregirà
com vostra senyoria diu.

A mi·m pesava que ell agés de dexar
a vostra senyoria mentres estarà aquí 50
perquè sé li faria molta fretura, y axí
folge aja de tornar y que no cure de
crèxer de despesa fins a que tinga ses
bules, que per a tots satisfà. En lo de
sos benifets per a mosèn Capeller à 55
fet com yo d'ell confiava; y, com són
tan poca cosa, a ell li farien poca a-
juda y costar-li-y en les bules per a
poder-los rretenir, y per a l'altre se-
rà algun socorro, que és molt bon servi- 60
dor y axí desija don Juan procurar-li
tota endresa. Y ell y yo besam les mans
de vostra senyoria per aver-li procurat
aquesta.

En lo dels fruyts d'Euna no és co- 65
sa que's puga aver, perquè no són de
l'enperador, si/f.2v/nó del papa; y, si
l'altre·ls agé, seria de sa Santedat ab
favor de algunes persones de Rroma, que

sa Majestat no's met en lo que pertany al papa. 70

En lo negosi de mosèn Saposà s'entén y entendrà, com vostra senyoria manà.

En lo del senyor de Tous, esperàvem a que vingés lo visi-canseller, ab qui pensàvem se acabaria com volem, perquè miser Rram à presa en asò tema ben fora de rraó, però, pux vostra senyoria mana que s'acabe, fer-o em en la millor manera que porem. 75 80

En lo dels barqués s'entén, y a l'arjenter tindrem per rrecomanat, que ja li avem dit que tostems que aja menester alguna cosa que acuda así. 85

En lo de Vilaermosa, à platicat don Juan, mon senyor, ab sa Majestat, y ell mostrà que folgaria la conpràs. Y lo prinsep de Salerm dix a don Lloýs de Súñiga, que li'n parlà com eren allà, que ab ninguna persona desijava ell tant contractar com ab don Juan y que seria content de donar-o a ell, bon tros manco /f.3/ que /a/ altri. Per so, si segons lo que's tracta aquí és menester altra cosa, done'ns-ne avís vostra senyoria. 90 95

Los de Martorell nos an escrit com tots an determinat que los dinés que la enperatriz los donà servexquen per a certes coses que són menester per a la església. No sé si u an escrit a vostra senyoria, si no, escriga·ls sobre asò lo que manarà. 100

Tots los que vénen de Barcelona, senyaladament lo senyor de Ayerbe, diuen a don Juan, mon senyor, quant gran des- 105

cuyt és que estiga l'ort de la casa de
 Barcelona tan perdut y ell à molt que
 desija consertar-lo. Per so me à manat
 que yo sopliràs a vostra senyoria de 110
 part dels dos que, pux ella no sap quant
 porà ser espedida de aquí, escrigés allà
 manant que de continent, ab molta dili-
 jència, entengesen en consertar-lo y en
 plantar murteres y arbres de molt bona 115
 fruyta allà a on seran menester, de mane-
 ra que's fes allí un molt gentil ort
 que conformàs ab la casa y que, si posi-
 ble fos, que fos /f.3^v/ lo millor de
 Barcelona, y que l'avisen dels dinés que 120
 y són menester, que ell los enviarà de
 así; y, si a vostra senyoria li par
 que u farà millor ortolà de aquí, que
 n'i enviàs algú, encara que yo crec
 que no serà menester, que bé u farà en 125
 Soler. Quant encaridament puc, sopli-
 que a vostra senyoria sia servida que's
 fasa, qu'ell ninguna altra rrecreasió
 té per alleujar-li los trebals de así
 sinó saber que allà's planta o fa algun 130
 millorament. Y està llastimat de aver
 parat la obra dels molins drapés y al-
 tres coses que's foren fetes si no fos
 estada l'apsència de vostra senyoria.
 Plàsi'a Déu que prest se'n puga tornar 135
 en sa casa, que com la vida o desije,
 y que, si sa Majestat à de·nar a Monsó,
 que y anem tots, pux per a venir vostra
 senyoria allí no auria de caminar tantes
 llegües com así, y, encara que no's sap 140
 sert si y aurà corts de Aragó o no, ni
 si avent-n'i y anirà la enperatriz, me
 par deu vostra senyoria comensar a pen-

- sar com poria de/f.4/xar axò, que, per
al plet, yo crec que, en absència de 145
vostra senyoria, se porà portar dexant-
y persona de rrecapte. Per al que toca
a dona Betriu, seg/o/ns ella és mudable
y lo poc que à fet en lo que /a/ ella
li cunple en tot aquest tems, no sé si·ns 150
cal tenir esperansa que u farà d'así
avant; y, sent vostra senyoria en Bar-
celona, mosèn Capeller seria bo per
aquí no avent-y altra persona. En tot
sabrà vostra senyoria millor que yo lo 155
que és menester, però yo, ab lo desig
que tinc de besar-li les mans y de veure-
la fora de aquí, pense estos espedients.
- Don Juan, mon senyor, està tan bo
com may l'aja vist y com si no agés ten- 160
gut mal ningú, llaós a Déu. Besa les mans
de vostra senyoria y no sé si porà es-
criure perquè està en consell de l'Estat,
y alguns dies yxen-ne molt tart. Y, en
veritat, ell està tan ocupat, entre lo 165
tems que à de servir al prínsep y lo que
posa en los consells, que per a ningú/f.4v/-
na cosa que ell vulla li·n rresta, y,
com sa Majestat està desocupat, folge
tant de charar ab ell que no se·n pot des- 170
cabullir.
- Lloyset besa les mans de vostra se-
nyoria y no sé si porà escriure per ser
vuy lo primer dia que comensa a estodiar
ab lo prínsep, ell y altres quatre chics, 175
y ara estan en la escola. Està bonísim.
Les dens encara no les à·cabades de mudar;
yxen-li prou bones les noves. És molt in-
clinat a dansar y fa-u molt bonico.
- Juanico està lo més bonico del món. 180

Ès molt jentil criatura. A mon parer, és-se molt mudat des que naxqué. Sembla a vostra senyoria en estrem, almenys en lo front, és aquell matex. Es tan viu y alegret que may està segur, y par criatura de un any. Es molt dolsa criatura y ben acondisionat, que no dóna ningun treball. Quart-los Déu als dos per a son servey. L'ama y na Cams tenen tostems qüestió sobre qual dels dos és més bonico; vostra senyoria o aurà a determinar quant, plaent a Déu, los veurà.

/F.5/ Aquest doctor que és vengut per los barqués treballa de entrar en lo consell de Aragó y té algunes persones que'l favorexen, y à acoregut també a don Juan, mon senyor. Ell li à respost que estava prendat per altri y no li à dit qui és. Yo crec que ell acorerà a vostra senyoria perquè li u escriga, però avise·ns del que mana que fasam.

Yo escrivia esta lletra pensant que la portaria Moncada, el de Aytona, que à asentat ab lo bisbe de Sogorp; y, mentres la escrivia, e sabut que era ja partit. A·m pesat se·n sia anat sens lletra. Y ell tanpoc no té culpa, que ayr me avisà, però acabàs tan tart la festa que no tingí tems d'escriture, la qual, encara que no és conforme al tems, no's pugé excusar per amor de l'infant don Lloýs, que és molta rraó festejar lo que ell o merex. Y l'enperador lo mostra voler més que si fos jermà, y axí par que u sien: tant se senblen.

Fou una jentil justa y al vespre

un sarau, lo millor que yo e vist, de
moltes dames y molt ben a/f.5^v/dresades
y de molts grandes y cavallés. Dansaren 220
lo prínsep y la infanta per maravella.

La enperatriz no dansà per amor del
seu preyat. Demà tenim altra festa de
una romeria que fan les dames; esta
serà sens ninguna jent sinó la de casa. 225

Ses Majestats y sos fills estan
molt bons, llaós a Déu, al qual sopli-
que la molt egrègia persona de vostra
senyoria garde y estat prospere, com
yo desije y e menester. 230

Ès de Valladolid, a XIX de mars.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li
besa.

Molt egrègia senyora:

A XXII del pasat, rrebí una lletra de vostra senyoria de XI del matex y dins ella altra breu de XVI, ab la qual sentí estremada consolació per ser tan fresca. Aprés rrebí la de VIII de mars, que, encara que no tan fresca, per ser llarga no fou mal rrecebida. Quatre dies à que rrebí la del diumenje de Rrams. Per totes bese les mans de vostra senyoria, que gran mercè és la que m fa en tenir cuydado d'escriure m sovint. Y a nostre Senyor fas infinides gràcies per estar vostra senyoria ab la salut que yo desije. A Ell plàsia que molt llarc tems sia axí y que los dejunis y /f.lv/ abstinència de quaresma no li ajen fet gran dan, que, per estar encara flaca, gran empresa és stada. Y, en esmena de asò, soplíque a vostra senyoria mire ara molt per si y treballe de tornar en ses carns, que, fins a que aja tornat a cobrar tot lo que à perdut, no és rraó de tractar-se com a sana, majorment aprés de tan gran mal, que, encara que vostra senyoria, quart-la Déu, tinga tan bona complecsió, està cascada de molts trebals, y per so no és rraó que's descuyde.

Sens jurament, creuré que à folgat vostra senyoria ab la rrelasió que li à fet don Juan Boÿl y altres dels chics y de sos pares, y que'ns desija veure a tots, y e í porà creure lo que nosaltres

desijam besar-li les mans, y poria ser
 que, a costa de poques llegües que vos- 35
 tra senyoria caminàs, me fes Déu esta
 mercè, si la enperatriz anàs a Monsó.
 Encara no·s sap sert, però sé yo que
 ella diu que no restarà per rres, que
 no vol dexar a l'enperador, y par-me 40
 que té molta rraó. A sa Majestat li·s
 fa de mal per estar preyada y, d'altra
 part, no /f.2/ voldria dexar-la. No sé
 en què·s determinaran; yo molta esperan-
 sa tinc que y avem de anar tots, no sé 45
 u fa lo bon desig que·n tinc. Y per so
 voldria que comensàs vostra senyoria a
 pensar com poria dexar lo de aquí per-
 què tot lo tems que estarem en Monsó
 pugésem estar juntes. Les lletres per 50
 a convocar les Corts estan fetes y lo
 dia està en blanc; crec yo que prest
 lo senyalaran, perquè les corts de Cas-
 tella se comensen a quinze de aquest,
 y no solen dorar més de un mes. 55

Folge de saber que en lo negosi
 de don Alonso de Vilaragut no tinga vos-
 tra senyoria més passió de la que diu,
 perquè per ser don Juan, mon senyor, del
 consell no·s podia mostrar part, però, 60
 en afavorir-lo que·s fasa justisia, farà
 tot lo que porà.

Quant al que Barsiales escrigè dels
 benefisis, no se n'enuje vostra senyoria,
 perquè ells, ab la copdísia que tenen, no 65
 miren lo que demanen sinó lo que aurien
 menester, y la presumsió que tenen és-los
 tan natural que may o perdran. /F.2v/ Don
 Juan de Cardona estaria millor en la
 cort que aquí, encar que crec yo que así 70

algun dia conixerà que no li agerà fet dan nostra amistat y, pux no l'à tenguda per bona, no·m maravelle que salude a vostra senyoria com a estranjera.

De l'atreviment de Margarit tinc gran fàstig y fou bé no perdre paraules ab ell, que les que merexia no les agera dites vostra senyoria. 75

Si la lliga de tots exos se desfés y sa mala intensió se convertís en bona, seria gran cosa. Nostre Senyor o fassa com o pot fer perquè aquella pecadoretta no·s perda. Molt folge que ab tots los martinets que té se rregisca bé. 80

Bé crec que mudar vostra senyoria casa no serà causa de detenir-la més aquí, y, per poc que y aja d'estar, si à de tenir millor aposiento, serà millor; y tanbé per lo bisbe és rraó que estiga millor aposentat que fins así. 85 90

De saber que sia conplit lo testament de na Pedriyola y que yo no fos mermesora, que·n tenia /f.3/ escrúpol, perquè m'avien dit que u era.

Dels que són morts en Catalunya me à molt pesat, senyaladament de n'Almiralla, que no u avia may sabut. Nostre Senyor los done la sua glòria. 95

Molta mercè me à feta vostra senyoria d'escriure·m los miracles de sent Saranpió, que may lo avia oyt anomenar. Yo·l pendré en devosió y, si ell nos rrecapta està gràcia, farem alguna memòria del beneÿt sa/n/t, que no és poc que en aquest tems mostre Déu tant clarament miracles per intersesió sua. 100 105

Don Juan, mon senyor, continua l'ay-

gua y és-ne més llèpol que del vi, que, des que la beu, que à onze mesos, may li à entrat gota de vi en lo cos. Y los que diuen que's rrequebra ab ell o deuen dir perquè après de dinar y de sopar, per fer-se netes les dens, s'enxaugua ab vi amerat, y deuen pensar que'n beu, y tenen rraó, que el confesa que li sap millor l'aygua y està determinat de perseverar ab ella, pux té lo ventrell bo. 110

Los marsa/f.3^v/pans de Lloyset vingeren molt bons y el à rrebut lo present y la voluntat ab gran plaer, y besa les mans de vostra senyoria. No escriu per estar en la escola ab lo prinsep. Està molt bo, quart-lo Déu, y entrà en la festa que féu lo prinsep, despús ayr, que coregeren la sortija a peu en l'ort de Palàsio ab ses llanses, conformes a la dispusisió dels cavallés. Fou mantenedor lo prinsep y los aventurés foren trenta, que ningú no pasava de dotze anys. S'Alteza guayà un pris y Lloyset no'n guayà ningú, però féu-o millor que molts altres majós que ell. Anaven tots molt galants. Vingé'ls a veure tota la cort, que sert era alegria de veure tan bella compayia. Lloyset anava vestit de setí morat y tantost li demanà un porter lo vestit, y, en acabant la fe/s/ta, se despullà y lo y donà molt lliberalment. Ell treballà que y agés serau de minines après de la festa y s'Altesa no'l volgé demanar /f.4/ perquè no és jens amic de dansar. 115

Juanico està lo més bonico del món, quart-lo Déu. Esta senmana pasada estigé un dia un poc defesioset y les manetes

un poc calentes. Crec que fou que esta- 145
 va encadarnat, y també pense que serà
 de les dens, que té les jenives unfla-
 des. Però no és stat res, llaós a Déu,
 que ell té tan cabal y és tan alegret
 que no li's par res. 150

Lo provinsial de qui se an de aver
 les lletres per a Rroma està en Ávila.
 Enviar-li em ab lo primer la lletra de
 fray Tomàs; y don Juan, mon senyor, li
 escriurà per a que envie les lletres y, 155
 en tenir-les, les enviaré a vostra senyo-
 ria. Gregorio de Ayala és també anat a
 Burgos, esperen-lo de dia en dia; en ari-
 bant, yo me informaré del que vostra senyo-
 ria manà. 160

Ab lo capità Masquefa, portador
 d'esta, envie una capsa en què y à
 quatre mil agulles de les que vostra
 senyoria demanà, y uns trosos de olanda
 vella y també envie X vares de olanda 165
 nova prima, que'm par que serà millor
 per a rrodilladós que la vella, /f.4v/
 y més fresca. Y, perquè lo cotó és es-
 falt y mal sa, crec que seria millor por-
 tar vels de fil dels que porten así les 170
 senyores. Si vostra senyoria o vol pro-
 var, yo li n'enviaré de bons y canejats.

En lo negoci del senyor de Tous y
 nostre, se donarà prest conclusió.

L'enperador à quatre o sinc dies 175
 que té la sua gota. Vuy està millor. La
 enperatriz y sos fils estan molt bons,
 llaós a Déu, al qual soplifique la molt
 egrègia persona de vostra senyoria guar-
 de y estat prospere, com yo desije y e 180
 menester.

Es de Valladolid, a X de abril.

L'ama y tótes les mies dones besen
les mans de vostra senyoria, y yo·m
comane a totes les de aquí.

185

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans li
besa.

Molt egrègia senyora:

La més fresca lletra que tinc de
vostra senyoria és del diumenje del Rram,
que à vuy un mes, y, com estic tostems
ab sobresalt des que m'encobriren lo mal 5
de vostra senyoria, estic ara ab la major
congoxa del món. Plàsi'a nostre Senyor
que no sia verdadera la sospita que yo
tinc y a vostra senyoria soplique, quant
encaridament puc, me fasa mercè que no 10
vinga ningú sens lletra avisant-me de
la dispusició de vostra senyoria molt
verdadera, que, altrament, yo pase la
més treballada vida del món. Aquell qui
u pot fer o rremedie com yo lo y sopli- 15
que.

Yo e parlat ab Gregorio de Ayala
sobre lo frare que està en Rroma per
les monjes, y diu que és hu dels bons
òmens que ell à may /f.IV/ conegut, axí 20
de lletres com de dilijent, y per a en-
tendre en grans negosis ab tota lleal-
tat y asò molt encaridament. Ab tot axò,
avem enviada la lletra al provinsial;
encara no tenim rresposta. 25

Les lletres en favor de don Jero-
ni yran ab lo primer coreu que partexca
a Barcelona, que, pux ell és allí, me
par que és més breu camí que enviar-les
ab esta a vostra senyoria, perquè dins 30
dos dies partirà correu per allí.

Don Juan, mon senyor, té nesesitat

de pendre un ome per a que per camí va-
ja primer a'posentar y, estant de asen-
to, mire en la plasa lo que compra lo 35
dispenser. Y así n'i à tanta abundància
de servidós que crec tendria bé ab què
poder triar. Y yo, rrecordant-me del que
vostra senyoria m'escrigé en dies pasats
de Sotomayor, li e dit que m'faria mercè 40
que'l cobràs y ell m'à manat que yo u
escrigés a vostra senyoria dient-li que,
si aquí ell la servex bé y vostra senyo-
ria l'à menester, que no li diga res de
venir así, que per més /f.2/ servits nos 45
tenim d'ell que servexca bé aquí que así.
Y, en cas que vostra senyoria no l'aja
menester y sia servida que así'l cobrem,
llavòs li porà dir que per manar-nos-o
ella som estats contents de cobrar-lo, 50
no per lo matex ofisi que tenia perquè
tenim lo del cardenal, sinó per lo que
dalt dic. Y, si à de venir, seria menes-
ter fos así abans que partísem per a
Monsó. Y, si no à de venir, també o vol- 55
dria saber ab tems per pendre así altre
per al dit camí, que n' tenim molta nese-
sitat.

La enperatriz diu tostems que à de
anar y fa los aparells. L'enperador no 60
diu sí ni no. Alguns y posen dupte en
l'anada per estar sa Majestat preyada.

Nosaltres estam tots bons, llaós
a Déu. Y don Juan, mon senyor, besa les
mans de vostra senyoria y no escriu per 65
ser a ora que està ocupat en Palàsio. Y
Lloyset, per lo semblant, lo qual està
molt rregosijat perquè li an de don/ar/
diumenje l'àbit de Santiago. Nost/r/e Se-

nyor lo fasa bon cavaller. 70

Juanico té ja dos dents de bax y
les jenives de dalt hunflades /f.2^v/
per exir-li·n més.

Ses Majestats y sos fills estan
molt bons, quart-los Déu, al qual sopli- 75
que la molt egrègia persona de vostra
senyoria garde y estat prospere, com
yo desije y e menester.

Es de Valladolid, a XXV de abril.

De vostra senyoria major servido- 80
ra y més obedient filla que les mans
li besa.

Molt egrègia senyora:

Vuy e rrebuda una lletra de vostra senyoria de XXIII de aquest, la qual tenia ben desijada, pux la més fres/ca/ lletra y nova que abans d'esta tenia era del diumenje de Rram, y, axí per la tarda com per aver-me encubert l'altra volta lo mal de vostra senyoria, yo estava ab grandísima congoxa, que ja par que·m deya lo cor lo que és stat y, encara qu'e sabut vuy ju/n/tament la salut y malaltia, no e sentida poca alterasió del que vostra senyoria à pasat y resta·m molt gran congoxa de la flaquesa y tos y altres indisposicions que·m diu que li resten, per a les qual/s/ és menester molt gran y contino rregiment, y que aquest dure mol/t/ tems, /f.lv/ que, si axí l'agés tingut vostra senyoria, yo pense se fóra escusada este rrecruada. Y en veritat que tostems tingí por de la quaresma, encara que vostra senyoria me assegurava dient que part d'ella menjaria carn y un sols dia de pex, me par bastava a fer-li dany, quant més quaranta, majorment durant-li encara la tos y flaquesa del primer mal, com me diu ab aquesta, que tostems n'à tengut. Beneÿt y lloat sia nostre Senyor per aver-me feta tan gran mercè de donar a vostra senyoria salut y escapar-la de tan pe-

rilloses malalties. A Ell plàsia, per
sa infinida clemència, perseverar la
salut com yo li sopleque y desije. 35

En estrem e folgat sia aribat a-
quí mestre /A/miget perquè conex la con-
plecció de vostra senyoria y a qui
ell cura ab amor sol fer maravelles.
La sua bona voluntat y la de Safont 40
és de tenir en molt. Y Déu sap lo
que yo sent que totom tinga lliber-
tat de servir a vostra senyoria sinó
yo, que n dec més que ningú /f.2/ y
que desije poder-o fer més que la vi- 45
da. Beneÿt y lloat sia Ell de tot.

Tanbé e folgat en estrem que lo
bisbe sia aquí, axí per mirar per la
salut de vostra senyoria com perquè
sé que la descansarà en tot lo rresto. 50

Vostra senyoria m'escriu ab esta
que m'à escrit ab altra lo seu mal,
y yo no la e rrebuda y, encara que fos
arribada, tanpoc no la m'ageren dada
así, de manera que ja no gose escriure 55
aquí que m'escrigen la veritat del que
pasa ni informa/r/-me así si tenen al-
tres noves, perquè ja sé que, si són
bones, les me diran sens demanar-les y,
si no, que totom m'o callarà. Y axí, 60
en tardant-me, yo estaré qual vostra
senyoria pot pensar, per on sé m'espe-
ra la més penada vida del món.

No m diu vostra senyoria, ni tan-
poc lo bisbe en sa lletra, quin die li
dexà la febra ni si avia cobrat alguna
cosa la gana de menjar. En fortificar
lo ventrell me par se à de treballar y
en adobar los pits; per a tot tinc gran 65

confiansa que, ab l'ajuda de Déu, mestre Amiget y donarà rremey. Aquel que tot o pot me'n fasa gràcia. 70

La venguda de mosèn /f.2^v/ Bonavida espere ab rraonable desig. Plàsi'a Déu que'm porte bones noves, y tanbé F/r/ancisco, que m'à dit don Juan, mon senyor, que à enviat aquí, lo qual à pasat son trebal estos dies ab la nova del mal de vostra senyoria, y, pensant l'om escusar a mi, à fet grans dilijènsies per encobrir-m'o, però en veritat que'm par que may me só enujada tant de veres ab ell com vuy, perquè ara yo no estava partera ni tenia altre enpediment ningú. 75 80 85

Ell està molt bo y besa les mans de vostra senyoria y no sé si porà escriure perquè està en consell d'Estat.

La tarda de mon escriure no és stada falta de salut, que tots estam bons, llaós a Déu, sinó de portadós. 90

Lloyset besa les mans de vostra senyoria y no escriu perquè, après de exir de la escola del prinsep, se à de confesar per a pendre demà l'àbit de Santyago; à-lo-y de donar lo conte de Siruela; y don Gutierre y don Antonio de Rrojes, cambrés del prinsep, li an de calsar les espueles. Ell està molt content. 95 100

Juanico té ja dos dents de bax, com tinc escrit a vostra senyoria; està bonico, quart-lo Déu.

En lo de miser Sentelles, se farà com vostra senyoria mana. Y ja don Juan, 105

mon senyor, n'à parlat al comanador major y a Granvela.

L'anada de la enperatriz a Monsó no's sap de sert, encara que ella diu que sí, y, pux o diu tan determinada- 110
ment, yo crec que serà veritat. Plà-
si'a Déu que u sia y que vostra senyo-
ria estiga per anar allí, la molt egrè-
gia persona de la qual nostre Senyor me
guarde y prospere, com yo desije y e me- 115
nester, y lleve de mos dies y pose en
los seus.

Es de Valladolid, a XXVIII de
abril.

De vostra senyoria major servidora 120
y més obedient filla que les mans li
besa.

Molt egrègia senyora:

Pux don Miquel de Vilaragut s'és
detengut, e determinat fer esta perquè
sia més fresca, fent a saber a vostra
senyoria com tots así estam ab conplida
salut, llaós a Déu. Axí plàsia a Ell
que u estiga vostra senyoria, que no es-
tic ab poca congoxa. 5

Don Lloýs pres ayr l'àbit. Està-li
molt bonico y ell que se'n prea prou. 10
Juanico se fa cada día més bonico. Quart-
los Déu a tots per a son servey y a la
molt egrègia persona de vostra senyoria,
com yo desije y e menester.

Es de Valladolid, lo darer de abril. 15
De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li besa.

Molt egrègia senyora:

Despús ayr rrebi quatre lletres
 de vostra senyoria, les dos de II de
 abril, y altra de XVI y altra de XX,
 que, encara que tenia la de XXIII, qu'era 5
 més fresca que totes, rrebi ab estes mol-
 ta consolasió per ser de mà de vostra se-
 nyoria. Y ayr arribà Francis/co/, lo qual de-
 sijava com la vida, y axí, ab la lletra
 que ell à portat y ab la rrelasió de vis- 10
 ta, se sosegà molta part de la congoxa
 que tenia. Y no sé com poder fer gràcies
 a nostre Senyor de tan gran mercè com
 me à feta de escapar a vostra senyoria
 de tan grans perills. A Ell plàsia, per 15
 sa infinida misericòrdia, que prest
 tinga tan complida salut com yo li so-
 plique, que, fins sien fora totes /f.1^v/ les
 rrelliques que són rrestades d'estos mals,
 yo no estaré sens gran cuydado, majorment 20
 vivint en la sospita que vixc, que tos-
 tems me par que saben altres noves de
 les que m diuen y, per a donar-me algun
 rremey, no lo y à sinó veure sovint le-
 tres de vostra senyoria y saber que té 25
 molt gran rregiment, que ja d'así avant,
 encara que vostra senyoria li parega
 que està bona, no deu fer lo que solia
 estos anys atrás, que, encara que la
 edat que té no sia molta, està tan vella 30
 de continos trebals com altra de vuytan-
 ta anys, y major servey farà a nostre
 Senyor en mirar per sa salut que en de-
 junar les quaresmes y altres dejunis.

Y, dexat asò a part, se à de rrecordar 35
 vostra senyoria que en ninguna cosa me
 pot fer major mercè que en mirar per
 sa salut y que ninguna cosa y à que
 tant me cunpla com tenir-la vostra se-
 nyoria, y que, avent ocupat tot son 40
 tems en fer lo que convé a mon bé y
 descans, seria llevar l'om per a tos-
 tems /f.2/ saber yo que y à descuyt en
 lo que tant me n'à, pux per mos pecats
 estic en part que no puc fer lo que só 45
 obligada y desije quant és rraó. Però,
 pux Déu n'és servit, loat sia Ell de tot,
 al qual fas gràcies que per al servey
 de vostra senyoria no y fas yo falta. Dic
 en ses indisposicions, pux exos senyors 50
 o fan tan bé, a q/u/i·m tinc per molt
 obligada, però en l'orde ordinari tos-
 tems crec aprofitaria ma presència, al-
 menys per a nostra consolasió só certa
 que aprofitaria. 55

Bé crec yo que lo prinsipi d'estos
 mals fou los que vostra senyoria tingé
 dies à, y per so folge tinga mestre Ami-
 get rrespecte a tot. Molta confiansa
 tinc ab ell que à de curar ab perfecció 60
 totes les rrellíquies que són rrestades,
 encara que mestre Tristany no à pres
 plaer ab sa venguda, segons escriu.

Encara que aquí no y aja falta de
 apotecaris, folge molt que y sia Safont, 65
 per/què/ sé ab l'amor que u fa. Y tanbé
 les coses de Barcelona crec són més na-
 turals per a vostra senyoria que les de
 aquí.

Com yo sabí lo mal de vostra senyoria 70
 /f.2v/ y·m digeren que Francisco era anat

aquí, tostems tingí por que s'alteraria
 de veure·l sens lletra mia y axí u di-
 gí. La causa perquè yo no escrigí fou
 perquè no u sabí, y may feya sinó en- 75
 viar a saber si avia portador per aquí
 y tostems me deyen que no. Y fou gran
 descuyt, que ja que no'm volien dir lo
 que pasava, me podien dir que y avia
 portador sens dir-me qui era, y yo age- 80
 ra escrit y vostra senyoria no agera
 tengut causa de alterar-se. Ja crec au-
 rà rrebut la que portava lo capità
 Masquefa, y tanbé la de don Miquel de
 Vilaragut y la de un criat seu que 85
 partí abans, per on estarà sens cuydado;
 y axí u pot estar ab aquesta, que, per
 vida de vostra senyoria, tots estam
 bonísims. Y Lloyset no à escrit estos
 dies perquè des que estudia ab lo prín- 90
 sep no té tant de tems com abans, per-
 què allí escriuen proverbis y yo, per
 no donar-li tant treball y dexar-lo ju-
 gar algunes ores, no l'e fet /f.3/ es-
 criure, que, en veritat, ell està poc 95
 osiós y ocupa molt bé lo tems: ara es-
 criu. Està molt bo y ayr féu lo prínsep
 una festa de un torneig de miyons, y agé-y
 sarau de minines y don Lloýs dansà la pa-
 vana y gallarda ab doña Anna de Çúñiga, 100
 la filla del conte, que aja glòria, que
 està en Palàsio après que son pare morí.
 Té tretze anys y és molt jentil. Feren-o
 molt bonico los dos cosins, y ell esta-
 va molt ben vestit. Y, per a que yo gus- 105
 tàs algun poc de la festa, volgé Déu que
 vingé Francisco abans que la comensasen.
 Dels que estudien ab lo prínsep és Lloy-
 set lo més chic y à-n'i tres que saben

alguna cosa més que ell, y altres tres que
saben molt menys. Y fa-u tan bonico, segons 110
me diu lo mestre, que per maravel·la merex
palmatoriades y los altres no pasen dia
que no n'ajen.

Dos dies à que lo prinsep y sis al-
tres chi/c/s feren una travesura en l'apo- 115
sento de l'enperador, no sent allí don
Juan, de què sa Majestat se enujà molt
ab son fill y los altres. Y Lloyset /f.3v/
era allí, y, com no té inclinació a tra-
vesures, enujà-se·n, apartàs, que no y en- 120
trevingé ni ven qui l'avia ordenada y,
com sa Majestat volgé saber com era estat,
demanà-u a tots y lo prinsep o negà y Lloy-
set provà que no y sabia res; y u dels
altres dix que s'Altesa o avia manat. Y 125
com don Juan, mon senyor, aribà li dix
l'enperador que avia de fer una gran sen-
tència de tots sinó de Lloyset, qu'era
molt bonico. Alcansaren perdó al prinsep
y feren asotar a tots los altres, y des- 130
terraren-los de Palàsio per alguns dies.
De manera que, a Déu gràcies, ell és ben
inclinat y benvolgut de totom, y cada
dia se fa més bonico de cara y de dis-
pusisió. 135

Juanico està de les més boniques
criatures que puguen ser de sa edat. Té
una blanchura estremada y una rrosa a
cada galta, y bels huls y molt gasos,
y molt rros. Fa mil moneries, diu "papa" 140
y "teta" molt clar, y besa la mà y la
boca com lo y diuen. Crec que si anàs
curt /f.4/ que tantost caminaria, però
no pense acursar-lo fins a que fasa bona
calor, que así encara fa fret. Té dos 145
dentetes, com tinc escrit a vostra senyo-
ria, quart-lo Déu per a son servey. Y si

esta lletra agés de llegir altra persona, tindria que rriure d'estes miyoneries que escric de mos fills, però, perquè sé que vostra senyoria à de folgar de llegir-les, o voldria escriure més particularment. 150

L'ama fa tostems bona prova y és la més alegre dona del món, y axí li.n sembla son criat. 155

Quant al negoci de miser Sentelles, se farà com vostra senyoria manà.

De l'anada de la enperatriz a Monsó, encara no sap si anirà o no. Ses Majestats y sos fills estan molt bons, guardos Déu. 160

Esta lletra s'escrigé ayr, que la pensava enviar ab un verger dels jurats de aquí que és partit vuy, ab lo qual envie una capsa de sitronat a vostra senyoria fet en casa. Y, perquè aquest correu va ab dilijència, e determinat enviar esta ab ell perquè arribarà primer que l'altre. 165

Yo no estic preyada, però molt bona /f.4^v/ de salut, llaós a Déu, al qual suplique la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat pròspere, com yo desije y e menester. 170

Es de Valladolid, closa a V de mag. 175

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Na Blanes servex molt bé y, pux ell/a/ u fa, és rraó conèxer-o y procurar-li endresa a ses coses. Desija asentar la hu de sos fills ab lo bisbe, y yo li tinc promès que, com faran la casa del prínsep, treballaré de asentar-li lo major per moso de capella. Y, perquè 180

asò no sabem quant serà y a ella li diuen 185
 que don/a/ Laura lo fa molt rregalat, voldria
 que com lo bisbe tinga ses bules y pren-
 ga criats lo prengés per patje y·l tin-
 gés fins s'acabàs lo que yo li pense pro-
 curar y que, dexant aquell, prengés lo 190
 més chic, que d'así a llavòs serà ja per
 a servir y·l se poria criar a son plaer,
 que ela té gana de fer-los to/t/s de la
 Església. Soplíc a vostra senyoria, si
 li par que serà bé, li·n parle, que me·n 195
 farà molt/a/ mercè.

Molt egrègia senyora:

Estant escrivint llarc per aquest portador, és arribat un correu de aquí que partí lo primer de aquest. Y, encara que ab una lletra que lo governador escriu a don Juan, mon senyor, diu que vostra senyoria estava bona, com no y à·gut lletra per a mi, estic ab la matexa congoxa que abans. Plàsi'a nostre Senyor portar-me prest tan bones noves com e menester. 5 10

Lo correu que dalt dic se'n torna vuy ab la matexa diligència que és vengut, y per so enviaré la lletra que tinc escrita ab ell, y també la de don Lloýs, lo qual està molt bo y Juanico, com una perla, quart-los Déu a tots. Don Juan, mon senyor, està també bo y crec que escriu ab lo correu, y besa les /f.l^v/ mans de vostra senyoria. 15 20

Lo portador se'n porta una capsa de citronat, que és cosa ben nova portar-lo de Castella a València, però, per aver-lo fet yo, crec que li sabrà bo a vostra senyoria. Les tallades que van enbolicades ab papés és del que ve de Portugal, l'altre és fet en casa, y sí no que los ponsis que porten así son rroyns y vénen mús-tins y axí no pot ser tan bo com si fos de frescs y, ab tot, lo tenen per millor así que'l que ve de aquí. Avise'm vostra senyoria com li parrà.Y, perquè lo por- 25 30

tador està per a partir, se acaba esta
soplicant a nostre Senyor la molt egrè-
gia persona de vostra senyoria guarde
y estat prospere, com yo desije y e me-
nester.

35

Ès de Valladolid, a V de mag.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li be-
sa.

40

Molt egrègia senyora:

Disapte pasat rrebí una lletra de
 vostra senyoria de XXVIII de mag, ab
 la qual y ab la rrelasió del portador
 sentí estremada consolasió. Bese les
 mans de vostra senyoria per lo que·m
 sertifica que·s rregala y mira per si
 y per l'escriure·m particularment tot
 l'orde y rregiment que té, que en nin-
 guna cosa me pot fer major mercè; y
 per la que nostre Senyor me fa en la
 conualesència de vostra senyoria li fas
 infinides gràcies; a Ell plàsia, per
 sa clemència y piatat, que esta perse-
 vere y que prest tinga tan conplida
 salut com yo li sopleque. La nostra, a
 Ell gràci/f.1^v/es, és molt bona. Y los
 chi/c/s estan bonísims, quart-los Déu.
 Y don Juan, mon señor, y Lloÿsico besen
 les mans de vostra señoria y no escriuen
 per ser tart. Y yo, per so, no poré en
 esta molt allargar, y també perquè din-
 tre dos dies à de partir correu ab qui
 escriuré llarc. Sols diré en esta lo
 que·m par de la venguda de vostra senyo-
 ria, pux vuy e sentit lo que ses Majes-
 tats an determinat. Encara no u an po-
 blicat, però com esta arribarà aquí, ja
 u sabrà totom. Déu sap que yo u agera
 volgut saber abans perquè abans que en-
 tràs la gran calor fos vostra senyoria
 poguda partir de aquí, estant, però, en
 disp osiÓ de posar-se en camí.

Les corts de Monsó se comensaran
 en fi de joliol y la enperatriz no exi- 35
 rà de Valladolid fins que aja parit.
 Per so, quant a l'exir vostra senyoria
 de aquí, la primera cosa deu ser aver
 parer de metjes, que, ab jurament y
 sens /f.2/ gana de conplaire, digen 40
 si li pot fer ningun dany metre·s en
 camí, y que, fins a que ells determinen
 que sens peril lo pot enprendre, no l'en-
 prenga. Y, sent asò segur, me par que
 és menys treball venir así primer que 45
 anar a Barcelona, que no anar allí y
 després venir así, majorment que los
 negosis de allí no·s poden fer en pocs
 dies, y crec rrebrien més dany dexar-los
 après de aver-los comensats que dilatar 50
 la presència de vostra senyoria alguns
 mesos y en estos proveyr que·s fasa alí
 lo que·s pot fer en absència, y que les
 coses de aquí resten de manera que no
 sia menester tornar-i vostra senyoria, 55
 sinó que des de así se·n vaja a Catalunya.
 Asò és lo que des de así puc dir, y par-
 me que és sens passió, encara que la tinc
 estremada de poder besar les mans de
 vostra senyoria, la qual porà millor 60
 determinar aquí lo que serà millor que
 fasa, pux sap lo que més cunple per a
 tot. Sols torne a soplicar a vostra se-
 nyoria que es tinga prinsipal rrespec-
 te al que més cunple a sa salut, que de 65
 asò estic /f.2v/ yo ab grandísim cuyda-
 do. Plàsi'a nostre Senyor dexar-li de-
 terminar lo que més convé, prinsipalment
 en lo que més va, y après en tot l'al-
 tre. Y esta determinasió desije molt sa- 70

ber per veure lo que és menester enviar de así per a la venguda. Les mies atsembles de la llitera encara estan en vert, y totes les altres bèsties tanbé; crec se'n poran traure la senmana que ve, 75
 que y aurà ja palla nova; y, en sabent que vostra senyoria determine de venir así, les enviaré perquè la prengen en lo camí, en cas que sia ja partida, perquè des de a on la encontraran puga enviar les que portarà prestades, que en ninguna manera me par que deu caminar sens andes una sola jornada, y, trobant-ne aquí de prestades fins a la rraya de Castella, crec que seria bé pendre-les, perquè estes, aribant fins aquí, exint folgades del vert, aurien menester rreposar alguns dies abans de caminar, y, estant ja vostra senyoria bona y esforsada, no's deu detenir aquí perquè no la y prenga lo tems dels arosos, sinó enpendre son camí per así o per a Ca/f.3/taluya, fent les jornades chiques y camina/n/t en la frescor y, en sentint-se cansada, rreposar en lo camí algun dia. De tot lo que vostra senyoria manarà, me donarà avis particularment ab lo primer. Y tot lo que así dic sobre asò yrà duplicat ab la que pense escriure per correu, perquè no sé qual aribarà primer. 80
 85
 90
 95
 100

La enperatriz ve a parir en octubre, de manera que abans que puga exir de Valladolid serem prop de Nadal.

Bonavida està ja espedit, que no espera sinó que sa Majestat firme son despag. No sé si'l porà fermar vuy que 105

- ferma les lletres de corts. Ell desija tornar-se'n y a mi també'm par que satisfà per als negosis de vostra senyoria, majorment en sa absència, que per a pendre contes de Riba-rroja y per a qualsevol cosa és bastant, encara que per ad asò, mentres y sia lo bisbe, ningú y fa fretura. 110
- Lo prosés de l'almirant, segons diu Bonavida, serà menester tornar aquí, perquè unes atlegacions que ell dexà que li enviassen no les /f.3v/ à rebudes, y diu que, en sent aquí, les farà y u enviarà tot junt, pux lo dit prosés és ja presentat als del consell y ells, segons van a poc a poc, passaran bons dies que no y poran entendre, majorment ab aquest destorp de les corts. 115
- De don Juan de Cardona no avem sabut nova fins así; no sé què's serà fet. 120
- Lo negosi del senyor de Tous y nostre se acabarà abans que partexquen per a Monsó. 125
- Y també treballe en lo de mosèn Monsonís. 130
- En lo de Vilaermosa, ja tinc escrit a vostra senyoria lo que està concertat. Per Bonavida serà més llargament informada. 135
- Esta lletra se comensà anit y, pux me digeren que lo portador no partia fins vuy a migjorn, me só més allargada del que pensava. Y don Juan, mon senyor, y don Lloýs no an pogut escriure per ser la ora que los don an de entendre en servir son benefisi, però tots estam molt bons, com dalt dic, llaós a Déu. Y Juanico, fet /f.4/ gucglar. 140
- 145

Y nostre Senyor la molt egrègia
persona de vostra senyoria guarde y
estat prospere, com yo desije y e me-
nester.

És de Valladolid, a XV de juny.

150

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans
li besa.

Molt egrègia senyora:

Vuy de matí escrigí a vostra senyoria llarc ab un ome de aquí, y en aquesta ora me an dit que partia correu, y dóna·m tanta presa que no puc més allargar de fer a saber a vostra senyoria com tots estam ab conplida salut, llaós a Déu. Axí plàsi'a Ell que u estiga vostra senyoria molt llarc tems, al qual sopleque sa molt egrègia persona garde y estat prospere, com yo desije y e menester.

Es de Valladolid, a XV de juny.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa.

Lo que'm par de la venguda de vostra senyoria pux vuy e sentit lo que ses Majestats an determinat, encara que no u an publicat, però prest se publicarà, Déu sap que yo u agera volgut saber dies à perquè abans que entràs lo fort de l'estiu fos vostra senyoria poguda partir de aquí estant, però, en dispusisió de poder-se posar en camí. 5

Les corts de Monsó se comensaran en fi de joliol y la enperatriz no exirà de Valladolid fins que en bon'ora aja parit. Per so, quant a l'exir de vostra senyoria de aquí, la primera cosa deu ser aver parer de metjes, que, ab jurament y sens gana de conplaire, digen si li pot fer ningun dany metre's en camí, y que, fins a que ells determinen que sens perill lo pot endre, no l'enprenga; y, sent asò segur, me par que és menys treball venir así primer que anar a Barcelona, que no anar allí y après venir así, majorment que los negosis de allí no's poden fer en pocs dies, y crec que rrebrien més dany dexar-los après /f.1^v/ de aver-los comensats, que dilatar la presència de vostra senyoria alguns mesos y en estos proveyr que's fasa allí lo que's pot fer en absència y que les coses de aquí resten de manera /que/ no sia menester tornar-i vostra senyoria per ara sinó que des de así se'n vaja a Catalunya. 10 15 20 25 30

Asò és lo que des de así puc dir yo, y
 par-me que és sens pasió, encara que 35
 la tinc estremada de poder besar les
 mans de vostra senyoria, la qual porà
 determinar aquí lo que serà bé, pux sap
 lo que més cunple per a tot, y, axí, li
 rremet esta determinasió. Sols torne a 40
 soplicar a vostra senyoria que es tinga
 prinsipal rrespecte al que més cunple
 a sa salut, que de asò estic yo ab gran-
 dísim cuydado. Plàsi'a nostre Senyor
 dexar-li determinar lo que més convé, 45
 prinsipalment en lo que més va y après
 en tot l'altre. Y esta determinasió desi-
 je molt saber per veure lo qu'és menes-
 ter enviar de así per a la venguda. Les
 mies atsembles de ia llitera encara es- 50
 tan en vert y totes les altres bèsties
 /f.2/ tanbé; crec que se'n poran traure
 la senmana que ve, que y aurà palla no-
 va. En sabent que vostra senyoria deter-
 mina de venir así, les enviaré perquè 55
 la prengen en lo camí en cas que sia ja
 partida, perquè des de a on la encontra-
 ran puga enviar les que portarà prestades,
 /que de/ ninguna manera me par que deu
 caminar sens andes una sola jornada y, 60
 trobant-ne aquí de prestades fins a la
 rraya de Castella, crec que seria bé
 prende-les, perquè estes, aribant fins
 aquí exint folgades del vert, aurien
 menester rreposar alguns dies abans de 65
 caminar y, estant ja vostra senyoria
 bona y esforsada, no·s deu detenir aquí
 perquè no la y prenga lo tems dels arro-
 sos, sinó enpendre son camí per así o
 per a Catalunya, fent les jornades chi- 70

ques y caminant en la frescor, y, en sentint-se cansada, rreposar en lo camí algun dia. De tot lo que vostra senyoria manarà me donarà avís particularment ab lo primer, que no's pot dir en lo perplex que estic de qual serà millor.

75

Y tot lo que así dic és duplicat /f.2v/ de altra que va ab ome que camina ses jornades. Crec que esta arribarà abans.

80

Molt egrègia senyora:

Dilluns pasat, a XXII de aquest, a-
 ribà don Miquel, de la venguda del qual
 estava yo ben descuydada. Y esperava
 lletres de vostra senyoria ab major de- 5
 sig que may, axí per saber de sa salut,
 que Déu me guarde, com perquè l'ivern
 entrava y yo no sabia lo que avia deter-
 minat de la venguda, y, com ab la darera
 que abans d'esta tenia, que era de XV 10
 de setembre, vostra senyoria me deya
 que estava bona y esforçada y determi-
 nada de venir, tenia per molt certa la
 venguda y donava·m a entendre que lo
 tardar-me lletres poria ser que volgés 15
 /f.lv/ vostra senyoria venir sens que
 yo u sabés fins que la ves. Y par-me
 que esta sospita que avia de ser tan
 gran descans y consolasió per a mi no
 és exida verdadera, y les altres qu'e 20
 tengudes moltes voltes, tan al rrevés
 d'esta, o són estades totes, lloat sia
 Déu de tot. Y axí, estes noves per per-
 sones tan sertes me an dada molta conso-
 lasió per lo que·m diu vostra senyoria 25
 que està tan bona y, per altra part, me
 an molt entristida vent que s'allarga
 la vista, encara que·m par que à deter-
 minat vostra senyoria lo qu'era just
 que fes estant encara tant flaca y avent 30
 tan poc que li an tornat a retentar les
 febres sens aver-y agut causa ninguna;
 y, per so, és menester mirar molt que

no la y aja, y, per escusar esta, me a-
 console en que's diferexca la vista; 35
 y, per altra part, tinc de tema exa ter-
 ra y desije més que la vida veure a vos-
 tra /f.2/ senyoria fora d'ella. Y per so
 la soplíque, quant encaridament puc,
 que mane donar conclusió breument als 40
 negosis de aquí perquè, en estant esfor-
 sada y per a metre's en camí, se'n vaja
 a sa casa, a on tinc per sert que en
 pocs dies convaleserà y tornarà a estar
 com solia. Plàsia a la misericòrdia de 45
 nostre Senyor que axí sia. Y ja poria
 Ell fer que, sens més treball de vostra
 senyoria, nos vesem. Segons les noves
 que así tenim, les quals, si aquí no's
 saben com rrebrà esta, no és menester 50
 me'n fasa ditora ni tanpoc m'escriva
 a mí mostrant que yo li u e escrit sinó
 per lletra de dos creus, la qual pot
 venir lo sobr'escrit a na Blanes, pux na
 Cams no y és. 55

L'enperador, si lo rey de França o
 accepta, à promès de ser en Barçelona a
 XX de noembre, y·l rrey en Narbona per
 a tractar la pau, y, deteni/n/t-/f.2^v/se
 allí alguns dies, tinc per sert que en- 60
 viarà per la enperatriz, perquè ella no
 pren en pasiència estes absènsies y, pux
 ara no té enbaràs de preyat, no crec la
 fasa res detenir; y, sent axí, vendria·ns
 ben a conte. Tot o encamine nostre Senyor 65
 com o pot fer y com sap que és menester.

La mort de mosèn Caldes m'à molt pe-
 sat, per el y per la fretura que·ns farà.
 Y, sens dupte, és com vostra senyoria diu
 que lo de Catalunya à menester govern, y 70

axí m'o escriuen molts de allà. Y, ab
 esta, yran algunes lletres que guarda-
 va per a que les ves vostra senyoria
 quant pensava que vindria; són sobre
 les coses de allà y també dels que vol- 75
 driem ser procuradós; y a mi par-me que
 la hu ni l'altre no satisfan, que millor
 seria, encara que costàs més, un jentil
 ome que fos bona persona y de bona edat
 per a sofrir treball, y que's pugés vos- 80
 tra /f.3/ senyoria servir d'ell com del
 procurador Juan Dacs, y que anàs y esti-
 gés lo més del tems entre los vasalls.
 Vostra senyoria, ab sa presència, o pro-
 veyrà tot com és menester, y també en 85
 que s'acaben los molins y l'ort, que
 no poria vostra senyoria creure quant
 o desija don Juan, mon senyor, y quant
 li pesa que's diferexca.
 No sé lo bale jeneral si aurà buy- 90
 dada la casa de Barcelona, que ja'm par
 que seria rraó. Dias à que yo u escri-
 gí a mosèn Capeller, y ara, ab l'anada
 de vostra senyoria, los poria donar pre-
 sa, perquè també porà ser que, sent allí 95
 l'enperador, sia menester dexar part de la
 casa a.lgú.
 En lo que toca a don Miquel, pot
 vostra senyoria serteficar a.quexos se-
 nyors que miraré per ell com per fill 100
 propi, axí en sa criansa com en tot lo
 resto. Y a l'ayo li diré en tot mon /f.3^v/
 parer, y aviseré de com husarà de son o-
 fisi de dormir ab don Lloýs. Don Miquel
 nos poria ben fer perquè no té om les 105
 posades así totora a son propòsit y als
 vespres y matins los criats, per a servir-

los, aurian anar rrevolts, y, per a la
 criansa dels dos, me par que no satis-
 faria, especialment per al nost^re, que 110
 és, llaós a Déu, ben ynclinat y no té
 males travesures. Bastarà que al matí
 vinga don Miquel de sa posada y dine,
 y sope, y berene y almorsen junts, y va-
 jen y vingem a Palàsio, y que, estant 115
 mal dispost, yo·l pase a ma posat y·l
 cure yo mateixa, que axí u faré molt com-
 plidament. Ara dorm, des del dia que vin-
 gé, ab don Lloýs, perquè encara no li
 an donada posada. L'ayo·m par ome de bé 120
 y ell me à fetes moltes ofertes, y yo
 a ell, /f.4/, y ja li e dit lo que·m par
 que deu fer en la despesa.

La lletra que·m portà lo rrequero
 ja tinc escrit a vostra senyoria com la 125
 rebí ab los que vingeren ab lo fill del
 duc de Gandia y, ab ells, enviý quatre
 capsas de mermelada a vostra senyoria.
 No sé si l'à rebuda.

Lo negoci del senyor de Tous aurà 130
 agut tems de acabar-se, y axí crec se
 serà acabat.

Les lletres de don Jeroni Sentelles
 són ja anades y molt encaregades.

Tot lo que vostra senyoria à fet en 135
 los negosis de aquí és stat com era menes-
 ter, y senyaladament la concòrdia ab les
 monjes desijàvem nosaltres molt, que·ns pa-
 rà que era cosa nesesèria, y no pensàvem
 que contentarien ab lo que·s contenten, y 140
 per so·m par està molt bé per a nosaltres.
 Tanbé és bé conservar-se ab la monja com
 vostra senyora se con/f.4^v/serva y rrom-
 pre ab ella per nostra part. Y bé crec

- que may se satisfarà fins que veja la
fi del plet y, pux està en part onesta
y fins así s'és conservada en no fer
cosa escandalosa, tinc esperansa que
no la farà d'así avant, y que, si sen-
tensien contra ella, que se n'aconor-
tarà, Déu la inllumine. Y tot lo que
en asò y en tot lo resto vostra senyoria
à fet par bé cosa sua, pux ab tanta rec-
titut y discreció o à portat al punt
que està. 145
- No és molt que en altres parts at-
meten barateries, pux en Rroma, que és
lo cap, s'usen. Gran bé és estat que ajen
enebit lo jutje d'elles. Les lletres
que enviàrem anaren sota plec de Grego-
rio de Ayala, que yo les volia enviar
a vostra senyoria y ell me dix que,
pux llavòs partia coreu de así per a Rro-
ma, que ell les enviaria a molt bon rre-
capte; y, axí, les y /f.5/ donàrem. Espan-
te·m se sien perdudes. Don Juan, mon se-
nyor, tornarà a escriure, y, en estant
la enperatriz per a firmar, procurar /e/m
que escriga y enviarles em a vostra se-
nyora. 160
- Molt bé·m parria que s'arendàs Rri-
ba-rroja, pux vostra senyoria li à de fer
absència. 165
- Tanbé folge sia venguda la resposta
de Vilafermosa, y a don Juan, mon senyor,
li par que no y à nesesitat que lo dot
torni Bonavida vingent así per a cloure,
perquè así no sabem res del de aquí y,
teni/n/t aquí los actes y los furs de la
terra, par a vostra senyoria millor clou-
re. Ver és que avem menester lo consenti- 170
- 175
- 180

ment del conte de Rribagorsa o altra seguretat molt ferma, en cas que ell tingés dret guayar.

La enperatrís parí, com vostra senyoria aurà sabut, disapte, a XX de aquest, a les quatre ores de matí, un fill. Agé bon /f.5^v/ part, encara que estava molt flaca perquè, des de que se n'anà l'enperador, casi tostems à tengut cambres, y, après de aver parit, ne à tengut tres o quatre dies, tantes que'ns espantaren un poc. Tingé un dia febra de la llet. Ara està de tot molt bona, llaós a Déu, y l'infant, molt bonico. Encara no és batejat; diuen que à de aver nom Juan; an-se'n fetes moltes alegries, y ab rraó. Y sa mare no està poc contenta, Déu lo y guarde, y, acabant de nàxer, lo volgé veure y·l féu bolcar, que ella·l ves. Y lo que'ns templà un poc l'alegria fou que lo prinsep, en aquels dies, estava mal, que à tengut XX dies de febra casi contínua ab repreensions. Ara està ja molt bo, quart-lo Déu, y sens ninguna rellíquia de febra. De dimecres ensà, és ja pasat a veure a sa Majestat y a l'infant. Y ab la sua salut és stat lo gog conplit. Les infantas estan molt /f.6/ bones.

Don Juan, mon senyor, ab tantes males nits com à pasades ab lo mal del prinsep, li temtà un poc la gota, la qual li donà sols una mala nit, que fou la nit abans que parís la enperatrís. Tantost l'endemà, estigé bo, y axí u està ara, quart-lo Déu, que vuy à dexat lo bastó, y no à dexat de pasar al prinsep

sinó sols un dia. Si tostems vingés d'es-
ta manera, yo u tindria per bé y conten- 220
taré que l'aygua no fasa més de asò, que
no serà poc bé. Nostre Senyor o fasa com
o pot fer.

Don Lloýs y don Juan estan, com
lo portador porà fer rrelasió a vostra 225
senyoria, molt bons, quart-los Déu.

Loýsico està ab lo prínsep fent
una església de nayps vuy tot lo dia y,
perquè li par que s'i amaya bé, no·l
dexa partir de alí. No sé si tindrà 230
tems d'escriure. Par-me que, de poc en-
sà, se fa més bonico, que, com /f.6^v/
té millor color que solia, li·s fa molt
jentil cara y dispusisió. Y Juanico no
li farà ningú vergoya, que, si gosàs, 235
diria que és més bonico que son jermà.
Té ja un quexalet; los altres, mol/^t/ gro-
sos. Quart-los Déu als dos per a son ser-
vey. Juanico aurà un any lo dia de la
Consepsió, que va vestit de blau y blanc, 240
y aquell dia l'e de vestir de burell,
y así no y à drap burell sinó molt
groser y pesat. Soplíc a vostra senyoria
me·n mane enviar de aquí per a un parell
de abitet/s/, que sia molt fi, y de bona 245
color y llaujer.

Y, perquè estant la enperatriz par-
tera avem més de rresidir a la cambra,
va esta tan mal escrita. Y no puc més
allargar de soplicar a nostre Senyor la 250
molt egrègia persona de vostra senyoria
garde y estat prospere, com yo desije
y e menester.

Es de Valladolid, a XXVIII de octu-
bre. 255

De aquí escriuen a na Blanes que dona
Laura se

/F.8/ Los albarans de les almoynes e
rrebut. Bese les mans de vostra senyoria
per ells: la una almoyna eren quinze rreals
y vostra senyoria me à donat vint. No s'i
pert rres, que tot és degut.

260

Yllustre senyora:

Dos o tres ores à que avia escrit
a vostra senyoria y, encara que breu,
no tant com aquesta, y lo que portava
la lletra per a ju/n/tar-la ab la de
don Juan, mon senyor, l'à perduda del
meu aposiento al del prínsep; y, per-
què mosèn Gilabert està per a partir,
en esta no diré més que pares y fills
estam ab la salut que vostra senyoria
desija, llaós a Déu; axí plàsi'a Ell
que u estiga vostra senyoria molt
llarc tems.

Yo avia fet texir un enforro per
a una mantellina per a vostra senyo-
ria, y no és estat acabat fins vuy y,
per ser tal dia y estar de partida lo
portador, no y à'gut tems de fer-la for-
rar. Vostra senyoria o manarà fer aquí,
que serà llaujera y calenta y encara
que sia de seda, pux /f.l^v/ és negra.

Esta·s fa ab tanta cuyta que no
sé què dic. Nostre Senyor la yllustre
persona de vostra senyoria guarde y
estat prospere, com yo desije y e me-
nester.

Ès de Toledo, dia de cap d'any.

De vostra senyoria major servidora
y més obedient filla que les mans li
besa.

La que serà ab esta és de la mu-
ller de Vargas. Vostra senyoria me fa-

sa mercè de manar-la-y donar y cobrar
la resposta.

Yllustre senyora:

Ayr escrigí a vostra senyoria per
 la via de Barcelona perquè avia molts
 dies que no avia partit ningú de así
 per aquí y vuy me à dit dona Margari- 5
 da que partia un criat de son marit,
 que no e folgat poc de saber-o, perquè
 per una via y per altra vostra senyo-
 ria tinga lletres y no estiga ab la
 congoxa que yo, perquè les més fres- 10
 ques que tinc són de VI del pasat,
 que may tant me an tardat. Estic ab
 tantes sospites que no sé lo que m
 crega, plàsi'a nostre Senyor que no
 sia esta tarda falta de salut, sinó 15
 de portadós, encara que rrequerós an
 vengut alguns. Soplíque a vostra se-
 nyoria mane tenir dilijència en saber
 que no vinga ningú sens lletra, que
 en veritat en tot tems són ben menes- 20
 ter, quant més ara que encara no avia
 cobrat /f.1^v/ vostra senyoria lo que
 ab los mals pasat/s/ avia perdut, y
 som en quaresma, que no-s sol trobar
 bé en ella quant no fa lo que yo li 25
 e soplícat en esta que fes. Desije en
 estrem saber com la pasa vostra senyo-
 ria. Plàsi'a nostre Senyor portar-me
 prest de tot tals noves com desije, que
 rraonablement o e menester. 30

Don Juan, mon senyor, besa les
 mans de vostra senyoria. Està molt bo

y no sé si tendrà tems d'escriure, perquè ab esta partida de l'enperador tenen molts negosis, que no són de si mateixos. 35

Lloÿsico escrigè ayr ab la que dalt dic per la via de Barcelona, per so no escriu ab esta. Besa les mans de vostra senyoria. Estan ell y son jermà bonísims, quart-los Déu. Y Juanico tostems fet un gucglar y tan esforsat que és ja vergoya que mame. 40

La enperatriz y sos fillis estan molt bons, però sa Majestat, molt amarga d'esta partida de l'enperador per por que no's detinga allà més del que diu, y té rraó, que molt trista vida passa en sa absència. Nostre Senyor lo fasa ben anar y tornar y que de aquest camí se fassen estes /f.2/ paus que tan nesesàries són per a la Crestiandat. Y a Ell gràsies que à tret a don Juan, mon senyor, de obligasió de seguir estos camins, que, encara que así's pasen treballs, tostems serien majós aquels. 45 50 55

Yo estic molt bona, que m par que may tingí tan bon preyat, llaós a Déu, al qual sopleque la molt egrègia persona de vostra senyoria garde y estat prospere, com yo desije y e menester. 60

Es de Valladolid, a XXIII de mars.

De vostra senyoria major servidora y més obedient filla que les mans li besa. 65

Yllustre senyora:

Ab don Bernat Albert rrebí dos lletres de vostra senyoria: la una en recomendasió sua y l'altra, breu; y, ab elles, la mercè que ab totes; y, ab les noves de vista, estremada consolasió. Infinites gràcies fas a nostre Senyor per estar vostra senyoria tan bona com m'escriu y com me diuen los que de allà vénen. A Ell plàsia, per sa infinida misericòrdia, que per molt llarc tems sia axí. Y, perquè crec que està vostra senyoria ab ànsia de nostra salut, per lo que li escrigí ab lo coreu, parlaré primer d'ella. Don Juan, mon senyor, està ja bo, llaós a Déu, però encara no va sens bastó, que lo mal és estat tan llarc y tan gran que los membres an menester /f.lv/ tems en cobrar forses. Menja ja y dorm molt bé, y axí li's par, que en pocs dies à cobrat molt, que era rrestat ben flac.

Lloyset està bonísim y besa les mans de vostra senyoria, y no escriu per ser diumenje.

Juanico està ja guarit del seu trenc, y està molt bo y bonico ab sa trasquilla, encara que a mi me an dolgut molt los cabellets. Ara, en oyr-me dir que volia escriure a vostra senyoria, me à dit que "le beso las manos" y que ell tanbé volia escriure a la sua senyora, y à ordenat la que serà ab

aquesta per a ella. Diagito may pus à
 tengut rres, y proba tan bé ab aquest' 35
 ama que està lo més bonico del món y
 de millor color que solia, y rreposa
 per maravella. Yo espere en Déu que
 no li vindrà més ninguna cosa. De a-
 llò de bax està bo. Lo portador los 40
 à vist a tots, que farà rrelasió de
 vista a vostra senyoria, lo qual no
 m'à aguda menester per a sos negosis,
 que de molt bona gana m'i fóra enplea-
 da, y axí m'i oferí. 45

Los vidres que portava don Ber-
 nat Albert arribaren sansès y an pa-
 regut en estrem /f.2/ bé. En la mate-
 xa ora los doní a la enperatriz, que
 y folgà molt. Yo bese les mans a vos- 50
 tra senyoria per ells moltes voltes.

Sa Majestat està, ab sa indispu-
 sisió, ben flaca y desganada. Estam
 tots ab gran temor d'ella. Nostre Se-
 nyor li done la salut que avem menes- 55
 ter. Vostra senyoria la fasa comanar
 aquí a bones persones, que l'altra
 volta la rresusitaren les orasions
 d'exa siutat.

Yo estic molt bona, llaós a Déu, 60
 y esta volta no tindré treball de ser-
 car ama perquè la de Juanico à de pa-
 rir en fi de aquest o en prinsipi de
 abril, que vindrà ben a conte. Y ella
 cria tan bé que, encara que fos més 65
 vella, la llet me par seria rraó de
 pendre-la.

Ja tinc escrit a vostra senyoria
 la nesesitat que tinc de una dona y

- lo que avia pensat de Oluja. Desije
saber lo que vostra senyoria manarà
sobre asò per a comanar estos miyons
a na Blanes. Y, perquè aquest porta-
dor va per ses jornades y crec que
partirà coreu que y serà abans /f.2v/
que ell, se acaba esta soplicant a nos-
tre Senyor la yllustre persona de vos-
tra senyoria guarde y estat prospere,
com yo desije y e menester. 70
- Ès de Toledo, a II de mars. 80
- De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans
li besa.
- Mi gota á sido en tantas partes
y á durado tanto como mi buena ventu-
ra á escrito a vuestra señoría. De
tres días acá estoy muy mijor y sería
ya tiempo, pus abrá mañana seys sema-
nas que dura, sea nuestro Señor loa-
do, el qual me guarde la yllustre per-
sona de vuestra señoría, como yo de-
seo y e menester. 85
- De vuestra señoría mayor servidor
y más obediente hijo que sus ylustres
manos besa. 90
- 95

Molt yllustre senyora:

Los dies pasats rrebí quatre lletres de vostra senyoria, la una del darer de mag y les altres de V, y de IX y de XVI de juny, que les tenia ben desijades y estava ab gran cuydado de la salut de vostra senyoria, perquè avien vengut alguns coreus que no m'avien portat lletres, y de así à tant que no n'à partit que no e pogut rrespondre a elles fins ara, que estava ja ab lo matex cuydado que abans que rrebés les que dalt dic perquè avien vengut esta senmana dos o tres coreus. Y volgé nostre Senyor socórer-me ayr, que rrebí la que vostra senyoria escrigé a VIII de aquest, que, per ser tan fresca, me à donada la vida y les no/f.1^v/ves de la salut de vostra senyoria quals yo desije. Infinides gràcies fas a nostre Señor que les mies sospites sien estades vanes. Y tanbé m fôra yo ben barallada ab Viladamor perquè no fa a saber a vostra senyoria de tots los coreus que pasen, que m'à feta estar en gran congoxa. Y per so soplique a vostra senyoria que, per breus que sien, no vinga ningú sens lletra, que, en veritat, yo fas lo matex de tots los que vénen a ma notícia.

Lo frare ab què vostra senyoria diu que m'à escrit llarc encara no és arribat. Espere'l ab desig.

En estrem e folgat que aja estat
 vostra senyoria novena en Monserrat
 perquè sé lo que aurà descansat en a- 35
 quella santa Casa. Déu sap si'm fóra
 yo volguda trobar en aquell tems en
 ella, que, après de vostra senyoria,
 de ninguna cosa d'exa terra tinc tanta
 soledat com de Monserrat. Bé crec 40
 l'auran ben ospedada, especialment
 sent-i lo nostre bon amic aposentador
 pasat, que ja /f.2/ crec no y à altre
 dels nostres conexents sinó ell y no
 tendria mal consertada la sua casa de 45
 Aulesa, que també só certa que folga-
 ria vostra senyoria en ella.

Gran bé serà estat per als va-
 salls lo que s'és detenguda vostra se-
 nyoria en Martorell, axí per aclarir 50
 les qüestions pasades com per posar-
 los en l'orde que an d'estar en absèn-
 sia de vostra senyoria. Y pense que serà
 menester altre tant en Molín de Rey, però
 tem la estada de vostra senyoria en aquest 55
 tems allí, que sol ser malsà, y per
 so voldria que·ls fes anar a Martorell
 per aclarir, mentres vostra senyoria
 està en ell, ses qüestions, y que, al
 pasar per allí, se detingés lo menys 60
 que pogés, si pasa en aquest mes, que
 en agost ja crec sol ser més sa.

Los de què vostra senyoria pense
 dexar en exes baronies me par molt bé,
 axí de que rreste mosèn Palau per pro- 65
 curador com del lloctinent que à de
 rresidir ordinà/f.2^v/riament en elles,
 y també de arendar los delmes, que en
 presència fa prou que·s cullen com deuen,

quant més en absència, especialment 70
 avent-y de posar persones noves a cau-
 sa del mal de mosèn Francès, del qual
 me pesa molt, que'l tinc per bon ser-
 vidor. Déu li ajude, que pesar-m'i
 à que's morís. 75

Quant al de Castellbó, me par que
 tot lo món és interès sinó don Juan de
 Cúniga, y bé crec li auran donat tre-
 ball a vostra senyoria les mayes que
 à tengudes ab lo virrey, que, per a 80
 mi, lo major de tots és dessimular, lo
 que entenc millor que'l que pensa que
 m'engana; però cunple axí, com vostra
 senyoria diu, y per so és bé que u fa-
 sam ab est negoci. Y, servant esta maya, 85
 don Juan, mon senyor, li à escrit al
 virey tot lo que convé per a dit nego-
 si, y, segons ell à escrit al comana-
 dor major ab aquest darer coreu, ja
 crec serà /f.3/ acabat, que diu que an 90
 preposat als de Castellbó de qui esti-
 maven més ser: de la Seu de Urjell o
 de don Juan; y que los tragonz dige-
 ren que de don Juan y tots los pobles
 que no de ningú, sinó del rrey; de ma- 95
 nera que ja crec no y à que porfiar.
 Don Juan, mon senyor, diu que no y en-
 traria per rres sinó de la manera que
 té dit, axí perquè tendria afronte de
 que, après de ser-ne estat Oliver se- 100
 nyor absolut, vingés ell a ser sensalis-
 te, com perquè li par terrible jent per
 a conversar ab els sens tenir domini y
 jurisdicció sobr'ells, y que més esti-
 ma esmersar sos dinés en sensals o en 105
 quirar altres coses de les baronies,

perquè, com yxqués alguna compra aquí,
so tindrà. Yo desijava molt que aquest
negosi se afectuàs de la manera que tots
teníem pensat, però, ja que no s'és po- 110
gut fer, folge de la conclusió d'ell
perquè no sia /f.3^v/ causa de detenir
més a vostra senyoria, que tostems nos
à vengut destorp, al tems que estava,
per a metre·s en camí. Plàsi'a nostre 115
Senyor que ara no n'i aja ningú, que no
és menester dir lo que tots o desijam,
pux y à tanta causa de desijar-o. Men-
tres estes calós pasen, porà vostra se-
nyoria ordenar y espedir tot lo de aquí 120
perquè, en comensant a rrefrescar lo
tems, puga enpendre sa benaventurada
jornada; tal sia ella, plàsi'a Déu.

Yo tostems e desijat que no fos
per València per la temor que tinc a·quells 125
arrosos y a que detingen allí a vostra
senyoria.

Y ara·ns par a don Juan, mon se-
nyor, y a mi que en nenguna manera deu
venir per allí per sarta cosa que no·s 130
pot escriure, particularment per lletra,
com sabrà vostra senyoria a la vista.
Bastarà dir ara lo que millor se sofre
escriure. Así tenim per sert lo casament
del duc de Ca/f.4/làbr/i/a y de la mar-
quesa, y sabem per sarta via que ella 135
té hull a que s'afectue com vostra se-
nyoria sia allí y en sa presència. Y,
volent-o ella, no·s poria escusar de
fer-o sens que ella se n'enujàs y for-
màs quexa; y, per altra part, per serts 140
rrespectes no voldríem s'i trobàs vos-

tra senyoria. Y per so·ns par que, abans
 que ella la·npràs ni·ns o escrigés a
 nosaltres, seria bé prengés son camí
 per est'altra part, especialment que 145
 los negosis de València no tenen, al
 present, tanta nesesitat de la vista
 de vostra senyoria que no y baste en-
 viar-i una persona. En tot sabrà mi-
 llor fer la determinasió vostra senyo- 150
 ria que d'así li poríem escriure. Nos-
 tre Senyor la y dexe ben determinar
 y de manera que no s'allarge més nos-
 tra vista.

De la venguda de Oluja no y à què 155
 dir sinó que, ja que no vingé /f.4^v/
 ab l'ama de la marquesa, pot esperar
 a vostra senyoria, que yo·m passaré lo
 millor que poré ab estes. Na Blanes e
 tenguda molt mala de febres y après 160
 li restà una febreta contínua de mala
 manera, que·m féu prou por. Ara està
 ja bona, que·n tenien prou nesesitat
 mos fills, y yo tanbé; de la mala in-
 clinasió del seu, me pesa en estrem y 165
 no li n'e dit rres per no donar-li al-
 terasió, que és aquex lo que més vol
 y sé que sentirà més axò que si fos
 mort; l'altre que dexà en València morí.
 Vostra senyoria me fa molt gran mersè 170
 en lo que manà mirar per ell, que tot
 se deu a sa mare.

Per na Serrana enviý, en rrebent
 les lletres, y li digí lo que vostra
 senyoria manà, y meravellàs com no avia 175
 rrebuda procura sua, que à dies que la
 avia enviada; dix-me que ab lo primer
 n'enviaria altra.

/F.5/ En los negosis de la senyora
 dona Catalina de Cardona, fem así quant 180
 nos és posible, y farem tot lo que se
 li oferirà, axí perquè tot li·s deu per
 lo deute com per ma/na/r-o vostra senyo-
 ria. Y per son fillastre se farà lo ma-
 tex, pux li·s deu de la matexa manera, 185
 senyaladament ara que està conforme ab
 sa madrastra; y en tot tems avem dit
 nosaltres que, teni/n/t ell diferènsies
 ab sos jermans, avíem d'estar neutres,
 pux nos eren en un grau y que a la se- 190
 nyora dona Catalina ajudàvem a les dife-
 rènsies que tenia ab sos jermans y, pux
 ara ells dos són una cosa, millor los
 porem servir, y axí u avem escrit a son
 fillastre. De la venguda de son fill, 195
 tostems qu'ella manarà lo pot enviar,
 que axí servirà al prinsep com si tin-
 gés asento, com fan molts altres. L'a-
 sento no crec se fasa /f.5v/ fins a que
 sa Majestat vinga, y llavòs serà bo de 200
 acabar. Axí fosen molts ducats per any
 com són vint-y-quatre solament.

Pux e acabat de respondre a les
 lletres de vostra senyoria, serà rraó
 l'avise de nostra salut, la qual és, 205
 llaós a Déu, molt bona, axí la dels
 pares com la dels fills. Y nostren con-
 pare és exit molt bé de la sua ferida
 y està molt sa y bo, y à ja quinze dies
 que tornà a servir y a continuar son 210
 estudi. Era·s aflaquit ab la dieta, pe-
 rò ja à tornat a cobrar. Si té tems,
 com yxca de la escola escriurà a vos-
 tra senyoria. Juanico besa les mans a
 vostra senyoria y diu que rrespondrà 215

a sa lletra y, perquè veja vostra senyoria quant singular és, li diré lo que dix l'altre dia. Posaven-li la sua cadena y demanaren-li lo prínsep si portava cadena; dix: "No, perquè no tiene agüela como yo". Es molt grasiós, y està /f.6/ tan gros y tan rrodoncho com acostuma. Diagito està bonico, encara que ell may és estat gros, que, en compleció, senbla a don Lloýs; ell també és grasiós per son art, si no que parla tant com l'altre y per so no·s poden escriure sos donayres. Ypoliteta està més flaqueta que solia, que era molt grossa, però causa-u la calor; y les dents té·n sic y les altres tres per a trencar; és gran chocarera y ben blanca; los cabells estan castanys, crec que axí·s rrestaran, si yo pugés canbiar-los ab los de Diagito, fer-o ya de bona gana. Guart-los Déu a tots per a son servey. Y, a Ell gràcies, yo estic bona, però molt pesada, que·m par que tinc major ventre que dels altres.

Ja vostra senyoria sabrà lo /que/ an declarat en Rroma sobre la profesió de sor Rrequesens. Plàsi'a Déu que en /f.6v/ lo que rresta fasen justícia. Y, per a que allà y /a/sí conegen millor al cardenal de Santiago, à presa ara altra empresa com la que té contra nosaltres, y és de casar al fill del duc de Medinaceli, que vostra senyoria veu en Pedralbes, exit de frare profés de sic anys, ab una filla del conte de Salines; à n'i tan gran murmuració. Y encara crec que estes dos coses y altra

de ben mala calitat que à empresa /se-
ran/ per a que sa Majestat se indicne
contra ell y ns favorexca més descara- 255
dament. Nostre Senyor o encamine en
la manera que Ell serà més servit, lo
qual la molt yllustre persona de vos-
tra senyoria garde y estat prospere,
com yo desije y e menester. 260

Es de Madrid, a XVI de juliol.

De vostra senyoria major servido-
ra y més obedient filla que les mans
li besa.

Molt yllustre senyora:

Dos dies à que escrigí a vostra senyoria per coreo y breu perquè'm donaren poc tems. Y esta o serà també, perquè lo reverent pare anirà molt espau, y, si vostra senyoria à de venir per al tems que tots desijam, poria ser que la trobàs ja partida o en vespra de partida. Ja tinc escrit a vostra senyoria com yo entre en los nou mesos a X de octubre, y d'estos darés parts no e pres sinó un dia del mes, de manera que, per a que vostra senyoria estigés algun poc descansada de tan gran jornada, seria menester que fos así per tot setembre. Y, en tan llarc camí, és menester posar-i molts dies y no fer les /f.l^v/ jornades grans, ni caminar ab calor, que per a quisvulla és dañós, quant més per a vostra senyoria. De manera que, segons yo estic avant, venint vostra senyoria per València és imposible aribar a tems del meu part, encara que no's detingés allí sinó vuyt dies, quant més que la marquesa de Zenete està esperant a vostra senyoria per lo que li tinc escrit. Soplisque a vostra senyoria que pense en tot y que's determine en lo que millor li parrà, y apartant to/t/s los impediments que's poden atravesar per a esta nostra vista tan desijada, que tostems nos n'i

an vengut tants que ara'm temo
 que no sia com les altres voltes. Nos-
 tre Senyor o encamine com o pot fer, y 35
 com yo lo y sopleique. Vostra senyoria
 me avise ab lo primer de tota sa deter-
 minasió y de la jent que fa conte de
 portar perquè yo puga enviar des de así
 lo que més avant serà menester y les 40
 sèdules de pas y de apo/f.2/siento.

Nosaltres estam tots ab conplida
 salut, Ilaós a Déu, com per lo porta-
 dor porà vostra senyoria saber, que ns
 à vist a tots. Nostren compare y Juani- 45
 co besen les mans de vostra senyoria
 y estan molt rregosijats per sa venguda.
 Diagito y Ypòlita, com no u entenen,
 tenen rregozijo de ses travesures; es-
 tan molt bonicos y la chica té set dents, 50
 quart-los Déu a tots per a son servey.

Yo tinc escrúpol que de un bescon-
 te dec a na Guardiola, que sia en glò-
 ria, tres ducats: sopleique a vostra se-
 nyoria los mane pagar a son ereu. Y al- 55
 tres tres dec a sa filla, de la casa que
 li llogàrem: també ls y manarà pagar
 vostra senyoria, per descàrec de ma con-
 siència.

Ayr morí así lo fill de Bonavida 60
 de modorrilla, que m'à pesat extrema-
 dament, axí per la piatat que'm fa son
 pare com perquè era molt bon jove. Nos-
 tre Senyor lo tinga en sa glòria,/f.2^v/
 al qual sopleique la molt yllustre per- 65
 sona de vostra senyoria garde y estat
 pròspere, com yo desije y e menester.

Es de Madrid, a V de agost.

De vostra senyoria major servido-

70

ra y més obedient filla que les mans
li besa.

75

Soplique a vostra senyoria mane

dir una missa en l'altar de nostra Se-

nyora de Monserrat per l'ànima de Bo-

navida y altra per altre criat que ns

à mort, que yo no e vist fins a vuy

tal servidor; aquest no és mort así,

sinó en casa de son pare, que era a-

nat allí per a esposar-se, ab un mes

de lilsència, y en ells s'esposa y mo-

80

ri. Déu los aculla en la glòria.

Molt egrègia senyora:

Vuy à quinze dies que arribà en Gariga y no estava ab poc cuydado de sa tardança per aver-me escrit vostra senyoria quant determinava despachar-lo y, encara que pensava que ab les moltes ocupacions que vostra senyoria té no l'avia pogut tam prest espedir, totens me restava alguna sospita que no fos falta de salut. Infinides gràcies fas a nostre Senyor, pux esta és qual yo desije y à·m dada la vida saber d'ella particularment per persona tan ser-ta. Plàsi'a Déu conservar-la com yo lo y soplique. 5 10 15

De la nostra, lo que puc fer a saber a vostra senyoria és que lo dia abans que arribàs Gariga comensà a tentar lo pua/f.l^v/gre a don Juan, mon senyor, y la primera nit lo desvelà unes quantes ores, y après li remedià un poc la segona nit, que fou vuy à quinze dies. Tingé la més terrible dolor que may aja tengut, y esta li à vesitats los dos peus y los jenolls, y li à durat nou dies y nou nits sens poder may reposar. Après afluxà un poc la dolor y comensà a dormir algunes estones. Ara, llaós a Déu, à dos dies que dorm bé, y de ayr ensà se comensà a poder tenir sobre los peus, però, com à durat tant 20 25 30

lo mal per on à gut menester molta die-
 ta y també ab la fort dolor, s'ensenia
 totes les nits en febra, à l tant afla-
 quit que sols la flaqueza bastaria a 35
 que no pugés tenir-se, quant més la
 molta umor que à pasada per los peus.
 Lloat sia nostre Senyor de tot, a Ell
 plàsia que aquesta fúria que ara à ten-
 guda sia causa per a que estiga molt 40
 tems sens ella.

Yo e sentida la pena que vostra
 senyoria pot pensar, però estic bona y
 Lloyset bonísim, quart-lo Déu, y no
 jens regalat, sinó tan ome com si tin- 45
 gés quinze /f.2/ anys. Les sues llepo-
 lies encara no són aribades; espera-les
 ab desig, y és tan lliberal que crec
 que ns ne farà bona part. Yo bese les
 mans de vostra senyoria mil voltes per 50
 elles.

Los arbres que vostra senyoria en-
 vià ab mosèn Jeroni són tots vi/u/s y
 comensen a brotar. És stada dicha que
 no's sien mo/r/ts. 55

Molta mercè me à feta vostra senyo-
 ria de avisar-me dels pactes que tenia
 fets ab en Bolet, que, com en lo memo-
 rial que dexà a mosèn Capeller deya que
 lo que aviem de pendre per a casa eren 60
 dos-sentes sinquanta quarteres y per a ell
 sinquanta, yo li digí que volia estar
 aquels pactes. Ara, en saber que no e-
 ren més de dos-sentes, lo y e tramès
 a dir. Ell me'n lliurà, tantost com fou 65
 aribat lo forment, que à serca de mes
 y mig, sent y deu quarteres, y vené tot
 l'altre. Aprés no n'e pogut traure fins

- así lo compliment de les dos-sentes, ni
 tampoc lo conte, sinó pasar-nos per no- 70
 ves dient que espe/f.2^v/ra forment de
 dia en dia y que com sia aribat que
 farà lo compliment. Yo crec espera les
 meses y ja a nosaltres no·ns satisfà
 pendre forment, que à molt baxat, y ca- 75
 da dia abaxa. Fins así no l'e estret
 més de fer-lo solisitar per no rompre
 ab ell, que bé sé és stat bon amic.
 Ara ja·m contentaria que pagàs les no-
 ranta quarteres que y resten al for 80
 que les à venudes, y que contàsem, diu,
 que asò no·s pot fer fins que lo seu
 factor que à conprat lo forment en Cas-
 tella vinga; no sé quant aribarà.
- A Jesús e fet donar dos quarteres 85
 de forment, com vostra senyoria manà, que
 encara que no u tinga promès, mas aver-
 ne tengut prepòsit, especialment sent
 tam bona almoyna.
- A la jermana de na Serana n'e fet 90
 dar altres dos quarteres.
- No poria dir quant e folgat de la
 sentència que an dada en la posesió de
 Riba-roja, y bé crec que, sent fora d'e- 95
 lla les monjes, se·ls farà /f.3/ de mal
 pledejar y·s penediran de no aver feta
 concòrdia. Molt és que·s sia conservada
 vostra senyoria tostems ab elles, y, per
 la consolació de dona Betriu, satisfà
 molt, que, si la estrengesen, que no li 100
 pugés parlar crec que seria matar-la.
- Bese les mans de vostra senyoria
 per la triaga de agre de ponsir, que
 la de aquí és molt diferent de la que·s
 fa así. En ser aribada, ne daré a Lloy- 105

set per lo de les veroles, que en Barcelona y pertot n'i à moltes, y así, llaós a Déu, ninguna cosa. Si res se movia, lo pasarem al castell, com vostra senyoria manà. 110

Molt me pesa que ajen tan mal enbalat lo vidre. Yo comaní a Viladamor que'l fes consertar al matex vedrier. Los estogs me pregà na Guardiola que'ls fes fer a son fill, y també comaní a Viladamor que, fent-los tam bons com los d'en Perinet, los donàs a ell, y, altrament, no. 115

Si mana vostra senyoria que envie més vidre, mane-me'n donar avís y enviar-n'e ab lo pri/f.3v/mer traginer. 120

Les mises de Monserat se diran tantost. Fra Pere de Perpiyà és mort y fra Diego de Lerma és anat a Castella per negosis de la casa y també per veure sos parents; és pasat per así; besa les mans de vostra senyoria. 125

Quant al negosi del breu, no sé què dir sinó que Déu sap la poca culpa que yo y tinc, y Viladamor és testimoni, y, en veritat, que lo que yo escriví a vostra senyoria sobre lo tenir la quaresma no fou per agraviar-me que agés rompudes les jures, que bé sé que les aurà salvades y que comprenen més ses benediccions, però digí-u perquè, recordant-se d'elles, tingés major cuydado de sa salut. Y, segons me par, no u à atmès vostra senyoria a la intensió que yo u digí. Y, segons esta, soplíque a nostre Senyor me indique en totes les coses que toquen a vostra senyoria, encara 130 135 140

que·m condemna per ingrata, lo que sent
 quant és rraó, perquè sé que no la tinc
 de ser-o, y lo matex conex don Juan, 145
 mon senyor, y té tam poca gana de desser-
 vir a vostra senyoria com yo ma/f.4/te-
 xa. Y, axí, sopleque a nostre Senyor que,
 pux sap la intensió de tots, vulla pro-
 veyr en que lo diable no trame estes des- 150
 contentacions, que serien per acabar-me
 a mi y a vostra senyoria. Sopleque, quant
 omilment puc, que no vulla enujar-se ni
 llansar les coses a la mala part, y cre-
 ga bé y verdaderament que en tot lo que 155
 conplís a dona Betriu, per manar-o vos-
 tra senyoria, posaria don Juan, mon se-
 nyor, la vida y los béns, quant més tenint-
 li lo deute que li té; y al de mos jer-
 mans no y cal satisfacer, pux estan en part 160
 que no n'an menester y fora d'estes pa-
 sions. Y soplíc a vostra senyoria me
 perdone, que axí Déu me deslliure, que
 ninguna cosa dic sinó ab la intenció
 que dec, y que ni ab aquesta ni ab les 165
 obres voldria més ofendre a vostra senyo-
 ria que llevar-me yo matexa la vida.

La visura se féu disapte pasat. La
 senyora dona Lleonor y fou. Don Juan,
 mon senyor, per la sua indispusició, 170
 nõ y pugé ser; y, per esta, no·m poré
 més allargar de soplecar a nostre Senyor
 la molt egrè/f.4v/gia persona de vostra
 senyoria garde y estat prospere, com
 yo desije y e menester. 175

De Molín de Rey, a VIII de mag.

De vostra senyoria major servido-
 ra y més obedient filla que les mans
 li besa.

A dona Betriu no escric ab aquesta
per estar don Juan, mon senyor, com es-
tà. Ab lo primer li escriuré. Manar-li
à dar vostra senyoria mos besamans.

180

VI. NOTES I CORRECCIONS

NOTES I CORRECCIONS

I. 10: pensí a vostra. 47: com l'al-
tres. 71: y però lo. 96-98: línies es-
crites per don Juan de Zúñiga.

III. Restitucions del ms. trencat:
24: /a vostra/; 47: /de/; 48: tamb/é Déu/;
57: er/a/; 70: arribà/rem/; 96: /nos an/;
118: vintiqua/trena/; 145: m/arave/lla.
170: nanat per manat.

IV. 45: tosta sa rrequesta. 147: en-
viat ta peres.

V. 35: majordam. 52: que ells conexien.
105: repetició de faria després de senyo-
ria. 221: aj/a/, esborrat.

VI. 5: festes la pascua. 71: que a y à
así y avia. 105: dexà lo nostra.

VII. 73: abauesa.

VIII. 93: frecs. 119-121: línies escri-
tes al sobre.

XI. 27: lo capital.

XII. 45: y·m comade.

XIV. 13: ninguna coso puc. 84: Di ningú;
avem rebuna.

XVII. 93-94: encara que no l'avem de no-
menar axí, entre línies.

XIX. 128: una mulla.

XX. 20: aquesta seuran les.

XXI. 29. informant de verinat. 67: ve-
nir la cota. 73: mestrer.

XXII. 93: tinc por ni. 122: may reposens. 145: tenin ja freyle. 146: cànones, ratllat després de arts. 165: desenganat de, ratllat; no·s farà com nosaltres volíem, en una altra lletra.

XXIII. 12: s'Alteza com asa. 19: veure'l a conexen.

XXIV. Totes les mancances són estrips del ms.

XXV. 9: molt tànsia. 10: repetició de estarà. 35: Cordona. 43: matex portit. 69: casa ab pasidís. 112: no corregim calaveres del ms. per caraveles. 117: no corregim Pelú del ms. per Perú. 134: què·s faran. 140: repetició de estat. 169: no ss per a teninir. 170: però so porà.

XXX. 121: viniut. 125: dels quals. 161: portad/o/r, estripat. 165: moltres altres.

XXXI. 114: monester. 119: gran treballa la.

XXXIII. 47-55: lletra de don Juan de Zúñiga.

XXXIV. 65: Tomás ne Gusmán. 202-208: escrit en paperet a part.

XXXVI. 71: encasa no. 80: a non Juan. 110: jutament. 120-125: escrit al marge del f.l. 125: per altri en ni que ve, punt obscur.

XXXVIII. 81-83: lletra de don Juan de Zúñiga.

XL. 218: Totos y totes.

XLVI. 74: Ari s'i.

- XLVIII. 4: lles lletres.
- XLIX. 78: dels seu.
- LIV. 43: tenit-la. 143: ella yo.
- LVI. 14: sa sa salut.
- LVII. 44: lo sonbrera.
- LIX. 84: poré en en esta.
- LX. 17: la qual. 97: ni pasaula. 211:
Tanbí li.
- LXI. 90: brou bastaran. 108: de ser-o.
130: repetició de sens. 142: trastejaven.
267: no'l pogà.
- LXII. 9: Portugal. 40-45: línies de don
Juan de Zúñiga. 46-56: en una altra lletra.
- LXIII. 7: com yo voldira. 34: corre-
gada. 68: y i'ns.
- LXIV. 36: Esgrésia corregit en el ms.
per Església.
- LXVII. 136: monsjes.
- LXVIII. 15: les mancances són estrips
del ms.
- LXX. 96-97: La'mperatiriz. 100: no's
desia.
- LXXII. 62: /E/n, estripat.
- LXXIII. 8-9: detrerminat. 78: que cos-
tràs. 125: com lla rebí. 174: resporta.
185: enperatries. 200: lo velgé veure.
- LXXIV. 61: veure y bersar. 117: /e/s-
tic, estripat.
- LXXV. 99: palàsi'a.
- LXXVI. 74-75: connplirà.

- LXXIX. 13: està ja bu.
- LXXXI. 91: marquesa que Llombay.
- LXXXII. 57-59: lletra de don Juan de Zúñiga. 60-62: en una altra lletra.
- LXXXIII. 116: allà a un. 150: no si si'ns. 224: una momeria.
- LXXXIV. 37: la enperatriz. 46: u va lo bon. 59: repetició de per ser després de senyor. 76: y foug bé. 116: determinar.
- LXXXV. 43: si a aquí. 53: siria menester.
- LXXXIX. 15: esfròs. 149: Bonaaviada. 176: nosalters.
- XCI. 157-162: entre dues creus.
- XCII. 133: Vilaermoso.
- XCII. 16: no corregim per requeodós la lectura requerós de l'original.
- XCVI. 37: que l'autra. 80: II de marcs. 84-95: línies de don Juan de Zúñiga.
- XCVII. 33: temo la ls cor que, punt obscur.
- XCVIII. 98: repetició de sinó. 223-224: /seran/, afegit nostre per manca de verb; March hi llegeix /serviran/. 224: ell mas és.
- C. 37: esbravat am bi. 52. se paria.
- CI. 10: Infinidies. 122-123: tantots. 180-183: escrit al marge del f.1.
- CII. 27: que lilatar.

VII. INDEX ONOMASTIC

ABAD, misser. (29,134), (30,108), (30,110), (30,135), (70,40), (70,56).

ACUÑA, don Fadrique de. (16,14), (59,4).

ACUÑA, don Juan de. Noble de Burgos. S'establí al Perú i fou corregidor de Quito i governador Huancavélico. Del seu matrimoni amb una dama potosina, Margarita Bejarano, va tenir, entre d'altres fills, Iñigo, marquès d'Escalona i Juan de Acuña Bejarano. (?). (25,35).

AGUILAR DE INESTRILLAS, comte de. Un Ramírez de Arellano. (10,101).

AGUILAR DE CAMPOO, marquès de. Vid. FERNANDEZ MANRIQUE DE LARA, Luis.

AGUILAR, marquesa de. Era una Pimentel, vídua del marquès d'Aguilar de Campoo, Luis Fernández Manrique de Lara; el seu fill, tercer marquès d'Aguilar de Campoo i comte de Castañeda, fou canceller ambaixador de Carles I a Roma i lloctinent de Catalunya (1543-1553). La marquesa de Aguilar és presentada com a possible preceptora de la infanta Juana. (10,194), (29,65), (31,92), (49,153).

ALBA, duc d'. Vid. ALVAREZ DE TOLEDO, Fernando.

ALBERT, Bernat. (96,2), (96,46).

ALBERTÍ, Arnau. (Muro, Mallorca, 1480- Patti, Sicília, 1545). Teòleg. Estudià a Lleida i a Pavia. Inquisidor de Mallorca (1517-1523). Inquisidor de València (des de 1527), on intervingué en el procés de la mare de Lluís Vives. El 1523, impugnà la celebració del concili provincial de València, i n'obtingué la dissolució. Escrigué, entre d'altres obres, una Repetitio nova si-ve commentaria rubricae de haereticis (1534), que defenia l'ortodòxia de Ramon Llull i Directorium inquisitorium en contra del de Nicolau d'Eimeric. També se li atribueixen uns comentaris a l'Ars Magna de Ramon Llull. Intervingué en l'afer de sor Beatriu de Requesens. (15,19), (15,145), (15,162), (17,139), (18,8), (18,80), (21,52), (21,55), (22,130), (29,106), (34,57).

ALBURQUERQUE, duc de. Vid. CUEVA Y TOLEDO, Beltrán de la.

ALFARO, doctor. (61,213).

ALMOCAVER, don Guerau. (9,46).

ALVAREZ DE TOLEDO Y PIMENTEL, Fernando. Tercer duc d'Alba de Tormes. Sembla que va tenir com a preceptor Joan Boscà, poeta que serví molts anys la Casa d'Alba (1520-1524); va tenir per company Garcilaso de la Vega. Es va casar amb María Enríquez, que li va donar dos fills, Fadrique (quart duc d'Alba) i Diego. La seva importància, més que en el regnat de Carles I, va ser en el de

Felip II. Anà amb Carles I a l'expedició de Tunis (21 de juliol de 1535) i també l'acompanyà a Alemanya. Fou virrei de Nàpols (1555-1558) i governador dels Països Baixos (1568-1573), càrrec en el qual el substituï Lluís de Requesens, fill d'Estefania. Fou major-dom major de l'emperador. (21,126).

AMIGUET, Jeroni. (Tortosa, segle XVI). Metge i llatísta. Catedràtic de Gramàtica a València. El 1502, publicà Sinonima variationum sententiarum, repertori de frases catalano-llatines. En un principi, fou contrari als mètodes d'ensenyament de Nebrija (aconsellà en aquest sentit al seu deixeble Lluís Vives), però després evolucionà fins a publicar a Barcelona una Introductio ad artem grammaticam (1514), breu gramàtica catalano-llatina per facilitar la comprensió de la de Nebrija. (87,58), (90,60), (99,37), (99,71).

ANTON, don. (5,117).

ARAGO, Ferran d'. (1588-1550). Casat amb la reina Germana de Foix, vídua de Ferran II de Catalunya-Aragó i lloctinent general de València, la succeí en el càrrec en morir l'any 1536. Duc de Calàbria. Es tornà a casar, el 1541, amb Mencía de Mendoza. (15,145), (18,85), (21,191), (22,30), (22,33), (22,169), (34,92), (41,40), (41,85), (43,27), (43,28), (45,115), (45,125), (46,42), (63,66), (98,134).

ARANDA, fra Antonio de. (10,209).

ARELLANO, don Juan de. Germà del comte d'Aguilar. (10,102).

ARTEAGA Y AVEDAÑO, Juan. Llicenciat, natural d'Estepa, frare de l'orde de sant Jaume d'Espasa, havia estat un dels primers companys d'Ignasi de Loiola, encara que no va romandre en la seva Companyia. El 1540, fou promogut al bisbat de Chiapa (Guatemala), però morí a Mèxic l'any següent sense arribar a prendre'n possessió. Fou mestre de Lluís de Requesens, succeint en el càrrec a mossèn Puig. (21,173), (24,36), (31,38).

ASTORGA, marquesa de. (80,44).

AVELLANEDA, na. Servidora. Té una filla al monestir de Pedralbes que s'escapa. (31,113).

AYALA, Gregorio de. Escriptor apostòlic. Residí a la Cort. (6,170), (34,81), (41,68), (41,75), (45,115), (54,63), (30,102), (55,101), (58,41), (70,31), (73,160), (81,59), (82,48), (84,157), (85,17).

AYERBE, marquès de. Vid. URRIES Y RUIZ DE CALCENA, Hugo de.

BADIA², servidor dels Requesens, probablement valencià. (21,162), (25,147), (25,153).

BARBA-ROSSA. El problema de la lluita contra el turc fou per a Carles I un dels més fonamentals de la seva política exterior. Com a rei d'Espanya i amb els seus territoris a Itàlia i a Àfrica, li interessava dominar el Mediterrani i havia de representar el món catòlic enfront del poder musulmà. L'agost de 1534, Barba-rossa, des d'Alger, s'apoderà de Tunis i en desposseí el seu sobirà hereditari Muley Hassan. Aquest fet decidí Carles I a preparar la campanya contra Tunis, en la qual hi intervingué també Andrea Doria. (14,57).

BARCIALES. (84,63), (89,180).

BEAMONT, dona Joana de. Beaumont? (36,26).

BENAVENTE, comte de. Antonio Alonso de Pimentel y de Herrera, sisè comte de Benavente, fou lloctinent de València (1565-1572). Va tenir amb Luisa Enríquez els fills Luis i Juan Alonso Pimentel, el segon dels quals, vidu de Catalina Vigil de Quiñones, duquessa de Luna, es casà novament amb la néta d'Estefania, Mencia de Requesens, filla de Lluís de Requesens i Jerònima d'Hostalric i vídua de Pedro Fajardo, marquès de Los Vélez. (18,211), (21,126), (22,74).

BENAVIDES, don Juan de. Els Benavides eren senyors de Frómista i mariscals de Castella. Aquest era trinxant del príncep Felip. (25,37).

BLANES, na. Criada d'Estefania. (8,59), (8,86),
 (26,71), (30,49), (30,59), (41,142), (43,55),
 (45,130), (47,26), (49,129), (54,84), (56,25),
 (71,66), (72,69), (73,256), (87,178), (96,73),
 (98,159).

BLANES, mossèn. (55,71), (56,4).

BOÏL I BERENGUER DE FIGUEROLA, don Joan. Baró de
 Manises, mort l'any 1559, fill de Pere Boïl i
 Peris de Romaní i de Violant Berenguer de Fi-
 guerola. Es casà amb Isabel Escrivà de Romaní
 i Boïl. (3,15), (9,28), (10,6), (10,172), (13,10),
 (13,17), (18,4), (19,49), (21,5), (23,92), (29,
 82), (29,88), (29,90), (29,100), (29,148), (46,
 2), (46,21), (46,64), (47,3), (48,7), (49,33),
 (50,3), (50,108), (52,20), (54,69), (55,234),
 (57,19), (61,260), (66,6), (67,88), (68,4),
 (71,88), (84,31), (89,52).

BOLET, criat. (6,82), (34,169), (101,58).

BONAVIDA, mossèn. Valencià, doctor en Dret,
 figura el 1536 a la cort amb un càrrec rela-
 cionat amb el consell d'Aragó, probablement
 el de regent. Morí el 1540. De la seva famí-
 lia deuen ser els notaris Ferran Bonavida,
 d'Oriola, establert a València el 1501, Jau-
 me Bonavida, actiu a València el 1523, i el
 jurista i poeta Ferran Bonavida, nascut a Va-
 lència, que vivia encara el 1566. (20,48),
 (21,189), (22,6), (22,24), (22,31), (22,166),
 (22,173), (71,30), (73,177), (75,16), (77,
 53), (77,63), (82,31), (82,36), (82,40), (89,
 2), (89,61), (89,149), (89,169), (89,179),

(90,31), (91,26), (91,144), (92,105), (92,117),
(92,135), (97,60), (97,74), (99,73).

BORJA, Sant Francesc de. (1510-1572). Quart duc de Gandia i marquès de Llombai, fill de Joan de Borja i de Joana d'Aragó. Havia estat patge de Caterina d'Austria, germana de Carles I, fins que el 1528, en esdevenir reina de Portugal, passà al servei de l'emperador. Es casà, el 1529, amb una dama portuguesa de l'emperadriu, Leonor de Castro. Acompanyà l'emperador a la Provença el 1533. En els seus braços morí el poeta Garcilaso de la Vega. El 1539, fou nomenat lloctinent de Catalunya i el 1543 es retirà a Gandia. Vidu des del 1546, es féu membre de la Companyia de Jesús (1548), es doctorà en Teologia i esdevingué general de l'orde (1565-1572). Va ocupar-se de les missions a Amèrica. Fou beatificat per Urbà VIII, el 23 de novembre del 1624, i canonitzat per Climent XI, el 12 d'abril del 1671. (21,127), (22,81), (34,193), (44,55), (73,127), (74,84), (98,80).

BOIXADORS, don Dimas de. Casat amb una filla de mossèn Pon de Lleida. (5,139).

BRISUELA, na. Criada. (10,235), (54,102), (54,142),
(55,212), (55,218), (55,225), (58,65), (58,69),
(60,228), (60,238), (61,185), (63,27).

BUSTAMANT, mossèn. (67,7).

BURGUES, Francesc. (68,37).

BURGOS, cardenal de. Vid. LÓPEZ DE MENDOZA, Iñigo.

CABANYELLES I GALLAC, Jeroni de. (Segle XV-1550).

Fou governador general de València des de 1523 fins que morí. Senyor de Benissanó, Alginet i Bolbait, comanador de Sant Jaume de l'Espasa. Era fill del també governador de València Lluís de Cabanyelles, i succeí en aquest càrrec el seu germà Lluís. Fou ambaixador de Ferran II prop de Lluís XII de França (1509-1512) per a les qüestions italianes. Fou conseller de guerra i d'Estat de Carles I i capità de la seva guàrdia. El 1535 acompanyà l'emperador a la campanya de Tunis. El seu fill Jeroni fou també governador. (13,11), (15,189), (19,109), (30,74), (31,9), (60,218), (61,41), (63,23), (88,5), (89,18).

CALDES. Patge de Lluís de Requesens, fill d'Estefania. Probablement era fill de mossèn Caldes, procurador d'Hipòlita Roís de Liori. (10,143), (10,148), (15,76), (21,179), (34,42), (41,198), (49,151).

CALDES, mossèn. Pare del patge Caldes. Procurador d'Hipòlita Roís de Liori, mort l'any 1537, moment que correspon amb la carta que el menciona. (73,67).

CAMÓS, mossèn Marc Antoni de. Probablement, cosí de Marc Antoni de Camós i de Requesens (1542-1506), militar, eclesiàstic i escriptor, parent d'Estefania. (4,133), (5,180), (7,67), (7,79), (10,220), (10,227), (14,85), (21,142),

(34,117), (36,93), (36,124), (54,178), (59,53),
(60,210), (61,212), (61,217).

CAMOSA. Muller de mossèn Camós. (54,168).

CAMPS, na. Criada d'Estefania. (26,74), (41,137),
(43,51), (49,106), (49,109), (49,127), (49,142),
(49,132), (57,36), (57,40), (57,42), (58,71),
(71,65), (73,55), (83,190), (100,48).

CANALIES, na. Criada. (7,61).

CANÈTE, marquès de. Vid. HURTADO DE MENDOZA.

CAPELLER, mossèn Bernat. Capellà de la capella
de Palau, adjunta a la residència de Barce-
lona dels Requesens, i administrador dels
seus béns a Catalunya. Fou nomenat abat de
Sant Miquel de Fluvià. (3,100), (5171), (6,
44), (6,110), (21,34), (29,80), (31,50), (31,
77), (35,41), (36,43), (60,203), (60,207),
(61,34), (61,46), (61,50), (61,58), (63,20),
(73,93), (76,67), (77,52), (78,37), (78,41),
(83,55), (83,153), (100,50), (101,59).

CARDENAS Y PACHECO, Bernardino de. (?-1560).

Duc de Maqueda i adelantado mayor de Grana-
da. Era nét de Gutierre de Cárdenas, i se-
nyor d'Elx, Crevillent, Asp, Planes i Patraix.
El 1520, rebé el títol de marquès d'Elx. Amb
el marquès de Los Vélez, reduí els agermanats
d'Elx, Crevillent i Oriola (1521). El 1535,
intervingué en la presa de Tunis per Carles I.
Fou virrei de Navarra (1548-52) i lloctinent

de València (1553-58). Davant els atacs dels corsaris babarescs, féu fortificar diversos llocs costaners dels sud del País Valencià, entre els quals Guardamar i el castell de Santa Pola (població fundada per ell el 1527). (21,127), (21,132), (31,80), (34,191), (61,138).

CARDONES, família dels. El baró de Guadalest i almirall d'Aragó, Alfons de Cardona, casat amb una tia d'Estefania, i els seus fills, Sanç, l'hereu que esdevingué primer marquès de Guadalest i també almirall d'Aragó, i Joan, que obtingué l'herència de la mare, la qual pretenia completar amb la baronia de Riba-roja, relacionada amb l'assumpte de sor Beatriu de Requesens. (18,109), (18,115).

CARDONA I MANRIQUE DE LARA, dona Aldonça de. Filla del duc Ferran de Cardona, casada amb Luis de Beaumont, comte de Lerín i conestable de Navarra. Col·loca el seu fill com a patge de l'emperadriu Isabel. (2,91), (5,125), (55,213).

CARDONA, don Alvaro de. Mestre-sala del príncep Felip. (25,34).

CARDONA, Catalina de. (98,180), (98,191).

CARDONA, don Diego de. (76,77).

CARDONA, Galceran de. (10,224).

CARDONA I ROIS DE LIORI, don Joan de. Fill segon d'Alfons de Cardona i Fajardo, baró de Guadalest i almirall d'Aragó, i d'Isabel Roís de Liori i de Montcada, tia d'Estefania. Residí a València. Participà en la campanya de Tunis amb l'emperador Carles I. El seu intent de matrimoni amb sor Beatriu de Requesens responia no solament als desitjos d'aquesta d'abandonar la vida religiosa, sinó també als interessos dels barons de Guadalest de vincular la baronia de Riba-roja a la seva família. Estava aliat amb Llätzer Margarit en aquest assumpte de sor Beatriu. (18,92), (18,121), (21,56), (22,125), (29,126), (35,29), (36,19), (36,29), (40,172), (63,46), (77,83), (84,69), (92,126).

CASTELLAR, comanador. (30,50).

CASTELLES, fra. (11,97).

CASTILLO, Alñonso del. Procurador, servidor de l'emperadriu. (82,57). Cfr.n.82 de l'apartat de notes i correccions.

CASTRO, criat. (8,120).

CASTRO, Leonor de. Dama portuguesa de l'emperadriu Isabel. Es casà el 1529 amb Francesc de Borja, duc de Gandia i marquès de Llombai. (22,28), (35,54), (41,55), (41,122), (45,148), (54,154), (70,42), (70,60), (70,108), (72,50), (72,54), (81,91), (101,169).

CLARIANA, na. Criada. (60,233), (61,182), (63,27),
(68,42).

CENETE, marquesa de. Vid. MENDOZA, Mencía de.

CENTELLES, misser don Jeroni. (73,133), (87,156),
(90,26), (99,104).

CERDA Y DE PORTUGAL, don Gastón de la. (1504-1551)
Fill del segon duc de Medinaceli, Juan de la Cerda
y de Portugal y de Vic, i de Mencía Manuel de
Portugal (germana del comte de Faro, del arque-
bisbe de Zaragoza, Fadríc de Portugal, de Jua-
na Manuel de Portugal, i de Guiomar de Portugal,
muller del duc Sogorb). Va ser destinat a la
vida religiosa: el 1552 ingressà al monestir
dels jerònims de San Bartolomé de Lupiana (Gua-
dalajara), però, per la seva naturalesa malal-
tissa, abandonà la vida conventual al cap de
set anys. (18,70), (90,79).

CERDA Y DE PORTUGAL, don Luis de. Fill hercu del
duc de Medinaceli, rebé el 1535 el títol de
marquès de Cogolludo, però morí l'any següent.
El seu germà don Gastón esdevé duc de Medina-
celi i, en morir, el títol passà al seu germa-
nastre Juan de la Cerda y de Silva, fill d'un
segon matrimoni del pare amb Juan de Silva y
de Toledo, i que esdevindria virrei de Sicília
(1557-1564) i de Navarra (1567). (18,72).

CERDA Y DE VIC, don Juan de la. (1485-1544). Se-
gon duc de Medinaceli, pare de don Gastón i
don Luis de la Cerda y de Portugal. (98,247).

CHICOT, misser. Pren la filla de n'Avellaneda, que s'escapa del monestir de Pedralbes. (31,116).

CIFUENTES, comte de. Vid. SILVA, Fernando de.

COBOS, Francisco de los. (1480/90?-1547). Fou comanador major de Lleó de l'orde de Sant Jaume de l'Espasa i secretari de Carles I des de 1517 fins poc abans de morir. Entrà al servei de Lope de Conchillos com a oficial del secretari de les Indies. Tingué un plet continuat contra Cisneros que li féu guanyar el favor del rei. Se l'acusa d'haver endarrerit la maduresa política de Carles I en provocar la ruptura amb Cisneros. Fou el conseller del rei i el 1520 l'acompanyà a Flandes. La seva influència només era compartida amb Nicolás Perenot de Granvela. Per les seves mans passaven tots els assumptes de les Indies i d'Itàlia. Anava sempre amb l'emperador en els seus viatges però a partir de 1543 s'ocupa de Felip II. El 1522 es casà amb Maria de Mendoza, comtessa de Rivadavia. (18,46), (20,45), (24,48), (25,148), (29,91), (30,118), (34,121), (40,177), (58,81), (54,34), (60,122), (63,44), (63,50), (76,50), (77,45), (98,88), (99,106).

COLL, Joan Bartomeu. Notari i escrivà de manament del lloctinent de Catalunya, don Fadrique de Portugal. (1,88), (3,167).

COMALLONGA. (14,55), (17,146), (29,168).

COMELLES, mossèn. (54,171), (61,207).

CORDELLES. (5,80).

CORRONS, don Lluís. (63,83).

CORTAZAR, don Juan de. Batxiller, procurador. (82, 59), cfr.n.82 de l'apartat de notes i correccions.

COSCOLLAR, misser. (23,93), (63,49), (71,89), (76,77).

CUEVA Y TOLEDO, Beltrán de la. Tercer duc d'Alburquerque, nomenat lloctinent d'Aragó el 30 de maig de 1530. Exercí el càrrec del 22 d'agost d'aquell any fins al 1539. També fou virrei de Navarra. Morí l'any 1560. (21,129), (22,75).

CUSTODIA, sor. (4,122), (7,66), (7,77), (34,165), (100,56).

DACS, Joan. Procurador. (73,82).

DALMAU, misser. (19,63).

DENIA, marquès de. Vid. SANDOVAL-ROJAS Y DE ZUÑIGA, Francisco de.

DESPLA, Francesc. Vid. GRALLA I DESPLA, Francesc.

DIEGO, fra. (30,97).

ELX, marquès d'. Vid. CARDENAS Y PACHECO, Bernardino.

ENRIQUEZ, família dels. (67,120).

ENRIQUEZ DE VELASCO, Beatriz. Vidua de Galceran Bernat de Requesens, comtessa de Trivento. (1,75), (4,171), (5,119), (19,135), (54,101), (83,148).

ESPAÑA. (25,47).

FABRE I DE CENTELLES, Angela. Vidua del segon comte de Faro, Sancho de Novonha, mort el 1521, fill d'Alfonso de Portugal, primer comte de Faro, mort el 1483, i de Maria de Novonha e Souza, comtessa d'Odemira. Cambre-
ra major de les infantes. (16,21), (18,65), (49,153).

FARO, comtessa de. Vid. FABRE I CENTELLES, Angela.

FEINIER, Joan. Bearnès, elegit general dels dominicans el 1532, i mort pocs dies després de ser alliberat de la presó, a la qual l'havia reduït Francesc I de França. Confessor del comte de Miranda, Francisco de Zúñiga. (10,65), (10,68), (10,71), (11,102), (12,32), (13,43), (14,64), (15,27), (15,98), (15,108), (15,116), (15,118), (15,120), (15,149), (18,9), (21,21).

FENOLLET, Beatriu de. Mare de Lluís de Santàngel. (31,12).

FERNANDEZ MANRIQUE, Luis. Marquès d'Aguilar. (55,115), (81,70).

FERRER, Diego. Familiar, potser germà del lloctinent de governador de València, Lluís Ferrer. Acompanyà Carles I a Tunis. A Estefania li portava cartes de la seva mare. (18,20), (18,193), (19,35), (20,17), (21,14), (22,20).

FLORENCIA, duc de. (80,34).

FLOREZ; Diego de. (9,27), (36,121), (40,183), (57,59).

FOIX, Germana de. Vidua de Ferran II de Catalunya-Aragó, lloctinent de València. El 1519 es tornà a casar amb el marquès Joan de Brandenburg, i, vidua de nou, el 1525, s'esposà amb Ferran d'Aragó, duc de Calàbria. (19,105).

FRANCESC I, rei de França. (73,56).

FRANCISCO, misser. Portador de cartes entre Estefania i Hipòlita Roís de Liori. (1,98), (2,65), (26,4), (27,3), (30,12), (32,30), (64,12), (74,161), (87,8), (87,71), (87,107), (99,76).

FRANCESC, mossèn. (31,57), (98,72).

FRANCESC, don. (60,215).

FRANCISCA. (31,108).

GABRIEL. Traginer i portador de correspondència entre Estefania i la seva mare. (18,23), (18,204), (18,234), (19,38), (19,71), (20,21), (21,

11), (22,21), (39,2), (39,7), (39,41), (40,2)
(41,134).

GANDIA, duc de. Vid. BORJA, sant Francesc de.

GANDIA, duquessa de. Vid. CASTRO, Leonor de.

GARRIGA. Servidor i portador de cartes. (6,106),
(101,2), (101,18).

GILABERT, mossèn. (95,8).

GOMBAU, jutge. (41,41), (43,27), (46,58), (49,17),
(54,61).

GRACIA, Juan. Secretari. (54,6).

GRALLA I DESPLA, Francesc. Mestre racional de Catalunya, casat amb Guiomar d'Hostalric i pare de Jerònima Hostalric i Gralla, que es va casar amb Lluís de Requesens, fill d'Estefania. (5,183), (70,48), (70,53), (70,109).

GRANVELA. Vid. PERENOT DE GRANVELA, Nicolás.

GUARDIOLA, na. (97,53), (101,114).

GUITIERRE, don. Cambrer del príncep. (99,97).

GUZMAN, Tomás de. Dominicà provincial. (25,82),
(29,113), (34,65), (84,154).

HERMOSILLA, Diego. Escriptor. Amic de fra Juan de Medina. (100,67), (100,76).

HIPÒLIT, germà de Nofre. (17,129).

HOSTALRIC-SABASTIDA, Guiomar d'. Casada el 1527 amb Francesc Gralla Desplà. Mare de Jerònima Hostalric de Gralla, la qual es va casar amb Lluís de Requesens, contra la voluntat del seu pare, i, per aquesta raó, la desheretà i prengué el cognom de la mare. (4,33), (6,121), (34,26).

HURTADO DE MENDOZA. Marquès de Cañete, comte de Saldaña. (? 1561-? Lima). Nomenat, el 1554, primer del Perú per Carles I. Havia fet la guerra a Flandes i a Alemanya. Fou destituït per Felip II a causa de les queixes dels qui havia deportat. Fou succeït en el govern del Perú per Diego López de Zúñiga. (29,72), (31,99).

ICART, comanador. (5,122).

JESÛS, servidor. (101,85).

JOAN, Miquel. (5,220), (25,162), (58,76), (60,181), (63,90), (67,93), (67,103), (68,33), (73,3), (73,98), (73,104), (73,113).

JOANOT. (60,219).

JUAN, mestre. Majordom de la Cort. (5,35).

LAURA, dona. Criada d'Estefania. (8,66), (73,257),

(87,186).

LERMA, fra Diego de. Majordom major de Montserrat. (32,20), (32,25), (101,124).

LLINAS, senyor de. (5,143).

LLOBERA. (35,2).

LLOMBAI, marquès de. Vid. BORJA, sant Francesc de.

LLOMBAI, marquesa de. Vid. CASTRO, Leonor de.

LLULL, Galceran. (4,164).

LOAISA, fra García de. Bisbe de Sigüenza des de 1532 a 1539. Havia nascut vers 1480 i havia estat confessor de Carles I i bisbe d'Osma (1525-1532); després fou arquebisbe de Sevilla (1539-1546). Era antierasmià, com demostrà amb la publicació de Enchiridion. (10,59), (10,246), (11,101), (14,67), (15,155), (18,8), (21,135), (29,111), (41,45), (41,81).

LOPEZ DE MENDOZA, Iñigo. Cardenal de Burgos. (23,73), (28,12), (30,122), (31,104), (36,109), (39,24), (40,48), (40,128), (61,80), (85,52).

LOROÑA, dona Juana de. Dama portuguesa de la princesa María. (31,95).

MAGDALENA. Criada d'Estefania que intentà de fugir amb un cavaller. (56,21), (57,29), (60,82),

(61,195).

MAI, na. Muller de misser Miquel Mai. (49,122),
(54,90).

MAI, misser Miquel. (Barcelona segle XV-Madrid 1546). Polític, humanista i doctor en Dret. Fou regent de la cancelleria de Sardènia (1512-1517), regent del Consell d'Aragó (1519-1533), ambaixador a Roma (1528) i vice-canceller de la corona catalano-aragonesa (1533-1546). El 1535, acompanyà Carles I a Tunis. Intervingué a les corts de Montsó del 1542, que prorrogà a Barcelona, a l'entrevista entre el conseller i el duc d'Alba. Es casà amb Elionor Sentantí i Sapiola (morta el 1548). Estava molt lligat a humanistes com Martí Ivarra i amb el cercle barceloní d'erasmistes. Amb Mercurino Gattinara, fou una de les figures bàsiques de l'erasmisme al servei de la política imperial. La seva formació humanística, bàsicament italiana, es reflecteix en la seva rica biblioteca (clàssics, italians, francesos i moltes obres d'Erasme). (14,43), (18,34), (22,25), (22,166), (34,79), (34,82), (41,73), (41,78), (83,75).

MANRIQUE, dona Inés. Preceptora del príncep Felip abans de don Juan de Zúñiga. (10,241).

MANRIQUE, don Juan. Fill segon del duc de Nájera. (31,97).

MANRIQUE DE SILVA. Mestre-sala del príncep Felip. Fill, segons que sembla, de Tello de

Guzmán el Bueno, comanador de Moratalaz.
(25,34).

MARGARIDA, dona. (94,5).

MARGARIT. Vid. REQUESENS I MARGARIT, Jeroni de.

MARGARIT, Llätzer. Escalà, l'estiu de 1534, la tàpia del convent de Santa Caterina de València, per tal d'intentar endur-se sor Beatriu de Requesens, però no ho va aconseguir. El duc de Calàbria no dugué a terme cap acció judicial contra ell. Era fill de Jeroni de Requesens i de Margarit, i nét de Lluís de Margarit i Bertran -nebot del cardenal i bisbe de Girona, Joan de Margarit i de Pau, i camarlenc de Ferran II- i de Joana de Requesens de Soler -germana del pare d'Estefania i àvia de sor Beatriu-. Aliat amb Joan de Cardona i Roís de Liori en l'assumpte de sor Requesens. (18,98), (21,148), (30,143), (34,69), (35,33), (36,19), (54,66), (85,75).

MARIA, dona. Senyora que vivia a Barcelona.
(5,124), (55,211).

MARTÍ. Traginer. (2,50).

MARTIN, Gabriel. Barquer de Fuentedueña. (18,118).

MARTINEZ DEL GUIJO, SILICEO, Juan. (1485-1557).

Fill de Lorenzo Martínez del Guijo i de Juana Muñoz, pagesos pobres d'Extremadura. El 1508, va anar a València a continuar els seus estudis en el convent dels dominics. El 1516, fou cri-

dat per la universitat de Salamanca, on va graduar-se en Arts i Teologia, i hi obtingué una càtedra. El 1525, el nomenaren canonge magistral de Soria. El 1534, fou elegit per l'emperador per dirigir la formació científica del príncep Felip, i el recompensà donant-li alts càrrecs eclesiàstics. El 1540, obtingué el bisbat de Cartagena; el 1543, el títol de capellar major; el 1546, va ser promogut per l'emperador per l'arquebisbat de Toledo; i el 1555, el papa Pau IV li concedí el capell cardenalici. També fou catedràtic de Matemàtiques a París, on publicà el seu primer llibre, una Aritmètica. Va crear fundacions de tipus docent i caritatiu, com el Colegio de Donzellas de Toledo (1551). (15,48), (18,181), (21,183), (22,142), (25,38), (87,111).

MASCARENHAS, Leonor. Dama noble portuguesa, dama d'honor de l'emperadriu Isabel i encarregada, juntament amb Inés Manrique, del príncep Felip. Felip II la nomenà preceptora del seu primogènit, el príncep Carles. (10,228).

MASCO. Aliat, en l'afer de sor Beatriu de Requesens, amb Llätzer Margarit i don Joan de Cardona. (21,26), (21,28), (36,20).

MASCONS, família dels. Família de cavallers de València. A la Cort valenciana del duc de Calàbria, figuraven un Pere Mascó, casat amb Castellana de Bellvís, i una Violant Mascó, casada amb un Lluís Margarit, potser Lluís Margarit de Requesens. En el regant de Fe-

lip II, membres d'aquesta família actuen en diverses accions militars. (18,109).

MASQUEFA. Capità. (82,2), (84,161), (87,83).

MEDINA, fra Juan de. Monjo benedictí, fou elegit el 1535, abat de Frómista. (10,197), (60,293), (72,91), (74,181), (100,55), (100,70), (100,72).

MEDINACELI, duc de. Vid. CERDA Y DE VIC, Juan de la.

MENDOZA, Catalina de. Mare de don Juan de Zúñiga. (49,71).

MENDOZA, Diego de. (10,98).

MENDOZA, Mencia de. Filla del primer marquès de Cenete, casada el 1524 amb el comte Enric III de Nassau. Vidua des de 1538, es tornà a casar amb Ferran d'Aragó (1542), vidu de la reina Germana de Foix. Morí a València el 1554 i deixà hereus els fills de don Juan de Zúñiga -cosí germà seu- i d'Estefania de Requesens. (3,85), (4,35), (17,106), (34,193), (97,25), (98,157).

MENDOZA, Rodrigo de. Primer marquès de Cenete, pare de Mencia de Mendoza. (10,225).

MESTRE. (80,8).

MICO, fra Joan. (El Palomar, Vall d'Albaida 1489-València 1555). Dominicà. Fou promogut a prior

de València l'any 1534, després de l'apunyament, per dos frares apòstates, del provincial dels dominicans de la corona catalano-aragonesa, Domingo de Montemayor, defensor a ultrança de l'observança regular, i del prior de València, Amador Espí, quan sortien del convent de Santa Caterina de València, convent on estava sor Requesens. Fra Micó esdevingué mestre en Teologia i vicari provincial. Escrigué algunes obres de Teologia i pietat i un extens recull de sermons en llatí. El 1585, s'inicià el seu procés de beatificació. (10,69), (11,95), (12,35), (18,103).

MIEDES, canonge. (67,137).

MILA, duc de. Estefania dóna notícia de la seva mort. 455,103), (59,29).

MILA I EIXARC, Pere del. Baró de Massalavés. Fill de Lluís del Milà i Borja-Llançol de Romani (dit "el Malalt") i de Violant Eixarc; nét de Joan del Milà i del Duce i d'Isabel Lucrècia de Borja i Llançol de Romani (neboda del papa Alexandre VI). (18,58).

MONSONIS, mossèn. (92,132).

MONTCADA, dona Constança de. (4,6), (5,32), (5,227), (9,63), (55,208), (72,10).

MONTCADA I DE CARDONA, Guillem Ramon de. Noble valencià, germà de Joan, primer comte d'Aitona, casat amb Agnès Folc de Cardona (filla del duc Ferran de Cardona), pares

de Francesc de Montcada i de Cardona, segon comte i després marquès d'Aitona; lloc-tinent de Catalunya i de València, que es casà amb Lucrecia de Gralla i Hostalric (cunyada de Lluís de Requesens); era també germà seu Hug de Montcada, el famós virrei de Sicília i de Nàpols, del qual fou hereu. Morí vers el 1539. (4,6), (5,277), (9,63), (11,4), (16,19), (20,35), (21,195), (21,214), (25,163), (46,70), (49,86), (55,208), (60,125), (74,12).

MONTCADA I DE CARDONA, Joan. Comte d'Aitona.
(82,13), (83,204).

MONTCADA, Miquel. Fill de Guillem Ramon de Montcada, que destacà en la repressió de la revolta morisca de Las Alpujarras, al costat de Lluís de Requesens (1569-1570), i fou lloc-tinent a Mallorca i a Sardenya. Patge del príncep. (21,198).

MONTEMAYOR, fra Domingo de. Provincial dominicà.
(15,103).

NAJERA, duc de. (60,63).

NAVARRO, misser. (90,32).

NEBRIJA, Elio Antonio de. (Lebrija, Sevilla 1442-Alcalá de Henares 1522). Lluís de Requesens utilitzà una de les seves gramàtiques. (21,174).

NOFRE. Germà d'Hipòlit. (17,132).

OLIU, dona Joana. (66,7).

OLIVER. Senyor absolut de les baronies de Castellbó. (98,100).

OLUJA, na. Criada d'Estefania. (41,140), (43,52), (45,129), (49,93), (49,136), (54,86), (55,216), (46,70), (98,155).

OMS I DE CRUÏLLES, Joan d'. Nascut abans de 1513, pertanyia a la branca dels Oms, barons de Corbera. Era fill de Lluís d'Oms i de Corbera (fillastre de Berenguer Joan de Requesens, oncle d'Estefania) i de Violant de Cruïlles i Vilademany; es casà amb Beatriu de Sarriera i de Gurb. Fou cavaller de Sant Jaume de l'Espasa. Morí vers 1575. (10,158), (24,50).

ORIES. Vid. URRIES Y RUIZ DE CALCENA, Hugo de.

ORRIT, Isabel d'. (Barcelona?-Roma 1570/75). Es casà amb Guillem Ramon de Josa i de Cardona, era mare de guillem de Josa i àvia del bisbe de Vic, Bernat de Josa. Humanista. Coneixia bé el llatí i la filosofia escolàstica, sobretot la doctrina de Duns Escot. Adquirí una gran fama, quasi llegendària, de gran oradora i erudita, i d'haver dissertat a la seu de Barcelona i a Roma. En la seva joventut, ajudà, juntament amb Estefania de Requesens i altres joves de l'aristocràcia barcelonina, Ignasi de Loiola durant la seva estada a Barcelona. Intervingué en la reforma dels estatuts de la Confraria de la Sang, que es reunia a la seva casa del Peu de la Creu, on també hi allotjava orfes. Desitjà

fer-se jesuïta i marxà a Roma, el 1543, amb Isabel Roser i altres amigues, però no foren acceptades a la Companyia. Intentà convertir jueus i parlà d'un grup de cardenals sobre la doctrina escotista. El seu fill Guillem es casà amb Helena, filla del bisbe de Barcelona, Joan de Cardona, amb la qual ella ha estat erròniament identificada. (10,188), (59,48), (61,200).

OSO, Bernat d'. (5,140).

PALAU, mossèn. Procurador a les baronies de Martorell. (41,192), (41,200), (48,2), (49,3), (49,150), (65,5), (65,15), (65,24), (98,65), (4100,28).

PALLAS, na. Criada d'Estefania, germana de na Brisuela. (55,220), (60,224), (60,287).

PALLAS, dona Caterina. (14,44), (17,145).

PARDO DE LA CASTA, Jeroni. Comanador major de l'orde de Montesa. Acompanyà Carles I a les campanyes d'Hongria (1533) i de Tunis (1535). (12,8), (18,11), (19,49), (19,27), (21,14), (22,16), (22,20), (36,120).

PASTOR, misser. Signà com a racional des de 1530 fins a 1539 i com a regent del Consell d'Aragó des de 1540. (14,42), (40,35), (60,182), (89,164).

PAU III. (1468-1549). El cardenal romà Alessandro Farnese fou elegit papa el 1534. Tendí

a aconseguir l'aliança entre Carles I i Francesc I de França, per tal d'oposar les armes cristianes al creixent protestantisme i contenir el perill turc. Intervingué en la treva de Niça (1538). Excomunicà Enric VIII d'Anglaterra i aprovà les Constitucions de la Companyia de Jesús (1540). El seu major èxit fou el Concili de Trento (1545). (10,55), (11,68), (41,78), (45,112), (83,67), (83,71).

PEDRINYOLA, na. (84,92).

PELLISSER. Notari i escrivà d'Estefania. (30,19), (30,24), (30,31), (30,35), (32,11), (74,7).

PERE ANTONI³, mestre. Ja que Hipòlita Roís de Liori residia llavors a València, és possible que sigui Pere Antoni Beuter, mestre en Teologia i historiador valencià. (18,174), (24,76).

PERENOT DE GRANVELA, Nicolás de. Humanista, coneixedor de llengües i història natural. Va estudiar a Padova, París i Lovaina. El 1538, fou nomenat bisbe d'Arras. Defensor de l'absolutisme reial, molt unit amb la Casa d'Austria, fou home de confiança de Carles I i després de Felip II, del consell d'Estat del qual formà part des de 1565. El 1571, marxà a Nàpols, on fou virrei i abastia l'armada de la Lliga que manava don Juan d'Austria. Des de 1575, residí a Roma, fins que el 1575 fou cridat per Felip II per presidir el Consell Suprem d'Itàlia. En els anys en què Felip II era absent d'Espanya

amb motiu de la guerra de Portugal, Granve-
la s'ocupà del govern espanyol. (29,81), (29,
86), (99,107).

PERINET, en. (101,117).

PERPINYA, fra Pere de. (101,123).

PIEMONTE, príncep del. Vid. SABOIA, príncep Lluís
de.

PONS, mossèn. (23,90), (49,149).

PONTER, mestre. (41,150).

PORTUGAL, don Fadrique de. Arquebisbe de Zarago-
za i lloctinent general de Catalunya. (77,4),
(79,2), (89,22), (90,4).

PORTUGAL, Ferrando de. Infant. (9,50).

PORTUGAL, Luis de. Infant. (36,58), (50,33),
(83,212).

PORTUGAL, Juan II de. Nascut el 1502, fill de
Manuel I. Regnà entre 1521 i 1557. (25,111),
(77,78).

PUIG, mossèn. Primer mestre de Lluís de Reque-
sens. (4,92), (5,212), (24,37).

RAM, misser. (40,38), (67,68), (83,78).

REBOLLEDO, Francesc de. Probablement, noble

barceloní del mateix nom. El seu germà gran, Joan, s'establí a València el 1526, on es casà amb Marquesa Ferrandis d'Herèdia Dies de Calataiud, filla del senyor d'Andilla i germana del poeta Joan Ferrandis d'Herèdia. (4,56), (5,174).

REQUESENS I MARGARIT, Jeroni de. Cosí d'Estefania, fill de Berenguer Joan de Requesens, el qual era germà del pare d'Estefania. Fou elegit bisbe d'Elna el 1537, gràcies a les gestions de Juan de Zúñiga, el qual també li aconseguí el nomenament per a la seu de Tortosa, el 1541, on governà fins 1548, any de la seva mort. (M.C.). (4,153), (5,167), (5,173), (6,104), (14,59), (19,148), (21,25), (24,43), (29,85), (29,88), (40,178), (55,139), (58,78), (59,32), (60,121), (76,33), (76,62), (76,62), (77,46), (78,33), (83,36), (83,45), (84,89), (85,26), (87,181), (87,187), (89,52), (91,91), (92,114), (98,242), (99,65).

REQUESENS I MARGARIT, Joan de. Ardiaca de Girona, d'on fou elegit bisbe el 1534, càrrec que exercí fins a la seva mort, el 1554. Era fill d'un nebot del cardenal Lluís Margarit i de Joana de Requesens, tia d'Estefania. (M.C.). (4,153), (21,151).

REQUESENS I DE MONTCADA, Joana Mateua de.

Casada amb Galceran de Requesens, germà d'Estefania, el 1480, amb el qual va tenir una filla, Beatriu, monja. Era cossina germana del pare d'Estefania. (M.C.). (15,136).

REQUESENS I JOAN DE SOLER, Lluís de.

(1435?-1509?). Alt funcionari reial, fill del governador Galceran de Requesens i de Santacoloma, de qui heretà la baronia de Molins de Rei. Partidari de Joan II en la guerra civil. El 1468 fou conseller del príncep de Girona, Ferran. El 1472, fou nomenat pel rei governador general de Catalunya, càrrec que exercí fins a la seva mort. Vivia a l'antic Palau Menor de Barcelona. El 1472 fou nomenat capità de Castellvell de Rosanes i el 1475 el rei li concedí la baronia de Castellvell, malgrat les oposicions dels seus habitants. El 1505, esdevingué, per la mort del seu germà, comte de Palamós. Primer es va casar amb Elfa de Cardona, el 1456, i després, el 1501, amb Hipòlita Roís de Liori, del qual casament en nasqué Estefania de Requesens, hereva absoluta dels béns del seu pare. Potser es tracta del poeta mossèn Lluís de Requesens. (E.C.). (2,57).

REQUESENS I DE REQUESENS, sor Beatriu. Filla de Galceran de Requesens de Soler i de Cardona, germà d'Estefania, i de Joana Mateua de Requesens i de Montcada, germanastra de la mare d'Estefania. Era monja dominicana del convent de Santa Caterina de València (professà el 1522), al qual havia aportat com a dot la vila de Ribarroja. No volia seguir la vida de religió i demanà la dispensa dels vots per casar-se amb el seu cosí, Joan de Cardona, fill de l'almirall d'Aragó i baró de Guadalest, Alfons de Cardona, i per això comptava amb l'ajut d'aquest i de Ferran d'Aragó, que exercia de fet la lloctinència de València. Les monges de Santa Caterina, en canvi, retenien sor Beatriu en el convent, malgrat el seu comportament poc devot, amb la finalitat de no perdre el dot. Hipòlita Roís de Liori, per altra banda, pretenia que fos traslladada a un altre convent, reformat i, per tant, on l'observança fos més estricta, per alliberar el dot i evitar el matrimoni de Beatriu, amb l'objectiu d'obtenir la vila de Ribarroja per a ella, de la qual, de fet, en prengué possessió. Es per dirigir aquest plet que Hipòlita traslladà la seva residència de Barcelona a València. Llätzer Margarit, amic de sor Beatriu, intentà endur-se-la saltant la tàpia del convent. (M.C.). (Vid. MARGARIT, Llätzer i CARDONA I ROIS DE LIORI, Joan de). (3, 155), (4,210), (5,61), (6,27), (6,159), (8,78), (9,23), (10,45), (11,109), (11, 163), (13,29), (13,34), (15,16), (15,142),

(17,55), (18,130), (21,36), (21,42), (23,83), (25,81), (25,91), (30,145), (30,101), (34,62), (34,182), (36,22), (36,28), (36,38), (41,58), (42,20), (46,60), (53,30), (54,36), (55,189), (59,163), (61,234), (73,142), (90,85), (101,99), (101,156), (101,180).

REQUESENS I ROÍS DE LIORI, Galceran de. Germà d'Estefania, comte d'Avellino, dirigí la governació general de Catalunya. Es casà amb Joana Mateua de Requesens i de Montcada, la filla dels quals fou sor Beatriu de Requesens i Requesens. (E.C.). (15,136).

REQUESENS I DE ZONIGA, Lluís de. (Barcelona 1528-Brussel·les 1576). Patge del príncep Felip. Comanador major de Castella de l'orde de Santiago, ambaixador a Roma, conseller de Joan d'Àustria, lluità contra els moriscs a Granada i a Lepant, fou governador de Milà i dels Països Baixos. (Vid. Introducció). (18,184), (23,87), (40,136), (54,138), (71,31), (73,119), (75,124), (83,89).

RIBAGORÇA, comte de. (73,182), (91,127), (91,139).

RIBAGORÇA, comtessa de. (54,175).

RIBERA, comanador. (35,3).

RODES, mestre de. (27,12), (28,5).

ROJAS, Ana de. Criada d'Estefania. (71,65),
(74,116).

ROJAS, don Antonio de. Cambrer del príncep Felip, des de 1535. El 1543, anà a buscar Maria Manuela de Portugal, compromesa en matrimoni amb el príncep. El 1545, Carles V el féu comanador de Peñafiel i de La Zarza. (M.C.). Tinent de don Juan de Zúñiga. (J.M.). (25,40), (99,97).

ROJAS, don Luis de. (54,189).

RUBIO, Juan. Portador de cartes.

RUY GOMEZ DE SILVA. Príncep d'Eboli, duc de Pastrana. Mort el 1573. (25,38).

SALINAS. Servidor de la cort. (5,34), (5,212).

SALINAS, comte de. (98,250).

SAFONT. Apotecari. (87,67), (90,61), (94,40).

SALERN, príncep de. (83,89).

SALES. (17,33).

SANDOVAL-ROJAS Y DE ZUÑIGA, Francisco de.
 Quart marquès de Dènia, tercer comte de
 Lerma i lloctinent de València. Mort el
 1574. (34,192), (75,18).

SANTANGEL, Lluís de. Fill de dona Beatriu
 Fenollet, porta cartes a Hipòlita. (31,
 11), (33,3).

SANTIAGO, cardenal de. (98,245).

SAPOSA. Noi valencià, patge de don Juan de
 Zúñiga. (M.C.). (10,212), (34,42), (41,
 195), (49,151), (61,264), (61,270).

SAPOSA, mossèn. (83,72).

SAULA. Criat d'Estefania. (5,34), (15,73),
 (17,104), (20,55), (21,221).

SAVOIA, príncep Lluís de. El príncep de Pie-
 mont, nascut el 1523, era fill i hereu
 del duc Carles III de Savoia. Morí a Ma-
 drid el dia de Nadal de 1535 -com expli-
 ca la mateixa carta d'Estefania (61,115)-.
 El seu germà Manuel Filibert esdevingué
 així príncep hereu dels Savoia. (M.C.).
 (18,210), (61,115).

SELLESA, na. (61,21).

SERRANA, na. (98,173), (101,90).

SESILIA, na. Criada. (56,25), (71,67).

SEVILA, na. (54,93).

SIGÜENZA, cardenal de. Vid. LOAYSA, fra García de.

SILICEO. Vid. MARTINEZ DEL GUIJO, Juan.

SILVA, Juana de. Germana del comte de Cifuentes, Fernando de Silva y de Toledo. (18,74).

SILVA Y DE TOLEDO, Fernando de. Comte de Cifuentes, molt tradicionalista en qüestions religioses, substituí (1529) l'erasmista català Miquel Mai com a ambaixador a Roma. El 1537, fou nomenat major-dom major de les infantes. (18,73), (45,112).

SIRUELA, comte de. Era comte consort de Siruela Cristóbal de la Cueva y Velasco. (M.C.). (10,100), (10,104), (11,112), (99,97).

SOGORB, bisbe de. (29,149), (34,85), (83,205).

SOGORB, duc de. Enric d'Aragó, comte d'Empúries, germà de Mencía Manuel de Portugal, lloctinent general de València i de Catalunya. (34,157).

SOLER. (83,126).

SOTOMAYOR. Criat de don Juan de Zúñiga.

(41,154), (41,181), (85,40), (89,169),
 . (91,78).

SUNYER, misser Martí. (4,130), (30,53), (54,
 75).

TERRE, Francesc. (5,130), (5,134), (6,119),
 (6,125), (6,131), (6,137).

TOUS, senyor de. (30,3), (30,40), (67,6),
 (67,61), (73,130), (74,132), (83,75),
 (84,173), (92,128).

TRISTANY, Lluís. (81,100), (87,62), (91,159).

TRIVENTO, comtessa de. Vid. ENRIQUEZ DE VE-
 LASCO, Beatriu.

URRIES Y RUIZ DE CALCENA, Hugo de. Cavaller
 de Sant Jaume de l'Espasa, senyor d'Ayer-
 be. Secretari ja de Ferran II el 1515, ho
 fou també de Carles V, almenys fins 1540.
 Fou considerat per Luci Marineu Sícul com
 el millor dels seus deixebles. Era fill
 de Pedro Jordán de Urríes i nét de l'huma-
 nista Hugo de Urríes y Vázquez, conseller
 i ambaixador de Joan II de Catalunya-Aragó
 a Anglaterra. Aragonès. (M.C.). (15,152),
 (18,7), (18,35), (19,63), (29,168), (83,105).

- VALENCIA DE DON JUAN, comte de. Marit de la comtessa de Valencia, Luisa de Acuña y Manuel, filla única d'Enrique de Acuña-Portugal y Enríquez, quart comte de Valencia de Don Juan. (M.C.). (21,127), (22,75).
- VALSECA, misser. (19,51), (19,58).
- VARGAS, muller de. (95,32).
- VAZQUEZ DE MOLINA, Juan. Secretari de Carles V, successor del seu oncle, Francisco de los Cobos (mort el 1547), fins ben entrat el regnat de Felip II. (M.C.). (25,159), (30,131), (39,15), (40,13), (41,50).
- VIANA DE ALENTEJO, comte de. De la família dels Meneses. (M.C.). (21,128).
- VILADAMOR, Antoni de. Notari, administrador dels Requesens, arxiver reial (1553-72), secretari de Felip II i autor d'una Historia general de Catalunya (1585); prengué part en el setge de Perpinyà. (M.C.). (21,151), (24,47), (29,94), (30,71), (40,176), (40,183), (98,22), (101,112), (101,130).
- VILADAMOR, na. Muller d'Antoni de Viladamor. Notícia de la seva mort. (10,41).
- VILADOMS. Notícia de la seva mort. (10,41).
- VILAFERMOSA. El ducat de Vilafermosa havia anat a parar als prínceps de Salern

pel casament de Marina d'Aragó amb Roberto de Sanseverino; el seu fill, Ferrante Sanseverino, el darrer príncep de la branca primogènita, oferí, el 1537, a don Juan de Zúñiga la compra del ducat. (M.C.). (73,175), (83,86), (89,165), (91,124), (92,133).

VILANA. Patge de don Juan de Zúñiga que va escapar-se. (41,189), (65,20).

VILARAGUT, don Alonso de. (81,90).

VILARAGUT, don Miquel de. (81,87), (84,57), (86,2), (87,84), (91,20).

ZARATE. Alcait. (43,58).

ZOÑIGA, doña Ana de. Filla del comte de Miranda. (87,100).

ZOÑIGA, don Diego de. S'havia criat a la casa del comte de Miranda, germà de don Juan de Zúñiga, que el 1540 fou nomenat preceptor de Lluís de Requesens, en ser elegit Juan de Arteaga bisbe de Chiapa. (M.C.). Mosso de cambra del príncep. (J.M.). (25,47).

ZOÑIGA, don Francisco de. Comte de Miranda, germà de don Juan de Zúñiga. (1,6), (10,58), (10,100), (15,27), (15,109), (15,116), (16,30), (26,81), (27,17), (31,102), (39,27), (40,106), (52,46), (55,149), (55,164), (56,65), (57,50), (58,46), (60,56), (60,143), (61,110), (63,93), (64,111), (66,17), (67,110), (68,19), (68,22).

ZOÑIGA, don Francisco de. Fill de Francisco de Zúñiga. (66,20).

ZOÑIGA, don Pedro de. Marquès de Aguilafuerte. (J.M.). (10,102).

ZOÑIGA Y AVILA, Luis de. (Plasència 1500-1564). Comanador de l'orde d'Alcántara, historiador, diplomàtic i dramaturg. Carles I li encomanà diverses missions delicades prop dels papes Pau IV i Pius IV, relacionades amb el Concili de Trento. Intervingué en la guerra d'Alemanya i en el setge de Metz (1552), com a general en cap de la cavalleria. Va publicar Comentario de la guerra de Alemania hecho por Carlos V, Máximo emperador Romano, rey de España.

ZOÑIGA I DE REQUESENS, Caterina de. Filla d'Estefania. (21,235), (22,149), (29,32), (44,5), (45,49), (45,132), (46,80), (47,9), (48,57), (49,53), (49,63), (49,131), (50,25), (52,14).

ZOÑIGA I DE REQUESENS, Diego de. Fill d'Estefania. (95,34), (97,48), (98,223), (98,235).

ZOÑIGA I DE REQUESENS, Hipòlita de. Filla d'Estefania. (97,48), (98,228).

ZOÑIGA I DE REQUESENS, Joan. Fill d'Estefania. (71,36), (72,26), (72,80), (73,234), (73,239), (74,108).

NOTES

No classifiquem en aquesta ordenació els personatges que apareixen en el text amb invariable freqüència, és a dir, l'emperador Carles I, el príncep i les infantes, Juan de Zúñiga, marit d'Estefania, i Lluís de Requesens, fill d'aquesta. Els altres fills d'Estefania sí que són notats, ja que la seva presència no és regular. En el cas de Lluís de Requesens, s'han indicat les mencions que poden dur a confusió.

Les fonts de les dades que aquí s'ofereixen són les indicades a l'apartat d'història de la bibliografia.

(1). Dada proposada per Max Cahner en la seva edició que no pot confirmar-se amb la resta de la bibliografia consultada.

(2). La possibilitat que Badia sigui valencià l'aventura Max Cahner.

(3). Hipòtesi de Max Cahner.

(4). Probabilitat apuntada per M.Cahner.

BIBLIOGRAFIA

1. HISTORIA

- ABAD, Camilo María, "Carlos V y san Francisco de Borja", Miscelánea Comillas, XXXI, pp.299-333.

- CAHNER, Max, Epistolari del Renaixement, Clàssics Albatros, València, 1978.

- CLOPAS BATLLE, Isidro, Luis de Requesens, el gran olvidado de Lepanto, Martorell, 1971.

- CHAUNU, Pierre, La España de Carlos V, Serie Universitaria, Ed.Península, Barcelona, 1976.

- DIAZ-PLAJA, Fernando, El siglo XVI, Instituto de Estudios Políticos, Madrid, 1958.

- Diccionario de Historia de España, Revista de Occidente, Madrid, 1952.

- Diccionario de Historia de España, German Bleiberg, Alianza Editorial, Madrid 1979.

- DOMINGO BAZÁN, Constantino, Don Luis de Requesens (general de mar y tierra), Suc. de Ramírez y Cía., Barcelona, 1885.

- DORIA, Antonio, Compendio de los hechos que acaecieron en el mundo en tiempos de Carlos V, versió castellana de Luis de Toro, 1574.

- Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana, ed. Espasa-Calpe, Madrid-Barcelona, 1924.

- FABRAQUER, Conde de. Historia del Emperador Carlos V (1500-1558), Madrid, 1862.
- Galería de catalanes ilustres. Biografías, "La biografía de Luis de Requesens", per Constantino Domingo Bazán, vol.II, Ajuntament de Barcelona, 1951.
- GONZALEZ PALENCIA, Don Luis de Zúñiga y Ávila, gentilhombre de Carlos V, Biblioteca histórica y genealógica, Madrid, 1932.
- Gran Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1979. Especialment els articles d'Eulàlia Duran sobre la família dels Requesens.
- HORNEDO, Rafael M^a de. "Carlos V y Erasmo", Miscelánea Comillas, XXX, 1958.
- LEWIS, Wyndham D.B., Carlos de Europa, emperador de Occidente, Austral, núm.42, 1962.
- MARCH, José M^a, Niñez y juventud de Felipe II. Documentos inéditos, 2 vols., Ministerio de Asuntos Exteriores, Madrid, 1942.
- MARCH, José M^a, El comendador Mayor de Castilla Don Luis de Requesens en el Gobierno de Milán (1571-73), Ministerio de Asuntos Exteriores, Madrid, 1943.
- MARCH, José M^a, La batalla de Lepanto y don Luis de Requesens, Lugarteniente General de la Mar, Ministerio de Asuntos Exteriores, Madrid, 1944.
- MENENDEZ PIDAL, Ramon, Historia de España, vol.XVIII, Espasa-Calpe, Madrid, 1979.

- PARKER, Geoffrey, Felipe II, Libro de Bolsillo 1024, Alianza Editorial, Madrid, 1984.
- SOLDEVILA, Carles, Figures de Catalunya, "Lluís de Requesens", Aedos, Barcelona, 1955.
- XAVIER, Adro, Luis de Requesens en la Europa del siglo XVI, Vassallo de Mumbert, Barcelona, 1984.
- BATAILLON, Marcel, Erasmo y España, F.C.E., México, 1950.
- FORONDA Y AGUILERA, Manuel de, Estancias y Viajes del Emperador Carlos V desde el día de su nacimiento hasta el de su muerte, comprobados... con documentos originales, relaciones auténticas..., Madrid, 1914.
- MOREL-FATIO, La vie de D.Luis de Requesens y Zúñiga, Grand Commandeur de Castille (1528-1576), Bordeus, 1904. Obra no consultada.
- Carlos V y su época (Exposición bibliográfica y documental), Junta Nacional del IV Centenario del Emperador, Dirección General de Archivos y Bibliotecas, Barcelona, 1958.

2. LLENGUA

- ALCOVER-MOLL, Diccionari català-valencià-balear, Ed.Moll, Palma de Mallorca, 1980.
- BADIA I MARGARIT, Antoni M., Gramàtica històrica catalana, Tres i Quatre, Biblioteca d'Estudis i Investigacions núm.4, València, 1981.
- BRUGUERA, Jordi, El lèxic català,

- COLON, Germà, El léxico catalán en la Rumania, Estudios y Ensayos, 245, Gredos, Madrid, 1976.

- COROMINAS, Joan, Diccionario Crítico Etimológico, Gredos, 1961.

- FERRANDO FRANCES, Antoni, Consciència idiomàtica i nacional dels valencians, Departament de Lingüística valenciana, Universitat de València.

- LAPESA, Rafael, Historia de la lengua española, Manuales, 45, Gredos, Madrid, 1984.

- MOLL, Francesc de B., Textos i estudis medievals, Biblioteca Abat Oliba, 25, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1982.

- NADAL-PRATS, Història de la llengua catalana, vol.I, Ed.62, Barcelona, 1983.